

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

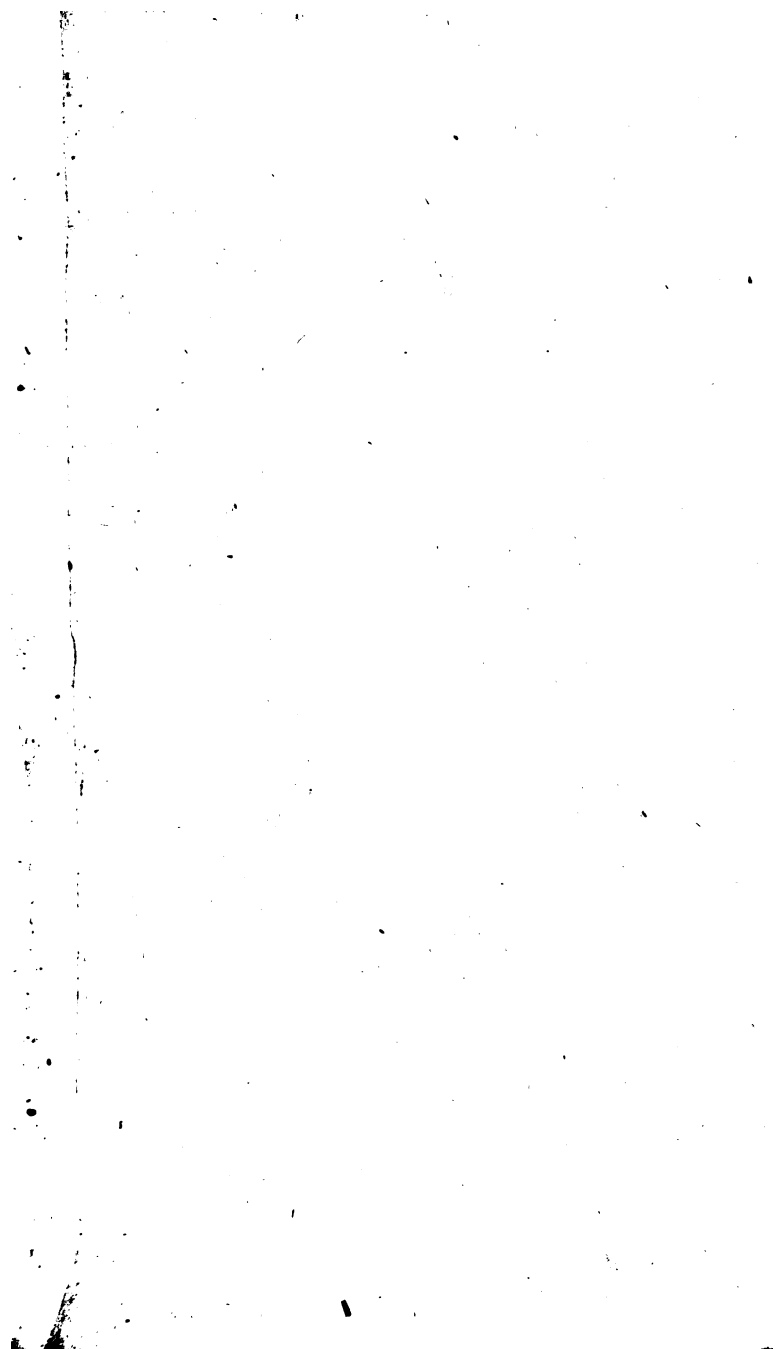
AA 32.

TAYLOR INSTITUTION.

—
BEQUEATHED
TO THE UNIVERSITY

BY
ROBERT FINCH, M. A.
OF BALLIOL COLLEGE.

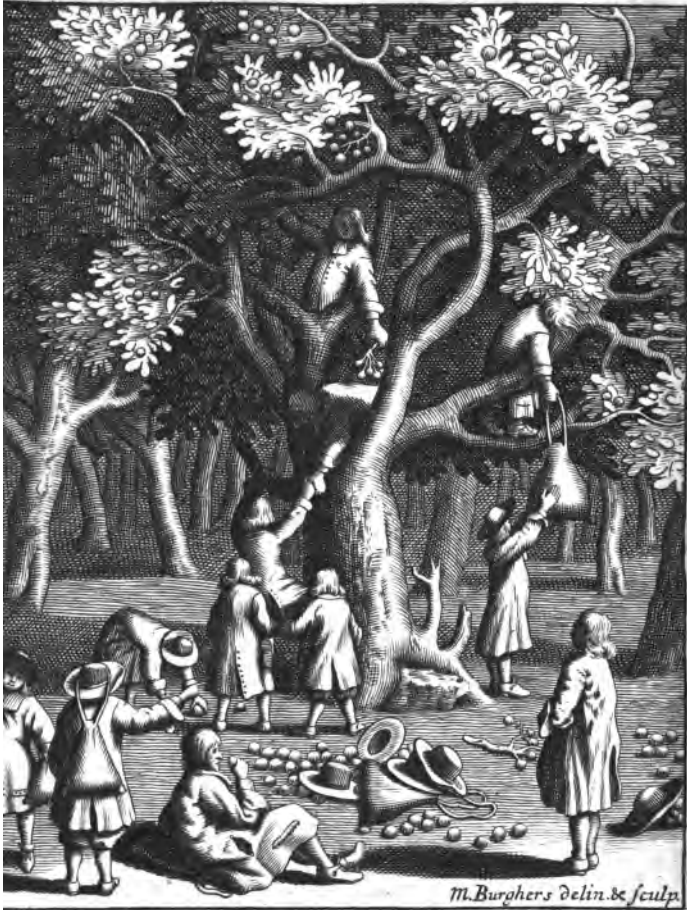

[The main body of the page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is scattered and difficult to discern.]

... ..
... ..
... ..

[The bottom section of the page contains more faint and illegible text, possibly a signature or a footer, which is also difficult to read.]

*Ecce Puer fructus, ad quos ludi ipse Magister,
Et Pater invitant, & bene notus Amor.*

*Sæpe ulta est raptos crudelis Betula malos,
Nunc ut devites verbera carpe Puer.*
T.W.

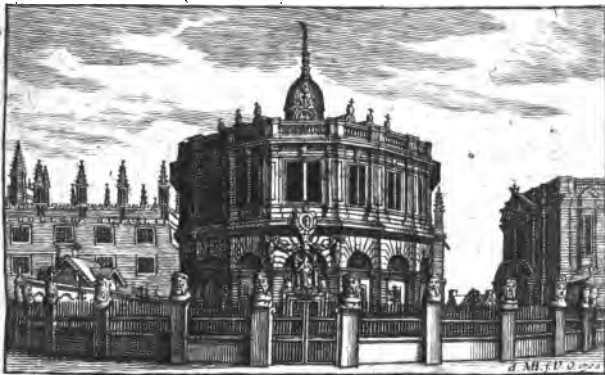
1709

A SHORT
INTRODUCTION
OF
GRAMMAR

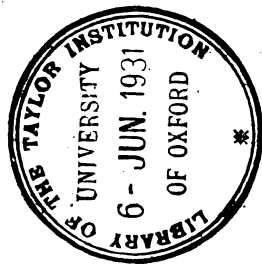
GENERALLY TO BE USED;

Compiled and set forth for the bringing up of
all those that intend to attain to the Know-
ledge of the LATIN TONGUE.

*To which are added usefull Observations by way of
Comment out of ancient and late Grammarians.*

OXFORD, At the THEATER. 1709.

The Preface.

Although the very great importance of having the first Rudiments of Grammar well laid, in order to all future progress in Learning, is a thing manifest in its self, and acknowledged by all sober men; (those Empiricks who have pretended to a compendious art of teaching without Rule or Method, having been abundantly confuted by their shameful misadventures :) Yet the particular Conduct of Grammatical Institution has in all times been variously discours'd, and no less diversly pursued. In the Reign of King HENRY the Eight, when Philology had in a manner the whole vogue of Reputation, a publick uniform way of Institution was upon great advice by Authority prescribed. But since then, the Art of Grammar having received large Advantages by the Labours of Learned Men in the foregoing, and present Age; it has come to pass, that the Methods which were generally received, have upon that account, and perhaps the not so laudable inducements of Singularity and Innovation, with the profitable Harvest to be reap'd from thence, fall'n into Contempt; and private Schemes have been taken up, not only against the plain command of Authority, but the general interest of Learners, who seldom growing up under the Care of one Master, were in this case upon every change constrained to begin afresh, to their great discouragement.

THE PREFACE.

ment, and manifest loss of time. Now on the other part, it would be very unfortunate, if because one general Method is by Law imposed, and for the common benefit to be admitted, we should therefore be oblig'd for ever, to forfeit the advantage to be reaped from the improvements of succeeding times.

To obviate hereto, it seems to be no ill expedient, that the known forms of institution being retain'd, the additional observations of late Writers by way of Comment be taken in; and such entire heads of discourse as were before omitted, be placed distinctly and apart, so as without any search or trouble to fall under the notice of the common Reader. Whereby those who have been bred up to the received Grammar; (which most have been) may readily know where to help themselves, upon any emergent difficulty; and also escape the charge of buying, and the labour of turning over those large and expensive Books, wherein the knowledge of the Grammar, as an Art, is exactly taught.

So that here nothing is pretended to be beyond the toil and diligence of analyzing the several Gram-
marians that have written; and referring their Rules and Observations to our own received Method; which work being not invidious by the ambition of an assuming undertaking, will we hope be entertain'd with favour and acceptance: for men do not usually grudge to any rival the honour of taking pains. Withal this kind of work being very liable to mistake, confusion, and other misadventures, it is desired that those errors
* may

THE PREFACE.

may not be severely charg'd, which are acknowledg'd before hand. Yet farther, to avert a rigid censure, it is declar'd, that what is now done appears only as an Essay, that if the thing proposed be found reasonable, it may upon a review receive farther degrees of perfection, and be made to serve the uses of the publick; to which both this, and all the other labours of our Press entirely dedicate themselves.

Having thus accounted for the present undertaking, with the learned Reader; it may be seasonable to recommend it also to the learner: by saying that Grammar is the Sacrist, that bears the Key of Knowledge, by whom alone admittance can be had into the Temple of the Muses, and treasures of Arts; even whatever can enrich the Mind, and raise it from the level of a Barbarian and Idiot, to the dignity of an Intelligence. But this Sacrist is a severe Mistress, who being once contemned, will certainly revenge the Injury, it being evident that no Person ever yet despis'd Grammar, who had not his fault return'd upon him; and escap'd in very remarkable instances to be expos'd thereby, and render'd despicable. It is true, Grammar only deals in Words; which are of much less intrinsic value than things; but since we can only form and express our notions of things, by the intervention of Speech, we cannot take benefit from one without the assistance of the other. Indeed words are as money, which, though it neither feeds, nor clothes, nor cures, or does any thing else that conduces to human life,

THE PREFACE.

virtually performs all this; but does it under this remarkable difference, that Princes have power over the rate of Coin; but the Grammarian only over Words. It would be observed farther, that Grammar, as she is a severe Mistress, is also a coy one; and hardly admits any courtship, but of the youthfull votary. There are indeed many who by great industry, have redeem'd the want of early Institution; but in the performances of such, there still appears somewhat of stiffness and force; and what has more in it of Art than Nature; When on the other side he that begins an early Court, has greater assurances of favour; with little difficulty becomes a Denison of Rome and Athens, in whatsoever Climate he happens to be born; and makes their Languages his mother tongue: thereby obtaining a free address to all the wisdom of precedent ages, and the friendship of the Heroes of them; to treat familiarly with Xenophon and Caesar; Demosthenes and Cicero, Thucydides and Livy, or whomsoever else he chuses for an acquaintance. He first will read; then equal their Achievements; and having fill'd his head with their arts and knowledge, will crown it also with their Lawrels.

Whom these temptations cannot move to study, let him throw away his book, and like an illiterate criminal perish for not reading in it: let him live a fool, and dye a brute.

To the READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self; and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the plainest way of obtaining that, which must be his best and certainest guide both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftener stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not, or judge truly and faithfully of divers weighty things, when he hath it.

The which hath seemed to many very hard to compass aforesaid, because that they who profess this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one bestness, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the King's Majesty's wisdom, who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caus'd one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only; every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is diverse yet, and always will be; for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonably judge the like: not hereby excluding

To the Reader.

ing the better way when it is found; but in the mean seasons forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar haſt too much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearſe ſo, that until he hath perfectly that which is behind, he ſuffer him not to go forward: for this poſting haſt overthroweth and hurteth a great ſort of wits, and caſteth them into amazedneſs, when they know not how they ſhall either go forward or backward; but ſtick faſt as one plunged, that cannot tell what to do; or which way to turn him: and then the Maſter thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneaſy, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the beſt and chiefest point thoroughly to be kept is, that the Scholar have in mind ſo perfectly that which he hath learned, and underſtand it ſo, that not only it be not a ſtop for him, but alſo a light and help to the reſidue that followeth. This ſhall be the Maſter's eaſe, and the Child's encouraging, when the one ſhall ſee his labour take good effect, and thereby in teaching be leſs tormented; and the other ſhall think the thing eaſier, and ſo with more gladneſs be ready to go about the ſame.

In going forward, let him have of every declenſion of Nouns, and conjugations of Verbs, ſo many ſeveral examples as they paſs them; that it may ſeem to the Schoolmaſter, no word in the Latin tongue to be ſo hard for that part, as the Scholar ſhall not be able praiſably to enter into the forming thereof. And ſurely the multitude of examples (if the eaſieſt and commonest be taken firſt, and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring this profit withal, that the Scholar ſhall beſt underſtand, and ſoonest conceive the reaſon of the rules, and beſt be acquainted with the faſhion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by caſes, by perſons: that neither caſe of Noun, nor perſon of Verb can be required, that he cannot without ſtop or ſtudy tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any farther till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by rote, but by reaſon; and is more cunning in the underſtanding of the thing, than in rehearſing of the words (which is not paſt a quarter of a years diligence, or very little more, to a painful and diligent man, if the Scholar have mean wit) then let him paſs to the Concordſ, to know the agreement of parts among themſelves, with like way and diligence as is afore deſcribed.

Wherein

To the Reader.

Wherein plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned; and specially the daily declining of a Verb, and turning of it into all fashions, shall make the great and heavy labour to easy and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well; than pain in searching of an unusual and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them, (an easy and pleasant pain, if the fore grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty book, wherein is contain'd not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the occasion of the sentence giveth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easiest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while he should let them alone (for that were negligence for both parts) but I would, all their time they be at school, they should never be idle, but alwaies occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time, and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be. Within a while by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readines of making, to the which if there be adjoyn'd some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitternes of his learning.

A great help to further this readines of making and speaking shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily to turn every day some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readines, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offer'd for the same. And it doth help his learning more a great deal, to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore,

To the Reader.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it; and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this fore well, and maketh those words which they understand, to be readier by use unto them, and so perfecteth them in the tongue handsomly.

These precepts, well kept, will bring a man clean past his Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to farther things, whereof it were out of season to give precepts here. And therefore this may be for this purpose enough, which to good Schoolmasters and skilful is not so needful, to other meaner and less practised it may be not only worth the labour of reading, but also of the using.

An Advertisement to the

R E A D E R,

IN this Impression, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English rules, and in the Latin Syntax, those words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director or guider, or that which is in place of it, with an ^a; the governed, or that which is guided by it, with ^b: Or if there be more governours, the first with ^a, the second with ^{aa}; and so if more governed, the first with ^b, the second with ^{bb}: and sometimes the order is directed by ^{abc}; or by figures and words of the same and such like nature, coupled together with little stroaks between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again only those words which are the ensample: as saying, Quis nisi ^b mentis ^a inops oblatum respuat aurum? may repeat again ^a inops ^b mentis. So throughout all the Latin rules, for the better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the Rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

P R E C A T I O.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modo quæ ad cognoscendum Te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant intelligam; sed etiam ita mente & voluntate persequare, & indies benignitate tua cum doctrina, tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. *Amen.*

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and merciful father, maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisdom abundantly to all that with faith and full assurance ask it of thee, beautify by the light of thy heavenly grace the towardness of my wit, the which with all powers of nature thou hast poured into me: that I may not only understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee, and the Lord Jesus our Saviour: but also with my whole heart and will constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountiful goodness towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things in all creatures, mayst make thy gracious benefits shine in me, to the endless glory and honour of thine immortal Majesty. So be it.

An Introduction of the eight parts of
L A T I N Speech.

IN Speech be these eight parts following.

Noun,	} decli-	} Adverb,	} undecli-				
Pronoun,				} ned.	} Conjunction,	} ned.	
Verb,							} Preposition,
Participle,							

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard, or understood¹: as the name of my hand in Latin, is manus; the name of an house, is domus; the name of goodness, is bonitas. A Noun.

Of Nouns some be Substantives, and some be Adjectives. Nouns of two sorts.

A Noun Substantive² is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as, Homo, a man: And it is declined with one article; as, Hic Magister, a master: or else with two at the most: as, Hic & hæc parens, a father or mother. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, good, Pulcher, fair. And it is declined either with three terminations: as, bonus, bona, bonum: or else with three Articles: as, Hic hæc & hoc Felix, happy: hic & hæc Levis, & hoc Leve, light. A Noun Adjective.

A Noun Substantive either is proper to the thing that it betokeneth; as Edvardus is my proper name, or else is common to more; as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Noun Substantives.

1 This later part of the Definition might better be omitted, it being only an imperfect description of being; or thing. The meaning of it is, that the name of every thing that can be perceived either by the sense, or the understanding is a Noun. How a Noun is distinguished from a Pronoun, see in the Latin Grammar *De Nomine*. 2 A Noun substantive and a Noun adjective may be thus distinguished, that a substantive may have the sign a or the before it; as, puer, a boy, the boy; but an Adjective cannot, as, bonus, good. 3 This rule may admit of an exception: for animans, when 'tis used substantively, is of all genders. And so we read spicus, spica, and spicum: acinus, acina, acinum: and penis and specus are of three genders.

An Introduction of the

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two numbers, the Singular and the Plural. The singular number speaketh but of one: as, *Lapis, a stone.* The plural number speaketh of more than one: as, *Lapides, stones.*

Cases of Nouns.

Nouns be Declined with six cases, Singularly, and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative and the Ablative.

Nominative case.

The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, who, or what? as, *Magister docet, The Master teacheth.*

Genitive.

The Genitive case is known by this token Of: and answereth to this question whose or whereof? as, *Doctrina Magistri, The learning of the Master.*

Dative.

The Dative case is known by this token To: and answereth to this question, to whom, or to what? as, *Do libram Magistro, I give a book to the Master.*

Accusative.

The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, whom or what? as, *Amo Magistrum, I love the Master.*

Vocative.

The Vocative case is known by calling or speaking to: as, *O Magister, O Master.*

Ablative.

The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, *De Magistro, Of the Master. Coram Magistro, Before the Master.*

Also *In, With, Through, For, From, By, and Than,* after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

1 These Articles used in declining of Nouns even in *Cicero's* time are rejected by *Vossius*, as having been introduced by Grammarians, without any sufficient reason. 2 A Gender being nothing else but the distinction of sex, there are in nature but two, the *Masculine* and the *Feminine*; and the Oriental tongues acknowledge no more. For the *Neuter*, (which the *Greeks* and *Latines* introduced with very good reason, both for variety and the better distinction of words) is not properly a new gender, but a negation of the other two, which by nature agrees to all words, whose signification includes not a distinction of sex. Though the *Greeks* and the *Latines* reserved to themselves a liberty of using many words, that were really Neuters (that is, of no sex) after the manner of using *Masculines* and *Feminines*: and others af-

Eight parts of Speech.

1 Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter,	}	Nom. hic, hæc; hoc.	}	Pluraliter,	Nom. hi, hæ, hæc.
		Genitivo huius.			Gen. horum, harum, horum.
		Dativo huic,			Dativo his.
		Acc. huic, hanc, hoc.			Accus. hos, has, hæc.
		Vocativo caret.			Vocativo caret.
		Abl. hoc, hæc, hoc.			Ablativo his.

2 Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Common of two, the Common of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article *Hic*; as, *Hic vir*, a man.

The Feminine Gender is declined with this article *Hæc*: as, *Hæc mulier*, a woman.

The Neuter Gender is declined with this article *Hoc*: as, *Hoc saxum*, a stone.

The Common of two is declined with *Hic* and *hæc*: as, *hic & hæc parens*, a father or mother.

The Common of three is declined with *Hic*, *hæc*, and *hoc*: as, *Hic, hæc, and hoc, felix*, happy.

The Doubtful Gender is declined with *Hic*, or *hæc*: as, *Hic vel hæc dies*, a day.

The Epicene Gender is declined with one article; and under that one article both kinds are signified: as, *Hic passer*, a sparrow. *Hæc aquila*, an eagle, both he and she.

ter the manner of both. Whence in Grammar there are four Genders, *Masculine*, *Feminine*, *Neuter*, i. e. neither Masculine nor Feminine, *Common*, i. e. either Masculine or Feminine. As for the *Common of three*, the *Doubtful* and the *Epicene*, they have been introduced without necessity. For Adjectives, which are said to be of the Common of three, are properly of no Genders, only they have a power of being join'd in construction with Substantives of all Genders. And that which is commonly call'd *Doubtful*, is especially of the common Gender, as being used indifferently in the Masculine or Feminine: tho' accidentally distinguished from that which is usually called *Common*, and is not used indifferently in both Genders but with respect to the signification. That which is called the *Epicene Gender*, is either Masculine or Feminine, according to its termination, and is to be looked upon by the Grammarians as having no sex.

An Introduction of the

The Declension of Nouns.

There be five Declensions of Nouns.

- I. **T**he first is, when the Genitive and Dative case singular end in *a*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *a*. The Nominative plural in *a*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hæc mensa. Hic Poëta. Hic & hæc verna.

Singulariter,	Nominat. hæc mensa. Geniivo hujus mensæ Dativo huic mensæ. Accus. hæc mensam. Vocativo ô mensa. Ablat. ab hæc mensa.	Pluraliter,	Nominat. hæc mensæ. Gen. harum mensarum. Dativo his mensis. Accusat. hæc mensas. Vocativo ô mensæ. Ablativo ab his mensis.
---------------	---	-------------	---

Note.

Note that *Filia* and *Nata*, do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*: Also *Dea*, *Mula*, *Equa*, *Liberta*, make the Dative and the Ablative case plural in *abus* only¹.

- II. **T**he second is, when the Genitive case singular endeth in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hic vir.
Hic liber.
Hæc colus.
Hic logos.

Singulariter,	Nom. hic magister. Gen. hujus magistri. Dat. huic magistro. Acc. hunc magistrum. Voc. ô magister. Abl. ab hoc magistro.	Pluraliter,	Nominativo hi magistri. Gen. horum magistrorum. Dativo his magistris. Accus. hos magistros. Vocativo ô magistri. Ablat. ab his magistris.
---------------	--	-------------	--

Note.

Here is to be noted that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*: as, Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine: Except *Deus*,

¹ We read also *Animabus*, *dominabus*, *famulabus*, *servabus*, *sociabus*, *asinabus*, and some others. ² So *meus* makes *mi*, and *genius*, *geni*. ³ Other Nouns in *ius*, which are not proper names, make *e*, as *sabellarie*, so do also proper Epithetes, as *Lærtius*, *Cynthius*. ⁴ But better in *e*: for the other Vocative seems to be made in imitation of the Atticks, who did not distinguish the Vocative from the Nominative. Proper names also formerly made their Vocative in *e*, as *Virgilia*. But because the *e* was hardly pronounced, in time it was

quæ

Eight parts of Speech.

that maketh *o Deus*: and *Filius*, that maketh *o Fili*?

When the Nominative endeth in *ius*, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in *i*: as, *Nominativo hic Georgius*, *Vocativo o Georgi*.

Also these Nouns following make their Vocative in *e*, or in *us*: as, *Agnus*, *locus*, *vulgu*, *populus*, *chorus*, *fluvius*.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender, of what Declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in *a*, as in example.

Singulariter,	}	<i>Nom. hoc regnum.</i>	}	<i>Nominat. hæc regna.</i>	Hoc damnum. Hoc malum. Hoc verbum.
		<i>Gen. hujus regni.</i>		<i>Genis. horum regnorum.</i>	
		<i>Dativo huic regno.</i>		<i>Dat. his regnis.</i>	
		<i>Accus. hoc regnum.</i>		<i>Accusat. hæc regna.</i>	
		<i>Vocat. o regnum.</i>		<i>Vocat. o regna.</i>	
		<i>Ablat. ab hoc regno.</i>		<i>Ablat. ab his regnis.</i>	

Except *Ambo*, and *Duo*, which make the Neuter Gender in *o*, and be thus declined.

Pluraliter,	}	<i>Nominativo ambo, ambe, ambo.</i>	Likewise Duo.
		<i>Genitivo amborum, ambarum, amborum.</i>	
		<i>Dativo ambobus, ambabus, ambobus.</i>	
		<i>Accusativo ambas, ambas, ambo.</i>	
		<i>Vocativo ambo, ambe, ambo.</i>	
		<i>Abl. ambobus, ambabus, ambobus.</i>	

The third is, when the Genitive case singular endeth in *is*. The Dative in *i*. The Accusative in *en*, and sometimes in *im* and sometimes in both. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e* or *i*, and sometimes in both. The Nominative plural in *es*. The Genitive in *um*, and sometimes in *ium*. The Dative in *bus*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *bus*. III.

quite lost. Whence, as *Priscian* remarks, the accent of the former Vocative remains still in prose, as *Virgili*, *Mercuri*, though the penultimate syllable be short in verse. For *ambos* and *duos* the Ancients said indifferently *ambo*, and *duo*, in imitation of the Greeks, who say *τῶ δύο ἢ τῶ δύο*. Two authorities there are in *Virgil*, and others are cited by *Servius*. And these accusatives have been found often in the ancient copies of *Cicero*. but through the ignorance of Correctors they are now changed. *Scipius*, *Græverus*, and others read *dua* in the neuter in *Cicero*, and *Quintilian* observes that they said *dua pondo* and *trepondo*. *Duo* is also found in the accusative feminine according to *Scipio Gentili*, and in the genitive *pro duorum*, as *Continus* observeth out of *Scævola*: but this is rare, whereas the first accusative is frequent.

An Introduction of the

Is in example.

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter,

Nominat. hic lapis.
Gen. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accusat. hunc lapidem.
Vocativo ô lapis.

Pluraliter,

Nominat. hi lapides.
Genitivo horum lapidum.
Dativo his lapidibus.
Accus. hos lapides.
Vocativo ô lapides.

Hic vel hæc
bubo.
Hæc virtus.
Hoc ani-
mal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter,

Nom. hic & hæc parens.
Gen. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
Accusat. hanc & hanc
parentem.
Voc. ô parens. (rente.
Abl. ab hoc & hac pa-

Pluraliter,

Nom. hi & hæc parentes.
Gen. horum & harum
parentum.
Dat. his parentibus.
Ac. hos & has parentes.
Voc. ô parentes.
Ablat. ab his parentibus.

IV. The fourth² is, when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ui. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in a. The Nominative plural in us. The Genitive in um. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

Is in example.

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter,

Nominat. hæc manus.
Gen. hujus manus.
Dativo huic manui.
Accus. hanc manum.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab hac manu.

Pluraliter,

Nominat. hæc manus.
Gen. harum manuum.
Dat. his manibus.
Accusat. has manus.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab his manibus.

V. The fifth is, when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

The third Declension contains Nouns of most endings and all Genders. But 'tis worth observing, that most of these terminations are made by an Apocope of the last syllable. Whence it will appear, that the analogy of the Genitive is not so irregular, as is commonly imagined. For instead of lac, they said heretofore *lacte*, whence the Gen. *lactis*. And so *melle*, *mellis*; *folle*, *folli*; &c. Several Nouns in *o* ended in *on*: and they said, *Platon, onis*, &c. Nouns in *i* impure ended in *es* or *u*, and so they said, *plebes, u*, *concordis*, *concordis*, &c. They said also *præceptis*, whence *præceptum* in Plautus: *anceps*, *incipis*, and also *præcipis*, *præcipit*, *incipes*, *incipit*; whence the former Nominative hath kept the latter Genitive. They said also, *es, oris*, the mouth, *os, ossis*, a bone. *Superlectiliu, u*; *iter, iteris*; & *itiner, itineris*; *Jovis, u*; *canis, u*, &c. Many Nouns in *es* and *u* ended in *er*, as *encumers*,
ciner,

Eight parts of Speech.

As in example.

Singulariter,	}	Nom. hic merides.	}	Nominat. hi merides.	Hæc res.
		Gen. hujus meridies.		Gen. horum meridiarum.	Hæc facies.
		Dat. huic meridiesi.		Dativo his meridiibus.	Hæc acies.
		Acc. hunc meridiem.		Accusas. hos merides.	
		Vocativo ô meridies.		Vocativo ô meridies.	
		Ablas. ab hoc meridia.		Abl. ab his meridiibus.	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except meridies and dies. Nota.

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three terminations is thus declined, after the first and second declension.

Singulariter,	}	Nom. bonus, bona, bonum.	}	Nom. boni, bonæ, bona.	Niger, ra,
		Gen. boni, bonæ, boni.		G. bonorum, bonarum, bonorum.	rum.
		Dat. bono, bonæ, bono.		Dat. bonis. (bonoribus.)	Tardus, a,
		Acc. bonum, bonam, bonum.		Acc. bonos, bonas, bona.	um.
		Voc. bone, bonæ, bonum.		Voc. boni, bonæ, bona.	Satur, a,
		Ablas. bono, bonæ, bono.		Ablativo bonis.	um.

There are, besides these, certain Nouns & Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in *ius*, & the Dative in *i*, which be these that follow, with their compounds. An except.

Singulariter,	}	Nom. unus, una, unum.	}	Nom. uni, una, una.	}
		Genitivo unius.		Gen. unorum, unarum, unorum.	
		Dativo uni.		Dat. unis. (unorum.)	
		Acc. unum, unam, unum.		Accus. unos, unas, una.	
		Voc. une, una, unum.		Voc. uni, una, una.	
		Ablas. uno, una, uno.		Ablativo unis.	

Note that *unus, una, unum*, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as, *Una literæ, una moenia*.

In like manner be declined *totus, solus*, and also *Alius barb. ullus, alius, alter, uter* and *neuter*: saving that these Aliud uqut.

ciner, puber, &c. Others in *es*; whence not only *sanguis, hujus sanguis*, but *sanguen sanguinis* was used: so *ritben, inis*, whence *turbo* had its Genitive. They said too *hic ductus, hæc uoch, hic regis, hic gregis, &c.* Whence we may remark that the Genitive being of its own nature in *is*, was made by adding *is* to the last consonant of the Nominative, and changing sometimes the penultimate *e* into *i* to shorten the quantity: or leaving *is* in the Gen. as in the Nom. Or, if the Nom. was in *es*, by changing *e* into *i*: if in *e*, by changing it into *i* and adding *s*. 2 To the third declension may be referred the two others, which differ from it only by contraction. 3 These Nouns heretofore made the Genitive in *i* or *is* like other Adjectives, whence *neutri geyeris* in Varro. *Tam nulli consilii* in Terence. *Alia pecudis jecur* in Tully, and the like:

An Introduction of the

Noun **Diectivæ** of three Articles is thus declined after the third declension.

Levis & Leve. Celebris & celebre. Melior 2 & melius.	Singulariter,	Nom. hic & hæc tristis & hoc triste. Genit. hujus tristici. Dativo huic tristici. Acc. hunc & hanc tristem, & hoc triste. V. ò tristici, & ò triste. Ablat. ab hoc, hæc, & hoc tristici.	Pluraliter,	Nom. hi & he tristes, & hæc tristia. Gen. horum, harum, & horum tristium. Dativo his tristicibus. Acc. hos & has tristes, & hæc tristia. Voc. ò tristes, & ò tristia. Abl. ab his tristicibus.
Ingens. Solers. Capax. Vetus.	Singulariter,	Nominat. hic, hæc & hoc ¹ felix. Gen. hujus felicitis. Dat. huic felici. Ac, hunc & hanc felicem, & hoc felix. Vocativo ò felix. Abl. ab hoc, hæc, & hoc felice, vel felici.	Pluraliter,	Nom. hi & he felices, & hæc felicia. Genit. horum, harum, & horum felicium. Dativo his felicibus. Acc. hos & has felices, & hæc felicia. Voc. ò felices, & ò felicia. Abl. ab his felicibus.

Comparison of Nouns.

A Diectives, whose signification may increase or be diminished, may form Comparison.

Three degrees of comparison.
The Positive.
The Comparative.

There be three Degrees of Comparison. The Positive, the Comparative, and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, harder. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

1 Amongst Adjectives of one termination and three genders *infans* is to be comprehended, for we read *infantes statuas* Hor. *infantia gustura* Ovid. *infans puer* Val. Max. 2 Heretofore the termination or of the comparative, was of all three genders, hence *bellum Punicum posterius* in Plautus. We read also *pori* and *pore* with all three genders, the ignorance of which remark has made several places among the Ancients to be corrupted. 3 To the adjective of one termination must be referred *dives, hebes, sapses, teres, memor, uber*, and some others, which are yet less used in the neuter. There are some substantives too that have their variation; as, *rex, regina, tibicen, tibicina, coluber, colubra* &c. 4 Vossius rejects *agillimus, gracillimus, & docillimus*. See the Latin Grammar. De comparatione adjectivorum. 5 A Pronoun is defined by Vossius, A word that primary

Eight parts of Speech.

The Superlative speedeth his Positive in the highest Degree: as, Durissimus, *hardest*. And it is formed of the first case of his Positive: that endeth in i, by putting thereto s, and limus: as, of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus.

From these general Rules are excepted these that follow; Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus; multa, plurima, multum, plus, plurimum.

And if the Positive ends in er, the Superlative is formed of the Nominative case, by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherrimus.

Also these Nouns ending in lis, make the Superlative by changing is into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facilissimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agilissimus: Docilis, docillimus.

All other Nouns ending in lis, do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as, Plus, magis plus, maxime plus: Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

Of the Pronoun.

A Pronoun is a part of Speech much like to a Noun which is used in shewing or re-hearing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case.

To these may be added their compounds, Ego-met, tute, idem; and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,

primarily respects the Noun for which 'tis used, and secondarily signifies a thing. Sanctius makes them to be real Nouns, that differ from others only in their way of declining: for to say they are put in the place of a Noun, is not cause sufficient to make them a distinct part of speech, since one Noun may be used instead of another. However it be, their number is very uncertain among the Grammarians, some adding *alius, omnis, totus*, &c. others *alter, qualis, quantus*, &c. See the Latin Grammar *De Pronominis*.

iste,

An Introduction of the

- Primitives.** *ille, hic* and *is* be **Primitives**: so called, because they be not derived of others. And they be also called **Demonstratives**, because they shew a thing, not spoken of before.
- Relatives.** And these six, *Hic, ille, iste, is, idem,* and *quis*, be **Relatives**, because they rehearse a thing that was spoken of before.
- Derivatives.** These seven, *Mens, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, be **Derivatives**: for they be derived of their primitive, *Mei, tui, sui, nostri, and vestri*.
- Five things belonging to a Pronoun.** These belong to a **Pronoun** these five things, **Number, Case and Gender, Declension and Person**, as are in a **Noun**, **Declension and Person**, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

The first declension. **There be four Declensions of Pronouns.** These three, *Ego, tu, sui*, be of the first declension, and be thus declined.

Singulariter,	<i>Nominativo Ego.</i> <i>Genitivo mei.</i> <i>Dativo mihi.</i> <i>Accusativo me.</i> <i>Vocativo care.</i> <i>Ablativo à me.</i>	} Pluraliter,	<i>Nominativo nos.</i> <i>Genit. nostram vel nostri.</i> <i>Dativo nobis.</i> <i>Accusativo nos.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo à nobis.</i>
Singulariter,	<i>Nominativo tu.</i> <i>Genitivo tui.</i> <i>Dativo tibi.</i> <i>Accusativo te.</i> <i>Vocativo ô tu.</i> <i>Ablativo à te.</i>	} Pluraliter,	<i>Nominativo vos.</i> <i>Gen. vestram vel vestri.</i> <i>Dativo vobis.</i> <i>Accusativo vos.</i> <i>Vocativo ô vos.</i> <i>Ablativo à vobis.</i>
Singulariter & Pluraliter,	<i>Nominativo caret.</i> <i>Genitivo sui.</i> <i>Dativo sibi.</i>	} }	<i>Accusativo se.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo à se.</i>

The second declension. **These six, *ille, ipse, iste, hic, is,* and *qui*, be of the second declension, and be thus declined.**

is was heretofore of all Genders: like *potis, magis, satis, nimis*, which are of their own nature Adjectives, though use hath made them pass for Adverbs. The Ancients also declined *quis* and *qui* without changing the *q* in the Genitive and Dative; and therefore the better to distinguish them, they said *queius* and *quoi*, because *qui* would have been the same as the Nominative. And sometimes casting away *i* they said *quo* in the Dative; Examples of which are to be met with in Livy and Tully. The Accusative was also *quem, quom*, or *quum*; whence was made *cum*, by taking *c* for *q*, as in the Genitive and Dative. And this was for all Genders, as coming of *quis*. Hence these elegant passages of Tully, where *cum* is used after Nouns and other.

Eight parts of Speech.

Singulariter,	Nomin. <i>isus, isus, istud.</i> Genitivo <i>isus.</i> Dativo <i>isui.</i> Ac. <i>istum, istam, istud.</i> Vocativo <i>carus.</i> Ablat. <i>isus, ista, isus.</i>	} Pluraliter,	Nominat. <i>isus, isus, isus.</i> Genit. <i>isusum, isusum,</i> <i>isus.</i> (<i>isusum.</i>) Dat. <i>isus.</i> Accus. <i>isus, isus, isus.</i> Vocativo <i>carus.</i> Ablativo <i>isus.</i>
---------------	--	---------------	--

He is declined like iste, and also ipse, saving that the neuter gender in the Nominative case, and in the Accusative case singular maketh ipsam.
 Nominativo hic, haec, hoc: Genitivo huius: Dativo huic, as above in the Noun.

Singulariter,	Nominat. <i>is, ea, id.</i> Genitivo <i>ejus.</i> Dativo <i>ei.</i> Accusat. <i>eum, eam, id.</i> Vocativo <i>carus.</i> Ablativo <i>eo, ea, eo.</i>	} Pluraliter,	Nominativo <i>is, ea, ea.</i> G. <i>eorum, earum, eorum.</i> Dativo <i>eis, vel eis.</i> Accusativo <i>eos, eas, ea.</i> Vocativo <i>carus.</i> Ablativo <i>eis, vel eis.</i>
Singulariter,	Nom. <i>qui, quae, quod.</i> Genitivo <i>cujus.</i> Dativo <i>cui.</i> Ac. <i>quem, quam, quod.</i> Vocativo <i>carus.</i> (<i>qui.</i>) Abl. <i>quo, quae, quo vel</i>	} Pluraliter,	N. <i>qui, quae, quae.</i> (<i>rum.</i>) G. <i>quorum, quarum, quorum.</i> Dat. <i>quibus, vel quibus.</i> Accus. <i>quos, quae, quae.</i> Vocativo <i>carus.</i> Ablat. <i>quibus, vel quibus.</i>

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quiquis is thus declined.

Nom. {	Quisquis,	} Ac. {	Quicquid,	} Abl. {	Quoquo.	The compounds of Quis.
	Quicquid.		Quicquid.		Quoquo.	
					Quoquo.	

Where note, that Quid is always a Substantive Note.
 tive of the neuter gender.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester are of the third Declension, & be declined like Nouns Adjectives of three terminations: in this wise.

other expressions that mark time, as *ex eo tempore cum me pro vestra incolumitate devovi, pro ad quem or cum tempus*, instead of *ad quod tempus*: So *tempus, cum*; *hic dies, cum*; *jam ab illo tempore*; *cum, &c.* The Ablative *qui* is of all the Genders; of which many examples are read. Thence *qui fieri potest*, is the same as *quomodo*. 'Tis also the plural number in Plaut. The Accusative plural neuter was not only *quo* but also *qua*, and *quae*. *Qua* is in *quapropter*, that is *propter qua* or *qua*, for *negativa* or *tempora*: and *quo* was in the Accusative plural like *ambo* and *duo*: and yet remains in *quocirca, quousque, &c.* It was also used in all Genders, as we observed of *duo*.

An Introduction of the

Singulariter,	}	Nom. meus, mea, meum.	}	Pluraliter,	Nom. mei, meae, mea.
		Genis. mei, meae, mei.			Gen. meorum, mearum,
		Dativo meo, meae, meo.			Dat. meis. (meorum.)
		Ac. meum, meam, meum.			Acc. meos, meas, mea.
		Vocat. mi ¹ , meae, meum.			Vocat. mei, meae, mea.
		Ablat. meo, meae, meo.			Ablativo meis.

So is Noster Declined, and, tuus, suus, vester, saving that these three last do lack the Vocative case.

The fourth declension. Nostras, vestras, and this Noun. Cujas, be of the fourth declension, and be thus Declined²,

Singulariter,	}	Nom. hic & haec nostras, & haec nostratae.	}	Pluraliter,	N. hi & haec nostrates, & haec nostratae.
		Genis. huius nostratae.			Gen. horum, harum, & horum nostratarum.
		Dativo huic nostratae.			Dat. his nostratis.
		Ac. hunc & hanc nostrataem, & hoc nostratae.			Ac. hos & has nostratas, & haec nostratae.
		Vocativo o nostratae, & o nostratae.			Voc. o nostrates, & o nostratae.
		Abl. ab hoc hac & hoc nostratae, vel nostratae.			Abl. ab his nostratis.

Note.

Here is to be noted, that Nostras, vestras, and this Noun Cujas, be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to countreys or nations, or sects or faiths.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three:

The first person speaketh of himself: as, Ego, I, Nos, We.

The second person is spoken to: as, Tu, Thou, Vos, Ye. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of: as, Ille, He, Illi, They. And therefore all Nouns, Pronouns, and Participles, be of the third person.

¹ Mi is by an apocope for mie from the old Nominative *mius*. 'Tis used in all genders. Sometimes 'tis a plural Voc. made by contraction for *mei* Which contraction is more ordinary in *suis*, as *si* for *suis*, &c. ² Nouns belonging to countries in *as*, heretofore ended in *u*, and they said, according to Priscian; *hic & haec Arpinatu*, & *hoc Arpinatae*; but because they have changed their termination, they have also changed their gender: the termination *as* being as well for the Neuter, as for the two others. Hence *Aditur Alpinae flexus* in Tully; *Bellum Privernae*, and *Bellum Capuae* in Livy. And Vossius saith, 'twould be a fault to say *Bellum Capinatae*; Though Priscian and Donatus teach

Eight parts of Speech.

Of a Verb.

A Verb is a part of speech declined with mood A Verb. and tense : and betokeneth doing ; as, Amo, *I love* : or suffering ; as, Amor, *I am loved* : or being ; as, Sum, *I am*.

Of Verbs, such as have persons be called personals : as, Ego amo, Tu Amas. And such as have no persons be called impersonals : as, Tacet, *it is irksome* ; Oportet, *it behoveeth*.

Of Verbs personals there be five ³ kinds, Verbs personals. Active, Passive, Neuter, Deponent, and Commune.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to Active. do ; as, Amo, *I love* : and by putting to r, it may be a Passive, as, Amor.

A Verb Passive endeth in or, and betokeneth Passive. to suffer ; as, Amor, *I am loved* : and by putting away r, it may be an Active, as, Amo.

A Verb Neuter endeth in o, or u, and cannot Neuter. take r, to make him a Passive, as, Curro, *I run*, Sum, *I am*. And it is Englished sometimes Actively ; as, Curro, *I run* : And sometime Passively ; as, Egrotō, *I am sick*.

A Verb Deponent endeth in r, like a Passive, Deponent. and yet in signification is but either Active ; as, Loquor verbum, *I speak a word* : or Neuter ; as, Glorior, *I boast*.

A Verb Commune endeth in r, and yet in signification Commune. is both Active and Passive ; as, Osculor te, *I kiss thee* ; Osculor à te, *I am kissed of thee*.

teach the contrary. ³ The Genus of Verbs is like that of the Noun, either Real, or Grammatical ; and therefore their division ought to be made either from their signification or termination. If you distribute them the former way, there are three kinds, Active, Passive, and Neuter, or Substantive. So all are actives, that signify actively, as amo, curro, sequor, aio, volo : all are passives that signify passively, as amor, vapulo ; all neuters that signify only existence, as sum, so. If you divide them according to their termination, they end all (except some few) either in o or or. If in o, they either can or cannot admit r, if they can, they are called actives, because for the most part they note actions ; if they cannot, they are called neuters. If they end in or, either they can cast r away, and they are called passives, or they cannot, and then they are called Deponents, or Commune. See the Latin Grammar *De Verbo*..

An Introduction of the

MOODS.

- Moods six.** There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.
- Indicative.** The Indicative mood sheweth a reason true or false: as, *Ego amo, I love: Or else asketh a question; as, Amas tu? dost thou love?*
- Imperative.** The Imperative biddeth or commandeth: as, *Ama, love thou.*
- Optative.** The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God, or God grant; as, Utinam amem, I pray God I love: and hath commonly an Adverb of wishing joyned with him.*
- Potential.** The Potential mood is known by these signs, *may, can, might, would, should, could, or ought; as, Amem, I may or can love: without an Adverb joyned with him.*
- Subjunctive.** The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, *Cum amarem, When I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before, or coming after: as, *Cum amarem, eram miser, When I loved, I was a wretch.*
- Infinitive.** The Infinitive signifieth to do, or suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*: as, *Amare, to love.* Also when two Verbs come together without any nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, *Cupio discere, I desire to learn.*

¹ *Sanctius* and *Scoppius* after him have laid aside all moods of Verbs: and have made other distinctions of tenses, dividing them into *prima & secunda*. For instance, they call *amo, presens primum, & amem, presens secundum; amabam, imperfectum primum, & amarem, imperfectum secundum, &c.* And for the future they make it threefold, for the Imperative passeth for a third future. And this they do not without some reason, because the tenses of the Subjunctive and the Indicative are used indifferently the one for the other; of which you may see examples in the note on the Indicative Mood. But since this way is not more expedite than the other, 'tis better not to depart from the received method. However there is no reason why the Potential, Optative, and Subjunctive should be distinct Moods. See the Latin Grammar.

Eight parts of Speech.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive Gerunds, 3 mood of Verbs, certain voices called Gerunds ending in di, do, and dum: which have both the Active and Passive signification: as, *Amandi*, of loving, or of being loved. *Amando*, in loving, or in being loved. *Amandum*, to love, or to be loved.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb Active: as, *Amatum*, I go to love. And the other in u: which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passive: as, *Difficilis amatu*, hard to be loved.

TENSES.

There be five Tenses or Times: the Present Tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect and the Future Tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, *Amo*, I love.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, *Amabam*, I loved or did love.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, *Amavi*, I have loved.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had*: as, *Amaveram*, I had loved.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *Shall* or *will*: as, *Amabo*, I shall or will love.

1 Gerunds are really Nouns Verbal Substantives, taken from the Adject. or Participle of the same termination, which oftentimes add to their verbal signification a kind of necessity or duty; whence *pugnandum est* is almost the same as *pugnare oportet*. But sometimes they loose this signification, and retain that only of the action of their Verbs; as *concedo rumpitur anguis*. See the Latin Grammar *De Gerundiis*. 2 The Supines too are Nouns Verbal Substantives of the fourth declension, and have all their cases except the Vocative and the Genitive. See the Latin Grammar *De Supinis*.

An Introduction of the

PERSONS.

Persons
three.

There be also in Verbs three persons in both numbers: as, Singulariter Ego amo, *I love*, Tu amas, *Thou lovest*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations
four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long before re and ris: as, Amare, amaris.

The second Conjugation hath e long before re and ris: as, Docere, doceris.

The third Conjugation hath e short before re and ris: as, Legere, legeris.

The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations,
be declined after these examples

A Mo, amas, amavi, amate: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } **To love.**

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctum: docens, docturus. } **To teach.**

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legetis, lecturus. } **To read.**

Audio, Audis, Audivi, Audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditorus. } **To hear.**

The second person of both numbers, and the third person plural of this tense, do often loote their middle syllable by a syncope; as, amasti, audisti; amastis, audistis, amarunt, audierunt. Which happens also to other persons of the third and fourth Conjugation; as, petii, petiisti, petiit; petiisti, petiisti, &c. This syncope hath also place in the other tenses formed from this, as amaram, amarim, amassent, amare, amasse. Some syncopated tenses are

An Introduction of the

Imperative Mood.

	<i>Love thou.</i>	<i>Love he, or let him love.</i>	<i>Love we, or let us love.</i>	<i>Love ye.</i>	<i>Love they, or let them love.</i>			
<i>Present sense sin- gular.</i>	Ama, ¹ amet,	} <i>Pl.</i> amemus.	} <i>Pl.</i> amemus.	} amate, ament,	} amatote : ² amanto.			
	amato : amato.							
	Doce, doceat,					} <i>Pl.</i> doceamus.	} docete, doceant,	} docetote : docento.
	doceto : doceto.							
Lege, legat,	} <i>Pl.</i> legamus.	} legite, legant,	} legitote : leganto.					
legito : legito.								
Audi, audiat,				} <i>Pl.</i> audiamus.	} audite, audiant,	} auditote : audiante.		
audito, audito.								

Optative Mood.

God grant I love!

<i>Present sense sin- gular, utinam</i>	{	Amem, ames, amet.	} <i>Pl. min.</i>	amemus, ametis, ament.
<i>Preterim- perfect sense sing. utinam</i>	{	Doceam,	} <i>as, at. Plur. min.</i>	amus, atis, ant.
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Legam,		
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Audiam,	<i>Would God I loved or did love.</i>	
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Amarem,	} <i>res, ret. Pl. min.</i>	remus, retis, rent.
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Docerem,		
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Legerem,	<i>I pray God I have loved.</i>	
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Audirem,	} <i>ris, rit. Pl. min.</i>	rimus, ritis, rint.
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Amaverim,		
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Docuerim,	<i>Would God I had loved.</i>	
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Legerim,	} <i>les, let, Pl. min.</i>	semus, setis, sent.
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	{	Audiverim,		
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Amavissem,	<i>God grant I shall or will love hereafter.</i>	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Docuissim,	} <i>ris, rit, Pl. min.</i>	rimus, ritis, rint.
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Legissem,		
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Audivissim,	<i>God grant I shall or will love hereafter.</i>	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Amavero,	} <i>ris, rit, Pl. min.</i>	rimus, ritis, rint.
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Docuero,		
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Legero,	<i>God grant I shall or will love hereafter.</i>	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Audivero,	<i>God grant I shall or will love hereafter.</i>	

¹ The third person singular, and first and third person plural are borrowed from the Subjunctive mood: for these can be no more of the Imperative than *amem*; for to one that hinders you from loving you may say *amem*, let me love. ² 'Tis true the Subjunctive hath oftentimes the signification of the Imperative, but that is not enough to make an Imperative mood, for we are not to look what happens sometimes, but what is its primary signification. In Martial we read, *Mollia nec rigidas cespites regat ossa, nec illi Terra gravis fueris; non fuit ille tibi*: Here *regat*.

Eight parts of Speech:

Potential Mood.

<i>I may or can love.</i>		
<i>Present tense sing.</i>	{	Amem, ames, amet. <i>Pl. amemus, ametis, ametit.</i> Doceam, Legam, Audiam, } <i>as, at. Pl. amus, atis, ant.</i>
<i>Preterimperfect tense sing.</i>	{	Amarem, } <i>I might, would, should, ought or could love.</i> Doceŕem, Legerem, } <i>res, ret. Plur. remus, retis, tent.</i> Audirem,
<i>Preterperfect tense singular.</i>	{	Amaverim, } <i>I might, would, should or ought to have loved.</i> Docuŕim, Legerim, } <i>ris, rit. Plur. ritus, ritis, ritat.</i> Audiŕim,
<i>Preterpluperfect tense sing.</i>	{	Amaviŕsem, } <i>I might, would, should or ought to had loved.</i> Docuŕiŕsem, Legiŕsem, } <i>ses, set. Plur. setus, setis, sent.</i> Audiŕiŕsem,
<i>Future tense sing.</i>	{	Amavero, } <i>I may or can love hereafter.</i> Docuero, Legero, } <i>ris, rit. Plur. ritus, ritis, ritat.</i> Audiŕero,

Subjunctive^s Mood.

<i>When I love.</i>		
<i>Present tense sing.</i>	{	Amem, amēs, amet. <i>Plur. cum amemus, ametis, ametit.</i> Doceam, Legam, Audiam, } <i>as, at. Plur. cum amus, atis, ant.</i>
<i>Cum</i>	{	

gas and fueris have the signification of an Imperative, but not an Imperative termination. And in these persons there seems to be an Ellipsis, for amet is for fac, vel facite ut amet. *Bono ſe animo*, for *facito ut bono ſe animo*. Besides by the same reason, that they make amet and amemus Imperatives, they may make the future of the Indicative, for that hath an Imperative signification, as was shewn before. 2 This person is seldom used but in the Laws. 3 The Subjunctive mood hath always a signification that notes a dependency on some other thing: and therefore its tenses have a future signification included in their own. In the present, as *ſi aſque in poſterum me amet. De qua utinam aliquando ſecum loquer.* Cic.

An Introduction of the

Noun Adjective of three Articles is thus Declined after the third Declension.

Levis &
Leve.
Celebris &
celebre.
Melior 2 &
melius.

Singulariter,

Nom. hic & hæc tristis
& hoc triste.
Genis. hujus tristis.
Dativo huic tristi.
Acc. hunc & hanc tristem,
& hoc triste.
V. ò tristi, & ò triste.
Ablas. ab hoc, hæc, &
hoc tristi.

Pluraliter,

Nom. hi & he tristes, &
hæc tristia.
Gen. horum, harum, &
horum tristium.
Dativo his tristibus.
Acc. hos & has tristes,
& hæc tristia.
Voc. ò tristes, & ò tristia.
Abl. ab his tristibus.

Ingens.
Solers.
Capax.
Vetus.

Singulariter,

Nominat. hic, hæc &
hoc 1 felix.
Gen. hujus felicitis.
Dat. huic felici.
Ac, hunc & hanc felicem,
& hoc felix.
Vocativo ò felix.
Abl. ab hoc, hæc, &
hoc felice, vel felici.

Pluraliter,

Nom. hi & he felices, &
hæc felicia.
Genis. horum, harum, &
horum felicium.
Dativo his felicibus.
Acc. hos & has felices, &
hæc felicia.
Voc. ò felices, & ò felicia.
Abl. ab his felicibus 3.

Comparison of Nouns.

Adjectives, whose signification may increase or be diminished, may form Comparison.

Three degrees of comparison.
The Positive.
The Comparative.

There be three Degrees of Comparison. The Positive, the Comparative, and the Superlative. The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, harder. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

1 Amongst Adjectives of one termination and three genders *infans* is to be comprehended, for we read *infantes statuas* Hor. *infantia guttura* Ovid. *infans puer* Val. Max. 2 Heretofore the termination or of the comparative, was of all three genders, hence *bellum Punicum posterior* in Plautus. We read also *pore* and *pore* with all three genders, the ignorance of which remark has made several places among the Ancients to be corrupted. 3 To the adjective of one termination must be referred *dives, hebes, sospes, teres, memor, uber*, and some others, which are yet less used in the neuter. There are some substantives too that have their variation; as, *rex, regina, tibicen, tibicina, coluber, colubra* &c. 4 *Vossius* rejects *agillimus, gracillimus, & dacillimus*. See the Latin Grammar. *De comparatione nominum.* 5 A Pronoun is defined by *Vossius*, A word that primarity

Eight parts of Speech.

The Superlative exceedeth his Positive in the highest degree: as, Durissimus, hardest. And it is formed of the first case of his Positive: that endeth in i, by putting thereto s, and imus: as, of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus.

From these general Rules are excepted these that follow; Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus; multa, plurima, multum, plurimum.

And if the Positive ends in er, the Superlative is formed of the Nominative case, by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherimus.

Also these Nouns ending in lis, make the Superlative by changing s into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agilissimus: Docilis, docillimus.

All other Nouns ending in lis, do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as, Pius, magis pius, maxime pius: Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

Of the Pronoun.

A Pronoun is a part of Speech much like to a Noun which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case.

To these may be added their compounds, Ego-met, tute, idem; and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,

primarily respects the Noun for which 'tis used, and secondarily signifies a thing. *Sanctius* makes them to be real Nouns, that differ from others only in their way of declining: for to say they are put in the place of a Noun, is not cause sufficient to make them a distinct part of speech, since one Noun may be used instead of another. However it be, their number is very uncertain among the Grammarians, some adding *alius, omnis, totus*, &c. others *alter, qualis, quantus*, &c. See the Latin Grammar *De Pronominis*.

iste,

An Introduction of the

Sum, es, fui, esse, futurus, To be.

Indicative Mood.

<i>Present tense singular.</i> <i>Preterimperfect tense sing.</i> <i>Preterperfect tense sing.</i> <i>Preterpluperfect tense sing.</i> <i>Future tense singular.</i>	{ ¹ SUM, I am : es, est. <i>Pluraliter</i> Sumus, estis, sunt. { Eram, I was : eras, erat. <i>Plural.</i> eramus, eratis, erant. { ² Fui, I have been : fuisti, fuit. <i>Plural.</i> fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere. { Fueram, I had been : fueras, fuerat. <i>Pluraliter</i> fueramus, fueratis, fuerant. { Ero, I shall or will be : eris, ³ erit. <i>Plural.</i> erimus, eritis, erunt.
--	---

Imperative Mood.

<i>Pres. tense sing.</i> { Sis, } { Es, } { Esto, }	} be thou. { Sit, } { Est, } { Esto, }	} <i>Plur.</i> Simus. { Sitis, } { Estis, } { Estote, }	} Sint, } Sunto.
---	--	---	---------------------

Optative Mood.

<i>Present tense sing. utinam.</i> <i>Preterimperfect tense sing. uti.</i> <i>Preterperfect tense sing. uti.</i> <i>Preterpluperfect tense sing. uti.</i> <i>Future tense singul. utin.</i>	{ ⁴ Sim, I pray God I be : sis, sit. <i>Plur. uinam</i> simus, huius, sint. { Essem, Would God I was : esses, esset. <i>Plur. uinam</i> essemus, essetis, essent. { Fuerim, I pray God I have been : fueris, fuerit. <i>Plur. uinam</i> fuerimus, fueritis, fuerint. { Fuissem, Would God I had been : fuisses, fuisset. <i>Plur. uinam</i> fuissemus, fuissetis, fuissent. { Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fuerit. <i>Plur. uinam</i> fuerimus fueritis fuerint.
---	--

Potential Mood.

<i>Present tense singular.</i> <i>Preterimperfect tense singular.</i>	{ Sim, I may or can be : sis, sit. <i>Plur.</i> simus, sitis, sint. { Essem, I might or could be : esses, esset. <i>Plur.</i> essemus, essetis, essent.
--	--

¹ For sum, sumus, sunt, the Ancients said esum, esumus, esunt. Whence esunto is read in Tully for sunt according to Vossius, who forms esum, from *esum*, whence by taking away the Diphthong is made *esum*, then *esum* and afterwards *sum*. But Julius Scaliger will have it come from *εμ*, from whence

Eight parts of Speech.

<p><i>Preterperfect tense sing.</i></p>	}	<p>Fuerim, I might, could, should, or ought to have been: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus fueritis, fuerint.</p>
<p><i>Preterpluperfect tense singular.</i></p>	}	<p>Fuissem, I might, could, should, or ought to had been: fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> fuissetis, fuissent.</p>
<p><i>Future tense singular.</i></p>	}	<p>Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.</p>

Subjunctive Mood.

<p><i>Present tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Sim, When I am: sis, sit. <i>Plural.</i> Cùm simus, sitis, sint.</p>
<p><i>Preterimperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Essem, When I was: esses, esset. <i>Plural.</i> Cùm essemus, essetis, essent.</p>
<p><i>Preterperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuerim, When I have been: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.</p>
<p><i>Preterpluperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuissem, When I had been: fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> Cùm fuissetis, fuissent.</p>
<p><i>Future tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuero, When I shall or will be: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.</p>

Infinitive Mood.

<p><i>Present and Preterimperfect tense.</i></p>	}	<p>Esse, To be. { <i>Preterperfect and preterpluperfect tense.</i> } Fuisse, { To have or had been.</p>
<p><i>Future tense.</i></p>	}	<p>Fore, <i>vel</i> Futurum esse, To be hereafter.</p>

Verbs in *or* of four Conjugations be declined after these examples.

- A** Mor, amâris *vel* amâre, amatus sum *vel* fui, amâri, amatus, amandus, **To be loved.**
- Doceor, doceris *vel* docere, doctus sum *vel* fui, doceri, doctus, docendus, **To be taught.**
- Legor, legeris *vel* legere, lectus sum *vel* fui, legi, lectus, legendus, **To be read.**
- Audior, audiris *vel* audire, auditus sum *vel* fui, audiri, auditus, audiendus, **To be heard.**

whence is made *es*, then *is*, *erit*, and at last *sum*, by changes of letters; for which there are authorities. 2 *Fui*, and *futurus*, and *fore* come from the old verb *fu*. 3 For *erit* heretofore they read *escit*, whence *escint* in a place of the *xii* tables cited by Tully. 4 *Sim* is a syncope for *sem*. This verb hath neither Gerunds nor Supines.

An Introduction of the

Sum, es, fui, esse, futurus, To be.

Indicative Mood.

<i>Present tense singular.</i> <i>Preterimperfect tense sing.</i> <i>Preterperfect tense sing.</i> <i>Preterpluperfect tense sing.</i> <i>Future tense singular.</i>	{ ¹ SUM, I am : es, est. <i>Pluraliter</i> Sumus, estis, sunt. { Eram, I was : eras, erat. <i>Plural.</i> eramus, eratis, erant. { ² Fui, I have been : fuisti, fuit. <i>Plural.</i> fuimus, fuistis, fuerunt vel fuerē. { Fueram, I had been : fueras, fuerat. <i>Pluraliter</i> fueramus, fueratis, fuerant. { Ero, I shall or will be : eris, erit. <i>Plural.</i> erimus, eritis, erunt.
--	--

Imperative Mood.

<i>Pres. tense sing.</i> { Sis, } { Es, } { Esto, }	} be thou. { Sit, } { Esto, }	} <i>Plur.</i> Simus. { Sitis, } { Estote, } { Sunt. }
---	----------------------------------	--

Optative Mood.

<i>Present tense sing. utinam.</i> <i>Preterimperfect tense sing. uti.</i> <i>Preterperfect tense sing. uti.</i> <i>Preterpluperfect tense sing. uti.</i> <i>Future tense singul. utin.</i>	{ ⁴ Sim, I pray God I be : sis, sit. <i>Plur. utinam</i> simus, sitis, sint. { Essem, Would God I was : esses, esset. <i>Plur. utinam</i> essemus, essetis, essent. { Fuerim, I pray God I have been : fueris, fuerit. <i>Plur. utinam</i> fuerimus, fueritis, fuerint. { Fuissem, Would God I had been : fuisses, fuisset. <i>Plur. utinam</i> fuissemus, fuissetis, fuissent. { Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fuerit. <i>Plur. utinam</i> fuerimus fueritis fuerint.
---	---

Potential Mood.

<i>Present tense singular.</i> <i>Preterimperfect tense singular.</i>	{ Sim, I may or can be : sis, sit. <i>Plur.</i> simus, sitis, sint. { Essem, I might or could be : esses, esset. <i>Plur.</i> essemus, essetis, essent.
--	--

¹ For sum, sumus, sunt, the Ancients said *esum, esumus, esunt*. Whence *esunto* is read in Tully for *sunto* according to Vossius, who forms *esum*, from *esom*, whence by taking away the Diphthong is made *esum*, then *esum* and afterwards *sum*. But Julius Scaliger will have it come from *esui*, from whence

Eight parts of Speech.

<p><i>Preterperfect tense sing.</i></p>	}	<p>Fuerim, I might, could, should, or ought to have been : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus fueritis, fuerint.</p>
<p><i>Preterpluperfect tense singular.</i></p>	}	<p>Fuissem, I might, could, should, or ought to had been : fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.</p>
<p><i>Future tense singular.</i></p>	}	<p>Fuero, I may or can be hereafter : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.</p>

Subjunctive Mood.

<p><i>Present tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Sim, When I am : sis, sit. <i>Plural.</i> Cùm simus, sitis, sint.</p>
<p><i>Preterimperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Essem, When I was : esses, esset. <i>Plural.</i> Cùm essemus, essetis, essent.</p>
<p><i>Preterperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuerim, When I have been : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.</p>
<p><i>Preterpluperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuissem, When I had been : fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> Cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.</p>
<p><i>Future tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuero, When I shall or will be : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.</p>

Infinitive Mood.

<p><i>Present and Preterimperfect tense.</i></p>	}	<p>Esse, To be. { <i>Preterperfect and preterpluperfect tense.</i> } Fuisse, { To have been.</p>
<p><i>Future tense.</i></p>	}	<p>Fore, <i>vel</i> Futurum esse, To be hereafter.</p>

Verbs in *or* of four Conjugations be declined after these examples.

- A** Mor, amāris *vel* amāre, amatus sum *vel* fui, amāri, amatus, amandus, **To be loved.**
- D**oceor, docēris *vel* docēre, doctus sum *vel* fui, docēri, doctus, docendus, **To be taught.**
- L**egor, legēris *vel* legēre, lectus sum *vel* fui, legi, lectus, legendus, **To be read.**
- A**udior, audīris *vel* audīre, auditus sum *vel* fui, audiri, auditus, audiendus, **To be heard.**

whence is made *es*, then *is*, *eris*, and at last *sum*, by changes of letters; for which there are authorities. 2 *Fui*, and *futurus*, and *fore* come from the old verb *fu*. 3 *For erit* heretofore they read *erit*, whence *erint* in a place of the *xv* tables cited by Tully. 4 *Sim* is a lyncope for *sem*. This verb hath neither Gerunds nor Supines.

An Introduction of the

Indicative Mood.

		<i>I am loved.</i>					
<i>Present tense singular.</i>	{	Amor, amaris vel amare, amator,	}	<i>I was loved.</i>	}		
		Doceor, doceris vel docere, docetur.				} <i>Pluratives</i> {	
		Legor, legeris vel legere, legitur,					} <i>mut,</i>
		Audior, audiris vel audire, auditur.					
				} <i>ntur.</i>			
<i>Preterimperfect tense singular.</i>	{	Amabar,	}	<i>I have been loved.</i>	}		
		Docebar,				} <i>tus es vel fuisti, tus est vel fuit. pl. ti sumus vel fuimus,</i>	
		Legebar,					} <i>ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.</i>
		Audiebar,					
				} <i>baris vel bare, batur. pl. bamur, bamin,</i>			
<i>Preterperfect tense singular.</i>	{	Amatus,	}	<i>I had been loved.</i>	}		
		Doctus,				} <i>tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. pl. ti eramus vel fueram,</i>	
		Lectus,					} <i>ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.</i>
		Auditus,					
				} <i>fui, fuit, fuerunt vel fuere.</i>			
<i>Preterpluperfect tense singular.</i>	{	Amatus,	}	<i>I shall or will be loved.</i>	}		
		Docebor,				} <i>baris vel bere, itur. pl. bimur, imini, untur.</i>	
		Legar,					} <i>eris vel ere, etur. pl. emur, emini, entur.</i>
		Audiar,					
				} <i>Amabor,</i>			
<i>Future tense singular.</i>	{	Docebor,	}	<i>I shall or will be loved.</i>	}		
		Legar,				} <i>baris vel bere, itur. pl. bimur, imini, untur.</i>	
		Audiar,					} <i>eris vel ere, etur. pl. emur, emini, entur.</i>
				} <i>Amabor,</i>			

Imperative Mood.

	<i>Be thou loved.</i>	<i>Let him be loved.</i>	<i>Let us be loved.</i>	<i>Be ye loved.</i>	<i>Let them be loved.</i>				
<i>Present tense singular.</i>	{	Amare, ² ametur,	} <i>pl. ame-</i>	}	}				
		amator: amator.				} <i>mur.</i>	} <i>Amamini, amentur,</i>		
		Docere, doceatur,						} <i>3 amaminor: amantor.</i>	
		docetor: docetor.							} <i>Docemini, doceamur,</i>
Legere, legatur,	} <i>pl. lega-</i>	} <i>doceminior: docentor.</i>							
legitor: legitor.			} <i>mur.</i>	} <i>Legimini, legantur,</i>					
Audire, audiat,					} <i>pl. audi-</i>	} <i>legiminor: leguntor.</i>			
auditor: auditor.							} <i>amur.</i>	} <i>Audimini, audiantur,</i>	
									} <i>audiminor: audiantor.</i>

¹ The Verb Passive, as also the Deponent and Common, hath only three tenses in this Mood, the Present, the Preterimperfect tense, and the Future. For the Preterperfect tense and Preterpluperfect are formed by the help of the Participle and the Verb *sum*, as, *amatus sum, vel fui; amatus eram, vel fueram.*

² *Amatur, amemur, and amentur* are borrowed of the Subjunctive, as we observed in the Imperative of the active voice. ³ This termination in *minor* is grown out of use. It might here be demanded: how a Passive can have an Imperative, since a passion cannot be commanded. If one should say

Eight parts of Speech.

Optative Mood.

God Grant I be loved.

Present tense sin- gular,	}	Ametur, amaris vel ere, erur. pl. ui. emur, emini, entur,
utinam		Docear,
		Legar,
		aris vel are. atur. pl. ui. amur, amini, antur.

Preterim- perf. tense singular.	}	Amater,	<i>Would God I were loved.</i>
utinam		Docerer,	
		Legeret,	
		Audirer,	
		reris vel ere, retur. pl. ui. remur, remini, [rentur.	

I pray God I have been loved.

Preterper- fecti tense singular,	}	Amatus,	<i>sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. pl. uinam ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>
utinam		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	

Would God I had been loved.

Perterplusper- fecti tense singular,	}	Amatus,	<i>essem vel fuisset, tus esses vel fuisset, tus esset vel fuisset. plur. uinam ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.</i>
utinam		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	

God grant I be loved hereafter.

Future tense sing. utinam	}	Amatus,	<i>ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. pl. uinam ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>
utinam		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present tense singu- lar.	}	Ametur, eris, vel ere, erur. pl. emur, emini, entur.
lar.		Docear,
		Legar,
		Audiar,
		aris vel are, atur, pl. amur, amini, antur.

to a servant, *ametur ab hero*, he might answer, that that need not be commanded him, since he desired nothing more, and besides that was not in his power, but depended on his Masters will. To this we may answer, though a passion depends alwaies on the agent, and so properly cannot be commanded, yet the disposition and cause, of it is often in our power. So that *ametur ab hero*. is all one as *ita utamur, ut amemus, ut doceatur a Praeceptore*, is the same as, *Na respue Doctorem, sed ejus verba imbihe*; and so of others.

prae-

An Introduction of the

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POSsum, potes, potui, posse, potens. To may or can.

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret: To will or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret: nolens: To will or to be unwilling.

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret: malens: To have rather or to be more willing.

Edo, edis *vel* es, edi, edere *vel* esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, *vel* estum estu, edens, esurus *vel* esturus: To eat.

Fio, fis, factus sum *vel* fui, fieri: factus, faciendus: To be made or done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latus: ferens, laturus: To bear or suffer.

Feror, ferris *vel* ferre, latus sum *vel* fui, ferri: latus: ferendus. To be born or suffered.

Indicative Mood.

Present tense singular,	}	¹ Possum, potes, potest.	}	Possumus, potestis, possunt.
		² Volo, vis, vult.		Voluimus, vultis, volunt.
		³ Nolo, nonvis, nonvult.		Nolumus, nonvultis, nolunt.
		⁴ Malo, mavis, mavult.		Malumus, mavultis, malunt.
		⁵ Edo, edis <i>vel</i> es, edit <i>vel</i> est.		Edimus, editis <i>vel</i> estis, edunt.
		⁶ Fio, fis, fit.		Fimus, fitis, fiunt.
Pluraliter,	}	Feror, fers, fert.	}	Ferimus, fertis, ferunt.
		Feror, ferris <i>vel</i> ferre, fertur.		Ferimur, ferimini, feruntur.

¹ Possum is compounded of potis or pote and sum, and keeps the s when a vowel follows; as, potes, potest, poteram, potera, &c. but changeth it into an s when another s follows; as, possum possum. And therefore the Ancients said potessem potesse, for possem, posse. ² Vis and vult are made by a syncope for volis and vultis, and so vultis (or as the Ancients said vultis for volitis. ³ Nolo is compounded of ne for non and volo, whence for nonvis and nonvult, is read nevis and nevult. ⁴ Malo is from magis and volo. ⁵ From est is made esur, (as from potest, potestur in old Authors) which is read not only in Plautus but

Eight parts of Speech.

*Preterim-
perfect tense
singular.* } Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
Ferebar, baris vel bare, batur. *pl. bamur, bamin, bantur.*

*preterper-
fect tense
singular.* } Potui,
Volui,
Nolui,
Feci,
Latus } } Malui,
Edi, } *isti, it. pl. imus, istis, sunt vel ere.*
Tuli, }
sum vel fui, tu es vel fuisti, tu es est vel fuit.
Factus, } *pl. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis,*
Latus } *ti sunt, fuerunt vel fuere.*

*preterper-
perfect tense
singular.* } Potueram,
Volueram,
Nolueram,
Factus,
Latus, } } Malueram,
Ederam,
Tuleram, } *ras, ras. pl. ramus, raris,*
eram vel fueram, tu es eras vel fueras, } *erant*
tu es erat vel fueras. *plural. ti eramus*
vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti } *erant vel fuerant.*

Potero, eris, erit. *pl. poterimus, eritis, erunt.*
Volam, } Edam,
Nolam, } Fiam, } *es, et. pl. emus, etis, ent.*
Malam, } Feram,
Ferar, feretis vel ferere, feretur. *pl. feremur, feremini,*
ferentur.

Possam, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

but in Ovid: 6 Fero is irregular only in this, that in certain tenses it looses the vowel after r; as, feri, fert, fer feris, ferit. 7 Tuli-us made from *tollo* or *tollo*, *tulit*; as from *fallo* *fecit*, and by taking away the *o* duplication *tuli*. But *tollo* seems to come from the old Verb *tollo* *fero*, or *mandu*, whence also the Supines *latum* for *tolatum*. Unless you had rather say, that *tollo* made *tulit*, *tolatum*, or *tolatum*, whence afterwards was made *latum*. 8 Fie made heretofore *fi* in the Perfect tense, according to Priscian.

Impera-

An Introduction of the

Imperative Mood.

	Noli, nolito: pluraliter, Nolite, nolitote.		
Present tense sing.	Es, esto, edat,	} pl. Edamus.	edite, este
	ede, esto, edito:		edote, editote:
	Fito tu: Fiat,		Fitote, Fiant,
	fito. fito.	pl. Fiamus.	fitote: fiant.
	Fer, Fera,	} pl. Feramur.	Ferte, Ferant,
	Ferto, fertot.		Fertote: ferantur.
	Ferre, Feratur,		ferimini ferantur.
	feror: fertor.	pl. Feramur	ferimini ferantur.

Optative Mood.

Present tense singular, utinam	Possim, } Nolim, } is, it. pluraliter, minam imus,
	Velim, } Malim, } itis, ips.
	Edam, } at, at. plur. amus, atis, ant.
	Feram, } aratur, aratur. pl. min. amur, amini, antur.
Preterim- perf. tense singular, utinam	Poffem, } Ederem } es, et. pluraliter, minam epus,
	Nollem, } Mallem, } otis, ent.
	Ferrem, } Ferret, } eris, rit. plur. minam ritus
	Noluerim, } Tulerim, } ritus, tint.
Preterim- perf. tense singular, utinam	Factus, } fuerit. pl. min. si sumus vel fuerimus, si sitis
	Latus, } vel fueritis, si fiat vel fuerint.
	Potuissem, } Maluissem, } Yes, set. pl. minam semus,
	Voluissem, } Edissem, } setis, sent.
	Noluissem, } Tulissem, } essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus
	Factus, } esset vel fuisset. plural. min. si essemus
	Latus, } vel fuisset, si essetis vel fuissetis, si
	essent vel fuissent.

1 *Fi* is also read in Plautus, and in Horace too, according to Vossius, *fi* cognitor *ipse*; for which others read *si* cognitor. 2 For *malim* and *mallem* heretofore they said *mavelim* and *mavellem*. As also *edim* for *edam*; as we find *duint* for *lent*, and *perduint* for *perdant* in the Comicks; and *edit* is for *edat* in Horace. 3 *Fieri* is by a transposition of letters for *feiri*, which was for *firi*, as from *audio, audiri*; for the Ancients write *i* long by *ei*. 4 *Es* should make *eis*, *eis*, &c. and in the infinitive *eire*. But by contraction they first made *ei*, *ei*,

Eight parts of Speech.

Future tense sin- gular,	}	Potero,	}	Maluro,	}	ris, rit. plural. <i>noniam</i> rimus,
		Voluero,		Edero,		ritis, rint.
		Noluro,		Tulero,		
unam	}	Factus,	}	ero vel fuero,	}	tus eris vel fueris, tus erit
		Latus,		vel fuerit. pl. <i>ui. ti</i> erimus. <i>vel</i> fuerimus,		
				ti eritis vel fueritis, ti erant vel fuerint.		

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and preterim- perf. tense.	}	Posse,	}	Potuisse.
		Velle,		Voluisse.
		Nolle,		Noluisse.
		Malle,		Maluisse.
		Edere vel esse,		Edisse.
future tense.	}	Fieri,	}	Tahisse.
		Ferri,		Factum esse vel fuisse.
		Ferri,		Latum esse vel fuisse.

future tense.	}	Esurum esse.	}	Factum iri, vel faciendum esse.
		Laturum esse.		Latum iri, vel ferendum esse.

Ed and quod make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and ibo and quibo in the future tense; and in all other Moods and tenses are varied like Verbs in o of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same Mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the future tense of the Optative Mood, the Potential Mood and the Subjunctive Mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive Mood, as of Amavi,

et, and taking away the e they said *it, i* longum and the Diphthong *ei* being often used one for the other, as was observed before. The compounds of *eo* make *ibo* in the future, like their simple, as *transibo, prateribo*; but sometimes *iam* like *audiam*, as *transiam, prateriam. Inietur ratio, Cic. &c.* Some of its compounds have a passive voice, as *adeor, ambior, nieor, obeor, subeor, &c.* and also *stur ad me* Ter. *Ambio* is declined regularly like *audio*, but *ambibam* is read sometimes in Livy and elsewhere, and heretofore they said *audibam* for *audiebam*. *Queo* and *nequeo* are declined like *eo*, but that they want the Imperative, the Gerunds, and the Participle of the present tense. 'Tis found also in the Passive, as *queatur* in Lucretius, *quiritur* in Terence.

An Introduction of the

amare, amare, by changing *e* into *e* short : and
amavisse, amavisse, keeping *i* still.

Imperfor-
nals:

Imperforals be declined throughout all **MOODS** and tenses in the voice of the third person singular only: as, Delectat, delectabar, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, deceret. Studet, studebat, studium est vel fuit, studium erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this sign *It*, as, *It* delecteth, Delectat. *It* becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a Part of Speech, derived of a verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension: and part of both, as number and figure.

Four kinds
of partici-
ples.

There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense: one of the Future in *rus*, and another of the Future in *dlus*.

Present
tense.

A Participle of the Present tense, hath his English ending in *ing*: as, *Loving*; and his Latin in *ans*, or *ens*: as, *Amans*, *docens*. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood, by changing the last syllable into *ns*, as, *Amabam*, *amans*. *Audiebam*, *Audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Poteram*, *potens*.

The first
Future in
rus.

A Participle of the Future in *rus* betokeneth to be like the Infinitive mood of the Active voice: as, *Amaturus*, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter ³ Supine by putting to *rus*: as, *Doctus*, *docturus*.

Preter tense

A Participle of the Preter tense hath his En-

¹ Sometimes they are read in the third person plural too; as, *decent*, *puident*, *oportebant*, *pulebant*. See more in the Latin Grammar, *de Imperfonalibus*. ² But *iens* from *iham*, takes *e* before *ns*; and is declined irregularly *iens*, *euntis*, *euntis*, &c. ³ Others say from the first Supine, because Depo- nents want the latter Supine. ⁴ Some there are formed irregularly; as, *Sonaturus*, *pariturus*, *nasciturus*, *oriturus*, *moriturus*, &c. ⁵ Some of these though of a Passive form, have an Active signification; as, *cavens*, *qui cavet*; *ta- citus*, *qui tacet*. So *argutus*, *circumspectus*, *consideratus*, *disertus*, *falsus*, *profusus*.

Eight parts of Speech.

glith ending in *d, i, or n*: as, *Loved, taught, slain*: and his Latin in *s, tus, sus, xus*: as, *Amatus, visus, nexus*; and one in *uus*: as, *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *s*: as, *Lectus, lectus, except⁶ Mortuus*.

Of Participle of the Future in *du*, betokeneth to suffer like the Infinitive mood of the Passive voice: as, *Amandus, To be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense, by changing *ti* into *du*: as, *Amantis, amandus*: *Legentis, legendus*. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, *Legentis veteribus proficis, in reading old Authors thou dost profit*.

The second Future tense in *du*.

Of a Verb Active, and so of a Verb Neuter, which hath the Supines, come two Participles, one of the Present tense, and another of the Future in *rus*: as of *amo* cometh *amans, amaturus*; of *curro, currens, cursurus*.

Of an Active give come 2 Participles.

Of a Verb Passive, whose Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in *du*: as of *amor* cometh *amatus, amandus*.

Of a Passive come two.

Of a Verb Deponent come three Participles, one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in *rus*: as of *auxilio* cometh *auxilians, auxiliatus, auxiliaturus*.

Of a Deponent three.

And if the Verb Deponent doth govern an accusative case after him, it may form a Participle in *du*, as of *loquor, loquendus*.

Of a Verb Commune come four Participles: as of *largior* cometh *largiens, largiturus, largitus, largiendus*.

Of a Commune four.

Participles of the present tense be Declined like Nouns Adjectives of three Articles: as, *Nominativo hic, hæc & hoc amans*; *Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c.*

Participles declined like Adject.

suetus with its compounds, *assuetus, consuetus, insuetus*. & which some would rather have a Noun. From those Neuters that form their Preter perfect tense like passives, come three Participles; as, *gaudens, gavisus*; and *gavisurus* from *gaudeo*: *audens, ausus* and *ausurus* from *audeo*, &c. Sometimes also a fourth Participle is read, *audenda res* in *Livy*; *Caranda illa* in *Persius*. From *juro* also there is *jurans, juraturus, juratus*, and *jurandus*. And so from *placō*.

An Introduction of the

Participles of other tenses be Declined like Adjectives of three Divers endings: as, amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

O F A N A D V E R B ' .

An Adverb is a part of Speech joyned to the Verbs, to declare their signification.

¹ Adverbs some be of time : as, Hodie, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Place : as, Ubi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.

Number : as, Semel, bis, ter, quater, iterum.

Order : as, Inde, deinde, denique, postremo.

Asking, or doubting : as, Cur, quare, unde, quorum, num, numquid.

Calling : as, Heù, ô, ehodum.

Affirming : as, Certè, nã, profectò, sãne, scilicet, licet, esto.

Denying : as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.

Swearing : as, Pol, ædepol, hercle, mediùs fidius.

Exhorting : as, Eia, age, agite, agedum.

Flattering : as, Sodes, amabo.

Forbidding : as, Nè.

Wishing : as, Uinam, si, ô si, ô.

Gathering together : as, Simul, una, pariter, non modo, non solum.

Parting : as, Seorsim, sigillatim, vicatim.

Some be of

² Some Adverbs, though few, are Primitives ; as, *cras, jam, &c.* but the greatest part of them are Derivatives. Of which some are formed from Nouns without any change of termination ; from the Nominative, as, *facile, potius, utrum, recens, penitus, &c.* from the Ablative, as *repente, subito, isthac, quo, &c.* Some change their terminations, as *summatim, dolè, largiter, cito, omnino, &c.* From verbs are derived, *raptim casim, ostiatim, exultim, punctim,* and the like. Some few are derived from Prepositions ; *intro, subrus, clanculum, &c.* Adverbs are also compounded of two Nouns ; as, *pridie* of *priori die, tantopere* of *tanto opere* : of a Noun and a Pronoun ; as, *quare, of quã res,* of

Eight parts of Speech.

Some be of

Choosing : as, Potius, imò.
A thing not finished : as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
Shewing : as, En, ecce.
Doubting : as, Forfan, forsitan, fortassis, fortasse.
Chance : as, Forte, fortuitò.
Likeness : as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
Quality : as, Benè, malè, doctè, fortiter.
Quantity : as, Multum, parum, minimum, paululum, plurimum.
Comparison : as, Tam, quàm, magis, minus, maxime.

Certain Adverbs be compared : as, Doctè, doctius, doctissime. Fortiter, fortius, fortissime. Propè, propius, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto, joynd with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as, Qui antè non cavet post dolebit, He that bewareth not afore shall be sorry afterward. Coràm laudare, & clam vituperare, inhonestum est, In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an dishonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of Speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives : as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be

Disjunctives : as, Aut, ve, vel, seu, five.
Discretives : as, Sed, quidem, autem; verò, at, aut.
Causals : as, Nam, namque, enim, etiam, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

of a Noun and a Verb, as *pedetentim*, for *pedem tendendo* : Of a Noun and an Adverb, as *sapenumero* : of a Noun and a Preposition, as *denuo*, of *de novo* ; of a Noun and a syllable Particle, as *tanisper* ; of a Pronoun and a Preposition, as *postea* ; of two Verbs, as *ilicet* ; of a Verb and an Adverb, as *ubivis* ; of two Adverbs, as *tantummodo* ; of an Adverb and a Preposition, as *quoad* ; of an Adverb and a Conjunction, as *etiam*. Some are compounded of three words, as *quamobrem*, *quemadmodum* &c.

An Introduction of the

Conditionals: *as, Si, sin, modd, dum, dummodd.*
 Exceptives: *as, Ni, nisi, quin, alioquin, praterquam.*
 Interrogatives: *as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.*
 Some be- Illatives: *as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.*
 Adversatives: *as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, esto.*
 Redditives to the same: *as, Tamen, attamen.*
 Electives: *as, Quàm, ac, atque.*
 Diminutives: *as, Saltem, vel.*

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Apposition: *as, Ad patrem:* or else in Composition: *as, Indoctus.*

These ¹ Prepositions following serve to the Accusative case.

Ad, To.	}	Adversus,	}	Against.
Apud, At.		Adversum,		
Ante, Before.	}	Extra, Without.	}	
Cis, } On this side.		Intra, Within.		
Citra, }	}	Inter, Between.	}	
Circum, }		Infra, Beneath.		
Circa, }	}	Juxta, Beside or nigh.	}	
Contra, Against.		Ob, For.		
Erga, Towards.				

¹ Sanctius proves that of these Prepositions, *Prope, circiter, usque, versus,* are only Adverbs. For when we say, *prope muros, prope seditionem ventum est,* and the like, the Accusative is governed of the Preposition *ad* understood. For otherwise *propior* and *propius, proximus* and *proxime* might be reckoned among the Prepositions, because we read *proximus te,* Plaut. *propius urbem, propior montem,* Sal. *Rex proxime formam latrocinii,* Liv. The same might be said of *pridie* and *postridie*: for we say *pridie nonas, postridie kalendas,* understanding *post* and *ante.* We likewise say *procul urbem, procul muros,* and *procul mari, procul dubio,* where the Preposition *ad* and *ab* are understood. Which last is often expressed in Cicero; *as, procul à nobis.* And we use also *prope* with

Eight parts of Speech.

Pone, Behind.	} Ultra, Beyond.	
Per, By or through.		Præter, Beside.
Prope, Nigh.		Supra, Above.
Propter, For.		Circiter, About.
Secundum, } After.		Usque, Until.
Post, }		Secus, By.
Trans, On the farther side.		Versus, Towards.
		Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as, Londinum versus, towards London.

And likewise may penes be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs, From or fro.	} Pro, For.	
Cum, With.		Præ, Before or in comparison.
Coram, Before or in presence.		Palam, Openly.
Clam, Privily.		Sine, } Without.
De, }		Absque, }
E, }		Tenus, Until or up to.
Ex, }		

Where note that if the casual word joyned with Tenus be the Plural number, it shall be put in the 2^d Genitive case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the Voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

with an Ablative and a or ab; as, *prope à Sicilia, prope à muris habemus hostem*, &c. By which We may see that 'tis not *prope* which governs either case, but the Preposition expressed or understood. The same may be shewed of the other three; of which see more in the Latin Grammar. 2 Yet in Ovid we read *Pestiferibus tenus*.

An Introduction of the

These ¹ Prepositions following serve to both Cases.

² In with this sign *To*, to the Accusative case: as, In urbem, Into the City. In without this sign *To*, to the Ablative case: as, In te spes mea est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub iudice lis est, The matter is before the Judge. Super lapidem, Upon a stone. Super viridi fronde, Upon a green leaf. Subter terram, Under the earth. Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

A Interjection is a part of Speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an imperfect voice.

Some be of

}	Mirth: as, Evah, vah.
}	Sorrow: as, Heu, hei.
}	Dread: as, Papæ.
}	Marbelling: as, Papæ.
}	Disdaining: as, Hem, vah.
}	Shunning: as, Apage.
}	Praising: as, Euge.
}	Scorning: as, Hui.
}	Exclamation: as, Proh Deum, atque hominum fidem.
}	Cursing: as, Væ, malum.
}	Laughing: as, Ha, ha, he.
}	Calling: as, Eho, ho, io.
}	Silence: as, Au, and such others.

¹ These Prepositions govern an Accusative, when a motion from no place to another is signified, otherwise an Ablative. But *in* is found sometimes with an Accusative where there is no motion, and with an Ablative where motion is signified. Examples of which see in the Latin Grammar. And hence it is, that several Verbs govern both an Accusative and an Ablative with *in*, as *incidere in* as, Liv. *incidere in are*. Cic.

¶ THE CONCORDS.

Of Latin Speech.

FOR the due joyning of words in Construction, it is to be understood, that in Latin Speech there be three Concordes: The first, between the Nominative case and the Verb: The second between the Substantive and the Adjective: The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the first is the principal Verb, except it be the Infinitive mood; or hath before it a Relative: as, *that, whom, which*: or a Conjunction: as, *Ut, that; Cum, when; Si, if; and such others.*

When ye have found the Verb, ask this question: who? or what? and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the Verb; except it be a Verb impersonal which will have no Nominative case. And the Nominative shall in making and construing Latin be set before the Verb: except a question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the sign of the Verb, as, *a Ama a tu? Lovest thou? b Venitne a rex; Doth the King come.*

Likewise if the Verb be of the Imperative mood: as, *a Ama a tu, Love thou: b Amato a ille, let him love.*

And sometimes when this sign is, or there, cometh before the English of the Verb: as, *b Est a liber*

1 Construction of words, which the Greeks call Syntax, is either simple and regular, or figurative and irregular. The regular Construction is that which follows the usual way of speaking, and is conformable to the Rules of Grammar. The figurative is that which recedes from both and if compared with the other, hath in it something redundant, deficient, or otherwise changed: but withall is more elegant, as having been studied by the best Authors. Of Construction also there are two parts, Concord and Regimen, or, the Agreement, and Government of words.

The Construction of the

meus, *It is my book.* b Venit ad me a quidam, *There came one to me.* And that casual word which cometh next after the Verb, and answereth to this question whom? or what? made by the Verb shall commonly be the Accusative case; except the Verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis a placere b magistro, a utere diligentia; nec a sis tantus b cessator, ut b calcaribus a indigeas, *If thou covest to please thy master, use diligence; and be thou not so slack, that thou shalt need spurs.*

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, a Praeceptor b legit, a vos verò b negligitis. *The master readeth, and ye regard not.* Where note, the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative cases singular, with a Conjunction copulative coming between them will have a Verb plural; which Verb plural shall agree with the Nominative case of the most worthy person: as, a Ego & a tu b sumus in tuto, *I and thou be in safeguard.* a Tu & a pater b periclitamini, *Thou and thy father are in jeopardy.* a Pater & a Praeceptor b accersunt te, *Thy father and thy master have sent for thee.*

When a Verb cometh between two Nominative cases of divers numbers, the Verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium a ira amoris a redintegratio b est, *The falling out of lovers is the renewing of love.* a Quid enim nili a vota b supersunt? *For what remaineth saving only prayers?* Pectora percussit, a pectus quoque a robora b fiunt, *She stroke her breast, and her breast turned into oak also.*

Here note also that sometimes the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause foregoing, or else some member of a sentence may be the Nominative case to the Verb: as, a Diluculo surgere saluberrimum b est, *To rise betime in the morning is*

i Sometimes the Verb agrees with the nearer Substantive though not of the worthier Person, as, & Ego & Cicero meus, flagitabit. Cic. Utrum vos an Cartha-

Eight parts of Speech.

the most wholesome thing in the world. ^a Multum scire, vita ^b est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an Adjective, ask this question, who? or what? and the word that answereth to the question, shall be the Substantive to it.

The Adjective, whether it be a Noun, Pronoun, or Participle, agreeth with his Substantive in case, gender and number: as, ^a Amicus ^b certus in ^a re ^b incerta cernitur, A sure friend is tried in a doubtfull matter. ^a Homo ^b armatus, A man armed. ^a Ager ^b colendus, A field to be tilled. ^b Hic ^a vir, This man. ^b Meus ^a herus est, It is my master ².

Where note that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter ³.

Many Substantives singular having a Conjunction copulative coming between them, will have an Adjective plural: which Adjective shall agree with the Substantive of the most worthy gender: as, ^a Rex & ^a Regina ^b beati, The King and Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this question, who? or what? and the word that answereth to the question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a word that goeth before the Relative, and is rehearsed again of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in Gender, Number, and Person: as, ^a Vir sapientissimus, That man is wise that speaketh few things or words.

Carthaginienses principes orbis terrarum videamini, Liv. ² Sometimes the Substantive is understood; as, *paucis te volo*, i. e. *verbis*: *brevis venies*: i. e. *tempore*: *triste lupus stabulis*, i. e. *negotium*. For heretofore *negotium* was used for *res*. See the figure *Ellipsis*. ³ 'Tis controverted among Grammarians whether the Feminine ought to be prefer'd before the Neuter. Linacér and Alvarez think the Neuter is to be prefer'd. Vossius is of the same opinion in his little Grammar, though in the other he proves the contrary. However in things inanimate the Adjective is usually put in the Neuter Gender.

The Construction of the

Sometimes the Relative hath for his antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the Neuter gender and singular number: as, ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum est primum, *I came in season, which is the chiefest thing of all.* But if the Relative be referred to two clauses or more, then the Relative shall be put in the plural number: as, ^a Tu mukum dormis, & ^{aa} saepe potas, ^b quae ambo sunt corpori inimica, *Thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the body.*

When this English that, may be turned into this English which, it is a Relative: otherwise, it is a Conjunction; which is called in Latine ¹ quod or ut: and in making Latin, it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive ² mood: as, Gaudeo ^a quod tu bene ^b valet: Gaudeo ^a te bene ^b valere, *I am glad thou art in good health.* Jubeo ^a ut tu ^b abeas: jubeo ^a te ^b abire, *I bid that thou go hence.*

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a Relative plural; which Relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^{aa} dignitas ^b quae petisti, *The rule and dignity which thou hast required.*

But in things not apt to have life, the Neuter gender is most worthy: yea, and in such case though the Substantives or Antecedents be of the Masculine or of the Feminine gender, and none of them of the Neuter: yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter gender: as, ^a Arcus & ^{aa} calami sunt ^b bona, *The bow and arrows be good.* ^a Arcus & ^{aa} calami ^b quae fregisti, *The bow and arrows which thou hast broken.*

The case of the ³ Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Re-

¹ Quod which is commonly taken for a Conjunction, is really the Neuter of the Relative *qui, quae, quod.* See in the Latin Grammar the Remarks on the Conjunctions. ² The expression by the Infinitive is most elegant; though the other without sufficient reason is condemned by Sanctius. ³ The Relative *Qui, quae, quod;* is most commonly to be considered as between two cases

Eight parts of Speech.

lativè shall be the Nominativè case to the Verb ;
as, Miser est ^a qui nummos ^b admiratur, *Wretched is that person which is in love with money.*

But when there cometh a Nominativè case between the Relativè and the Verb, the Relativè shall be such case as the Verb will have after him :
as, Felix ^b quem ^{aa} faciunt aliena ^a pericula cautum, *Happy is he whom other mens harms do make to beware.*

As the Relativè may be the Nominativè case to the Verb, so it may be the Substantivè to the Adjective that is joynd with him, or that cometh after him : as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est ^b fordidissimum, *Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.*

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relativè : as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb, like as the Relativè doth : as, Hei mihi ! qualis erat ? Talis erat, ^b qualem nunquam ^a vidi.

Yet there is to be understood and noted, that the Relativè is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb : as, ^b Quibus voluisti me gratias ^a habere, egi, *What persons thou willedst me to thank, I have thanked.*

Sometimes of a Participle : as, ^b Quibus rebus ^a adductus fecisti ? *With what things moved didst thou it ?*

Sometimes of the Gerund : as, ^b Quæ nunc non est ^a narrandi locus, *Which things at this present is no time to tell.*

Sometimes of the Preposition set before him :
as, ^a Quem ^b in locum deducta res sit vides, *Unto what place the matter is now brought, thou see'st.*

cases of the same Substantives : and so it agrees with the former in gender and number, and with the latter in case. As *Ultra eum locum quo in loco Germani considerant.* Cæ. But usually the following case is understood, as being sufficiently expressed by the Relative. Sometimes on the contrary the Antecedent case is understood; and the latter expressed : as, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas, for fabula placerent quas fabulas fecisset* See more in the Latin Syntax.

The Construction of the

Sometimes of the Substantive that it doth accord with: as, *Senties*, ^b *qui* ^a *vir* *sum*, *Thou shalt perceive what a fellow I am.* Albeit in this manner of speaking *qui* is an Indefinite, and not a Relative.

Sometimes of a Noun partitive or distributive: as, ^b *Quarum rerum*, ^a *utram minus velim*, *non facile possum existimare*; *Of the which two things whether I would wish less will have, I cannot easily esteem.*

Sometimes it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, *Ego illum non novi*, ^b *cujus* ^a *causa* *hoc incipis*, *I know him not, for whose cause thou beginnest this matter.*

Sometimes it is otherwise governed of a Noun Substantive: as, *Omnia tibi dabuntur*, ^b *quibus* ^a *opus habes*, *All things shall be given thee which thou hast need of.*

Sometimes of an Adverb: as, ^b *Cui* ^a *utrum* ^a *obviam procedam*, *nondum statui*, *Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometimes it is put in the Ablative case with this sign than, and is governed of the comparative degree coming after him: as, *Utere virtute*, ^b *quam* *nilhil est* ^a *melius*, *Use virtue, than the which nothing is better.*

Sometimes it is not governed at all, but is put in the Ablative case absolute: as, *Quantus erat Julius Cæsar*, ^a ^b *quo* *Imperatore*, *Romani primum Britanniam ingressi sunt!* *How worthy a man was Julius Cæsar, under whose conduct the Romans first entered into Britain!*

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative case: as, *Ferrum habuit*, ^b *quo* *se* ^a *occideret*, *He had a knife wherewith he would have slain himself.*

When a Relative cometh between two Substantives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: ¹ as, ^a *Avis*, ^b *quæ* *passer appellatur*: or, *Avis*, ^b *qui* ^a *passer appellatur*, *The bird which is called a sparrow.* *Pea*, though the Sub-

¹ If it agree with the former, it follows the analogy of the Latin Construction, and is to be considered as between two cases of the same Noun: as, *avis*, *quæ* (*avis*) *appellatur*. If it agree with the latter, which is more elegant and usual, it follows the Greek construction; and is called an Hellenism, of which see in the figures. But sometimes it happens that the Relative agrees with a gender or number that is understood, and not with the anre-

Eight parts of Speech.

stantives be of diverse numbers also : as, Estne ea Lutetia, ^b quam nos ^a Parisios dicimus ? *Is not that called Lutetia that we do call Paris ? Or else, Estne ea Lutetia, ^b quos nos ^a Parisios dicimus ?*

Constructions of Nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the Genitive case : ² as, ^a Facundia ^b Ciceronis, *The eloquence of Cicero.* ^a Opus ^b Virgillii, *The work of Virgil.* ^a Amator ^b studiorum, *A lover of Studies.* ^a Dogma ^b Platonis, *The Opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case : as, ^a Pater meus ^b vir, amat ^a me ^b puerum, *My Father, being a man, loveth me a child.*

When the English of this word *res* is put with an Adjective, ye may put away *res*, and put the Adjective in the Neuter gender, like a Substantive : as, ^a ^b Multa me impedierunt, *Many things have lessed me.* And being so put it may be the Substantive to an Adjective : as, ^a Pauca his ^b similia, *A few things like unto these.* ^a Nonnulla ^b hujusmodi, *many things of this sort.*

An Adjective in the Neuter gender, put alone without a Substantive, standeth for a Substantive and may have a Genitive case after him, as if it were a Substantive : as, ^a Multum ^b lucrui, *Much gain.* ^a Quantum ^b negotii ? *How much business ?* ^a Id ^b operis, *That work.*

Words betokening indowment of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a Noun Substantive, or a Verb Substantive, may be put in the Ablative case,

antecedent which is expressed : as *Daretur catenis fatale monstrum, qua generosius perire quarens*, &c. Hor. Where the Relative *qua* is of the feminine gender, because it relates to Cleopatra who is there spoken of, and not to *monstrum* which is of the neuter gender. *So si tempus est ullum jure necandi homines, qua multa sunt.* Cic. Where *qua* relates to *tempora* understood. Sometimes also it agrees with a Substantive taken from the sense of the preceding period, as *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem*, &c. Liv. See more in the figure of Syllepsis. ² Sometimes this genitive governs also another genitive ; as *Qua sit hominum querela fventis tua*, Cic. *Magnam partem laudis hujus rei ad Libonium esse venturam.*

The Construction of the

or in the ¹ Genitive: as, ^a Puer ^b bona indole; or ^a Puer ^b bonæ indolis, *A child of good towardsness.* ^a Puer ^b boni ingenii; or, ^a Puer ^b bono ingenio, *A child of a good wit.*

² Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, ^a Opus est mihi tuo ^b iudicio, *I have need of thy judgment.* Viginti ^b minis ^a usus est mihi filio, *My son hath need of twenty pounds.*

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a Genitive case: as, ^a Cupidus ^b auri, *Covetous of money.* ^a Peritus ^b belli, *Expert of warfare.* ^a Ignarus ^b omnium, *Ignorant of all things.* ^a Fidens ^b animi, *Bold of heart.* ^a Dubius ^b mentis, *Doubtfull of mind.* ^a Memor ^b præteriti, *Mindfull of that is past.* ^a Reus ^b furti.

Nouns ³ Participles, and certain Interrogatives, with certain Nouns of number, require a Genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicumque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres, Primus, secundus, tertius, &c. as, ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a Noun, Pronoun, or Participle, and by the same tense of a Verb that the question is asked by: as, ^a Cujus est fundus? ^b Vicini. Quid ^a agitur in ludo literario? ^b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, ^a Cujus est sententia? ^b Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, Quanti ^a emisti librum? ^b Parvo. Or except it must answer by one of these Possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, ^a Cujus est domus? non ^b vestra, sed ^{bb} nostra.

¹ The Genitive in these Constructions is the same as between two Substantives: and the Ablative is governed by a Preposition understood. See the Latin Syntax. ² Of opus and usus, See the Latin Syntax. ³ The Genitive of the Partitive, Comparative and Superlative is governed of ex numero, or by the same Substantive understood. As, *Virginum sapientissima*, for

Eight parts of Speech.

Nouns of the ^a Comparative and the Superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this English, of, or among, require a Genitive case: as, ^b Aurium ^a mollior est sinistra, *Of the ears, the left is the softer.* Cicero ^b Oratorum ^a eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nouns of the Comparative degree, having than or by after them, do cause the word following to be the Ablative case: as, ^a Frigidior ^b glacie, *More cold than ice.* ^a Doctior ^b multo, *Better learned by a great deal.* Uno ^b pede ^a altior, *Higher by a foot.*

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Dative case: as, Labor est ^a utilis ^b corpori, *Labour is profitable to the body.* ^a Equalis ^b Hectori, *Equal to Hector.* ^a Idoneus ^b bello, *Fits for war.* ^a Jucundus ^b omnibus, *Pleasant to all persons.* ^b Parenti ^a supplex, *Suppliant to his father.* ^b Mihi ^a proprium, *Proper to me.*

Likewise Nouns Adjectives of the Passive signification in bilis, and Participles in dus: as, ^a Flebilis, ^{aa} flendus ^b omnibus, *To be lamented of all men.* ^a Formidabilis, ^{aa} formidandus ^b hosti, *To be feared of his enemy.*

The Accusative case.

The ^a measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after Adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris ^a alta ^b centum pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor ^a lata ^b tres digitos, *A tree three fingers broad.* Liber ^a crassus ^b tres pollices, *vel bb tribus pollicibus, A book three inches thick.*

for Virgo Virginum sapientissima, or ex numero Virginum. 4 Several other Adjectives in imitation of the Greeks govern ^a Genitive case, especially among the Poets. As, Lassus viarum, felix ac libera legum, vini semnique benignus. Miror te purgatum illius merbi. Pauper argenti, and the like. 5 The Noun of measure hath sometimes a Genitive, but in that case it depends on some general word understood. As, Areola longa pedum denum, Where mensura, spatio, or longitudine is understood.

The Construction of the

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty, or wanting, require an ¹ Ablative case, sometimes a Genitive: as, ^b Copiosus ^a abundans, Crura ^b thymo ^a plena. ^a Vacuus ^b irā, ^{bb} irā, ab irā. Nulla epistola ^a inanis ^b re aliqua. ^a Dicitissimus ^b agri. ^b Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis, nisi ^b mentis ^a inops, oblatum respuat aurum? ^a Integer ^b vitæ, ^b scelerisque ^a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers ^b omnium. Corpus ^a inane ^b animæ.

These Adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ² Ablative case: as, ^a Dignus ^b honore. ^a Captus ^b oculis. ^b Virtute ^a præditus. ^b Paucis ^a contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of the Ablative case have an Infinitive Mood of a Verb: as, ^a Dignus ^b laudari, *Worthy to be praised.* ^a Contentus in pace ^b vivere, *Content to live in peace.*

Constructions of the Pronouns.

These Genitive cases of the Primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, ^a Pars ^b tui. ^a Amor ^b mei, **B**ut when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, ^a Ars ^b tua. ^a Imago ^b tua.

These Genitive cases, Nostrum, vestrum, be used after Distributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives: as, ^a Nemo ^b vestrum. ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Major ^b vestrum. ^a Maximus natu ^b nostrum.

Construction of the Verb: and first with

The Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain Verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appello, habeor, existimor, videor, with other like, will have such

¹ This Ablative is governed of a Preposition understood. For *vacuus curis*, is for *à curis*. *Laude dignus* for *de laude*. Sometimes also the Preposition is expressed; as, *locus à frumento copiosus*. Cic. *Liber à deliciis*. Idem. *Inops à verbis*, *ab amicis*. Idem. The Genitive depends on a general Noun understood, as, *copias, negotium, res*, &c. So *vacuus curarum*, is for *re curarum*, as

Eight parts of Speech.

case after them as they have before them : as ;
 a Fama aa est b malum, *Fame is an evil thing.* a Malus
 culturā aa fit b bonus, *An evil person by due ordering or
 governance is made good.* a Cræsus aa vocatur b dives, *Cræ-
 sus is called rich.* a Horatius aa salutar b Poeta, *Horace
 is saluted by the name of a Poet.* Malo a te a divitem
 aa esse quam haberi, *I had rather thou wert rich indeed than
 so accounted.*

**Also Verbs that betoken bodily moving, going,
 resting, or doing, which be properly called Verbs
 of gesture :** as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bi-
 bo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other
 like, as they have before them a Nominative case
 of the Doer or sufferer; so may they have after
 them a Nominative case of a Noun or Participle,
 declaring the manner of circumstance of the doing
 or suffering : as, a Incedo b claudus, *I go lame.* a Pe-
 trus aa dormit b securus, *Peter sleepeth void of care.* a Tu
 aa cubas b supinus, *Thou liest in bed with thy face upward.*
 a Somnias b vigilans, *Thou dreamest waking.* a Studeto
 b stans, *Study thou standing.* And likewise in the Ac-
 cusative case : as, Non decet a quensquam aa inieciere
 b curantem, aut bb mandentem, *It doth not become any to
 piss running or eating.*

And generally, when the word that goeth be-
 fore the Verb, and the word that cometh after
 the Verb belong both to one thing, that is to say,
 have respect either to other, or depend either of
 other, they shall be put both in one case, whether
 the Verb be transitive or intransitive, of what
 kind soever the Verb be : as : a Loquor b frequens
I speak often. a Taceo b multus, *I hold my peace much.*
 a Scribo epistolas b rarissimus, *I write letters very seldom.*
 Ne a assuecas aa bibere vinum b jejunos, *accustom not thy
 self to drink Wine next thy heart, or not having eaten some-
 what before.*

we find in Phædrus, *res cibi* for *cibus*, and in Plautus, *res voluptatum*, for
voluptates. 2 And sometimes also a Genitive ; as, *Contentus libertatis.* Liv. *Su-
 scipe curam & cogitationem dignissimam tua virtutis.* Cic. *Indignus avorum.* Id.
 But the construction with an Ablative is most natural. 3 The reason
 why these Verbs change nothing in the construction is because they mark
 only the union and connection of words, and the respect they have one to
 another. If we meet with a Genitive case after these Verbs, they have
 nevertheless the same case after as before them, but the same word is un-
 derstood, as, *Hic liber est Petri*, that is, *Hic liber est liber Petri*

The Construction of the

The Genitive case.

This Verb *sum*, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as betoken, property, duty, or guise, it causeth the Noun, Pronoun, or Participle following to be put in the Genitive case: as, *Hæc vestis a est b patris*, This garment is my fathers. ¹ *Inspicientis a est dicere, non putaram*, It is the property of a fool to say, I had not thought. *Extremæ a est b dementiæ discere dediscenda*, It is a point of the greatest folly in the world to learn things that must afterward be learned otherwise. ^b *Orantis a est nihil nisi cœlestia cogitare*, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns, *Meus, tuus, tuus, noster*, and *vester*, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case ²: as, *Hic codex a est b meus*, This book is mine. *Hæc domus a est b vestra*, This house is yours. *Non a est mentiri b meum*, It is not my guise (or property) to lie. ^b *Nostrum a est injuriam non inferre*, It is our parts not to do wrong. ^b *Tuum a est omnia juxta pati*, it is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a ³ Genitive case betokening the value: as, ^b *Parvi a ducitur probitas*, Honesty is reckoned little worth. ^b *Maximi a penditur nobilitas*, Nobility of birth is very much regarded.

⁴ Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting, or absolving, will have a Genitive case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case, most commonly without a Preposition: as, *Hic b furti se a alligat, vel bb furto*.

¹ In this Construction with a Genitive a Substantive is understood, on which it depends. As, *Sum ejus opinionis*, that is, *Vir, Philosophus, Doctor. Non est Regis*, that is, *officium. Hæc vestis est patris*, that is, *hæc vestis est vestis patris*. ² The reason of this is, because they are Adjectives and agree with the Substantive in the Nominative case. ³ These Genitives depend on the common word *pretio* understood. As, *Parvi ducitur probitas*, that is, *parvi ari pretio*. ⁴ The Genitives also in these Constructions depend on the common word, as *actione, crimine, causa, pana*, and the like. As, *Arcessere Majestatis*, that is, *crimine Majestatis*; and the Ablative is governed of a Preposition

Eight parts of Speech.

a admonuit b me errati, vel bb errato. b De pecuniis repetendis a damnatus est.

Satago, ⁵ misereor, ⁶ miseresco, require a Genitive case: as, b Rerum suarum a satagit. a Misere b mei Deus.

⁷ Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini will have a Genitive, or an Accusative: as, a Reminiscor b historiae. a Obliviscor b carminis. a Recordor b pueritiam. a Obliviscor b lectionem. a Memini b tui, vel bb te, I remember thee. a Memini b de te, I speak of thee. a Egeo, or a indigeo b tui, or bb te. a Potior b urbis, I conquer the City. a Potior b voto, I obtain my desire.

The Dative case.

ALL manner of Verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens to or for after them, will have a Dative case: as, Non b omnibus a dormio, I sleep not to all men. b Huic a habeo, non bb tibi, I have it for this man and not for thee.

To this rule do also belong Verbs betokening

}	Profit or disprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.
	Compare: as, Comparo, compono, confero.
	Give or restore: as, Dono, reddo, refero.
	Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo.
	Command or shew: as, Impero, indico, monstro.
	Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.
}	Obeo or be against: as, Obedio, adolor, repugno.
	Threaten or to be angry with: as, Minor, indigno, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum. Also Verbs compounded with satis, bene and male: as, satisfacio, benefacio, malefacio: Finally, certain Verbs compounded with these Prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a Dative case: as, Præluceo, adjaceo, condono, sub-

sition understood: Which is sometimes expressed; as, *Damnatus de Majoritate*. Cic. *5 Rerum suarum satagit*, is for *agit sat rerum suarum*; where *sat* is instead of an Accusative, coming from *satis* which is an old Noun, as *magis* and *potius*. *6 Misereor* is read with a Dative, but not amongst the purest Authors. *7* The Accusative is the regular Construction of Verbs Actives; and the Genitive depends on a Substantive understood. As, *Memini malorum*, that is, *memoriam malorum*. *Venit in mentem illius diei*: that is, *recordatio illius diei*.

An Introduction of the

oleo, antefo, poſthabeo, objicio, inſulto, interſero.

This Verb Sum, es, fui, may oftentimes be ſet for habeo; and then the word that ſeemeth in the Engliſh for the Nominative caſe, ſhall be put in the Dative, and the word that ſeemeth to be the Accuſative caſe, ſhall be the Nominative: as, ^a Eſt ^b mihi ^a mater, *I have a mother.* Non ^a eſt ^b mihi ^a argentum, *I have no money.* But if Sum be the Infinitive Word, this Nominative ſhall be turned into the Accuſative: as, Scio ^b tibi non ^a eſſe ^a argentum, *I know thou haſt no money.*

Alſo when Sum hath after him a Nominative caſe and a Dative, the word that is the Nominative caſe, may be alſo the Dative: ſo that Sum may in ſuch manner of ſpeaking be conſtrued with a double Dative caſe: as, ^a Sum ^b tibi ^{bb} praeſidio, *I am to thee a ſafeguard.* Hae res ^a eſt ^b mihi ^{bb} voluptati, *This thing is to me a pleaſure.*

And not only Sum, but alſo many other Verbs may in ſuch manner of ſpeaking have a double Dative caſe; one of the perſon, and another of the thing: as, ^a Do ^b tibi ^{bb} reſtem ^{bb} pignori. ^a Verto hoc ^b tibi ^{bb} viro. Hoc tu ^b tibi ^{bb} laudi ^a ducis ².

The Accuſative caſe.

Verbs Tranſitives are all ſuch as have after them an Accuſative caſe of the doer or ſufferer, whether they be Active, Commune, or Deponent: as, Uſus ^b promptos ^a facit. Foeminae ^a Iudificantur. ^b viros. ^a Largitur ^b pecuniam.

Alſo Verbs Reflexives may have an Accuſative caſe of their own ³ ſignification: as, Endymionis ^b ſomnum ^a dormis. ^a Gaudeo ^b gaudium. ^a Vivo ^b vitam.

Verbs of asking, teaching, and araying, will have two Accuſative caſes; one of the ſufferer, and another of the thing: as, ^a Rogo ^b te ^{bb} pecuniam. ^a Docebo ^b te ^{bb} literas. ^b Quod ^{bb} te jamdudum ^a hortor. ^a Exuo ^b me ^{bb} gladium.

¹ Such are, habeo, do, verto, tribuo, duco, relinquo, puto, and ſome others.
² Hither may be referred theſe expreſſions, *Eſt mihi nomen Petro; Cui nunc cognomen Julus*: Though we ſay alſo by appoſition, *cui cognomen Julus*. Or with a Genitive Cognomen *Juli* as *Flumen Rheni*. ³ As alſo when they are taken in a Metaphorical ſenſe; as, *Ambulare maria, & terras navigare.* Cic. *Ardebat Alexin.* Virg. The reaſon of this conſtruction ſee in the Latin Syntax. ⁴ Here the Prepoſition is underſtood, which in all modern Languages is expreſſed. But in Latin 'tis omitted, as *Sanctius obſerves; becauſe it would cauſe an ambiguity, as if one ſay, tetigi illum cum haſta,*

Eight parts of Speech.

The Ablative ⁴ case.

ALl Verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign with before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Taceo ^b metu. Summâ ^b eloquentiâ causam ^a egit.

The Word of price is put after Verbs in the Ablative case: as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argento. Except these Genitives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certe ^b pluris quam ^a vellem. Saving that after Verbs of price we shall always use these Adverbs, Carius, vilius, melius, and pejùs, instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an Ablative case ⁶: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Careo ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te. hoc ^b onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, impertio, ⁷ impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with ^a, ab, e, ex, or de: as, ^a Accipit literas ^b à Petro. ^a Audi ^b ex longè. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into the Dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam ⁸.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Praefero hunc multus ^b gradibus, I prefer this man by many degrees. ^b Paulo intervallo illum ^a superat, He is beyond the other but a little space.

hastâ, it might be doubted whether you touched him and his lance, or him with a lance. ⁵ But here a word of the Ablative case is understood; as, *Pluris quam vellem*, for *preto pluris aris quam vellem*. ⁶ This construction as well as the former depends on a Preposition understood; which sometimes is expressed; as, *Hac à custodibus militum vacabat hora*. *Cæf.* ⁷ See more of these in the Latin Syntax. ⁸ There are other constructions like these, where the Preposition is understood; as *Cavere malo for à malo*. *Cibò prohibere & testa*. *Cic. Liberare, curâ, infamiâ*, *Idem, &c.*

The Construction of the

Noun or Pronoun Substantive, joined with a **Participle** expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the **Ablative**¹ case absolute: as, ^a Rege ^b veniente, hostes fugerunt, *The King coming the enemies fled.* ^a Mè ^b duce, vices, *I being captain, thou shalt overcome.*

And it may be resolved by any of these words, **Dum**, **cum**, **quando**, **si**, **quanquam**, **postquam**: as, ^a Rege ^b veniente; *id est*, Dum veniret Rex. ^a Me ^b duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an **Ablative** case with a ² **Preposition**, or sometimes a **Dative** of the **Doer**: as, Virgilius ^a legitur ^b è me. ^b Tibi fama ^a petatur. And the same **Ablative** or **Dative** shall be the **Nominative** case to the **Verb**, if it be made by the **Active**: as, ^a Ego ^b lego Virgilium. ^a Petas ^b famam.

³ Gerunds.

Gerunds and Supines will have such cases as the **Verbs** they come of: as, Otium ^a scribendi ^b literas. Ad ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b Poëtas.

When the English of the **Infinitive** mood cometh after any of these **Nouns Substantives**, **Studium**, **causa**, **tempus**, **gratia**, **otium**, **occafio**, **libido**, **spes**, **opportunitas**, **voluntas**, **modus**, **ratio**,

¹ This **Ablative**, though called absolute, is alwaies governed by a **Preposition** understood. As, *Me consulo*, that is *sub me consulo*. *Reginã venturã*, that is *de Reginã venturã*. See more in the **Latin Syntax**. ² Here the case is not governed of the **Passive** but of the **Preposition**. For the **Passive** hath no need but of a **Nominative** to make its **Construction** perfect. As, *Amanatur boni*. If *ab omnibus* is added, 'tis *ab* that governs the case, and not *amanatur*. And that the **Passives** are indifferent to this regimen, may appear from **Tully's** using *per* and *ab* promiscuously; as, *Nisi ab improbu expulsius essem, & per bonos restitutus*. *De mercenariis nisi jam aliquid factum est per Flaccum, fiet a me.* ³ Concerning the nature of **Gerunds** see the **Latin Grammar**.

Eight parts of Speech.

genus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the Verb should be of the Active voice, it shall be made by the Gerund in di: And the same Gerund in di: is used also after certain Adjectives: as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b jaculandi. ^a Gnarus ^b bellandi.

When ye have an English of the Participle of the present tense, with this sign of or with, coming after a Noun Adjective, it shall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, ^a Defessus sum ^b ambulando, *I am weary of walking.*

Also the English of the Participle of the Present tense coming without a Substantive, with this signe in or by before him, shall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, *Cæsar*, ^b dando, ^b sublevando, ^b ignoscendo, *gloriam* ^a adeptus est. ^b In apparando totum hunc ^a consumunt diem. And the same Gerund in do is used either without a Preposition, or with one of these Prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, *Deterrent* ^a ^b bibendo. ^a Ab ^b amando. *Cogitat* ^a ^b edendo. *Ratio bene scribendi* ^a cum ^b loquendo conjuncta est.

THE English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the Gerund in dum: as, *Dies mihi ut satis sit* ^a ad ^b agendum, *vereor*, *I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.*

The Gerund in dum is used after one of these Prepositions: Ad, ob, propter, inter, ante: as, ^a Ad ^b capiendum *hostes*. ^a Ob (*vel* ^a propter) ^b redimendum *captivos*. ^a Inter ^b coenandum. ^a Ante ^b damnandum.

And when ye have this English must or ought in a reason, where it seemeth to be made by this Verb oportet, it may be put in the Gerund in dum, with this Verb est set impersonally; and then the word that seemeth in the English, to be the Nominative case, shall be put in the Dative: as, ^a Abeundum est ^b mihi, *I must go hence.*

The Construction of the

Supines.

THE first Supine hath his Active signification, and is put after Verbs and Participles, that betoken moving to a place: as, ^a Eo ^b cubitum. ^b Spectatum ^a admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his Passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, scædus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri, *Easy to be done.* ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici, *Unhonest to be spoken.*

The Time.

NOUNS that betoken part of time, be commonly put in the Ablative case: as, ^b Nocte ^a vigilas. ^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, Sexaginta ^b annos ^a natus. ^b Hyemem totam ^a stertis.

Space of Place.

NOUNS that betoken space between place and place, be commonly put in the Accusative case: as, ^b Pedem hinc ne ^a discesseris, *Go not thou a foot from this ^a place.*

A Place.

NOUNS Appellatives or Names of great Places, be put with a ³ Preposition, if they follow a Verb that signifieth, *In a place, To a place, From a place, or By a place:* as, ^a Vivo ^b in Anglia. ^a Veni ^b per Galliam ^{bb} in Italian. ^a Proficiscor ^b ex urbe.

In a place or at a place, if the place be a proper

¹ Here the Ablative and Accusative both are governed of Prepositions understood, which with the Accusative is often expressed; as *Intra annos quatuordecim, Cæli, Paucos ante menses, aliquot post annos.* ² Nouns of measure have sometimes a Genitive *Pyramides lata pedum septuaginta.* Plin. But a general word is understood of which it is governed, as *Mensura, spatio, or longitudine.* ³ And frequently too without a Preposition, as, *Sardiniam veni. Cæsar. Egypto remans. Tac.*

Part of Time answereth to the Question when; & These continual Term of Time answereth to how long.

Eight parts of Speech

4 name of the first or second Declension and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, ^a Vixit ^b Londini. ^a Sedit ^b Oxonia.

And these Nouns, Humi, domi, militia, belli, be likewise used: as, ^a Procumbit ^b humi bos. ^b Militia ^a enutritus est. ^b Domi ^{bb} bellique ciosi ^a vivitis.

But if the place be of the third Declension: or the plural number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case: as, ^a Militavit ^b Carthagini, or ^{bb} Carthagine. ^b Athenis ^a natus st. Likewise we say, ^b Ruri, or ^{bb} Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case without a Preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero me ^b domum. ^a Recipio me ^b rus.

From a Place or By a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition: as, ^a Disceit ^b Londina. ^a Profectus est ^b Londino (vel per Londam) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, ^a Abiit ^b domo. ^b Rure ^a reversus est.

Imperfonals.

A Verb Imperfonal hath no Nominative case before him; and this word it there is commonly his sign: as, Decet, it becometh. ^a Oportet ^b aliquem esse, There must be somebody. But if he hath neither of these two words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the Verb Imperfonal will have after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou mayest.

7 Interest, refert, and est for interest, requit a Genitive case of all casual words, except Mea, tua, sua, nostra, vestra and eja, the Ablative cases of the

4 These Nouns are sometimes found with a Preposition, as, *Naves longae in Hispali faciendas curavit.* Cael. In *Alexandria.* Cic. And on the contrary Names of Provinces in the Genitive, as, *Sicilia cum essent.* 5 Here the Preposition *in* is understood. And the Preposition sometimes is expressed, as, *Cursus ad Brundisium.* Cic. See more at large of the Constructions in the Latin Syntax. 6 These Verbs which are called Imperfonals have sometimes a Nominative expressed, as, *Non te hac pudet.* Ter. *Quem nequa pudet quicquam.* Idem: but always understood, as, *Decet for hac res decet.* 7 Some will have these cases to be Accusatives of the Neuter Gender, as, *Interest mea* for *inter mea negotia.* Others Ablatives of the feminine Gender, as, *Refert mea* for *in re mea.* See the Latin Syntax.

An Introduction of the

Pronouns possessives : *as*, ^a Interest ^b omnium recte agere. ^b Tuā refert teipsum nōsse.

Certain Impersonals require a Dative case : *as*, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an Accusative case only : *as*, Delectat, decet, jurat, oportet. Some beside the Accusative case will have also a Genitive : *as*, ^{bb} Nostri ^b nosmet ^a poenitet. ^b Me. ^{bb} civitatis ^a tædet. ⁱ Podet ^b me ^{bb} negligentia. ^a Miseret ^b me ^{bb} tui. ^b Me ^b illorum ^a miserescit.

Verbs Impersonals of the Passive voice, being formed of Nenters, do govern such cases as the Verbs Nenters which they come of : *as*, ^a Parcatur ^b sumptui, *L' cost be spared.* Because we say, ^a Parcamus ^b pecunia, *Let us spare cost.*

A Verb Impersonal of the Passive voice hath like case as other Verbs Passives have : *as*, ^a Benefic multis ^a principe. Yet many times the case is not expressed, but understood : *as*, Maxima vi ^a certatur? ^b audi ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Nenter, we may well change the Verb Nenter into the Impersonal in tur : *as*, In ignem posita est, ^a fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the Verbs that they come of : *as*, ^a Fruiturus ^b amicis. ^a Consulens ^b tui. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that Participles may four manner of way be changed into Nouns : the first is when the voice of a Participle is construed with another case than the Verb that it cometh of : *as*, ^a Apprens ^b vini, *Greedy of wine.*

The second, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withall : *as*, Indoctus, innocens.

ⁱ That Participles become Nouns, when they are compounded with a Preposition, and when they are compared, is the Opinion of Sanctius. But Vossius maintains the contrary, and says that *Insuperans Pamphilo* in Terence, and *Injensibus nobis*, are Participles, and are the same as *me sperante, me sciente*. The same is that of Horace, *Dicam indictum ore alio*. And as to their comparison, we find in Tully, *Habeat eos à me commendatissimos*,

Eight parts of Speech.

The third, when it formed all the degrees of comparison: as, Amans, Amantior, Amantissimus: Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor expresses Difference of time: as, Homo laudatus, *A man laudable.* Puer amandus, *id est, amari dignus, A child worthy to be loved.* And all these are properly called Nouns Participles.

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive² case: as, ^a Fugitans ^b litium. ^a Indoctus ^b pilæ. ^a Cupientissimus. ^b tui. ^b Lactis ^a abundans.

These Participial voices, Perosus, exosus, pertus, have alwaies the Active Signification, when they govern an Accusative case; as, ^a Exosus ^b ferocitiam, *Having cruelty.* ^b Vitam ^a pertus, *Wearry of Life.*

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive³ case: as, ^a Multum ^b lucri. ^a Tunc ^b temporis. ^a Ubique ^b gentium.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Nouns that they come of: as, Venit ^a obviam ^b illi. Canit ^a similiter ^b huic.

These Datives be used Adverbially, Tempori, luci, vesperi: as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain Adverbs will have an Accusative case of the Preposition that they come of: as, ^a Propius ^b urbem. ^a Proxime ^b castra.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs.

darissimos, and in another place, *Tu sic habes me à causis nunquam distinctionem fuisse.* These and several others Vossius maintains to be Participles, because they denote time as much as their Positives. ² This regimen is the same as that of two Substantives, for *amans virtutis* is as much as *amator virtutis*. The reason of this regimen is because these Participles supply the place of Nouns Substantives. *Instar* is a Substantive. *Ergo* comes from the Greek Ablative *ἔργον*. *Pridie* and *postridie* from the Ablative *die*. ³ The Adverbs of Quantity being derived from Adjectives, retain their nature, and suppose *negotium* for their Substantive.

The Construction of the Eight parts of Speech.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, *Quam, nisi, præterquam, an,* couple like cases: as, ^a Xenophon, & ^b Plato fuere æquales. And sometimes they be put between Divers ¹ cases: as, ^a Studui ^b Romæ & ^{bb} Athenis. Est ^a liber ^b meus & ^{bb} fratris. ^a Emi fundum centum ^b nummis & ^{bb} pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, most commonly joyn like moods and tenses together: as, ^a Petrus & Joannes ^b precabantur & ^{bb} docebant. And sometimes Divers tenses: as, Et ^b habetur & ^{bb} referetur tibi ^a me ^a gratia.

The Preposition.

Sometimes this ² Preposition *In* is not expressed but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, Habeo te ^a ^b loco parentis; *id est,* ^a in ^b loco.

A Verb compound sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded with: all: as, ^a Exeo ^b domo. ^a Pretereo ^b te in salutatum. ^a Adeo ^b templum.

The Interjection.

Certain ³ Interjections require a Nominative case: as, ^a O felix ^b diis hominis. Certain a Dative: as, ^a Hei ^b mihi. Certain an Accusative: as, ^a Heu ^b stirpem invisam. Certain a Vocative: as, ^a Proh sancte ^b Jupiter. And the same Proh will have an Accusative case: as, ^a Proh Deum atque hominum ^b fidem.

¹ But then the construction is figurative, and if we resolve the phrase into its simple construction, we shall find the Conjunction couples like cases. For *Studui Roma & Athenis*, is for *studui in urbe Roma, & in Athenis*, *Est liber meus & fratris*, for, *est liber meus & liber fratris*. *Erai centum aureis & pluris*, for *emi centum aureis & pretio pluris ari*, and so in others. ² The use of the Preposition is so general in all languages, that there is scarce any expression or construction but depends on it; as we shall make appear in the Latin Syntax. ³ The case which we usually attribute to the Interjection depends on a Verb understood. See the Latin Syntax.

GUILIELMI LILII

ad suos Discipulos Pædagogica, seu

CARMEN DE MORIBUS.

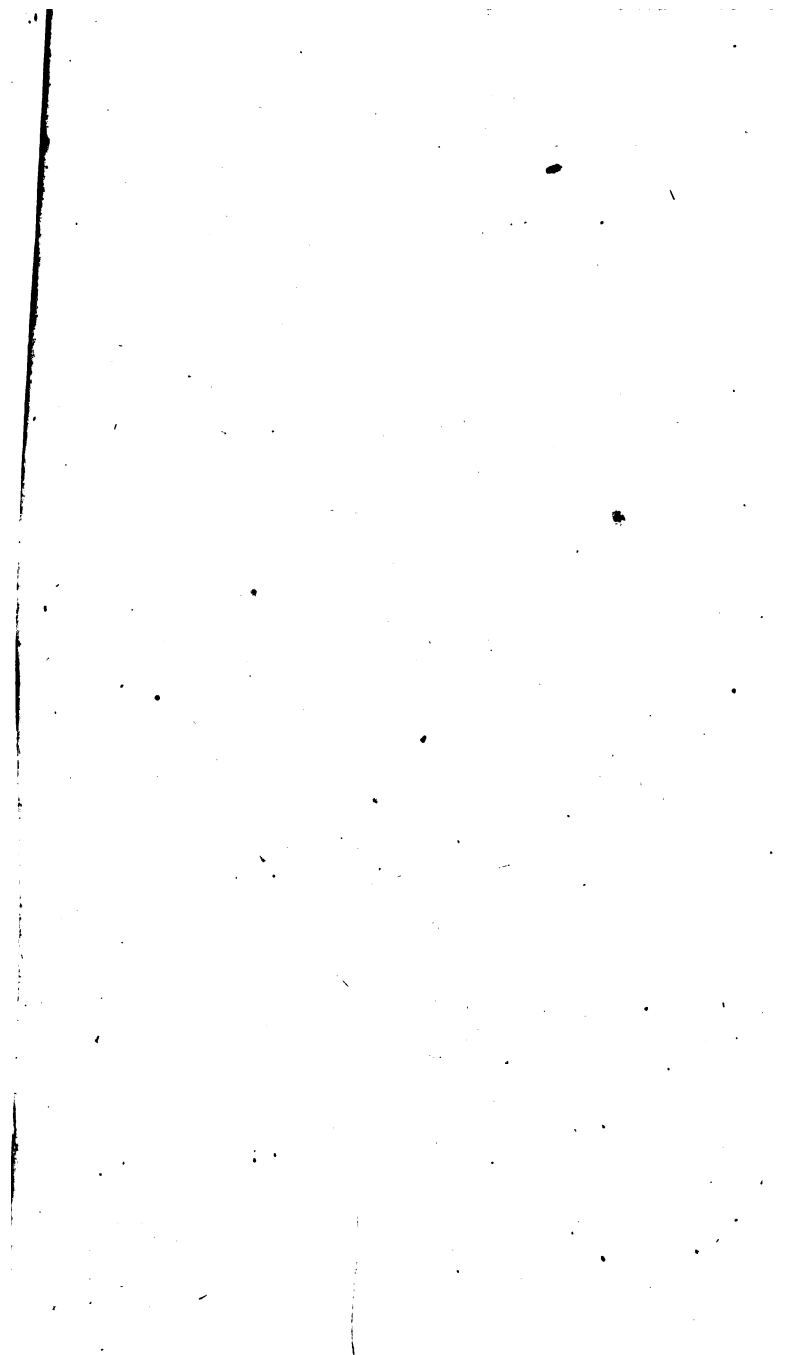
QUI mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum:
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manusque;
Sint nitidæ vestes, comptaque cæsaries.
Desidiam fugiens; cum te Schola nostra vocarit,
Adsis; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedes, ubi te sedisse iubemus;
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est Doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sedè locandus erit.
Scapellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes; at singula rectè;
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet:
Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvas;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce Puer quæso, noli dediscere quicquam,
Nè mens te infumulet conscia desidiæ.
Sisque animo attentus: quid enim docuisse iurabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:
Invigila, & parva est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus, nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendant improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loqueris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem:
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

amittet

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicumque rogo, sic respondere studebis,
 Ut laudem dictis & mereare decus.
 Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
 Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
 Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;
 Et veluti scopulos barbara verba fuge.
 Præterea socios, quoties te cunque rogant,
 Instrue; & ignaros ad mea vota trahere.
 Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
 Sed tu neq; stolidos imitabere Grammaticastros,
 Ingens Romani dedecus eloquii:
 Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
 Quem non authorem barbara turba probet.
 Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultiùs ore loqui;
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos authores turba Latina docet.
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
 Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
 Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
 Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
 Posthabito) nugis tempora contere:re:
 Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
 Aut alio quovis sollicitare modo:
 Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
 Insulto reliquis improbat ore genus.
 Te tam prava sequi nollim vestigia morum:
 Ne tandem factis præmia digna feras.
 Nil dabis aut vendes, nil permutabis, emesve,
 Ex damno alterius commoda nulla feras.
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
 Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
 Sint procul à vobis: Martis & arma procul.
 Ne penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
 Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
 Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre;
 Jurate aut magni nomina sacra Dei.
 Denique servabis res omnes, atque libellos,
 Et tecum quoties isque redisque feres.
 Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
 In quibus & nobis displicuisse potes.

F I N I S.

REVISSIMA INSTITUTIO
SEU RATIO
GRAMMATICES
COGNOSCENDÆ,

*Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta:*

am solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcepit.

*editis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio, Busbeio,
et quotquot nuper scripsere, Grammaticis Latinis;*

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

(2)

XONII, è THEATRO SHELDONIANO.
An. Dom. MDCCIX.

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illa est
Non parvus. Parva hæc discite, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est recte scribendi atque lo-
quendi ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes,

Orthographia, } { Syntaxis,
Etymologia, } { Profodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

Orthographia est recte scribendi ratio; quâ docemur,
quibus quoque dictio sit formanda literis: ut:
lila, non laxis; ab ipdis, rectus; & xepsi, scriptura.

De Literis.

Xⁱ viginti duabus literis, quinque sunt vocales,
a, e, i, o, u: nam y Græca est. Ex quibus varie dif-
ferentis coar-
ant di-
bongi }
aque; }
 } ut
 } *Antise*
 } *Andio*
 } *Calum*
 } *Hei*
 } *Enga*
 } *Reliquæ literæ conso-*
 } *nantēs appellantur: quā-*
 } *rum novem sunt 2 mutæ;*
 } *b, c, d, f, g, h, p, q, x.*

septem autem sunt semivocales; *h, m, n, r, s, x, z.* Ex

re, si rem ad rationis tractam expendamus, videntur tantum esse literæ
endecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u:* & 14. consonantes; *b, c,
g, lod, l, m, n, p, r, s, r, Nau.* 2 Non verum est quod aſunt Gramma-
mutas habere sonum obſcuriorem, semivocales clariorem; nec mutas
quia vocalis ſequitur; & semivocales quia præcedit; ſed vera appellatio-
ratio eſt, quod mutæ, contra quam in ſemivocalibus ſit, nullum habeant
im, niſi vocales ſuum eſt communicent. Nam *b,* aut *c,* citra vocalis certam
m prononciari nequeunt: at linguam criſpando, eſſandoque *r* quodam-
lo eſſormaveris: ſibilum edendo *f* extuleris: parque ratio in cæteris
ivocalibus.

Litera-
rum nume-
rus non re-
ſte à Gram-
maticis
ſtatuitur;
cum *c, q,* &
etiam *k,* ea-
dem ſint li-
tera: & *h*
non magis
litera ſit a-
pud Latinos
quàm Græ-
cos; & *y*
ſpecie non
differat ab
u: & *x.* & *z,*
non litera
ſint unica,
ſed dūarum
literarum
compendia:
& contra *j*
& *v* conſo-
næ male ex-
dem ceſſe-
antur literæ
ac: & *u* vo-
cales, cum
tota naturâ
differant.

ORTHOGRAPHIA.

1 Liquida 2

est quæ post mutam in eadem syllabâ posita liquefcit, hoc est, vim producendi syllabam amittit. Ex his *m* & *n* non nisi in Græcis dictionibus liquefcunt. Etiam si laxius vocem liquidæ sumas, *s* & *v* consonum iis accensere possis; nam *s* in fine vocis apud antiquos liquefcit; ut, *salcibus* pro *salibus*: & *v* consonum si præcesserit *g*; vel *s*, ut *lingua*, *linguo*, *suadoo*. Itaque & corripitur prior in *a* qua, *equus*, *sequor*; altera in *filiqua*, *aliquis*, &c. ut,

quibus quatuor vocantur etiam 'liquidæ; *l*, *m*, *n*, *r*; *S* vero suæ cujusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquefcit; ² *X* & *Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *Y* & *V*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut, *Juno*, *Jovis*, *voluntas*, *vultus*. *K*, *J*, & *z*, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur. *H*, proprie quidem litera non est, sed aspirationis nota: Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus: ut, *hamus*, *hæbenus*, *hiatus*, *homo*, *humus*, *hymnus*: consonantibus vero nullis: recte itaque enunciamus

Hiulcus, { *trisyll-* } { *Hieronymus*, { *pentasyll-*
Hiacchus, { *laba*: } } { *Hieremias*, { *laba*.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur; ut, *Charus*, *charitas*, *pulcher*, *pulchritudo*.

Bisariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ; ut, *Deum time*, *Regem honora*: & 3 propria nomina; ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur; nam hæc quidem vel scribi omnino, vel signari debent: ut *Muse præfatus*, vel *Muse præfatus*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

<p>ut, <i>A. Aulus.</i> <i>C. Caius.</i> <i>D. Decius.</i> <i>G. Gaius.</i> <i>L. Lucius.</i> <i>M. Marcus.</i> <i>P. Publius.</i> <i>P. R. Populus Romanus.</i></p>	<p><i>P. C. Patres conscripti.</i> <i>Q. Quintus, Quæstor, Quirites.</i> <i>R. P. Respublica.</i> <i>Sp. Spurius.</i> <i>Sex. Sextus.</i> <i>S. P. Q. R. Senatus Populusque Romanus.</i> <i>T. Titus.</i> <i>T. C. Tota clementia. & 4 ejus generis infinita.</i></p>
--	---

non pro *gs*, ut *rex* pro *regis*, unde *regis* in genitivo. *z* autem ponitur pro *ds*, ut *zephyrus* pro *dsphyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronunciarri debet. 3 Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus*, *Ciceronianus*. A majuscula etiam inchoant quæ proprii loco per antonomasiam ponuntur, ut *Dominus* pro *Christo*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac dignitatum, ut *Rhetorica*, *Astrologia*, &c. uti & Festorum, ut *Pascha*. Et, ut breviter dicani, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus in cærimine à majuscula inchoat. 4 Majuscula *K* significat *Kes*. *M. Manius*. *N. Numerius*. *Cn. Cnaeus*. *Ti. Tiberius*. *Mam. Mamercus*. *Ser. Servius*. *Tul. Tullus*. *U. C. Urbis condita*. *S. C. Senatusconsultum*. *Col. Consul*. *Coss. Consules*. *H. S. Sestertius*, &c.

ORTHOGRAPHIA.

3

In numeris vero significat,

1	Unum.
5	Quinque.
9	Novem.
10	Decem.
40	Quadragesima.
50	Quinquagesima.
90	Nonagesima.
100	Centum.
500	Quingenta.
1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Est scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum apte distinguere atque contere.

In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adhæret; ut, *bdomen*, *A-bdera*.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ut	Do-ctus.	} gm	} ut	} ² A-gmen.
	San-ctus.			
	Scri-pli.	} gn	} ut	} I-gnis.
ut	Sum-pli.			
	Pi-fcis.	} st	} ut	} Magi-ster:
ut	Di-cco.			
	Æ-tna.	} xi	} ut	} An-xius.
ut				
				Di-xi, & similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Male igitur pingeretur *mpnus*, pro *sonnus*: *Columpna*, pro *columna*.

Post ³ *x* non scribitur *f*: ut *excribo*, *exsolvo*; non *scribo*, *exsolvo*. In compositis cum præpositione auri- & saphoniz servandam est.

ut	Occurro,	} potius quam	} Obscurro,	
	Officio,			} Obsidio,
	Aufero,			
contra:	Abstineo,	} non autem	} Austineo,	
	Obtineo,			} Ottineo,
	Obtepo,			

Amotus, mn. ut *omnie*, phth. ut *ns-phtha*, pn. ut *Thera-pna*, pt. ut *a-ptus*, ut *Le-sbia*, sm. ut *Co-smus*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *se-squa*, tl. ut *Antlas*, tm. ut *emius*. 2 Recte dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm* incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter arandum *fra-mentum*, *au-gmentum*, *un-quantum*. Item, *do-ctrina*; Quia *do*, llabam constituit in *do-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula composita cum præpositionibus; in quibus pars quæque ab altera est paranda: ut *in-ers*, *ab-strusus*, *propter-ea*, &c. Par ratio in aliis compositis, *oluf-arrum*, *etenim*, &c. 3 Veteres post *x* scribunt *f*: quem morem secuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

De re-cta syllaba-rum disjun-ctione se-quentes ob-ferrentur regula. 1. Consona in-ter duas vo-cales perti-net ad po-steriorem; ut, *a-mor*, *le-go*. 2. Si consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem pertinet; ut *au-nus*,

flam-ma. 3. Consonan-tes quæ in-icio non pos-sunt sociari, nec in me-dio conjun-guntur, ut *arduus*, *por-cus*. 4. Con-sonæ, quæ conjungi possunt in-icio vocis, etiam in medio con-nectuntur; ut præter ea quæ in tex-tu descri-buntur, *em*, ut *Pyra-cmon* *cn*. ut *se-cna*. *dm*. ut

Cum de
vitiis lo-
quendi ni-
hil adnotat
re liberat
non alieno
num fore
dixi. alia
nonnulla ad
Orthog. ra-
phiam spe-
ctant: hoc
loco appo-
nere, & sil-
vam vocum
exhibere; in
quibus vera
scribendi
ratio ex vera
monimen-
tis, vel ori-
gine corru-
ptatur: ut
Aerius, & Plateasus, & familia.
Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono
& supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maxima laborant Angli Septentrionales.
Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.
Nostrati vulgo diversum vitium impingitur; nempe quod hanc litteram pinguius justo pronunciant, dum

pro { Mulsus, } auditur { Moulus. }
 { Mollis, } { Moolis. }
 { Falsus, } { Faulsus. }

Ichnotes est quaedam loquendi exilitas, quoties syl-
labas aliquas exilius & gracilius enunciamus quam par-
cum aliis est; ut cum

pro { Nunc, } proferimus { Nunc. }
 { Tunc, } { Tunc. }
 { Aliquis, } { Eliquis. }
 { Alius, } { Elius. }

mens, &c. *Arcessi* pro *votis*, non *acervo*. *Artus* probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgo *artus*, nempe discriminis causa. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris notae Codd. *Bambolus*, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione e, in i, mutetur. *Blatero*, non *Blattero*. *Bracchium* duplici ce est in vet. lib. atque id proferit *Aldus*. In aliis tamen *Brachium*; & Graece est *Βραχίον*. *Bucina*, non *Buccina*. *Cestus* & *Cestus* multi confundunt, sed perperam. *Cestus* enim balteus Veneris; *Cestus*, arma pugilum. *Cetera* requirit Origo; sed *cetera* probant vet. lib. *Cassa*, non *causa*. *Cecidi*, non *cacidi*. *Cera*, non *cara*. *Capi* pro *capere*, non *cepi*. *Convictium*, non *convitium*. *Culcita*, non ut vulgo *culcitra*. *Ethi a*, non *ethica*. *Exsilio*, *exsulo*, *exsto*, *exspero*, *exsurgere*, familiaeque cum s. *Fecundus*.

ORTHOEPIA

Tralifmus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut, Cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio, ut scèdissimo, ita & periculossimo, sic succurrendum putat *Fabius*: si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant: ut,

Ars, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

— postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam virili, loqui nitimur, ut cum

pro	}	Montes, Fontes, Pontes,	}	Efferimus	}	Montes. Fountes. Pountes.
-----	---	-------------------------------	---	-----------	---	---------------------------------

Ut etiam pro	}	Ergo, Sperna, Perago,	}	efferimus	}	Argo. Sparma. Parago.
--------------	---	-----------------------------	---	-----------	---	-----------------------------

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F; & è contrâ V, pro F.

U	}	Folo, Fia, Folui, Felle,	}	pro	}	Volo. Via. Volui. Velle.
---	---	-----------------------------------	---	-----	---	-----------------------------------

Ee rursum	}	Vero, Vera, Verra,	}	pro	}	Fero. Fera. Ferre.
-----------	---	--------------------------	---	-----	---	--------------------------

S' verbò mediani inter duas vocales corrupte sonant nonnulli,

pro	}	Læsus, Vifus, Rifus,	}	pronunciantes	}	Læzus. Vizus. Rizus.
-----	---	----------------------------	---	---------------	---	----------------------------

H, in initio distingi lenius, in medio asperius enunciari volunt; Malè ergo,

Fecundus, felix, festina, fenus, ferus, & horum derivata mètâ vocali fere invenias in vet. Codd. Monumentum, non monimentum. Ne scribendum pro na, Operior pro expecta, non operior. Parcimonia, non parsimonia. Patriclius, non Patriarius. Pæna, non pena. Pomarium exigit origo, sed qui simplici vocali scribunt, possunt se tueri vet. lib. Prædium, non prædium. Quatuor, non quattuor. Sapes, sapiò, & sapimentum, vet. lib. probant, non ut vulgo cum mètâ vocali. Sexcunx & seccunx male confunduntur. Sidus, non sydus; Silva, non sylva; Solemne, non solenne; Sulfur, non sulphur; Subcissa, non succissa; Tofus, non tophus; Sumtus, non sumptus; emitti, non emptum; in quibus & similibus p omittitur in vet. Codd. &c.

pro	}	fferimus	}	Omo.
				Amus.
				Umus.
				Cristus.
				Crisma.
				Cremes.
				Tus.
Diptongus.				
				Spara.

Fœde quoque erratur à nostris, ubi *s* & *d* tanquam aspirata pronunciant;

ut,	}	pro	}	Amath.
				Caputh.
				Aputh.
				Amat.
				Capat.
				Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

1 Distinguendi ratio vulgo refertur ad Orthographiam, cum ad syntaxin

De Sententiariis punctis.

Nequè exigua Orthographiæ pars in scriptura recte distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum ¹ distinctionibus pauca annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo, sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, ² Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus.

Subdistinctio, seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus; utpote quæ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continud succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

2 Ita hodie distinguimus, sed antiquioribus, punctum ad

Ovid. *Utendum est vitæ; cito pede præterit ætas:*

Nec bene ratio sequitur, quam bona prima suis.

³ Hæc item notæ distinguuntur orationum singularæ partest: ut,

Imam literam notabat comma, quod idcirco subdistinctio vocabatur: ad mediam literam, erat nota colli, aut media distinctio: ad caput literæ signabat periodum. ³ Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus, verbis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari, erare, manere*. In adverbis: ut *serius, ocius, necesse cunctis est mori*. Est & alius commatis usus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces: quemadmodum in illo Ciceronis loco. *Summa quidem auctoritate Philosophi, sequere, sane, atque honeste, hæc tria genera confusa, cogitatione distinguunt*. Ubi comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime sequitur.

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes, Græculus esuriens in calum, jussuris, ibis.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis sic (;) ut, *Quomodo horologii imbram progressam semimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ista & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat antibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

*Dic mihi musa virum, capta post tempora Troje,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*¹

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.
² Parenthesis est sententia duabus semilæanlis inclusa; qua remota, sermo tamen manet integer: ut,

— *Princeps (quæ bella minantur
Hostes) militibus urbes præmittit, & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut,

*Et quæ tanta fuit Romanæ tibi causa videndi?**

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigandas distinctionum origines: ut, num *Culex* dicatur, quasi *calestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legis*: omnesque orationis partes complectitur. *Cicero* Notationem, seu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab *ετυμος*, verus, & *λογος*, sermo.

ta; facta, prophana. ² Ea utuntur perperam qui parenthesis includunt hujusmodi verba, ut *arbitror, uti intelleximus*, & similia. Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur (!) ut, *O curas hominum!* ^{*} Spectat insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Diæresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon' pro egone*; Idque aliquando consona sequente, ut *Ten' cirtatorum*. Persi. Diæresis nota sunt puncta duo litteræ imposita. Utimur ea differentie causa, ne pro *vera* legatur *ars*. Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proximè ad compositorum naturam accedant. Nota ejus (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

¹ Triplici huic distinctioni additur à multis semicolon; quæ est nota respiracionis paulo majoris quam in commate, sed minoris quam in colo: ac notatur puncto cum commate subjecto, hoc pacto, (¹) Magnus usus est in distinguendis nominibus contrariis & variis partitionibus: ut, *Propria, aliena; publica, privata*.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

1 Potuere Grammatici has octo revocare ad classes quatuor; duas principes, Nominis & Verbi: duas his servientes, Adverbii & Conjunctionis.

Ita *Pronomen* accensebitur nomini pro quo ponitur; uti & *Participium*, quod extra structuram, quâ convenit cum verbo, non aliter differt à Nominibus adjectivis, quam quia tempus significet. Sub Adverbii autem comprehenduntur, tum Præpositiones; tum etiam, uti apud Græcos fit, Interjectiones. 2 Primario scilicet, quomodo distinguitur à

Partes Orationis sunt octo:

{	<i>Nomen,</i>	}	declinab.	{	<i>Adverbium,</i>	}	indeclin.
	<i>Pronomen,</i>				<i>Conjunctio,</i>		
	<i>Verbum,</i>				<i>Præpositio,</i>		
	<i>Participium,</i>				<i>Interjectio:</i>		

Nomen est pars Orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex:

{	Appellativum, &
	Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Flora, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat; ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamus.*

Proprii nominis 4 tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentie causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Casio, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Græchus, Fabius, Scipio, Cicero:* vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum est, quod substantivo indiget; cui in oratione adhaereat: ut *Piger, alacris, candidus, Clemens.*

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: *Bonus, solers, satyr.*

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut *Gradivus Marti: Quirinus Romulo.*

Pronomine, quod primario nomen respicit, secundario vero rem significat.

3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à Verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *diei, hora; prius, novus:* Sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primarie significationi addunt significationem temporis, seu presentis; ut in *amo, amans;* seu præteriti; ut *amavi, amatus;* seu futuri; ut *amabo, amaturus.* Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adjunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander, &c.* at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. *Praenomen* erat cuiusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin & mulieres,

* Genus proprie est discrimen nominis sec. sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet, seu ratione naturae: sed etiam grammaticae, seu ratione similitudinis structurae. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accensentur omnia, quae instar eorum construuntur:

& quasi pro mulieribus habentur, quae in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexus notam: cuius modi nota est quod recipiat hic,

hac vel hac,

& illa perpetua est; quod masculina more masculinorum, feminina more femininarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quae, si nulla essent adiectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis haec de generibus disputatio. His ita praemissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicennum ex generum numero eliminare. Nam ea quae dubia vocantur, propriissime communia sive utriusque generis dici debent, quippe quae & masculina & feminina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quae vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lesio, litura, audius, ararium.*

Patrium: *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Etonensis.*

Gentile: ut, *Graecus, Latinus, Hebraeus, Anglicus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quapiam suae familiae persona derivatur;

ut, *Aecides, filius vel nepos Aeci.*

Nerino, filia vel neptis Nerei.

Laoides, filius Latonae.

Menelais, uxor Menelai.

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilius, servilius, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, auratus.*

Locale: ut, *Horrensus, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale; ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amendus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quae in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura est aut simplex; ut, *Iustus*: aut composita; ut, *injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum: ut, *Irreparabilis*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus; ut *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quae rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quaequam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuiamus. Sub hac voce octavarum etiam casum

comprehenderunt: ut, *Et clamor celo*, id est, *in caelum*.

Accusativus, qui & Incurativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellendisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo aufertur significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius.

D E G E N E R E*.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad presens negotium non ita propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Potè, inter commune genus & dubium hæc est quidem generis sunt, differentia; quod ubi semel communis generis nomini sed non sine adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de discrimine eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fera*; quamdiu de eisdem genere potest in utroque ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem ferum*. At verò, dum dubii generis substantivo posito, etiam adjectivum discreto, pro masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris *Durum Corvicem*, poteris in feminis pro masculino, etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse* non usurpan- & *aniam*. tur. At hoc discrimen

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones sibi summa diligentia imbibendi sunt, quos *Gnil. Libo* Anglo acceptos referre debes.

Grammatici structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit, ac proinde communia debique que vocantur, ejusdem generis censeri debent. Quia & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod significatione licet communia, structura tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, que structura semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quod utrumque sexum includant; nam illud discrimen accidentale est: Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant, quia cum animantium plerumque domestica non essent, sexus facile distingui non poterat.

Item nomina appellativa, quæ maribus tantum competunt (sub ratione nempe officii, aut similibus) ut *vir, Consul, Praetor, & similia*. 3 Quædam tamen nomina, licet viros significant, tantum in muliebri usurpantur; ut, *opera, custodia, copia, vigilia, excubia, cura*; nimirum quia primo & proprie actionem significant, & per metonymiam effecti de hominibus dicuntur, reservato generis propriae significationis. Ob eandem

GUILIELMI LILII

Règulæ generales Propriorum.

Propria quæ maribus tribuantur ¹ *mascula dicas* :

Us sum Divorum; Mari, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut, Cato, Virgilius: 2 Fluviorum; Et, Tiberis, Orontes:

3 Mensium; ut, October: 4 Ventorum, ut, Libi, Notus, Austro: 5

De Fœmininis.

Propria femineum referentia nomina sexum,

⁶ *Femineo generi tribuantur: sive Dearum*

Sunt: ut, Juno, Venus: mulierum; cen, Anna, Philotis:

7 Urbium; ut, Elis, Opus: Regionum; ut, Græcia, Persis:

Insule item nomen: cen, Creta, Britannia, Cyprus.

Excipienda tamen quedam sunt urbium: ut ista

Mascula; Sulmo, Agragas: quedam neutralia, ut, Argos, Tybur, Præneste: Et genus Anxur quod dicitur inquit.

Règulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt ⁸ *muliebria; ut, alnus,*

Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster 9;

Et sunt neutra, filer, suber, 10 stus, robur, acerque.

¹¹ *Epicœna:*

Sunt etiam volucrum; cen, passer, hirundo: ferarum;

Ut, tigris, vulpes: Et piscium; ut, ostrea, cetus,

Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feræ aperit.

Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum,

Omne quod exit in um ¹² sen, Græcum, sive Latium.

Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.

Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur,

Aut quæ sunt: tanquam Appellativa, ordine dicam.

causam, scortum, mancipium, prostibulum, neutra sunt.] Item masculina sunt verbalia multa in a, ut *advena, indigena*, & similia; quæ significatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, quæ tunc iis feris intus ac homini. 2 Nomina fluviorum ejus sunt generis quod terminario requirit. Sed juxta terminationem ferunt feminina, aut neutra, ac nihilominus in masculino usurpantur; id per syllepsin fit, quia respiciunt nomen commune fluvius, vel amnis. 3 Mensium nomina sunt adjectiva substantivæ usurpata, ac subaudiuntur *mensis*; quod & interdum exprimitur. 4 In nominibus ventorum respiciuntur vox generalis *ventus*. 5 Addunt nonnulli nomina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluviiis dictum est. Masculina etiam sunt ex significatione, partes *estis*, & quæ eo componuntur, & derivantur; excepta *noctis*, quæ dicitur ab una, (sup. parte) quasi *noctis*: In reliquis respici videtur numerus. 6 Item appellativa quæ solia mulieribus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut similibus, ut *matris, soror, &c.* 7 Nomina urbium, regionum, & insularum loquuntur potius genus termina-

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infra ut monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, *cau, caro carnis,*
Capra caprae, nubes nubis, genus est muliebri.

Quoniam LILIUS noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo: cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, *Labes, labis; pestis pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula ¹³ nomina in a dicuntur multa virorum:
Us scribe, assuela, sciura, & rabula, lixa, lanista,
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per ¹⁴ a sunt:
Us, (atrapas, sarapa; athletes, aihlets). Legitur
Mascula item, ¹⁵ verres, ¹⁶ natalis, ¹⁷ aqualis: ¹⁸ ab asse
Nata, ut centusis: conjunge liemis & orbis,
¹⁹ Callis, ²⁰ caulis, follis, collis, mensis, & Ensis,
Fustis, ²¹ junis, panis, penis, ²² crinis, & ignis:
²³ Cassis, fascis, torris, sentis, pistis, & unguis,
Et vermis, vestis, postis; societur & axis ²⁴.
Mascula in er, ceu venter: in os vel us; ut, logos, annus.

Feminina non crescentia,

Feminei generis sunt, ²⁵ mater, humus, dormus, ²⁶ alvus,
Et ²⁷ colus, & quarta pro fructu ficus, ²⁸ acyque,

debet: figurate vero, etsi terminationis ratione forent masculina, vel neutra, in feminano nihilominus usurpantur, quia respicitur nomen commune *arbor*.
9 *Dumus* etiam masculinum est. *Rubus* dubium est, sed sæpius masculinum.
10 *Thus*, pro arbore, cujus generis sit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De Epicænis vide Annot. in pag. præcedentem. 12 Viz. omnium quorum genus non dignoscitur ex significatione.
13 Nomina hæc masculina sunt ex significatione. 14 Nonnulla tamen excipienda sunt, ut *charta*, &c. 15 Masculinum ex significatione. 16 Sæpius masculinum, etsi *dies* sit dubium. 17 Intelligitur *uretem*. 18 Masculina ex significatione. 19 *Livio* femininum. 20 Item *opulus*, idem quod *caulus*, unde *coliculus*. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebri. 23 Vix reperitur in singulari. 24 Adde *annus*, nunc semper masc. *Mugilis*, acinacii, *omeneis* pro serpente; nam *avis* est femininum. 25 Femininum ex significatione. 26 Antiquis masculinum, quos imitatur *Erasmus*, contra bonorum Autorum fides. 27 Reperitur etiam in masculino. 28 Pro *pisce* masculinum est, & secunda, pro *Pales* ut plurimum neutrum, & tertiæ declinationis.

tionis: quod si adjectivum adiectivum terminantur ad verbum, id fit per syllepsum. Respicitur, *urbs, regio, terra*, vel simile. 8 *Arborum* etiam genus proprie ex terminatione estimari

Porricus, atque tribus, ¹ socrus, maris, & maris, ² idus, ¹ Narnus, ¹ Huc anus addenda est, huc mystica narnus Lacti. ¹ His pangas os in us verentia Græca; papyrus, feminina ¹ Anidonus, costus, ³ diphobongus, bysus, abyssus, ¹ Crystallus, synodus, sapphirus, ⁴ eremus, & ¹ Arctus, ¹ Cuius ³ multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

neralem
propriorum

² Idus est

nomen plu-

rale. ³ Re-

spicitur sy-

laba. ⁴ Re-

spicitur ter-

ra. ⁵ Viz.

Biblus, ba-

lanus, carba-

sus, diame-

træ, metho-

du, exodus,

periodus, di-

alectus, nar-

du, hyssopus,

&c. quæ

plerumque

servant ge-

nus suæ ori-

ginis. Ex

nominibus

Græco-lati-

nis gemma-

rum in us,

alia mascu-

lina sunt,

alia femi-

nina, quia

Græcè ¹ *mas-*

nomen-

& Latine a-

liquando le-

pi, aliquan-

do *gemma*

respicitur.

Masculina sunt *beryllus, opalus, smaragdus, &c.* feminina, *Chrysolithus Chryso-*

prafus, topazius, &c. ⁶ Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa *Pascha,*

mana, item chaos, melos, opus. ⁷ Sic *hepenithes, panaces, solæcophanes, & si-*

millia Græca. ⁸ In neutro usitatus. ⁹ *Talpa & dama* semper feminina

sunt, nisi quod semel occurrant masculina in *Virgilio.* ¹⁰ Usitatus in femi-

minino, unde *canalicula.* ¹¹ *Alcyon,* unde *Halcyones,* femininum est. ¹² *Restiu*

femininum est. ¹³ *Penus & specus* tertiæ neutra sunt, sed *vix* occurrunt præ-

terquam in Nom. Accus. & Voc. ¹⁴ Olim femininum, nunc semper masculi-

nium. ¹⁵ Usitatus in masculino. ¹⁶ Usitatus in feminino. ¹⁷ *Semuel* tan-

tam occurrit in masculino, apud *Tibullum.* ¹⁸ Usitatus in masculino. ¹⁹ *Ser-*

pianus

⁶ Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete.

Et quot in on, vel in um sunt; ut barbiton, ovum.

Est neutrum *hippomanes* genus, & *neutrum cacaothes,* ⁷

Et *virtus, pelagus*: neutrum modo, *mas modo,* ⁸ *vaugus.*

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt ⁹ *talpa, & dama,* ¹⁰ *canalis,*

¹¹ *Halcyonis, simis, clunis,* ¹² *restis,* ¹³ *penus,* ¹⁴ *annis,*

¹⁵ *Pampinus, & ¹⁶ corbis,* ¹⁷ *linet,* ¹⁸ *torquis, specus,* ¹⁹ *anguis,*

Pro morbo ²⁰ *ficus fici dans, atque ²¹ phaselus,*

²² *Lecythus, ac ²³ atomus, grossus ²⁴, pharus, & ²⁵ paradifus.*

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a, commune duorum est;

Grægena à gigno, agricola à colo, id advena monstras

A venio: addo *senex, auriga, & verna, sodalis,*

Vates, extorris, patruelis, perque duellis,

Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi

Syllaba acuta sonat, velus hæc pietas,

Virtus virtutis monstrat, genus est muliebri.

nomen-

& Latine a-

liquando le-

pi, aliquan-

do *gemma*

respicitur.

Masculina sunt *beryllus, opalus, smaragdus, &c.* feminina, *Chrysolithus Chryso-*

prafus, topazius, &c. ⁶ Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa *Pascha,*

mana, item chaos, melos, opus. ⁷ Sic *hepenithes, panaces, solæcophanes, & si-*

millia Græca. ⁸ In neutro usitatus. ⁹ *Talpa & dama* semper feminina

sunt, nisi quod semel occurrant masculina in *Virgilio.* ¹⁰ Usitatus in femi-

minino, unde *canalicula.* ¹¹ *Alcyon,* unde *Halcyones,* femininum est. ¹² *Restiu*

femininum est. ¹³ *Penus & specus* tertiæ neutra sunt, sed *vix* occurrunt præ-

terquam in Nom. Accus. & Voc. ¹⁴ Olim femininum, nunc semper masculi-

nium. ¹⁵ Usitatus in masculino. ¹⁶ Usitatus in feminino. ¹⁷ *Semuel* tan-

tam occurrit in masculino, apud *Tibullum.* ¹⁸ Usitatus in masculino. ¹⁹ *Ser-*

pianus

C	} ut	{	Halec, halêcis.	}	
			In		
An	} ut	{	Titan,	}	ânis.
			Ans		Infans, } antis.
Ens	} ut	{	Quadrans,	}	
			Ens		
Uns	} ut	{	Triens,	}	
			Uns		

In *o* longum, quæ Græcis per ω , scribuntur; ut, Character, Crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	} ut	{	Syrinx, ingis	}	
			Anx		
Unx	} ut	{	Dennx,	}	} uncis.
			Unx		
Ons	} ut	{	Efrons,	}	} ontis.
			Ons		
Ors	} ut	{	Cohors,	}	} ortis.
			Ors		

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo; ut, lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra; ut, Vestigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo; ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *er* Græca, quæ retinent *er* in genitivo; ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ônis & ônis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *er* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepâris.

In *or* Latina; ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant;

pius masculinum. 2 *Ficus* pro morbo est masculinum & secundæ declinationis. 21 Pro *siliqua* semper masculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Usitatus in feminino. 24 Latine femininum est, licet Græce sit masculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo masculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Non occurrit in feminino. Adde *Palumbes* femininum in *Virgilio*: sed usitatus masculinum. 6 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera masculina tantum sunt: nimirum significatione tantum, non autem constructione communia. Vide observationes in pag. 18.

1 Usita-
tius mascu-
linum; ac
aliquando
neutrum in
singul. pro
condimen-
to. 2 Ex
nominibus
in hac re-
gula con-
sentis, *Car,*
Ser, vir, vas,
mas, Cres,
pras, Tres;
Thrax, rex,
Phryx, A-
carian, He-
ros, Gigas;
Caramas,
Samnu, ma-
sculina sunt
per regulam
gener. pro-
priorum. 3
As, & Bes,
Masc. ex si-
gnificatio-
ne. 4 Olim
femininum
5 *Glis, gl-*
ris, & glis,
glisse, bar-
bara sunt.
6 Cum in
feminino
usurpatur,
respicitur
femina.
7 Dubitari
potest an
seps, aliâ si-
gnificatio-
ne sit Lati-
num, quia
obliqui *se-*
pem & sepius, quibus usus *Maro,* à recta *sepes* deduci possunt, quod & ipsum
occurrit in recto singulari apud *Virgilium.* 8 Olim & mulieb. 9 Sic *At-*
sagen, hymen, agon, paan, lien. 10 Sic *unio, pugio, harpago, mucro, scipio, ti-*
sio, ligo, vespertilio, scorpio, &c. *Arrhabe* Varroni femininum est; *Plauto, Gellio,*
masc. ut & *Græcis.* 11 *Excipe eos, dos, eos.* 12 *Intelligitur annu.* 13 Ma-
sculinum per *Syllepsin,* sive *porcellis,* sive *arietibus* proprie competat. 14 *In-*
telligitur Sol. 15 Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis *dens,*
vel quia subauditur *ligo:* pro ove femininum est, sed tum intelligitur *oviu;*
de *verre* rursus masculinum est. 16 Adde *acmaces.* 17 Composita ab *asse*
masculina sunt ex significatione: aliud autem est *femiu,* aliud *femissis;* *se-*
mii

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ôris. Et
Græca quoque nonnulla; ut, Rhetor, Hector, Nestor,
Stentor, &c. ôris.
In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, huma-
nitas, &c. âtis. Excipe, Anas, anâtis; & Græca quæ-
dam: ut, Lampas, monas, trias, decas, âdis.
In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, Iocuples,
êtis; Merces, hæres, cohæres, êdis.
Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes,
Dares, Chremes, êtis.
In *is,* quæ faciunt îtis, înis, & îdis in genitivo: ut,
Samnis, Quiris, îtis: Salamis, Trachis, înis: Psophis,
Crenis, îdis: Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *os* Latina: ut, Custos, ôdis: Nepos, ôtis. Præter
Compos, impos, ôtis.
Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut,
Heros, Minos, ôis. Rhinoceros, ægoceros, ôtis.
In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ûtis, ûdis,
ûris, untis: ut, Salus, palus, tellus, opus. Præter unam
vocem, Pecus pecûdis.
Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, San-
ctius, probius, melius, pejus, ôris.
In *ax,* tam Latina quam Græca: ut, Limax, forax,
thorax, Phæax, audax, bibax, âcis.
Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut,
Abax, storax, styrax, simlax, colax, corax, dropax, Phar-
nax, Candax âcis: Lyphax tamen variat âcis, & âcis.
In *ex* pauca quædam: ut, Vervex, êcis; Vibex, îcis;
Exlex, êgis; Alex, alêcis.
Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.
In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spa-
dix, felix, phœnix, perdix, coturnix, &c. îcis. Et verba-
lia omnia in *ix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, Iourix,
&c. îcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.
In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ôcis.
Præter Cappadox, ôcis; Allobrox, ôgis; & quædam
alia.

Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexu discreto, sunt communis generis, & pro mari- bus masculino, pro

feminis feminino genere uturpantur; ut hic & hæc dicitur, &c. Sed distinguuntur ab illis, quæ significatione tantum; non autem constructione, communia sunt masculina, masculina, sub exil, homo; feminina, proles, solus; neutra, animal, mancipium; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *müller* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, calicola, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista, lisa,*

1 Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexu discreto, sunt communis generis, & pro mari- bus masculino, pro

feminis feminino genere uturpantur; ut hic & hæc dicitur, &c. Sed distinguuntur ab illis, quæ significatione tantum; non autem constructione, communia sunt masculina, masculina, sub exil, homo; feminina, proles, solus; neutra, animal, mancipium; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *müller* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, calicola, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista, lisa,*

feminis feminino genere uturpantur; ut hic & hæc dicitur, &c. Sed distinguuntur ab illis, quæ significatione tantum; non autem constructione, communia sunt masculina, masculina, sub exil, homo; feminina, proles, solus; neutra, animal, mancipium; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *müller* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, calicola, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista, lisa,*

feminis feminino genere uturpantur; ut hic & hæc dicitur, &c. Sed distinguuntur ab illis, quæ significatione tantum; non autem constructione, communia sunt masculina, masculina, sub exil, homo; feminina, proles, solus; neutra, animal, mancipium; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *müller* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, calicola, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista, lisa,*

feminis feminino genere uturpantur; ut hic & hæc dicitur, &c. Sed distinguuntur ab illis, quæ significatione tantum; non autem constructione, communia sunt masculina, masculina, sub exil, homo; feminina, proles, solus; neutra, animal, mancipium; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *müller* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, calicola, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista, lisa,*

Communia: acutè crescentia.

Sunt commune, *Parens, avorque, infans, adolescens, Dux, illex, heres, exlex: à fronte creata, Us, bifrons; custos, bos, fur, jus, atque Sacerdos.*

Tertia & ultima Regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt pauca illa secundæ declinationis, de quibus supra meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, eri; Adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quædam; ut, Tener, dexter, prosper, eri; fatur, iri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in a; ut, Poëma; dogma, philosophisma, ænigma, ætis.

In yr item Græca; ut, Martyr, martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in w Latina; ut, Augur, murmur, furfur, cicur, iris.

In ut etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur; ut, Inago, sartago, ordo, cardo, inis.

In l; ut, Annibal, alis; mugil, ilis; Consul, præsul, ūlis.

In en; ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima genitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, onis.

In or Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, oris.

In as; ut, Anas anatis.

generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *müller* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, calicola, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista, lisa,*

Et Græca; ut Arcas, chilia, hebdomas, enneas, ædis.
 In *es* Latina; ut, Fomes, limes, Itis; præses, deses, idis.
 In *is* Latina & Græca; ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
 rannis, paropsis, idis.
 In *ar* Latina & Græca; ut, Jubar, compar, nectar,
 bacchar, æris.

In *er*, Græca; ut, aër, æther, èris.

In *r*, præcedente consonante, tam Latina, quàm Græ-
 ca, ut,

}	Princeps,	}	cïpjs.	}	Æthiops,	}	öpis.
	Hyems,		ënis.		Arabs,		äbis.
	Inops,		öpis.		Chalybs,		ybis.

In *os* Latina; ut Compos, ötis.

In *us* Latina & Græca; ut pecus, decus, öris; Vel-
 lus, vulnus, èris; Tripus, Oedipus, ödis.

In *ax* Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, æcis.

In *ex* Latina; ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca; ut, Varix, fornix, calix, icis;
 Mastix, Igis.

In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, öcis &
 Allobrox, Polyphlox, ögis.

In *sx* Latina; ut, Conjux, conjügis; Redux, reddicis.

Denique in *yx* Græca; ut Onyx, Sardonyx, Ceryx,

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Feminei generis sūt hyperdissyllabon in do,
 Quod dinis; atque in go, quod das ginis in genitivo.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis², idque

Monstrat compago compaginis: adjice³ virgo,

Grando, fides, compes, seges, & seges, arbor, hyemsque;

Sic⁴ Bacchar, sardon, ⁵ Gorgon, ⁶ icon. & Amazon⁷.

Græcula in as vel in is finita: ut Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis⁸, in us vox una pecus pecudis dans⁹:

Fine forpex,¹⁰ pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix,¹¹ hyffrix, coxendix, adde filixque¹².

lira, latro, obse, opifex, pedes, pincerna, præsul, princeps, pugil, tabula, senex. 2 Con-
 stractione autem communia sunt, adolescens, affinis, antistes, autor, augur,
 bor, canis, civis, comes, conjux, convivia, custos, dux, hares, hostis, infans, ju-
 dex, miles, municeps, parens, patruelis, sus, testis, vater, vindex. 3 Cu-
 pido, pro cupiditate in masculino reperias apud Poetas; sed in feminino lon-
 ge est usitatus, nec aliter usi Oratores. 4 Bacchar semper neutrum est. 5 Gorgon & Amazon femina sunt
 ex significatione. 6 Icon vix invenitur apud Latinos. 7 Adde Halcyon &
 aedon. 8 Adde Græca in ys: ut, chelys, Erinnyis, Othryis, &c. 9 Adde lagopus.
 10 Pellex est femininum ex significatione. 11 Claudiano masculinum.
 12 Adde tomex, & forpex.

1 Antiquis
etiam masculinum
2 Guttur olim masculinum, & murmur.

3 Obsolevit: & solum in singulari in usu sunt verberis & verberis, in terim neutrum esse ostendit pluralis verbera. 4 De Subere in regulis generalibus dictum. 5 Pro arbore femininum est; pro fructu ejus, masculinum; pro tumore, item pro planta genere sponte nascenti intra terram, neutrum est. 6 Apud Plinium occurrit tres siferes, ubi masculinum an femininum fit, incertum. 7 Adde spinter, haver, &

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

EST neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut ju-
bar: ur dans;

Ut² jecur: us; ut omis: put, ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, pecten, fursur: sunt neutra, cadaver,
3 Verber, iter, 4 suber, pro fungo: tuber, & uber,
Zingiber, & laser, cicet, & piper, atque papaver,
Es⁶ sifer, atque siler. Neutra aequor, marmor, adorque;
Atque pecus quando pecoris facis in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, 8 cardo, 9 margo, cinis, 10 obex, [imbrex,
Pulvis, adeps, 11 forceps, 12 pinex, 13 ramex, 14 anas, 15
Adde 16 culex, 17 natrix, & 18 onyx cum prole, 19 silexque
Quamvis haec melius vult masculula diciq; usus,

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista 20, vigil, pugil, exsil,
Praesul, homo, nemo, martyr, Ligu, angur, & Arca,
Antistes, miles, pedes, interpret, comes, hospes;
Sic ales, praeses, princeps, auceps, eques, obse:
Atque alia a verbis quae nomina multa creatur:
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva 21 unam dumtaxat habentia vocem,
Ut felix, audax, retinens genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velus omnis & omne,
Vox commune dulum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum.
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
At sunt quae flexu prope substantiva vocares,
Adjectiva tamen natura usque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
Cum paucis aliis, quae lectio iusta docebit.

antiquum jager: item atriplex neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud Juvenal. 10 Saepius masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 Saepius masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 Saepius masculinum. 16 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino uturpari debet. 18 Pro gemma femininum est, pro lapide masculinum. 19 Rarius masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim praeteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum speciales

Hæc propriam quandam sibi flexionem adsciscere gaudens, Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber : Junge pedester, equester, & acer : Junge paluster, & alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis ; Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere : Aus aliter sic : Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum. Sicut quæ deficiunt genere adjectiva notanda, De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes ;

A, } ut { Mensa ; } { *Es,* } ut { Anchises ;
As, } { Æneas ; } { *E,* } { Penelope.

Porrò Græca sunt { *As,* } } omnia quæ in { *Es,* } } finiuntur : ut { Thomas ;
 { *E,* } } { Anchises ;
 { } } { Phœbe.

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am* : ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris : Adamus, Adami ; Abrahamus, Abrahami.

As, Accusativum in *am* & in *an* facit, Æneas, Æneam, vel Ænean ; vocativum in *a* ; Æneas, Ænea.

Es, in Accusativo *em* sumit ; ut, Anchises, Anchisen : in Vocativo & Ablativo *e* vel *a* ; ut, Anchise, vel Anchisa.

E, Genitivum in *es* mittit, Dativum in *e*, Accusativum in *em*, Vocativum & Ablativum in *e* ; ut,

Nom. { Penelope, } Acc. } Penelopen ;
 Gen. { Penelopes, } Voc. } Penelope,
 Dat. { Penelope, } Abl. } Penelope,

As, in Genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem : ut, Pater familiâs, Filius familiâs. Id quod veteres observant in multis aliis. Ennius : *Dux ipsa viâs.*

digitus. Mortalis ; *homo,* Maialis, nefrens ; *porcus.* Maxillaris, dens. Molaris ; *dens* vel *lapis.* Martius, Aprilis, &c. *Mensis.* Oriens, Occidens ; *Sol.* Profluens, confluens, torrens ; *amnis,* vel *fluvius* ; &c. Feminina sunt arida, continens, eremus ; *terra.* Frigida ; *aqua.* Bipennis ; *securis.* Bidens ; *securus,* vel *ovis.* Curulis ; *sella.* Consonans, vel vocalis ; *litera.* Diphthongus ; *sylaba.* Prægnans ; *mulier.* Tertiana, quartana ; *febris,* &c. Neutra sunt, altum, vel profundum ; *mare.* Præfens ; *tempus.* Suburbanum ; *rus,* vel *pradium,* &c. Quoties vero adjectivum neutrum est, nec particulare aliquid substantivum habet expressum, vel subintellectum, referri debet ad negotium ; ut *missæ lupus stabulis* ; id est, *negotium triste.*

speciales regulas atque exceptiones præterire licet : nempe Adjectiva substantive usurpata ejus esse generis cuius est substantivum subintellectum. Per hanc regulam masculina sunt, Annularis, auricularis, index ; *sup.*

1 Sic *Dardanidum*

pro *Dardanidarum*: sed

Dardanidum ablique

syncope venit à *Dar-*

danis, idis,

& est femininum: si-

cut & *Acheminidum* ab

Acheminis, idis. 2 Oc-

currunt etiam ani-

mabus, dominabus, fam-

ulabus, servabus, a-

gnabus, sociabus: quæ

ita efferuntur differ-

entiæ causâ, id est, ad

sexum discernen-

dum. 3 Uf-

tatiis tamen in *abus.*

4. Termina-

tiones *ir* & *ur* videntur

fieri per apocopen:

nam *vir* proprie de-

scendit à *virus*, quod

facit *vira* in feminino:

unde *querquetulana*

vira apud

Festum: quemadmodum & Hebræi dicunt *שׂוֹן* & *שׂוֹן*. Satur etiam for-

matum à *Saturus*, cuius femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si

visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio: nam ni-

hil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc constat ex *no* & *bilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 Vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *num-*

erum, pro *nummorum*: *Sestertium* pro *Sestertiorum*: sic *mediannum*, *medium*, *liberum*, *duum*, *senum*, *septenium*, at in neutris hoc rarum est: ut apud *En-*

nium, *duellum*, pro duellorum.

Livius Andronicus; Mercurius, cumque eo, filius Laty-
nda, pro Latona. Sic *Nævius; Filii terræ, pro terræ.* *Vir-*
gilius; Nec avrās nec senisū memor.

Aulai & Piclai, atque id genus alia, prisca relinquo.
Genitivus pluralis interdum Syncope admittit; ut,
Æneadum, Grajugenum, pro Æneadarum, Grajugena-
rum 1.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: *Dea,*
mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus 2.

Hæc verò tam in *i*, quam in *abus* 3: *Filia, filii vel*
filiabus; Nata, natis vel natibus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis } Er, { } Aper.
terminations sunt a- } Ir 4, { } Vir.
pud Latinos quinque; } Ur, { } ut, { } Satur.
Us, { } Dominus.
Um, { } Templum.

Et Græcorum, { Os, } ut, { Delos.
On, } Ilion.
Eus, } Orpheus.

Attica in *os*, genitivum in *ô* mittunt 5, accusativum in
ôn: ut *Androgeos, Androgeô*. Accus. *Androgeôn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant
in *ô*: ut *Panthus, ô Panthû; Oedipus, ô Oedipû*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mit-
tere vocativum singularem; ut, *Agnus, vulgus, lucus, flu-*
vius, chorus, populus pro natione.

Eus genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, ac-
cusativum in *ea*, vocativum in *es*: ut,

Nom. { Orpheus. } Acc. { Orphea. Ov. Orpheon.
Gen. { Orphei vel Or- } Voc. { Orpheu.
Dat. { Orphei 6 [phecus. } Abl. { Orpheo.

Notandæ sunt denique } Virum, } pro } Virorum.
syncopationes istæ, } Deum, } } Deorum 7.

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëta etiam in Accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*

Hor. *Nè vos tulleis gloria, jurjurando obstringam ambo.*

Cic. in Phil. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficultates duntaxat casus hoc loco attingemus¹.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tuffim, sitim, magudarim, amuffim, Charvdim².

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Aratim.

Quædam accusativos flectunt in *im*, & in *em* communiter; ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*³.

Ablativus regulariter in *e* definit; ut, Pectus, salus: Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra definitia in *al*, *ar*, & *e*⁴ ablativum magna ex parte mittunt in *i*; ut, Vestigal, calcar, mare, Abl. Vestigali, calcari, mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à nominativo

-en faciunt *inis*: sic *peffen*, & masc. in *-cen*, & *flamen*. Propria aliquando *-onis*, & *horizon*. Nom. in *-r* addunt *-is*: at *far*, *farris*, *hepar*, *hepatis*: *Celeber*, *imber*, *saluber*, *bris*: & nom. mensium in *-ber*. adject. in *-cer* *-eris*. Græca in *-ter* *-eris*; sic *later*. Lat. alia in *-ter* *tris*; sic *pater*, *mater*. *Iter* *itineris* *-i* *cor*, *cordis*; *Jupiter*, *Jovis*. *Jecur*, *robur*, *femur*, *obur*, *-oris*. *Ar*-*atis*. Græca *-adiu*; sed masc. *antis*. *As* *affis*; *mas*, *maris*; hoc *vas*, *vass*; hic *vas*, *vadu*. Es mutatur in *is*: at *locuplas*, *prapus*, *paries*, *seges*, *perpes*, *tapes*, *interpret*, *teges*, *teres*, *magnes*, *abies*, *aries*, *hebes*, *quies*; & plur. Græc. in *es*, faciunt *eris*. *Ceras*, *Cereris*; *bes*, *bestis*; *as*, *aris*; compos. à *sedes*, *-idiu*. *Pes*, *hares*, *merces*, *pras*-*diu*. *Puber* subst. *pubis*; adject. *puberis*. *Miles*, *veles*, *equas*, *palmes*, *termes*, *fomes*, *-tis*. *-Is* facit *is*: sed *Cassis*, *lapis*. & plur. Græc. *-dis*. *Quiriu*, *Samniu*, *diu*, *liu*, *charis* *-itis*: *pulvis*, *cinis*, *-eris*. *Glis*, *gliris*: *sanguis*, *sanguinis*. *Os*-*otiu*. At *mos*, *flos*, *ros*, *-oris*: *Heros*, *Minos*, *Tros*, *Thos*, *-ois*. *Bos*, *bovis*; *cutis*, *custodiu*: *os*, *offis*, & *oris*. *Us*, *-eris*: at *pecus*, *fenuis*, *lepui*, *nemus*, *decus*, *pignus*, *littus*, *tempus*, *corpus*, *-oris*: compar. in *-us*. Monosyl. in *-us* & *tellus*, *uris*: *grus*, *sur*, *-uis*: *palus*, *incus*, *subscus*, *-dis*, *laus*, *fraus*, *-audis*, *tripus*, *tripidus*: *intercus*, *salus*, *virtus*, *juventus*, *senectus*, *servitus*, *-uris*: *-bs*, *bis*, *ps*, *-pis*, in polysyl. *-e* in *i*. verso. *Auceps*, *aucupis*; *puls*, *pulsis*; *hyems*, *hyemis*, *-ns*. & *rs*, *tis* amisso *-s*. Sed *glans*, *nefrens*, *lens*, *frons*, *-dis*; & *libripens*, *lipripendis*; & compos. à *cor* cum *s* post *r*. *-iens*, *euntis*: at *ambiens*, *ambientis*, *capus* cum compos. *-tis*. *x* mutatur in *-cu*. Sed *frux*, *lex*, *rex*, *græx*, *flyx*, *Phryx*, *conjux*, *is*. *Remex*, *igis*. Reliqua polysyl. in *ex*, *-icis*: at *halex*, *vervex*, *-ecis*. *Senex*, *senis*: *nox*, *notis*; *nix*, *nevis*; *onyx*, *onychis*; *supellex*, *supellestilis*. 2 Adde *decussis*, *centussis*, *buris*, *pelvis*, *securis*. 3 Adde *sementis*. Reperiuntur etiam *cucumis*, *pulvum*, *curim*, *presepim*, *strigilim*, *sentim*, *cummim*, *cannabim*, *avim*, *cratim*, *lentim*, *massim*, *ovim*, *ratim*, &c. 4 Excipe *sal*; nimirum quia sapius virile est. 5 *Mare* Ovidio

nominative

minativo, rete. Par, cum compositis, tam e quàm i habet : ut, Par, compar. Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen s retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propria ; Soracte, Præneste, Reate, Abl. Soracte, Præneste, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia ; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*, ut, Floralia, Feralia, genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium* : ut, Parentalia, Saturnalia : genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* ¹.

¹ Festorum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in *e*, alter in *um*. 2 Nempe ut distinguitur à nom. neutro in *e*. 3 Huc refer memor, quod facit tantum memori in ablativo.

Dativus vero & Ablativus in *bus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus : præter quinquatriis, quod juxta secundam declinationem format casus.

Menſium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solum mittunt : ut, September, Aprilis : ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i*, ut Sitim, tuffim : Ablativo, Siti, tuffi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel, *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solum ² : ut, Fortis, mollis, dulcis : ablativo, Forti, molli, dulci ³.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo, acri.

Licet Poetæ interdum metri causâ *e*, pro *i*, usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e*, quàm in *i*. mittant : ut, Capax, duplex ; ablativo, capace, duplice, vel, *ci*.

Præter Pauper, degener ⁴, uber, hospes, quæ in *e*, tantum faciunt ablativum ⁵.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum ; ut, Melior, doctior ; ablativo, Meliore, doctiore, vel, *ri*. Similiter, & substantiva quædam ; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis ⁶ : ablativo *e*, vel *i* ⁷.

Rarius autem Civis ; ablat. Cive, vel, civi.

Rarius etiam Arpinas ; ablat. Arpinâte, vel, *ti*.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt : ut, puppis, navis, ablativo, puppe, nave, vel *i* ⁸. Et verbalia item in *trix* : ut, Victrix, altrix, ablativum factivo, Victrice, altrice, vel *ci*.

⁴ Dicitur tamen degeneri, Luciano, & uberi, Curtio. ⁵ Adde puer & senex. ⁶ Participia & adject. in *is*, fere semper ablativum faciunt in *e*.

⁶ Solum facit *i*. ⁷ Adde rus, imber, vigil, avis, tridens. Reperiuntur etiam affinisati, classis, colli, fini, fursuri, fusti, labi, lapidi, luci, melli, messi, occipiti, orbi, ovi, parti, possi, segati, sordi, sorti. Et forsitan plura etiam olim in usu erant, quia pro adverbis etiam habentur vesperi, tempore, luci, &c. quæ sunt ablativi casus. ⁸ Strigilis, canalis, faciunt tantum ablat. in *i*. restis tantum in *e*.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel *ci*: nominativo plurali, Mollia, duplicia¹. Præter Ubera, plura, vel, pluria, aplustra², vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora³.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum⁴.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum⁵: at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cajusmodi sunt Sapientium, pro sapientium, serpentium pro serpentium⁶.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, usus Lucretius, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium⁷.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auri; in genitivo, Collium, mensium, Aurium. Adde istis.

Litium, diripum, virium, salium, manium, penatium⁸.

Excipe tamen Canum, panum, vatium, juvenum, Opum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium:

Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium, Caro, carniuum: Cor, cordium⁹: Alituum ab ales, assumit u.

Boum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

vrum, puberum, impuberum, degenerum, congenerum; compotum, impotam, bicorporum, tricorporum, composita à pes, ut alipedum, quadrupedum; derivata à facio, ut carnificum; & à capio, ut municipum, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est cadentium, furentium, loquentium, &c. Nec in solis participiis invenitur: nam & Statii est, aternaque fontum supplicia: & Virgil. agrestium, pro agrestium; caelestium, pro caelestium. Et Sillii cadum, pro cadum; cladum, pro cladum: & Sen. mensum pro mensum. Contra sunt quedam in quibus vix syncopen invenias; ut in neutris e finitis; propterea non dicitur cubilum pro cubilium, animalum, pro animalium; nec minus insolens in plerisque adject. trium generum; nam ab atrox, non dicitur atrocum, nec à felix, felicium. Excipe gryps, gryphum, lynx, lynxum, sphynx, sphynxum, Phryx, Phryxum: & similia monosyllaba Græca. 8 Adde etiam Quirum, Samnis, palus, fornax; Quiritium, (Quiritium per syncopen) &c. 9 Item glia, facit glivium; eos, cotium; dos, dotium; par, parium; lar, larium.

¹ Vetus, etsi dicitur veteri, facit vetera, ² Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ³ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ⁴ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ⁵ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ⁶ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ⁷ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ⁸ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera, ⁹ Aplustra fit à recto aplustrum, quo veteri, facit vetera.

³ Causa cur hæc excipiuntur est ista, quod usitatiores essent ablativi, veteres, majore, meliore, & similes. 4 Sic primorum, à primor, primori. 5 Adde divitium, celerum, mugilum, uberrum.

* *Monet*
Vossius, vi-
 ros etiam
 eruditissi-
 mos in eo
 peccare,
 quod geni-
 tivos decli-
 nationis hu-
 jus, quæ,
 imparisyl-
 laba est a-
 pud Græ-
 cos, *trovun-*
αγλας in-
 clinent. Ut
 Poëta Ita-
 lus cum di-
 xit *Janthia*
 pro *Janthi-*
das, vel
Janthidis.
 Quomodo
 & in obli-
 quis aliis
 peccari so-
 let, ut in
 dativo ab
 eodem; *A-*
doni pro *A-*
donidi. Ob-
 servat ta-
 men Chari-
 sius nomina
 hujusmodi
 isosyllabice
 aliquando
 declinari, &
 Varr. Cic.
 dixisse hujus
Serapis, hu-
 jus *Ipsi*. In
 iis tamen

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusati-
 vum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium,
 omnium: Partes, omnes, vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ
 suæ morem variantur, genitivum mittunt in *es*: ut, Ti-
 tan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titānos, Panos,
 Daphnidos, Phyllidos: dativum verbū in i breve: ut,
 Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*,
 (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pa-
 na, Phyllida, Amaryllida, Orphea.*

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, ac-
 cusativum faciunt, *s* nominativi mutata in *n*: ut, Tet-
 thys, Tethyos, Decapolis, lios, Genesif, seos, Metaphor-
 phosis, seos: accusat. Tethyn, Decapolin, Genesin, Me-
 tamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in
es non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro
 genitivorum ratione duplicem quoque accusativum for-
 mant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo
 Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: The-
 mis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida &
 Themin.

Femina in *is*, genitivum in *as*, & accusativum in *is*
 mittunt: ut, Sapphō, Sapphūs, Manto, Mantūs, Cliō,
 Cliūs; hanc Sapphō, Mantō, Cliō.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in
 nonnullis tamen à nominativo abjicitur: ut, Pallas,
 Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocati-
 vō ō Palla, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Alexis,
 Alexios, Achilles, Achilleos; vocativo ō Phylli, Alexi,
 Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, Poë-
 ma: quæ veteres juxta Lat. quoque formam declinabant,
 additā syll. *sum*: ut, Hoc Problematum, hoc Poëmatum

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequen-
 tiore usu sunt, ut, Problematis, Poëmatis.

quæ Græce genitivum formant per *os* purum, genitivus potest esse isosylla-
 bus. Nam ab hæc *poësis* dixeris hujus *poësis*: Sic *emphasis*, *ellipsis*, ut triplex
 sit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poë-*
sis, & *poëseos*. Nec illud observacione indignum genitivum propriorum in *es*
 apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut *Verris* apud Cic. pro *Ver-*
ris: item *Ariobarzani*, *Aristoteli*, *Theophrasti*: & apud Virg. *Ulyssis*, *Orontis*, *Achilli*:
 apud Terent. *Chremis*, &c. Quæ ob hanc rationem ita flecti videntur: nimirum
 quemadmodum Æoles extulere pro *Σιμωνιδης*, *Σιμωνιδης*; unde *Simonidei*;
 ita & *Περικλεις* dixerunt & *Δαρσικλεις*, unde *Periclei*, *Perida*, *Pericli*, *Aristo-*
telei, *Aristotelei*, *Aristoteli*. Sic & dixerunt *Μωυσης* & *Μωυσις*: ab illo est hujus
Moylis, ab hoc *Moysei*, *Moylus*, *Moyfi*. Quo genere usus est Tert.

1 QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *n*: ut, Manus, genu².

Veteres à nominativis Anus, tumulus, ornatus, dixerunt Annis³, tumulti⁴ ornati, in genitivo; ut,

Ter. *Ejus annis causa.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*
Dativus *mi* habet, & interdum etiam *mi*: ut, fructui, concubitu; rariùs, Fructù, concubitù.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgem.*

Terent. *Vestitu nimis indulgem.*

Currum autem pro *curuum* Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verbis casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ibus*⁶.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, festibus, manibus, motibus.

1 QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis; ut, Plebes, *plebes*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *is*, & *e*, exhibit.

Cicero. *Equites vero duros illius dies pænas.*

Virgilius. *Munera lætissimæque dii.*

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitæ dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctoritatis lectione, partim à sequentibus discere licebit.

in *um* etiam desinunt: ut pro *cornu*, non *cornus*, modo sed & *cornum* dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *es*, dixere *ossum*, & *ossum*. Alia sunt quæ exeunt in *us* quartæ & *um* secundæ; ut *fretus*, -*um*; *sensus*, -*um*; *anfractus*, -*um*; *census*, -*um*; *ritus*, -*um*.³ Sic *quassus*, *gradus*, *fluctus*, *domus*, *senatus*, *ritus*, *partus*, *fructus*. Ex quibus sunt genitivi usitati, non per synopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. ⁴ Sic *quasti*, *visti*, *asti*, *sonati*, *sumpti*, *exerciti*, *aspecti*, *lucti*, *saltri*, *partii*, *gemiti*, *flucti*, *piscarii*, *strepiti*, *portii*, *soniti*. ⁵ Id fit per apocopen, more *Æolum* qui auferunt è dativis iota sub-scriptum. ⁶ Pro *acus*, *ficus*, & *quercus*, desideratur auctoritas. ⁷ Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. ⁸ Vel *i*, quando nominativus clauditur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*, *fides*, *fidi*.

1 Declinatio hæc non tam nova videtur, quam *aropuacis* quædam quædam ³ ex crasi, syncope, vel apocope. ² Quæ desinunt in *u*, toto singulari indeclinabilia sunt; in plurali autem tertiæ tiam sequuntur. Olim etiam hujusmodi nomina utramque habebant terminationes *us*, & *u*: unde *cornus*, *gelus*, *genus*, in genitivo; contra quædam hodie in *us* solum efferruntur, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro *actus*, *artus*, unde *artus* Plauto. ⁴ Quin & quædam in *u*, non in *us* solum, sed

1 Pro Troja raturum est: occurrit tamen Pergamum, unde Pergama. 2 Contractum ab antiquo supellestilis, & supellestilia formatur à supellestile. 3 Adde hac carbasa, pl. hac carbasa. 4 Rastri rarius occurrit; rastro, ut multò usitatius est, ita rarius usurpabitur. Fuit autem rastri à raster, ut rastra à rastro. 5 Veteres dixerunt frenus, & frenum. 6 Fiti & capistrum, si ubi occurrant, rarissima sunt. 7 Neutrum in sing. quia

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

ROB. ROBINSON.

QUAE genus aut flexum variant, quæcumque novato Ritu deficiunt, superansve, Heteroclitia sunt. Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,

1 Pergamus infelix urbs Troium, Pergama gignis;

Quod, nisi plurali careat, facis ipsa 2 supellex;

Singula feminis, neutris pluralia gaudens 3.

Das prior his numerus neutrum genus, alter utramque,

4 Rastrum cum 5 freno 6 filum, simul atque capistrum:

7 Argos item & 8 calum sunt singula neutra; Sed audi,

Mascula domaxat calos vocitabis & Argos;

Frena sed & frenos, quo pacto & cetera formans.

9 Nundinum, & hinc 10 epulum, quibus addito balneum, & hæc

Neutra quidem primo, muliebria rite secundo:

Balneæ plurali juvenalem confiat habere.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,

Menabus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

Tartara, Taygetus, sic Tenera, Massica, & alius

11 Gargarus 12. At numerus genus his dabit alter utrumque,

13 Sibilus, atque jocus 14, locus, & 15 Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur marca est numero, casuve, propago.

16 Aptota.

Quæ nullum variant casum ut 17 fas, 18 nil, nihil 19, instat:

Mulca & in 20 u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:

Sic gummi 21, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes

7 Neutrum A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis 22.

est primæ contractionum apud Græcos, sed Argi formatur tanquam ab Argus, cum terminatione Latinâ. 8 Plurale calis vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco; est autem ab antiquo calus. 9 In sing. rarum est; & nundinus semper plurale dicitur Priscis Grammaticis. 10 Epula est ab antiquo epula, quod naturâ est adjectivum. Adde delictum, delicta; quod tamen ab antiquo delicta. 11 Ida promontorium semper Gargara dicitur, vel Gargarum. 12 Adde & Pan-gaus. 13 Sibilis rarissimum est. Sibila autem à sibilum, quod & adjectivè usurpatur: unde ora sibila & colla sibila Virgilio, pro sibilantia. 14 Loca est ab antiquo locum, 15 Campanus non pertinet ad regulam sed ut adjectivum concordat cum Averni; Cujus plurale Averni non legitur. 16 Hoc est casu carentia; non quasi deficient casibus ratione significationis; nam quedam habent sex casus, alia tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde invariabilia restitius dixisset. 17 Fas occurrit in N.A.V. 18 Per syncopen pro nihilum; ac proinde aptoton non est cum nihili habeat, perinde ac nihilum. 19 Idem quod exemplar & occurrit in N.&A. 20 In plur. perfecta sunt neutra in u. 21 Frugi Vossio substantivum est, à frux, frugis, frugis, frugem, fruge, quæ omnia occurrunt: alibi tamen videri esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel adjectivo idoneus intellecto: aut sit antiquus genitivus pro frugis, ut fami pro famis,

Monoptôta.

Estque Monoptôson nomen, cui vox cadit una;
Cui noctu, natu, iussu, iniussu, sumu astu,
Promptu, permisso: plurali legimus 2 astus,
Legimus 3 inficias, sed vox ea sola reperta est 4.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors 5 forte dabis sexto, sponsis 6 quoque sponse:
Sic plus 7 plaris habet, repetendarum repetendis 8:
9 Jugeria 9 sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetia quarto quoque suppetias dare.
10 Tantundem dat semidam, simul 11 impetis hoc dat.
Impete: junge vicem 12 sexto-vicis; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cumestis
Quatuor hæc monere casus: ternere secundo 13.

famis, cuiusmodi, pro cuiusmodi: 22 Adde nomina literarum, ut Alpha, Beta, &c.
 Et quædam, ut vocant, *barbara*: ut *Adam, Noe, Ham, &c.* Item pluralia *netra, Cherubim & Seraphim.* Nec non pluralia quintæ declinationis, ut *spes, fides.* Præter res, *species, facies, acies, & Dies.* Adde & sequentia, *nefas, damnus* (nisi des illi gen. *damnatus*, qua fit per syncopen à *damnatus*, ut & *satias* à *satiatus*.) *expes, cacothetis, grates, soboles, labes, in plural. potis, epos, specus, virus, opus, subril, hir, gæda, astu,* pro urbe, *semita, sinapi, mulsa, defruta, mella, farræ, hordeæ, thura, rura, pondo, nequam, necessum, neesse, cete, mele, pluralia, volupe, gausape, prafese, mænes, cepe, mille, totidem, aliquot, quotquot, quocunqve, frit, & git;* quibus addi possunt nomina *Villarum* in *i, aut y, ut Aixa, Illisurgi, Apy, Dorz.* 1 Ablativus veterum morte formatus pro nocte. 2 Occurrit & in singulari, apud *Sil. Ital.* 3 Dicimus *ire inficias*, ut *ire exsequias, ire suppetias*, quæ sunt Accus. ab *exsequia, suppetia, &* in iis reticetur *interitus* præpositio *ad.* Adde Gen: *Nanci, dicit, cuiusmodi, cuiusmodi, huiusmodi, aliusmodi* (pro quo veteres dixerunt *alimodi*, ut *cuiusmodi & cuiusmodi*, pro *cuiusmodi, & cuiuscuiusmodi*). Adhuc *ostentus, despicatus, derisus, frustratus, &* familia, cuiusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Acc. *incitas*; ut *ad incitas redactus*, ubi intelligitur *calcei*. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calcium, quas *incitas* dixerunt, cum ciera, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto *ad incitas*, etiam *ad inciva*, in neutro genere substantivo posito, dicitur. Adde possunt & ablat. *horrentis, relatu, assatu, rogatu, accessu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu, distinctu, concessu, inconsultu.* Item *fauce* (ab inusit. *faux*, sed pluralis *fauces* est in usu) *ambage* (tamen in plur. *ambages & ambagibus*) *ingratiis*: Adhuc etiam *votivus malis & malis*: sed *Cato malus* quoque usurpat: 5 Occurrunt & *fortis, forti, & fortem.* 6 Occurrit *sponsis*; sed *sponse* frequens est. 7 Reperitur & *placem, & plure.* 8 Adjectiva sunt *malis* & *plure* usurpata: nam intelligitur *pecuniarum & pecuniis.* Et propterea in gen. & ablat. invenitur in acclamatione, quia verba acclamandi duos hosce casus tantum regunt. 9 Ab antiquo *juger* vel *jugus.* 10 Adjectivum est compositum ex *tantus & dem*; habet etiam terminationem femininam *tantandem.* 11 *Impetis* raturæ est. *Lucretii* est in plurali *impetibus.* Suntque ab inusit. *impet.* 12 Leguntur *vicis & vici*; rectus est inusit. *vix*: unde *vix* adverbium. 13 Adde *tabi, tabo, dica, dicam*: nisi tripoton malis, quia *dica* in ablat. usurpat *Ausonius.* *Chaos, chaos*: melos. *melo*: *vesper, vespero*: *obtentus, obtentu*: *irrisus, irrisu*: *ara, aribus*: *ora, oribus*: & similia.

Triptôta.

Triptóta.

Tres quibus inflectis casus, Triptóta vocantur.

1 Genit. *Us* 1 *precis* *aqua* *precem*, *peis* & *præce* *blandus* *amicam*;
precis, *vix* occurrit, legitur tamen dativo *precis*. 2 *Opis* legitur in recto, sed pro *Deâ*: vel *divitem* notat, unde *contrarium* *inops*. In *sing. potestatem*, in plur. *divitias* signat.

3 *Nominat.* *frux* apud *Eanium* occurrit. Ad *de Jovis*, *proceris*, & *daps*, quorum *Nom.* non sunt in usu. 4 *De* *pronominibus* quæ *carrent* vocat. vide p. 37.

6 *Excipe* si *tantum pluralia* sunt, ut *Dolphi*, *Aspera*, &c. vel si in *genionum* nominibus ad *partes* attendatur: ut *Gallia*, *Hispania*: vel si *pluribus* idem sit nomen: ut, *gemplures fuerunt Casares*: vel si *similitudo* significetur: ut apud *Ovid.* *Es multas illic Hæstoras esse puta*. 7 *Ut*, *triticiam*, *pligo*, *ador*, &c. 8 *Ut*, *piper*, *faccharum*, *posina*, &c. 9 *Ut*, *ruta*, *salvia*, &c. 10 *Ut*, *lac*, *oleum*, &c. 11 *Ut*, *aurum*, *argentum*, &c. & *minerakia*: ut, *sulphur*, *nigrum*, &c. 12 *Sic* leguntur *fales*, *frago*, *lupini*, *pisa*, *zizania*, *avena*. Et ex herbis, *cardus*, *urtica*, *malva*, *cinna*, *papavera*, &c. quibus addi possunt & *florum* nomina: ut, *rosa*, *lilia*, &c. Ex *metallis* & *mineralibus* leguntur in *plurali* *era*, *orbicalca*, *stannus*, *stibium*. 13 *Sic* *aqua*, *vena*, *muska*. 14 *Sic* *peces*, *cera*. 15 *Est* nomen proprium. 16 *Hebræis* *plurale*. 17 *Adde* *podor*, *sopor*, *cestus*, pro *ornamento muliebri*, *viscus* cum *mafc.* est, *muscus*, *meridies*, *mundus*, pro *ornamento muliebri*. *Addunt Grammatici* *sumus*, *pulvis*, *genius*, *Sol*, *aor*, *ros*, *carcer*, *adeps*, *autumnus*, *clavus*, *crucor*, *situs*, *matus*, *terror*, *timor*, *vigor*, *pallor*, *flex*, quæ tamen aliquando in *plurali* leguntur. 18 *Plurale Gellio*. 19 *Plinio*

Quam tibi praefixam cen certam collige fidam ;
Rariis his numerum, quandoque sed adda secundum.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
26 Delicium, senium, lethum, canemque :
Sic barathrum, virum, visumque, pensumque,
Iustitium, nihilum, ver, 27 lac, gluten, simul haec :
Adde gelu 28, solium, jubar. Flic quoque talia ponas,
Quae tibi si observes, occurrant multa legemi 29.

Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
30 Manus, majores, cancelli 31, liberi, & antes,
Menses prostruivum, 32 lemares, fasti atque minores ;
Cum genus assignans 33 natales : adde 34 penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quacumque legas passim similis rationis 35.

Haec sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuria, phalera, graesque, manubia, & idus,
36 Amia, & inducia, simul infidiaeque 37, minaeque,
Excubiae 38, nonae 39, noxae, tricque, calende,
40 Quisquiliae 41, thermae, come 42, dira, exequiaeque,
43 Ferie, & 43 inferiae ; sic primivaeque, plagaeque
Retia signantes, & valvae, divitiaeque ;
Nuptia item & 45 lactes : addamus Thebae & Athena 46.

pio plurale. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. & Ter.
23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujusmodi sunt castitas, elegantia, fides
pro virtute, galla, impietas, inertia, iustitia, iniustitia, lux, pro qualitate, maestitia,
pietas, pigritia, pituita, pueritia, rabies, requies, sanctitas, sanies, segnitia, sci-
cordia, supellex, tabes, terra, pro elemento, vecordia, velocitas. Quibus addunt
Grammatici & alia quae in plurali rarius occurrunt, ut arenam, avaritia,
barba, benevolentia, caritas, cera, cervix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza, gloria,
halex, hara, impuritas, infamia, insania, inimicitia, ira, luculentia, mors,
nax, oblivio, oligitas, paupertas, pax, perfidia, pernicies, pestis, plebs, proles, profapia,
salubritas, spes, sterilitas, tellus, valetudo, vis, vita. 26 Legitur delicia
ab antiquo delicia. 27 Lac & halex ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali.
29 Cujusmodi sunt, callum, crocum, ebur, fas, fascinum, sal, hepar, bilum, nil,
nihil, nefas, nitrum, pelagus, pus, sal, sinaps, sler, siser, vulgus. Quibus addunt
& avum, allium, altum, caelum, gaudium, ingenium, jus, lutum, macellum, mare,
murmur, Pascha, pedum, rudus, rus, solum ; raro pluralia. 30 Natura adjecti-
vum, ut majores, & minores. 31 Reperitur in singulari. 32 App. singularis
33 Natura adjectivum. 34 Livio singulari. 35 Addunt Grammatici anna-
les, artus, calites, canis ; caneres, castes, codicilli, fascies, fines, foci, fori, freni, fur-
fures, Garamantes, gemini, grami, horti, indigites, inferi, lares, lendes, loculi, ludii,
lumbi, magistratus, mores, Nomades, nostrates, optimates, pannii, plerique, plures,
posteri, primores, proceres, pugillares, Quirites, sales, sentes, singuli, spiritus, su-
peri, triplices, vepres. Quorum pleraque natura sua adject. sunt, & alia in
sing. licet rarius, occurrunt. 36 Natura adject. 37 Nempe pro commina-
tione vel murorum eminentia, nam alia signific. singulari est. 38 Nona, ca-
lenda, & idus, natura adjectiva sunt. 39 Singulari Oppidum Apulim.
40 Obsoleto est Quisquilia, 41 Natura adject. 42 Adject. 43 Scriptor.
Ecclef. sing. 44 Natura adject. 45 Lactis obsoleto est. 46 Nonnulla
tamen in sing. occurrunt ; ut, Cuma, & Cuma, &c.

sula, Taphra, Esquilina, Fregella, Gades, Tralles, &c. 2 Femin. in regulâ contentis adde apina, caule, fala, fortuna, pro bonis, gerra, opes, pro divitiis, nundina,

salina, scopa, stativa (naturâ adject.) suppetia, tenebra. Addunt Grammatici & alia rarissime singularia; ut, ades, alpes, ambages, angustia, antea, antenne, ara, arguria, barba, biga, blanditia;

ceremonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, Epula, Eumenides, facetia, fauces, fides, fores, gena, gingiva, grossi, habena, illecebra, ineptia, inimicitia, latebra, litera, minutia, nania, nares, officia, palea, parca, partes, praestigia, preces, quadriga, reliquia, retes, salebra, sarcina, scala, sordes, sortes, symplegades, vigilia, vindictia, vires. 3 Pro spatio temporis singulare est. 4 Val. Flac. sing. 5 Natura adjectivum. 6 Avium, naviumque rostrum, singulare est. 7 Natura adject. 8 Sic & ludorum nomina, ut Pythia, Olympia, &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9 Pluralibus in regula contentis adde cete, comitia, lautia. Magalia, parapherna, prabia, rapicia, repotia, servata: Et locorum nomina; ut, Artaxata, Baetra, &c. Addunt Grammatici, alia, astitus, adversaria, avia, bona, brevia, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, millaria, multicitia, natalitia, nutricia, parentalia, prabenda, seria, stativa, verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gesta, intestina, ilia, iuga, jugera, lamenta, licia, lumina, oblivia, palearia, pascua, psetacula, spolia, subsectia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria: quorum multa adject. sunt subit. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10 Huc refer quæ desinunt (1) in a & um; ut, acetabula, acetabulum. (2) in a & us; ut, aranea, araneus. (3) in us & um; ut, antidotus, antidorum. (4) in er & um, ut, alabaster, alabastrum. (5) in a & as; ut, tiara, tiaras. (6) in a & e; ut, cepe, cepe, (7) in o & um; ut, postulatio, postulatium. (8) in io & us; ut, concursio, concursus &c. Consule Vossium de analogia lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ terminatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum format cassida, sed cassidem. Cassi-

Quod genus invenias ¹ & nomina plura locorum ².

Rarius hæc primo, plurali nerva leguntur,

Mania, cum tesquio, præcordia, iuxta 3 jenturum,

Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;

Funus iuxta 4 petit, petit & sponsalia 5 virgo,

⁶ Rostra diserius amat; puerique crepundia gestans,

Infansesque columi cunabula; consulis extra

Augur, & absolvens superiora ⁷ effata recantat,

Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia jungi ⁸.

Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas ⁹.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:

Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.

Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,

Sensus & hoc sensum, signus signumque, rapetum

Atque rapete tapei, punctus punctumque, sinapi,

Quod genus immutans ferunt scelerata sinapi.

Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendam,

Viscus & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.

At Lucanus ait Cornus tibi cara sinistri:

Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?

Talia doctorum tibi lectio mille ministras ¹⁰.

Sed tibi præterea quedam sunt Græca notanda,

Quæ quarto casu sescum pepetere Latium:

Nam ¹¹ panther panthera creat, crateraque crater;

Cassida ¹² cassis habet, sed & æther kethera fundis:

Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum

Cassi-

in magna regie, nec vult paritura domari.¹
 risur hic rectus, sensus manes, & genus unum:
 us & hic Gibber, cucumis² cucumber,³ stipis & stipis,
 is atque⁴ ciner, vomis vomer, scobis & scobi,
 is item⁵ pulver, pubes⁶ puber: quibus addes
 parium or & os, honor & labor, arbor, odorque:
 & apes & apis, plebs⁷ plebes⁸: sunt quoque multa
 pra à Græcis, geminam referentia formam;
 lphin delphinus, & hic elephas elephanus,
 ngrus conger, Meleagrus sic Meleager,
 us item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
 tibi par ratio dederint, & lectio casta⁹.
 ec simul & quartis flexus sum atque secundi:
 us enim lauri facis & laurus genitivo:
 urcus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
 lus, atque¹⁰ penus, cornus, quando arbor habetur;
 lacus atque domus; licet hæc nec ubique recurrant,
 quoque plura leges, que priscis iure relinquas¹².
 que luxurians sunt adjectiva notanda
 a, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fiandant;
 ia, jugum, nertus, somnus, clivusque, animusque,
 oot limas habet, quot frenum, & cara, bacillum:
 ivus us, simul is formes; ut inermis inermis:
 v est hilaris, vox est hilaris bene nota.

¹ Huc referat assagen à cuius accusativo form. assagena. ² Vossio inter obsoleta teponitur. ³ An stipu in nominativo occurrat, dubitari possit. ⁴ Ciner vix occurrit. ⁵ Pulver Vossio obsoletum. ⁶ Naturâ adject. ⁷ Plebes habet non tantum plibus, sed & plebei in genitivo. ⁸ Huc referri debent juvenus, juvena, senectus, senectus, buris, bura; avarities, avaritia; materies, materia; & similia. ⁹ Cuiusmodi sunt Achilles, Achilleus, Ulysses, Ulyseus;

COMPARATIO NOMINUM.

Omparantur nomina, quorum significatio augeri minuire potest.

radus comparationis sunt tres.

positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus, r, probus, improbus.

comparativus, qui significationem sui positivi per rb. magis auget: ut, Albior, probior, id est, Magis r, magis probus. Fit autem regulariter à secundo

us, Adonius; Agamemnon, Agamemno; Amazo, Amazon; Evander, Evangeta, Getes; Ligur, Ligus; Menander; Palamos, Palamon; Perseus; Sime, Simon; Thymer, Thymbus, &c. Sic Ode, Oda; lampas, lampas; hebdomas, hebdomada; & similia. ¹⁰ Penus est tamen quarta; nam genus peni est à recto penum. ¹¹ Non reperitur secundæ. ¹² Cuiusmodi versus, arcus olim secundæ; cibus, fagus, fastus, humus, lectus, somnus, sonus, susurrus, ventus, vulgus, omnia olim quartæ. Præter hæc redundantiæ idæ & quartæ, sunt & alia primæ & tertiæ, ut, Orestes, Orontes, Calchas, a, &c. Aliæ secundæ & tertiæ, ut, sequester, glomus, Mulciber. Oedipus, Poesper, Persens, Typhens, Tydeus, &c. Alia tertiæ & quartæ, ut, penus, specus. Alia denique tertiæ & quintæ, ut requies, plebes.

1 *Dextimus* & *Sinifimus* videntur propositivis usurpari. 2 *Maturimus* non *matuimus* à *matu-*

rus. 3 *Agillimus*, *gracillimus*, & *docillimus* rejiciuntur à Vossio,

quia desideratur auctoritas. Apud Charilium vero est *agillimus* & *docillimus* & *docillimus*

Quin & locum hic sibi vindicat *imbecillimus*, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque & *imbecillimus* quod Cellus usurparat. 4 *Formatis* sc. *Comparativis* & *Superlativis* ab antiquis participiis in *ns*; ut, *benevolentior* à *benevolens* quo utitur Plautus. Veteres similiter dixerunt *beneficiens*, in vet. lib. pro *beneficentia*; & *beneficentior* in Lælio legitur: sed vulgo scribitur extritè tertia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*: unde *mirificissimus* Terent. 5 *Viridicus* non comparatur. Cujusmodi etiam sunt *arduis* & *arduisissimus*; *egregius* pro *egregius*. Juv. *exigius*, *indubrior*, *injurius* pro *injurius*; *innoxius* vel *innoxius*; *neccisarius*, *perpetuior*. *strenuissimus*, *tenuior*, *tenuissimus*, *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt *verberatissimus*, *spissigradissimus*, *exclusissimus*, *ocriissimus*, *parissimus*, *oculissimus*, quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa contingat quæ nunquam recepit sermo Rom.

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudictior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde, vel maxime significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est, valde vel maxime Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectivis, & *simus*; ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt adjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Excipiuntur, 1 *Dextimus* à *Dexter*, 2 *Maturimus*, sive *Maturissimus*, ab antiquo *Matur*.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, *Facilis*, *facillimus*: *Docilis*, *docillimus*: *Agilis*, *agillimus*: *Gracilis*, *gracillimus*: *Humilis*, *humillimus*: *Similis*, *simillimus* 3.

Quæ derivantur à *Dico*, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur 4: *Maledicus*, *maledicentior*, *maledicentissimus*, à *dico* 5: *Magniloquus*, *magniloquentior*, *magniloquentissimus*, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, *benevolentior*, *benevolentissimus*, à volo: *Magnificus*, *magnificentior*, *magnificentissimus*, à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia magis & maxime: ut, *Idoneus*, magis idoneus, maxime idoneus. *Arduus*, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acere judicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, *strenuior*, *egregissimus*, *mirificissimus*, *pien-*
tissimus, vel *piissimus*, *iplissimus*.

Perpetuissimus, *exiguissimus* apud *Ovidium*. *Tuissimus*, *multissimus*, apud *Ciceronem* 6.

Veteres similiter dixerunt *beneficiens*, in vet. lib. pro *beneficentia*; & *beneficentior* in Lælio legitur: sed vulgo scribitur extritè tertia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*: unde *mirificissimus* Terent. 5 *Viridicus* non comparatur. Cujusmodi etiam sunt *arduis* & *arduisissimus*; *egregius* pro *egregius*. Juv. *exigius*, *indubrior*, *injurius* pro *injurius*; *innoxius* vel *innoxius*; *neccisarius*, *perpetuior*. *strenuissimus*, *tenuior*, *tenuissimus*, *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt *verberatissimus*, *spissigradissimus*, *exclusissimus*, *ocriissimus*, *parissimus*, *oculissimus*, quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa contingat quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus ¹, melior ², optimus. Malus ³, pejor, pessimus. ¹ Quasi *mavelior*, ex *magis* & *u- lim*. ² Quasi *dicas optatissimus*; ab *opto*. ³ Fortasse fuit *peffior*, à *peffum* unde *peffimus*. ⁴ Prius fuit *magior*, unde mansit adverbium *magis*; *magior* autem *est à magni- or* extructa liquida. Vel *major* est ab antiquo *positivo majus*, à quo *maje- stas* pro *magnitudine*; & *Jupiter dictus Deus majus*. Vel quod maxi-
Magnus ⁴, major ⁴, maximus. Parvus ⁵, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multam ⁷ plus plurimum. Vetus ⁸, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo ⁹ deter. Nequam nequior, nequissimus. Citra ¹⁰, citerior, citimus. Intra ¹¹, interior, intimus. Infra ¹², inferior, infimus. Extra ¹³, exterior, extimus vel extremus. Suprà ¹⁴, superior, supremus vel summus. Post ¹⁵, posterior, postremus. Ultrà ¹⁶, ulterior, ultimus. Propè ¹⁷, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclutus, inclutissimus. Opimus, opimior. ¹⁸ Ocyor, ocytissimus; ab *ocys*. Novus, novissimus. Adolescentens, adolescentior. Potior ¹⁹, potissimus. Longinquus, longinquior. Penè, penissimus. Meritus, meritissimus. Sinister, sinisterior. Juvenis ²⁰, junior. Senex, senior; Maximus natu. Ante, anterior. Nuper ²¹, nuperri- mus ²²,

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abasivè :

ut, { Neronior, } à { Nerone. }
 { Cinædior, } à { Cinædo. }
 { Pœnior, } à { Pœno. }

me adlubescit, est à *multor*, nam Latini *z*, quo carebant in *j* consonum mutabant, quomodo à *zelyo jungo*. ⁵ Per syncopen è *maguissimus*. ⁶ A minor vel potius à *minus*, quod à *juvno* Attice pro *juvno*. ⁷ A prior, converso, in *us*. ⁸ Ab antiquo *veter*. ⁹ Id autem à *detero*, cum deteriora sint quæ magis detrita. ¹⁰ A *citer*, quo usus Cato, sed pene obsolevit. ¹¹ Ab antiquo *interus* vel *inter*. ¹² Ab *inferus* vel *infer*, quibus usi Veteres. ¹³ Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. ¹⁴ A *superus*, quo usus Cato. ¹⁵ A *posterus*. ¹⁶ Ab antiquo *ulter*. ¹⁷ *Propior*, *prior*, *diutior*, *sapius*, vel carent positivis, vel à positivis obsoletis formantur; neque enim placet ab adverbis vel præpositivis comparativis & superlativis deducere: quia quæ plane diverte sunt classis, etiam essentiali differunt; at comparativus notat excessum positivis sui manente essentiali. ¹⁸ *Ocyor* scribendum, quia venit ab *ocysor*. ¹⁹ A *potis*. ²⁰ Per syncopen ex *juvenior*. ²¹ A *nuperus*. ²² Adde comparativo carentia *invidus*, *sacer*; item *diversus*, *falsus*, *fidus*, *persuasus*, *invisus*, *consultus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *invictus*; & alia: quorum etiam aliqua in superlativo reperias. Adde etiam superlativo carentia, *proximus* cum induit naturam positivis, & format *proximior*; *ingens*, *satur*, *dexter*, nam *dextimus* & *sinissimus* pro positivis usurpantur; *taciturnus*, *communis*, *salutaris*: item *supinus*, *supinior*, quod apud Martialem: *infinitus*, *infinitior*, quo usus Tullius; *diver*, *divertior*, quod apud Tullium. Ovid. Plaut. &c. Sed à *diu*, & *diutior*, est *diutissimus* *Li- centior*, uti *anterior*, soli sunt comparativi. ²³ Naturam tum adjectivorum induunt; & signant qualitatem.

COMPARATIONUM TYPUS.						
SINGULARITER.			PLURALITER.			
	Positivus.	Compar.	Super.	Positivus.	Compar.	Superlat.
	<i>Dofius, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.</i>			<i>Dofis, Teneris, Dulces, Felicis, Prudentes.</i>		
No.	<i>us er is a is x ns um e</i>	<i>ior</i> <i>ior</i> <i>ius</i>	<i>mus</i> <i>ma</i> <i>maxim</i>	<i>i es e es a ia</i>	<i>iores</i> <i>iores</i> <i>iora</i>	<i>mi</i> <i>ma</i> <i>ma</i>
Ge.	<i>i is e is i</i>	<i>ioris</i>	<i>mi</i> <i>ma</i> <i>mi</i>	<i>orum</i> <i>arum</i> <i>orum</i>	<i>iorum</i>	<i>maxim</i> <i>maxim</i> <i>maxim</i>
Da.	<i>o is e is o</i>	<i>iori</i>	<i>mo</i> <i>ma</i> <i>mo</i>	<i>is ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>max</i>
Ac.	<i>um em em em am em em em um e x ns</i>	<i>ioreum</i> <i>ioreum</i> <i>ius</i>	<i>maxim</i> <i>maxim</i> <i>maxim</i>	<i>os es ae es a ia</i>	<i>iores</i> <i>iores</i> <i>iora</i>	<i>mos</i> <i>mas</i> <i>ma</i>
Vo.	<i>e er is a is x ns um e</i>	<i>ior</i> <i>ior</i> <i>ius</i>	<i>me</i> <i>ma</i> <i>maxim</i>	<i>i es e es a ia</i>	<i>iores</i> <i>iores</i> <i>iora</i>	<i>mi</i> <i>ma</i> <i>ma</i>
Ab.	<i>o is a is o</i>	<i>iore</i> <i>ioris</i>	<i>mo</i> <i>ma</i> <i>mo</i>	<i>is ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>max</i>

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus, Spartianus*: possessiva; ut, *patricius, Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa, ut, *qualis*: temporis significativa, ut *hesterius*: participalia in *us*, ut, *amandus*: definitiva in *undus*, ut *errabundus*: *tremebundior* tamen est apud *Columel.* In *plec* exeuntia, ut, *duplex*, *Excipie simplex*, & *multiplex*. Definitiva in *imus*, ut, *legitimus*. In *uus*, ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud *Terent.* Composita à *fero*, & *gero*, ut, *armiger, frugifer*. Item hæc adjectiva, *almus, balbus, canorus, canus, cicur, claudus, compos, degenet, dispar, egenus, exors, geminus, hodiernus, impos, magnanimus, mediocris, memor, mirus, mutilus, pradius, verulus, unicus*, atque alia, sed pauca, in quibus per particulas excessus, uti sunt *magis, valde, & maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

DE PRONOMINE.

Pronomen est pars Orationis, quâ in demonstranda, aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod ¹.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva: nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivatorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine.

Vocativo carent omnia Pronomina, Præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini *ipse* vocativum tribuere videtur, quum ait,

*Us Martis revocatur amor, summique Tonantis,
A te Juno peccat castor, & ipsa Venus?*

DE GENERE.

Genera sunt in pronominebus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

nullus: certe & *ullus*. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si *unus, nullus, alius, uter, neuter, nonnullus*; alia inflectantur per *ius*; ut, *ille, iste, ipse*, nam non minus quam isthæc Pronomina sunt. 2 Immo cætera omnia Pronomina, excepto *ego*, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu esset.

quis cujus & cujas. Quin & Pronominebus accensenda sunt multa alia pro nominibus vulgo habita, ut, unus, ullus, nullus, solus, totus, uter, alter, neuter, aliquis, alius, reliquus, cæterus, omnis, quisque, nemo, quidam, ambo, uterque, &c. Certe Pronomina esse arguit, quod secundario solum significant rem, cum ponantur pro nomine, Deinde si quis est Pronomen quod de pluribus rogat, erit & uter quod de duobus interrogat. Itidem si Pronomina sint *hic, ille, ipse*, quibus respondeamus cum quæstio per quis instituitur: Pronomen quoque erit *alius*, item *nullus*: si

DE DECLINATIONE.

9 *Mi* &
rij sunt anti-
qui genitivi
pro *mei*
& *tui*. 4. Pro
ille Veteres
dixerunt *illius*
vel *olle*.

5 *Ipsus* pro
ipse comi-
cum est, *ip-
sud* barba-
rum est. 6

Non tanta
est anomalia
in *hic*
quam vide-
tur. Nam ut
fac est ex
face, ita *hic*
ab *hice*, pro
quo nunc
geminata *c*
hice, *malu-
mus*. *Hice*
autem est

ex antiquo
hic, (quod
ex *h*) & *ce*,
ut ab *u* &
spe est *ipse*,
unde femi-
ninum *ea-*
ipse. Ut vero

ab *is* est *ejus* *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *his* esset *hujus*, *hui*, *hujus*, *ho*; sed pro *hui*, *hujus*,
ho, adjectivo *ce* fuit *huice*, *hujuce*, *huce*; unde adjecta vocali factum *huic*, *huic*, *huc*.
Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*, fecere *hace*,
unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differret à feminino *ha*. Sed
olim etiam in muliebri genere *hace* & per apocopen *hac* dixere. 7 Ab *ea* fe-
minino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*, Ab *is* item in Accusativo *im*,
ut à *fris*, *frim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *is*: in
feminino item pro *is*, *eabus*. 8 Maxima anomalia in quibusdam esse vi-
detur, quod *quis* & *quid* in obliquis *cujus* & *cui*, faciunt per *c*. Atqui eadem esse
litera *c* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixerunt *quojus*. Itidem in
dativo scribere *qui*: Posteriores vero *c* prætulērunt, ut differret à nominati-
vo *qui*, aut si qui malunt *q* reservare, quos scribebant, per diphthongum. Ab
hoc dativo *quo* est ablativus *quo*, omisso *i*: quomodo abscessa eadem vocali,
à veteri dativo *musai*, est ablativus *musā*. Etiam in plurali nominativo Ve-
teres dixerunt *ques*. Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *puppis*, *pup-
pibus*: nisi eos casus formare malis à dat. & ablat. singulari. Nam *qui* in abl.
usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri potest*? quod
est integre *quomodo*: In compositis etiam usitatus est. 9 Quod olim erat *mius*,
unde remansit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* est *filis* pro *filie*.

Declinationes Pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo *Mei* 3, *tui*, & *sui*, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: *cujus* formæ sunt *ille* 4, *ipse* 5, *iste*, genitivo *Illius*, *ipius*, *istius*; 6 *Hic*, 7 *is*, 8 *qui* & genitivo *Hujus*, *ejus*, *cujus*.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *e*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: *cujus* sortis sunt,

Nominativo	}	Genitivo	}	9 Mens, mea, meum,	Mei, meæ, mei.
				Tuus, tua, tuum,	Tui, tuæ, tui.
				Suus, sua, suum,	Sui, suæ, sui.
				Noster, nostra, nostrum,	Nostri, nostræ, nostri.
				Vester, vestra, vestrum,	Vestri, vestræ, vestri.

Genitivus quartæ habet *atque*: ex quo ordine sunt, *Noftras*, *vestras*, *cujas*: Genitivo, *Noftratis*, *vestratis*, *cujatis*.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE GENERE.

Personæ pronominum sunt tres. Prima, secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex; ut Ego: Composita; ut Egomet.

Pronomina inter se componuntur: Ego ipse, tu ipse, quoque pertinent alteruter, aliquis, unusquisque, quotquot, qualisqualis, undecim, decimus, sextus, & similia.

Nom. Istic, istæc, istoc, vel istuc: Accus. Istunc, istanc, istoc, vel istuc: Ablat. Istoc, istac, istoc.

Pluraliter Nominativo & Accusativo istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cuiusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum adverbis; ut, Eccum, Ab ubi est eccam, eccos, eccas, ab Ecce & is. Ellum, ellam, ellos, ubi quisque ellas, ab Ecce & ille¹¹. Ut & idem quoque¹² ab is & usurpat. 12

Cum conjunctione quoque componuntur¹³: ut, Sing. Nominativo¹⁴ Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo huncine, hancine, hoccine. Abl. hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met, te, ce, pie.*

Met adjicitur primæ & secundæ personæ; ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus¹⁵.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te¹⁶ adjicitur istis, Tu, ut, tute; te, ut, tere.

Ce¹⁷ adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in s designant; Hujusce, hūce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pie apponitur istis ablat. Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ; ut, Meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet; ut, Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, noströpte damno¹⁸; &c. 19

Quis & qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compositione hæc particulis postponitur, En, ne, alius, num, si; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que: ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

Nempe ut ab & est *lexi*, sic ab *hic* est *hicce*, ab *ejus* *ejusce*. 18 Nec jun- gitur tantum possessivis, sed etiam primitivis, ut *mihipte* quomodo Caro loquutus, item *mepte*, pro *meipsum* apud Plautum. 19 Adde partic. *ipse*, ex quo & *is* constat est *ipse*. Integrum est *ipse*; sed sibilo omisso *ipse* dicimus, Euphonia causa. Adde etiam *dem*, ex quo & *is* fit *idem*, ut raodo dictum. Com- ponitur *dem* similiter cum *santum* & *ranti*; uti & in *pridem* cum antiquo *pr* pro *pr* unde *prins*, *pristinus*, &c. *Hisdem* pro *his* vel *isdem* legas in Manuscriptis.

1 Etiam Præter Ecquis, quod utrumque in feminino habere re-
alix voces peritur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compo-
sitione, Nam, piam, putas, quam, que; ut, Quisnam,
quispiam, quisputas, quisquam, quisque. Et hæc ubi-
que (præterquam in ablativo singulari) *que* habent,
non *que*: ut, Quænam doctrina: Negotia quæpiam,
Optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis,
quod in hunc modum variatur:

Nominativo quisquis, quicquid; Accusativo Quic-
quid; Ablativo Quoquo, quaquæ, quoquo.

Qui, in compositione præponitur his particulis, Dam,
vis, libet, cunque; ut, Quidam, quivis, quilibet, qui-
cunque. Et hæc (præterquam in ablativo singulari)
que retinent, non *que*: ut, Quædam puella, Quædam
facinora.

D E V E R B O.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus
inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat; ut,
Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Doceo,
& impersonale, ut oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut
Ego lego, Tu legis; Hic legit, illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum per-
sonarum vocibus non distinguitur, nec variatur; ut
Oportet. Si in *o* Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

D E A C C I D E N T I B U S V E R B O.

Verbo quidem accident ista; Genus, modus, tempus,
figura, species, persona, nūmerus, conjugatio.

D E 2 G E N E R E.

3 Quinque sunt Verborum genera, Activum, Passivum,
Neutrum, Deponens, commune.

Si in *o* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod
passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur.
Ac ratione actionis vel passionis physice quatuor sunt verborum classes.
Quædam significant actionem, ut *amo, aio, volo, item ambulo, sequor*: quæ-
dam passionem, ut *amor, vapulo*: quædam utrumque, ut *timeo, dignor*: quæ-
dam neutrum, ut *sum, fio, morior, intereo*; quæ dicuntur substantiva, quia
notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor
verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pens ex-
pleverunt.

VERBUM

41

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in o finitum, passivum in or formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in or finitum, activi formam, o dempto, resumere potest; ut, Amor, amo; Afficio, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in o vel in m finitum, nec activam, nec passivam formam integre induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, fumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in alium transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verbè passionem in ipso completam indicat; ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur.

Sed denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verbè agendi vim concipiunt: ut, eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens, quod in or finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in or finitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, expior, ementior, multaque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

Quod exemplis planius fiet. Sudo, cum dico, sudorem intelligo. Quare & rectum est sudare sanguinem. Et sanguis, si loqui possit, dicat, dum sudor. Nec sudatus reformidat Claudianus. Similiter sto statum, vel halitum, spiro spiritum, vel odorem; sic sto, sedeo, eo, curro. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sit, sto stationem, sedeo sessionem, eo itionem, curro cursum. Similia gaudere gaudium, furere furorem, vivere vitam. Neque enim solum actionem notant quorum actio est transiens, ut, amo, atre, sed etiam ubi ea immaneas,

i Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legitimus aror, biber, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per prosopeiam jam terram inducamus dicentem aror? aut vinum compellantibus, cur non liceat dicere dum biberis: Praefertim cum aratus dixerit Ovidium, item aqua pota (pro quo Plinius aqua potata) & Perfum) cananda olla. Imo fortasse nulla sunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel saltem non aliam quam quæ consistentiam notant.

nens, ut in illis quæ proxime diximus. Activa igitur sunt, etsi non transi-
tiva sed absoluta. Non exiguis vero eorum est numerus, quæ cum activa
sunt, passive etiam vel absolute accipiuntur. Quæ res quia facit ad Scri-
ptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem
exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

Averto. v. *verto.*

Augeo. Auxerat potentia. *Tac.*

Capero. Quid est quod illi caperat
frons servitudine? *Plaut.* pro cape-
ratur & rugis contrahitur.

Converto. v. *verto.*

Crucio. Ut miseræ sunt matres, cru-
ciantque. *Plaut.*

Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertia
Cæsarem quasi consenuit atque de-
coxit. *Florus.*

Expedio. Nequiter expedivit parasi-
tatio. *Plaut.*

Exudo. Exudat inutilis humor. *Virg.*
pro *exundat se*, inquit *Servius.*

Gesto. Aretinum Clementem, in e-
dem, vel etiam in majore gratia
habuit, quoad novissime simul ge-
stanti, conspecto delatere ejus, *vis*,
inquit, hunc nequissimum servum
cras audiamus? *Suet. in Dom.* ubi
simul gestanti *significat* in lectica
vel sella gestato à servis.

Habeo. Quis hic habet? *Plaut.* pro ha-
betur, vel habitat. Video jam quo in-
vidia transeat, ubi sit habitura. *Cic.*

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor
ingeminat. *Virg.*

Insinuo. Insinuat pavor. *Virg.* Pruden-
tia est servi, ut penitus insinuet in
causam. *Cic.*

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est
Liv. Lavamus & tondemus ex
consuetudine. *Quint.*

Læso. Dum hæc consulescunt tutæ,
atque ire leniunt. *Ter.*

Movet. Terra movit. *Suet.* Sic prome-
vo. *Macrob.*

Mutet. Mortis metu mutabant. *Sal. pro*

mutabantur. *Vannius* diuturnita-
te in superbiam mutans. *Tac.* *Per*
ratio in composito demuto.

Pasco. Nam pascit juvena, & pascitur
juvena, eadem mente dicitur, inquit
Consentius.

Pono. Cum venti posuere *Virg.*

Præcipito. Fibrenus statim præcipit
in Lirim. *Cic.*

Quasso. Lætum siliquâ quassante le-
gumen. *Virg.* Subducunt lembum
capitibus quassantibus. *Plaut.*

Rugo. Vide palliolum ut rugat. *Plaut.*

Sedo. Postquam tempestas sedavit. *C.*
Velleius, apud *Gellium.*

Tondeo. Candidior postquam tonden-
si barba cadebat. *Virg.* Incauque
menja, Cynipihii tondent hirci.
Virg. i. e. tondentur.

Turbo. Et septem gemini turbant tre-
pida ostia Nili. *Virg.*

Vario. Variant undæ. *Proper. pro.* *Va-*
riantur.

Veha. Adolescentia per medias laudes
quasi quadrigis vehens. *Cic.* *Tri-*
ton natantibus invehens belluis.
Cic. i. e. invehitur.

Verro. Libertatem aliorum in suam
vertisse virtutem conquerebantur.

Liv. Vertens annus. *Cic. in Somno.* pro
conversus. Sic *averto.* Tum proa
avertit & undis dat latus. *Virg.* *Con-*
verto. Regium imperium in super-
biam, dominationemque convertit. *Sal.*

Vestio. Sic & in proximo foror civitas
vestiebat. *Tertull.* *Parcius* pasco, le-
vius vestio. *Appul.*

Volvo. Olim volventibus annis. *Virg.*
Volvo.

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*,
pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet*. Ac par ratio illorum. Idem
de *Græcis* dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in o exeuntia, quæ cum usitatus sumuntur ab-
solute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant trans-
suntem, eoque transitorum more construuntur.

SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM
 quas active etiam sumuntur.

nere maledictis. *Cic.*
 scere labori. *Cic.*
 innare risu tremulo. *Cic.*
 rare, absolute. *Cic.*
 celerare. *Cic.*
 are cepit. *Cic.*
 inclamare, advoles. *Cic.*
 in unum. *Virg.*
 ionari de re aliqua. *Cic.*
 tirit Romæ. *Cic.*
 are, absolute. *Cic.*
 erare ab aliquo. *Cic.*
 ias. *Terent.*
 rre nominibus. *Cic.*
 rtare de re aliqua. *Cic.*
 tare de fide. *Cic.*
 re in ædibus. *Plaut.*
 , absolute. *Cic.*
 gere regno. *Cic.*
 are, simpliciter. *Colum.*
 ppebat vis. *Cic.*
 : domo. *Cic.*
 lant vapore altaria. *Lucret.*
 na lente. *adagium.*
 de morte alicujus. *Ovid.*
 re alicui in aurem. *Mart.*
 it turtur. *Virg.*
 nat mare. *Hor. astuat.*
 escet dies illa. *Cic.*
 it ver. *Cic.*
 scit arbor. *Virg.*
 ire & furere. *Cic.*
 nt operi. *Virg.*
 scere alicui rei. *Tac.*
 e in verba. *Cic. Casp.*
 ris & triumphas. *Cic.*
 ire & mordere possunt. *Cic.*
 : lucet luce aliena. *Cic.*
 ere in officio. *Cic.*
 tri sub dio. *Hor.*
 stare, absolute. *Liv.*
 t emptâ dolore voluptas. *Hor.*
 idere in arrogantiam. *Cic.*
 ntes agni. *Virg.*
 trat ad aures. *Ovid.*
 ere, simpliciter. *Cic. Ter.*

Abstinere manus. *Id.*
 Affluere bella animis. *Virg.*
 Cachinnat exitium meum. *Appul.*
 Celerare fugam, gradum. *Virg.*
 Accelerare iter. *Casp.*
 Orientem nomine clamat. *Virg.*
 Comitem suum inclamare. *Cic.*
 Coire societatem. *Cic.*
 Concionari aliquid. *Liv.*
 Consistere vitam. *Luc. pro constituere.*
 Quicquid delirant Reges. *Hor.*
 Desperare vitam, salutem. *Cic.*
 Desinere artem. *Cic.*
 Differre tempus. *Cic. Hor.*
 Disputare aliquid. *Id.*
 Dubitare aliquid. *Ch. Virg.*
 Durare imperiosius æquor. *Hor.*
 Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
 Serpens se emergit. *Cic.*
 Erudare eadem bonorum. *Cic.*
 Erumpere stomachum in aliquem. *Cic.*
 Exire tela, vim. *Virg. pro vitare.*
 Exhalare crapulam. *Cic.*
 Festinare viros. *Hor. fugam. Virg.*
 Funera alicujus flere. *Ovid.*
 Garrire libellos. *Hor.*
 Gemere plagam acceptam. *Cic.*
 Hyemare aquas. *Plin. pro frigidificare.*
 Dii illuxere diem. *Plaut.*
 Incipere facinus. *Plaut.*
 Natura inolevit nobis amorem no-
 stri. *Gell.*
 Insanio errorem. *Hor. Insaniam. Plaut.*
 Instare currum. *Plaut.*
 Insuper pater optimus hoc me. *Hor.*
 Jurare morbum Jovem. *Cic. Maria. Virg.*
 Utrumque lævor. *Cic.*
 Latrare aliquem. *Hor.*
 Lucere facem alicui. *Plaut.*
 Manere aliquem. *Hor. Virg. pro ex-
 spectare.*
 Nihil purpuram moror. *Plaut.*
 Mustitavit timorem. *Appul.*
 Nocere aliquem. *Plaut. Nihil nocere.
 Cicor.*
 Offendere aliquid. *Plaut. pro pulsare.*
 Pascere capellas. *Virg.*
 Penetrare Atlantem. *Plin.*
 Pergere reliqua. *Cic.*

Perseve-

Perseverare in errore. *Cic.*
 Plaudere sibi. *Hor. Cic.*
 Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum
 longe viveret. *Cic.*
 Remittit pestilentia. *Liv.*
 Requiescere in sella. *Cic.*
 Resultant colles. *Virg.*
 Ridere intempestive. *Quint.*

Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*
 Rutilant arma. *Virg.*
 Sapit ei palatum. *Cic.*
 Spirant auræ. *Virg.*
 Sistere, *similiter. Cic.*
 Sonat graviter. *Virg.*
 Sufficit animus malis. *Ovid.*
 Superabat pecunia. *Cic.*
 Superfedas hoc labore. *Cic.*
 Suppeditari ad victum. *Cic.*
 Transmittere, *absolute. Suet.*
 Tardari & commorari. *Cic.*
 Tinnit auris sonitu. *Cacul.*
 Trepidat cor. *Cic.*
 Variat fortuna. *Liv.*
 Vergebat locus ab oppido. *Caf.*

Perseverare aliquid. *Cic.*
 Plaudere aliquem. *Stat.*
 Hoc opus hoc studium parvi prope-
 remus & ampli. *Hor.*
 Queritur crudelitatem regis. *Justin.*
 Suum factum. *Caf.*
 Remittere animum. *Cic.*
 Requiescunt suos cursus. *Virg.*
 Resultant sonum. *Appul.*
 Ridere risum, hominem, &c. *Cicci.*
Hor. Virg.

Ruerem cæteros. *Ter.*
 Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
 Si recta saperet Antonius. *Cic.*
 Spirant naribus ignem. *Virg.*
 Sistere gradum. *Virg.*
 Nec vox hominem sonat. *Virg.*
 Sufficere animos. *Virg.*
 Superare aliquem. *Cic.*
 Aliqua superledenda. *Autor ad Her.*
 Suppeditare cibos. *Cic.*
 Transmittere maria. *Cic.*
 Tardare impetum. *Caf. negotium. Cic.*
 Ecquid Dolabella tinnit. *Cic.*
 Mirantur ac trepidant præfagia. *App.*
 Variare vicem. *Cic.*
 Venenum vergere. *Lucr.*

Sic & composita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam
 passivum *vergor.* Vergimur in Seniam. *Stat.*

Verat bene ses. *Plaut. Virg.*
 Minitari & vociferari palam. *Cic.*
 Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
 Vociferans talia. *Virg.* aliquid. *Cic.*
 Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in *o* multa activa usurpantur passive sive
 absolute: multaque absoluta accipiuntur active, sive transitive: Ita ex ver-
 bis in *or*, multa passiva active sumuntur, deponentium induendo naturam:
 multaque item deponentia capiuntur passive; utcumque activa terminatio
 non sit in usu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quæ active sumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus est re-
 gnum. *Parr.*
Avertor, pro *averto*. Quam surda mi-
 seros avertitur aure! *Boet.*
Bellar, pro *bello*. Picis bellantur Ama-
 zones armis. *Virg.*
Censor, pro *censo*. Martia censa est
 hanc inter comites suas. *Ov.* Vo-
 luisti magna agri modum cen-
 serti. *Cic.*

Communicor, pro *communico*. Cum qui-
 bus spem integram communicati
 non sint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Consilior, pro *consilio*, *as*. Consilietur
 amicis. *Hor.* i. e. amicis consulat.
Copulor, pro *copulo*; *sec. Prisc. & Non.*
 Adeunt, consistunt, copulantur dex-
 tras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagi-
 tata

- tata foras erumpitur. *Lucretius.*
Sim perrumptor.
Fabricor, pro *fabrico*. Capitoli fastigium necessitas fabricata est. *Cic.*
Fluctuor, pro *fluctuo*. Utrius populi victoriam mallet fluctuatus animo fuerat. *Liv.*
Juratus sum, pro *juravi*. *Cic.*
Multor, pro *multo*. Rebellantes multatus est poena. *Suet.*
Muneror, pro *munero*. Alexion me opipare muneratus est. *Cic.* Sic remuneror, pro *remunero*.
Murmuror, pro *murmuro*. *App.*
Nutricor, pro *nutrica*, vel *nutrio*. Mundus omnia nutricatur & continet. *Cic.*
Peragror, pro *peragro*. Peragratus est Regionem. *Vell.*
Perlino, pro *perlino*. *App.*
Pigneror, pro *piguero*. *Gell. Non.*
Pravertor, pro *praverto*. *Plaut. Liv. Curt. Tac.* Sed in praterito dicitur tantum *praverti*.
Punior, pro *punio*. Punitus est inimicum. *Cic.*
Quiritor, pro *Quirito*. *Varr.*
Ruminor, pro *rumino*. *Varr.*
Sacrificor, pro *sacrifico*. *Gell. Var. Non.*
Saturor, pro *saturo*. Necdum antiquum saturata dolore. *Virg.* pro cum nondum saturavisset.
Spektor, pro *specto*. Spectatus est suem. *Var.*
Suppeditor, pro *suppedito*. Quod mihi suppeditatus es gratissimum est. *Cic.*
Usurpor, pro *usurpo*. Mulier usurpata duplex cubile. *Cic.*
 Plura citantur apud *Voff.* & *Non.* Quæ tamen non multum usitata sunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ passivè accipiuntur.

- Abominor*. Ante omnia abominati seminare. *Liv.* Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver. Flac. apud Prisc.*
Adipiscor. Admitti magis quam adipisci. *Fab. Max.* Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia. *Plaut.*
Admiror. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari. *Canus. ad Prisc.*
Adorior. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
Adulor. Adulati erant ab amicis. *Coff.* Ne adulati nos finamus. *Sic.* Sed dicitur etiam *adulo*.
Aggredior. Ut à te fictis aggrededer donis. *Cic.* Aggressus labor. *Terent. Maur.*
Amplescor. Ego me non finam amplectier. *Lucil.* Animam nostram amplexam in pectore. *Petron.*
Antestor. Impubes non potest antestari. *Liv. teste Prisc.*
Arbitror. Arbitrata quæstio. *Gell.* Ex scriptis eorum qui veri arbitrantur. *Cal. apud Prisc.*
Aspernor. Qui est pauper aspernatur. *Cic.*
Affessor. Affectari se omnes cupiunt. *Enn.*
Assequor. Nihil horum investigari, nihil assequi poterit. *Cic.*
Auguror. Certæque res augurantur. *L. Cas. Virg. ipse altivo usus est.* Si quid veri mens augurat.
Blandior. Blanditus labor. *Verrius.*
Cavillor. Lepido sermone cavillatus, passivè. *App.*
Cohortor. v. *hortor*.
Comitor. Uno comitatus Achate. *Virg.* Jam salutantur, jam comitantur. *Juss.*
Completor. Quo uno maledicto scelera omnia complexa esse videantur. *Cic.*
Consequor, & *consector*. Quæ vix ab omnibus consequi possunt. *Orbil. apud Prisc.* A populo lapidibus consecrari *Laver. apud eundem.*
Consolor. Cum animo vestrum erga me video vehementer consolor. *Q. Metel. apud Gell.*
Conspicor. Paupertas hæc non ita nutrita ut nunc conspicitur. *Varr. apud Prisc.*
Criminor. Criminor defendere res Syllanas. *Cic.*
Demolior, & *immolior*. Nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia. *Cur. apud Prisc.* Immolium

- & inædificatum est in loca publica, *Lsv.*
Detestor. Bellaque matribus detestata. *Horatius.*
Dignor. Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*
Dominor. O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino! *Cic.*
Enitor. Enixus puer. *Sever.*
Experior. Virtus experta atque peripsecta. *Cic.*
Fari. Fasti dies sunt in quibus jus futur, id est, dicitur. *Suet.*
Fateor. Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*
Frustror. Frustratus à spe & devictus. *Fenest.*
Glorior. Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*
Hortor. Hortatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consulem inducunt sententiam expromere quâ hortaretur Clodius despondere Domino. *Tac.*
Imitor. Si natura non feret ut quædam imitari possunt. *Cic.* imitata & effecta simulacra. *Cic.*
Immolior. v. *molior.*
Insidiar. In legatis insidiandis, vel in servis sollicitandis. *Cic.*
Interpretor. Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*
Machinor. Machinata fames. *Sall. apud Prisc.*
Meditor. Meditata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia, adulteria meditantur. *Msn.*
Fel.
Metior. Orbe si Sol amplior, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*
Moderor. Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*
Modular. Lingua modesta & modulata. *Gell.*
Molior. Pompa moliebatur *App.* Immolitur & inædificatum est in loca publica. *Lsv.*
Nancisor. Nacta libertate. *App.*
- Oblivisor.* Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
Ordior. Cum fuerint orsa fundamenta. *Colum.*
Ofenlor. A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis solet. Ac hoc non temere aliter quam active reperias. Sæpius fuisset accommodatus afferri exemplum: quale inter cætera est *dignor*: quod apud *Cic.* *Var.* & alios significatione habetur activa.
Pacisor. Filia pacta alicui. *Tac. Plin. Lsv.*
Percontor. Percontatum pretium. *App.*
Periclitor. Periclitari omnia jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*
Polliceor. Ut aliis statuz polliceantur. *Metall. Numid.*
Populor. Qui nunc populati atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam *populo.*
Potior. Ne potiretur mali. *Ter. pro à malo opprimeretur. Ter.* Potiri hostium, *pro capi ab hostibus.*
Precor. Deus precandus est mihi. *Anf.*
Sellor. Qui vellet se à cani sectari. *Varr.*
Stipulor; tam profertur in activa quam passiva significatione, ut monet Priscianus. Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungit, ut *stipulor à te, pro interrogo te, & interrogor à te.*
Testor. Hæc quæ testata sunt & illustria. *Cic.*
Tueor. Quod à rusticis Romanialebantur & tuebantur. *Varr.*
Tuar. Tutus ab hostibus. *Cic.*
Veneror. Cursusque dabit venerata secundos. *Virg.*
Vereor te dicimus, & *vereor abs te*, id est, tu me vereris, teste Gellio.
Ulcisor. Quidquid ulcisci æquiuir. *Sal.*
Utor. Supellex quæ non utitur. *Gell.* Illa ætas magis ad hæc utenda est idonea. *Ter.* Sic *Abutor.* Abusus jam omnibus locis.

Ex his cognoscere est quantopere fallantur qui nulla putant superesse communia, quasi omnia, cum prius utraque verbum dicerentur, post tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, aliquot multa passive prolata esse à Cicerone, Varro, Cælio, & cæteris ejus ævi Scripto-ribus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia;

fed communia sunt, quatenus olim utramque habuerant significationem, Deponentia quæ alteram vel plane, vel penè deposuerunt. Et sane, si cur communia à Deponentibus diversum constituent ordinem, causa est satis gravis, quod nunc significent actionem, nunc passionem; etiam quæ actionis duntaxat sunt significativa; ut *precor, fateor*, diversis generis erunt ab illis quæ solum notant passionem, ut *pascor, nascor*.

Quare etiam Communia, si physicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus spectatur, communia sub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eadem significatione in *o* inveniuntur: sed pleaque apud Priscos, pauca etiam apud Classicos. Utrorumque hanc Silvulam subjecimus.

V. SILVULA DEPONUNTIIUM,
quæ olim in *a* & *or* exibant.

- Adulo.* Cic. ex vet. Poeta. Val. Max. *Jurgo* pro *Jurgor*. Cic. apud Non.
Adulo. *Lacrymo.* Ter. Ovid. pro *lacrymor*. Cic.
Alterco pro *altercor*. Scio cum patre *Lato* pro *lator*. Prisc.
altercasti dudum. Ter. *Largio* pro *largior*. Prisc. ex Sall. Non.
Assentio & *assentior* in usu erant, se- *Ludifico* pro *ludificor*. Plautus.
cundum Gell. Non. & Diom. Primum *Luxuria*. Non. ex Virg. *Luxurior*. Col.
sæpè est in Mss. & secundum *Plin.*
in impressis. *Medico*. *Medicare* femina. Virg. Sed
Amplexio pro *amplector*: sic & *ampla- medicor* sumitur active & passive.
xo & *amplexor*, secundum Prisc. & *Mereo* pro *mereor*. Quid enim mereas.
apud Cic. Auctoritatem Censorum *Cic. Merui*. Virg. Cic.
amplexato. *Mero, as*, Virg. in *Cul. Meteor*, aru, ma-
Aucupo pro *aucupor*. Accupate ex in- *gis* usit. Reperitur etiam *castra me-*
fidis quid agatur. Plaut. *Accupans* *tata* in sensu passivo. Liv.
est apud Cic. *Mifero* & *misroror*. Sic *miseror*, & *misa-*
Auguro pro *auguror*. Presentit ani- *reor*; unde *miseret* & *miseretur*, *mi-*
mus & augurat. Cic. *serefero* & *commiserefero*. Non. ex Enn.
Auspico pro *auspicor*. Prisc. Non. Fest. *Moderor* pro *moderor*. Non. Decet mo-
Cachinnio pro *cachinnor*. Cic. *derare* animo. Plaut.

Rixo pro *rixor*. Varro.

Rumino. Ruminat herbas. *Ruminor*.

Colum.

Vago pro *vagor*. Prud.

Velifico. Plin. Unde legitur *velificatus*.

Athos. Sed usus Cicero *velificor* semper in sensu activo.

Urino & urinor. Plin.

Venero pro *veneror*. Plaut.

Vocifero & vociferor.

D E M O D O.

Modi Verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut *Quis leget hæc?* aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venis aliud ex alio malum?*¹

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud Propertium: *Aut sis dura, nega; sis es non dura, venito*.

Virgil. *Tiyyre dum redeo (brevis est via) pascere capellas;*
Et potum passas age Tiyyre, & inter agendum
Occurrere capro (cornu feris ille) caveo.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabo te, nihil incommodi valetudini tuæ feceris.*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cenare? nec ullum*
Addideris verbum, cæna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præteritum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes

Italiam pèsière, 2 luant peccata, nec illos — juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut, Virgilius,

— *eamus, & in media arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suis denu honor.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor Linaerus. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

¹ Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hæc silebis*. Cic. *Quod superest Ciceronem puerum curabis & amabis ut facis*. Item similia sunt, *Non occides, Non furaberis*. Quin Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in Grammat. Angl. ostensum est. Unde Sanctius & Scioppius omnium modorum distinctionem penitus sustulerunt. ² Si quod verum est dicamus, nec *luant*, nec *luamus* in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in Grammatica Anglicana dictum est.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expelles eadem à summo, minimoque poeta; pro potes expellere. Non expelles, ut statim gratias agas, qui sanatur irivitus; pro non debes expectari, Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam *ἄν* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt³: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi; ut, *Utinam venias aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem; Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero, ut saceat; cum canavero.*

Infinitivus,⁴ qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

D E T E M P O R E.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

³ Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si*, aliave addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus disseci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo, &c.* Imo hinc efficitur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, à *fratre, cum fratre, coram fratre, sine fratre, &c.* Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio *ab* præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditur est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus sive Coniunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adiungitur; ut, *cum veneris scribam*; sive quia ei rem subjungamus; ut, *scribam, cum veneris*; ubi scriptio subditur adventui. ⁴ Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat; nimirum quod destituatur numeris ac personis. Nam *lator venisse* dixeris de quavis persona, seu de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lator me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lyricorum fere solus legi dignus*, à. e. ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Jovoni ingens Sidonia Dido
Condebat: Erat enim adhuc in opere.*

Perfectum quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatur; Alterum quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum, quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis, pransus fui*, commodè apteve dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus ò Nympha monstraque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est quod exactum vocant: ut *Videro, abiaro*.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero secunior dum legam, statimque timebo cum legero* 1.

D E F I G U R A.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita; ut, *Calcifacio* 2.

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, *defendo*, *offendo* 3, *aspicio*, *conspicio* 4, *adipiscor* 5, *experior*, *comperior* 6, *expedio* 7, *impedio*, *doleo* 8, *imbuo* 9, *compello*, *appello* 10, *incendo*, *accendo* 11, *ingruo*, *congruo* 12, *infligo* 13, *instigo* 14, *impleo*, *compleo* 15, & id genus alia 16.

1 De temporibus vide quæ annotavimus in Grammatica Anglicana.

2 Componuntur verba vel cum nominibus; ut, *belligero ex bellum*, & *gero*: vel cum verbis; ut, *calcifacio ex calere*, & *facio*: vel cum adverbis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus: ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus, ut *sacro*, *execror*, *sensio*, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; *spernere*, *aspernari*, & similia.

3 A *fendo* unde & *infensus*. 4 A *specio*, unde *conspicor* & *suspicio* Deponentia primæ Conjugationis, & Derivativum *spello*: item nomina Derivativa, *species*, *speltum*, *specimen*. 5 Simplex *apiscor* reperitur apud *Tacitum*, & format *aprus*. 6 A *pericio* tento; id enim verisimilius, quam ut *sint à pario*.

7 A *pedo*, unde etiam *præpedio* & *compedio*, & nomen *impedimentum*. Nisi hæc omnia potius ab *impes*, *expes*, *præpes*, *compes*; puta à Genitivis, ut, *compes*, *compedis*, *compedio*. 8 A *leo* juxta Priscianum: nisi à *dynio* noceo; vel ex *da* & *oleo*, quod olim *eleo* ab *ἐλαίῳ* oleum. 9 Ab *ἰμβύω*. 10 A *pello* primæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis.

11 A *cando*. Quod si veteres non dixere, sunt à *candeo* secundæ, conjugatione

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλήω
Percello, à κέλλω 17.

D E S P E C I E.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Derivativa¹⁸, quæ a Primitiva deducitur: ut, Fervesco.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla inchoativa* po-
tius, & augmentativa¹⁹ appellat,) in *scō* desinunt²⁰: ut, Labalco,
calefco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Incelscit, id est *incipit
incere, aut carie gliscere & intendi*: & apud Virgil. *Expleri mentem na-
quis ardesitque tuendo*: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque
pro thematicis primariis usurpantur; ut, *Timasco, hisco, conicesco*,
id est, *Timeo, his, Taceo*²¹.

Frequentativa²² desinunt in *to, fo, xo, aut tor*; ut, visito,
affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector,
scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel
conatum; ut, *Dixito*, id est, *frequenter dico*; *viso*, id est, *eo ad
videndum*.

Hæc pertinet & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus,
quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent²³.

Desiderativa²⁴ finiunt in *urio*; ut, Lecturio, parturio, esurio,
cœnatorio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum, stu-
dium, atque appetentiam quandam adjiciunt; ut Lecturio, id est,
Legere cupio: Cœnatorio, id est, *Cupio canare*.

& genere mutatis. 12 A *gruo*, uti hoc à *gruibus*. Nisi sint corrupta ex *conruo* &
irruo. 13 A *stigo*, unde etiam *affligo* & *confligo*, sed *profligo* est primæ. Quin &
simplici usus Lucretius; & inde *stillus* apud Virgilium. 14 A *stigo*. 15 A *pleo*.
16 Cujusmodi sunt *renideo* à *nideo*; *conniveo* à *niveo*: unde remansit *nictus* &
nictare; *allicio*, *illicio* à *lacio*; *obliviscor* à *liviscor*, nisi sit ab *oblino*, cujus præte-
ritum olim fuisse *oblivi* indicant *oblivio*, *oblivium*, & adjectivum *oblivius*.
Nam veteres eadem significatione *leo* & *lino* dixere: ut nihil mirum sit si
obleva, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à *duo*, & *exuo* quod
exduo. 18 Verba quæ aliunde originem habent, derivantur communiter,
vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa
& Denominativa. De Imitativis vide infra: nam hic constituunt 5. speciem
Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & prop-
riam appellationem non habent; ut, *lignor*, *frumentor*, *equor*, *rufficor*, &c. A
verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Desiderativa, &
Diminutiva. 19 Et recte; neque enim sola inchoatio debet attendi, sed etiam
incrementum. Imo interdum posterior solum terminatio habet locum, ut
cum ejusmodi Verbo additur incipit, aut cœpit, ut *incipit maturescere, apit tu-
mescere*. 20 Vel *scor* si Deponentia fuerint, ut *fruscior*. 21 Formantur Inchoati-
va, à secunda persona presentis, idque in quavis conjugatione, ut *labasco*, à *la-
bas*; *calisco*, à *cales*. (A *puteo* tamen dicimus *putisco*, e in *i* abeunte) *tremisco* à

Diminutiva ²⁵ in *to*, vel *sto*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitiffo, id est, *parum ac modice sorbeo, cano, bibo*.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patriſſo, Attiſſo, Platonifſo. At Latini hæc formâ non aded delectati ſunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor à Baccho.

D E P E R S O N A.

Tres ſunt Verbi Perſonæ: Prima, ut Lego: ſecunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

D E N U M E R O.

Numeri ſunt duo: Singularis, ut Lego: Pluralis, ut Legimus.

tremis; obdormiſco ab obdormis. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Imperſonalibus; ut, fruſcor quaſi à fruſ, & miſereſcit, quaſi à miſereſ. Sed per ſyncopen dicitur hiſco pro hiaſco ab hia. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut agraſco ab agra, dulceſco à dulcis, pueraſco à puer, herbeſco ab herba, ſylveſco à ſylva, &c. niſi placeat omnia huiusmodi generis venire à verbis inuſitatis agra, dulceſco, repuero, herbes, ſylueſco. Vulgo deducunt calveſco à caluus, caneſco à canis, ſeneſco à ſenex: at calueſco eſt apud Plinium, caneſco apud Virgilium, ſeneſco apud Catullum. Huiusmodi quæ ſunt Præteritis carènt. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut incaleſco incalui. Rariſſime tamen in ejuſmodi præteritis eſt ſignificatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum ſunt quædam in ſco quæ Inchoativa non ſunt; velut omnia illa quæ primum habent Præteritum, ut creſco creui, eſti ſit à creò; paſco paui, eſti ſit à paſco. Par ratio in ſueſco, quod ab obſoleto ſueo unde ſueui: item in diſco. Omnia autem Inchoativa ſunt tertie Coniugationis; labafcere, caleſcere, tremiſcere, &c.

22 Quæ & Iterativa dicuntur, quæ ſignificant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc ſignificatio non inuenitur; nam viſe ſignificat ſimpliciter eo viſum; & dormito, capto, vendito, notant deſidero dormire, capere, vendere; niſi malis dormire eſſe paulum, & non altum dormire. Quomodo proprie ſit diminutivum. Cum igitur multa adeo non ſignificent frequentem actionem, dicere liceat, iſtiuſmodi verborum alia propria eſſe frequentativa, quæ aſſiduam, vel crebrum notant conatum, alia quaſi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non ſignificationem.

23 Formantur huiusmodi Verba à Supino, verſo um vel u in o vel in itor. In o, ut à traſtum, traſtu, traſto; à verſu, verſo; à natu, nato. Sed quædam mutant a in i, ut à clamatu, clamito. Verba in or eodem modo formantur: ut ab amplexu, amplexor. In ito vero; ut ab aſſum, aſſito; ab haſum, haſito. Quædam utroque modo formantur; ut à diſtum, diſto, & diſſito; jaſtu, jaſto & jaſſito. Quædam etiam veniunt à ſecunda perſona Indicativi præſentis; ut ab ago, agis, agito; à fugi, fugito; à quaru, quarito. Frequentativa ſunt primæ coniugationis, præter viſe tertie.

24 Quæ & mediativa vocantur. Formantur autem à poſteriori ſupino addendo riò; ut ab eſu ſit eſurio. Sunt autem coniugationis quartæ. Ad horum formam quædam à nominibus ſinguntur; ut Syllaturio, Cic. Nec omnia in riò ſeu urio exeuntia ſunt Deſiderativa nec ſola: Non omnia quia ligurio & ſcaturio non ſunt huius loci, ſiquidem non ſignificant deſiderium, nec formantur à ſupino, & produciunt u ante urio, contra quam ſit in vetiſ Deſiderativis. Nec ſola in riò ſunt Deſiderativa, ſed quædam etiam in to, ut capto, hoc eſt capere cupio.

25 Aliqua tamen nativam diminuendi ſignificationem videntur exuiſſe, ut, reſocillo.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam unguis suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæc Guilielmi Liliæ de Præteritis & Supinis regulæ (locidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec tanè minus utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM
VERBORUM I. CONJUGATIONIS.

Communi Præterito.

AS in præsentis perfectum formas in avi;
Ut no, nae, navi: vocito, vocitas, vocitarvi:
Deme lauo, laui: iuvo, iuvi: nexoque, nexui;
Et feco quod feci: neco quod necui; mico verbum
Quod micui, plico quod plicui; frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, toro quod torui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, vexo quod vetui dat,
Atque cubo cubui: rariò hæc formantur in avi.
Do, das, rivi dedi; flo, flas, formare fleti vult.

As, avi.
 Hypermeter versus
 plus iusto
 unâ syllabâ
 constat, sed
 collidenda
 cum prima
 voce sequentis
 versus id
 quod omnium
 commune est.

Secundæ Conjugationis communi Præteritum.

ES in præsentis perfectum formas in ui dans;
Ut nigreo, nigres, nigri: jubeo excipio iussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Quædo suasi, video risi, habet ardeo & arsi.

Es, ui.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultique morordi,
Spondeo habere sponsondi, tondeo vultique totondi.

L vel **r** ante geo si flet, geo veritur in li;
Urgeo ut rrsi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi;
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet argeo & auxi.

Geo.

Dat fleo, flet, fleui; leo, les, leui, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui;
A maneo mansi formatur; torqueo torsti,
Flareo vult hæsi. Veo sis vi ut ferues ferui:
Niveo & inde satum poscit contriveo nivui
Et mixi: cievo crivi, visaque vieui.

Veo.

Tertia Conjugatio.

- T**ertia praetereuntem formabit ut hic manifestum.
- Bo.** Bo fit bi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi, antiquam eumbo coebui das.
- Co.** Co fit ci, ut vivico vici: vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
- Do.** Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi das,
Findo fidi, fundo fudi, rundo rudiisque,
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Funge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.
- Cedo.** Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi:
Vado, rado, ledo, ludo, divido, trudo,
Clando, plaudo, rodo, ex do semper facium fi.
- eo.** Go fit xi, ut jungo junxi; sed r ante go vult fi,
Ut spargo sparsi: lego legi, et ego facis egi;
Dat rango raxigi, pungo panxi, pupugique:
Dat frango fregi; cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi, pro cano panxi.
- Ho.** Ho fit xi, traho ceu traxi docet, et vobis vixi.
- Lo.** Lo fit vi, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et fallo sine p; nam falli formae utrunque:
Dat vello veli vults quoque, fallo fesseli,
Cello, pro frango, ceculi; pello pepulique.
- Mo.** Mo fit vi, vomo ceu vomui: sed emo facit emi;
Como petis compsi, promio prompsi: adice idemo
Quod formae dempsi, sumo sumpsi, promio pressi.
- No.** No fit vi, feno ceu frui: temno excipe tempsi;
Dat sterno straxi, sterno strevi, lino levi,
Interdum lini et livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano; genui, posui, cocini dens.
- Po.** Po fit pli, ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;
Et strepo quod formae strepiui, crepo quod crepiui das.
- Quo.** Quo fit qui, ut linquo liqui: coqua demia coxi.
- Ro.** Ro fit vi, sero seu pro planto et semino, serui,
Quod serui melius das, mutans significatum,
Vult vero verri et verfi, uto usi, gero gessi,
Quero quaesivi, zero trivi, curro cucurri.
- So.** So, velut ascerso, arcasto, incesso, atque lacesto,
Formabit fivi: sed iolle capasso capepsi,
Quodque capestrui facit; atque fasello facossi;
Sic viso visfi: sed pinsi pinsui habebit.
- Sco.** Sco fit vi, ut pasco parvi: vult pasco poposci,
Vult didici disco, quexi formae quimiseo.

To fit ti, ut verbo veri: sed fitto metur
 Pro facio stare altitudo, nam jure sibi dat.
 Dat mitto misse, petii peto sive petus.
 Sterno stertus habet, meto messus: ab ecto fit exi.
 Ut stectio flaxi: petto dat paxui, habetque
 Pexi; etiam nectio dat nexui, habet quoque nexi.
 Vo fit vi, ut volvo volui: urvo excipe vixi.
 Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebis.
 Fit cio ci, ut facio feci, jacio quoque jeci;
 Antiquam lacio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut fodio fodi, Gero, seu fuzjo, gi.
 Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
 Et rapio rapui, sapio sapui atque sapiui.
 Fit rio ri, ut pario peperui. Tio sibi, geminans t,
 Ut quatio quasi, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statua statui: plus pluvii
 Formas, sive plui: sermo sed struxi, fluo fluxi.

To,

Vo.

Xo.

Cio.

Dio. Gio.

Pio.

Rio. Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi forui:
 Excipias venio datus veni, cambio campsi,
 Raucio rausi, sarcio sarisi, sarcio sarisi;
 Sepio sepsi, senio sensi, fuscio fuscis;
 Haucio item hausi, sancio sancis, vincio vinxis;
 Pro salto salio salui, * Et amicio amicus dat:
 Parcids usenar cambivui, haucivui, amicivui,
 Sepivui, sanxivui, sarcivui, atque saltivui.

Is, ivi.

Excipe Venio, cambio, &c.
 * Pes, Proceleusmaticus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex ac compositivum,
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper.
 Quam simplex geminat, composito non geminatur:
 Præterquam tribus his, præcuro, excuro, repungo;
 Atque a do, disco, sto, posco, rite creatis.
 A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,
 Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
 Applico, complico, replico, & explico, ut vel in ani.
 Quamvis unus oleo simplex olei; tamen inde
 Quodvis compositum melius formabitur alevi:
 Simplicis at formam redoles sequitur suboleasque.
 Composita à pungo formabuntur omnia puxi:
 Vult unum pupungi, interdumque repungo repuxi.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Natum

Do.

*Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo,
Credo, edo, dodo, reddo, pardo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: ac unum
Abscondo abscondi. Natum à sto, stas, stiti habebis.*

Sto.

Mutantia primam vocalem in E.

Pario,

Verba hæc simplicia præsentis præteritiq[ue],
Si componantur, vocalem primam in e mutant,
Danno, lafo, sacro, fallo, arceo, trafo, fasio,cor,
Pario, carpo; pario, scando, spargo: parioque
Cujus nata peri duo comperis & reperis dane.
Cætera sed perni; velut hæc, aperire, operire.
A pasco parvi eandem comp[os]ita notentur
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui, habere:
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

2 Posthabeo
simplicis
formam
servat.

Cano.

HÆC, 2 Habeo, lazo, salio, stano, cado, ledo,
Pango, dans pegi, cano, quero, cedo cecidi,
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque,
Si componantur, vocalem primam in i mutant:
Uti, rapio, rapui: eripio, eripui: à cano natum
Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat.

Placeo.

A placeo sic displiceo: sed simplicis usum
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servans.

Pango.

Composita à pango reversione à quatuor ista,
Depango, oppango, circumpango, atque repango.

Maneo.

A maneo mansi, minui dans quatuor ista,
Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque;
Simplicis ac verbi servabunt cætera formam.

Scalpo, cal-
co, falso.

Composita à scalpo, calco, falso, a per u mutant:
Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulco.

Claudo,
quatio, la-
vo.

Composita à claudio, quatio, larvo, rejiciunt a:
Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque,
Percutio, excutio: à larvo, praluo, diluo, nata.

Mutantia primam vocalem in I, præterquam
in Præterito.

Excipitur
Coemo.

HÆC s[ed] componas, Ago, emeo, fudeo, rego, frango,
Et capio, quasio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquam; ceu frango, refringo, refrugi:
A capio incipio, incepti. Sed pauca notentur:
Namque suam simplex perago sequitur, sagagoque.

Alque

Atque ab ago dego das degi, cogo cogi :
A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo
Surrexi, mediâ presentis syllabâ ademptâ.

Nil variat facio, nisi præposito præcunte,
Id docet offacio, cum calfacio, infuscioque.

A lego nata, re, se, per, præ, sub, trans; præcunte,
Præsentis servant vocalem, in i cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo tantum
Præteritum lexi facimus : reliqua omnia legi.

Ago.
 Rego.
 Facio.
 Lego.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.
Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Ci fit tum, ut vici victum, restator et ici
Dans istum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di fit tum, ut vidi visum : quedam geminant s ;
Ut pandi passum, sedi sessum : adde scidi quod.
Dat scissum, atque sudi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam adveras, quod syllaba prima supinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur,
Idque totandi dans consump docet, atque cecidi
Quod casum, et cecidi quod dat casum, atque retendi
Quod ventum et rersum, invidi transum, atque pepedi
Quod format pedisum; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit tum, ut legi lectum : pegi pepigique
Dat partum, fregi fractum, tetigi quoque tactum;
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li fit tum, ut salii stans pro sale condio, falsum :
Dat pepuli pulsium, caculi cussum, atque seselli
Falsum; dat velli vulsum, vult habes quoque latum.

Mi, ni, pi, qui, tum fiunt, velut hic manifestum;
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano canium,

A capio cepi dans captum, à capio captum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri fit tum, ut verri versum; pepererit excipe partum.
Si fit tum, ut visi visum : tamen s geminato

Missi formabis missum : fussi excipe fultum,
Hausi haustum, fassi fartum, fassi quoque fartum,
Ussi Ustum, gessi gestum; torssi duo, tortum
Et torsum; indulsi indultum indulsiumque requirit.

Pli fit ptum, ut scripsi scriptum, campi excipe campsum.
Ti fit tum, à sto namque steti, à sistoque stiti fit

Præterito commune factum : verri excipe versum.

Bi.
 Ci.
 Di.
 Gi.
 Li.
 Mi, ni, pi,
 qui.

Ri.
 Si.
 Pi.
 Ti.

- Vi. Vi fit tum, ut flavi statum : pavī excipe passum ;
 Dat lavi lotum, interdum lausam atque levatum ;
 Potavi potum, interdum facit & posatum :
 Sed favi fasum, cavi cautum, à sero favi
 Formes ritè saum ; livi linique lusum dat ;
 Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum ;
 Vult singulivul singultum, veno veni
 Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.
- Ui. Quod dat vi dat iturū, ut domi domitum : excipe quod vi
 Verbum in uo, quia semper vi formabit in utum ;
 Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruisum dans.
 Vult secui sctum, necui nectum, fricuique
 Frictum, miscui item mistum, * at amicum dat amictum :
 Torruī habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui alium alimque ;
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum :
 Piusui habet pistum, rapui rapum ; seruique
 A sero vult serum ; sic texui habes quoque textum.
 Hæc sed vi motam in sum : nam cenfeo censum,
 Cellui habet celsum, mero mensus habet quoque mesum ;
 Nexui item nexum, sic pexui habes quoque pexum :
 Dat parui passum, carui cassum carimque.
- Xi. Xi fit etum, ut vinxi vincitum : quinque abiectioni n :
 Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
 Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
 Xum, fluxi, plexi, fixi dant ; & suo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

- Compositum ut simplex formatur quædamque supinum,
 Quamvis non eadem stet semper syllaba utriusque.
- Tundo. Composita à tansum, dempta n, tnsium ; à tritium fit
 Ruo. Salto. I mediâ dempta, rucum ; & à salum quoque sulsum :
 Sero. A sero, quando factum format, composita factum dant.
 Hæc, captum, factum, jactum, rapum, a per e mouens ;
 Et cantum, partum, sparsum, carpsum, quoque factum.
- Edo. Verbum edo, compositum, non estum, sed facit esum :
 Unum dumtaxat comedo formabit utrumque.
 A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur ;
 Cætera dant notum : nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, adinimum ex posteriore supino
 Præteritum, verso u per us, & sum consociato

*ſui: ut à lectu, lectus ſum vel fui. At horum
Nunc eſt deponens, nunc eſt commune notandum:
Nam labor lapſus, patior dat paſſus, & ejus
Nata; ut compatior compaſſus, perpeſiorque
Formans perpeſus: fateor quod ſeſus, & inde
Nata; ut confiteor confeſus, diſſiteorque
Formans diſſeſus, gratior dat groſſus, & inde
Nata, ut digredior digroſſus. Junge ſatiſcor
Feſus ſum, menſus ſum metior, uxor & uſus.
Pro texto orditus, pro incepto dat ordior orſus;
Niſor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ubus:
Iraſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
Obliviſcor vult obliuſus ſum: ſreor optas
Fructus vel fruſtus, miſereri junge miſertus.
Vult tuor & tuor non tuus ſed tuus ſum,
Quamvis & suum & tuum ſic utrique ſupinum:
A loquor adde locutus, & à ſequor adde ſecutus;
Experior facis expertus: formare patiſcor
Gaudet patſus ſum, nanciſcor nactus: apiſcor,
Quod venis eſt verbum, apus ſum: unde adipiſcor adeptus.
Junge queror queſtus, proſciſcor junge proſectus;
Expurgiſcor ſum expurgetus; & hæc quoque, commi-
niſcor commensus, naſcor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit oris.*

Patior.

Fareor.
Gradior.

Apiſcor.

De Verbis geminum Præteritum habentibus
viz. Activæ & Paſſivæ vocis.

PRæteritum activæ & paſſivæ vocis habens hæc;
Cano canavi & canatus ſum tibi formas,
Juro juravi & juratus, poſtoque poſtavi*
Es potus, tiſubo tiubavi vel tiubatus:
Sic careo carui & caſus ſum, prandeo prandi
Et prandiſus, paxeo paxi & paſſus, placeoque
Das placui & placitus, ſueſco ſuevi atque ſuevis:
Veneo pro vendor, venivi venditus & ſum,
Nubo nuſpi nuſpique ſum, mereor meritus ſum,
Vel mervi: adde libes libuis libiſum; & licet adde
Quod licuit licitum, redet quod rediſis & dat
Periſum: adde pudet faciens puduis puditiſumque;
Atque piget, tibi quod formas piguit pigitiſumque.

*verſus hy-
permeter.

De Neutro-paſſivorum Præteritis.

NEutro-paſſivum ſic Præteritum tibi format.
Gaudeo gaviſus ſum, fido fiſus, & audeo*

*verſus hy-
permeter.

*Anfus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mares sum mactus: sed Phoece nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco.
Erubefco.
Lucesco.

QUædam Præteritum verba accipiunt aliunde:
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptas
Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesto
A tepesto tepui, fervesco à fervere servi;
A video carno vult vidi; à concussio vult
Præteritum quatio concussi; à percussioque
Percussis ferio; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sideo vult sedi; à suffero tollo
Sustuli; & à suo sum fui, & à ululo riiè fero tuli:
A sto sisto steti, tantum pro stare; suroque
Insanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic possunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

Verfus hy-
permeter.

De Verbis Præterito carentibus.

Sylvesco.
Fruticesco.
Sterilesco.
Diesco.
Desiderati-
va, ut Mi-
churio,
Scripturio,
Iurio,
Cacaturio.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, video: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
Et passiva, quibus carere activa supinis,
Ut memior, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, que præteritum duo servant.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC raro aut nunquam retinebant verba supinum,
Lambo, mico, micui, rudo, scabo, parco peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, fago, lingo, ningo, satagoque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flaveo, liveo, aveo, parveo, comiveo, ferveo:
A nuo, compositum, ut venio; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum:
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
Et fierio, timeo. Sic luceo, & arceo, cajus
Composita erciturum habent: Sic à gruò, ut ingruo, nascitur:
Et quæcumque in vi formantur neutra secundæ;
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item, & careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, caleo: gaudem hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

SED nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba;
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta;
Quæ rectis pedibus plenisque incedere gaudens,
Hæc se sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

- Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. Aio.
Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias,
aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens Participii, Aiens.
Præsens Optativi & Subjunctivi, Aufim, aufis, aufit. *Plur.* Aufim.
Aufint.
Indicat. Salvebis. Imperat. Salve, Salveto. *Plur.* Salve.
vete, salvetote. Infinit. Salvete.
Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infinit. Avere. Ave.
Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrigis*; Cedo.
Dicite, vel *porrigite*.
Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faiam* vel *Faxo*.
fecero. *Plur.* Faxint.
Imperfectum, Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fo- Forem.
res, foret; pro *essens, esset, esset*. *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.
Præsens Indicat. Quæso. *Plur.* Quæsumus. Quæso.
Infinit. sola vox est, *Dicis*, seu *dixi* significans, *Plur.* Inficit.
Inficiunt, id est, *Dicunt*.
Præsens Indicativi, Inquo, vel inquam, inquis, in- Inquit.
quit. *Plur.* Inquimus, inquit.
Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, *apud Terentium*. Inquito, *apud Plautum*.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
Participii, Inquiens.
Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valet. *Plur.* Valet, Vale.
valetote. Infinit. valere.

Hæc quatuor sequentia. Odi, coepi, memini, novi, Odi, coepi, memini, novi.
omnes voces Præteriti Perfecti, & plusquam perfecti
omnium modorum integras habent; ut & futuri quo-
que, quoties à Præterito Indicativi formatur: in reli-
quis magna ex parte deficiunt, nisi quoddam memini in
Imperativo Singul. Memento, *Plur.* Mementote habet.
Odi, novi & coepi carent Imperativo.

Nota

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, }
 { Duc, } pro { Dice, } Voces esse per Apocopen concisas
 { Fer, } { Duce, } & decurtatas.
 { Fac, } { Fere, }
 { Face, }

Denique notabunt Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibus: in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regula Liliæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ satis & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode refarciri non poterant, novas hæc Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superioribus traditis defectus suppletur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

✕ Verba prima Conjugationis habent in ✕ NUNTIATIO 3, nuntiavi, atum, are.
 Præterito AVI, in Supino
 ATUM; ut, ✕ Pronuntio, avi, tum, are.
 ✕ COENO, cenavi, cenatum 4, are.
 ✕ MEDITOR 5 meditarum sum, ari.

✕ AMO, amavi, amatum, amare.

✕ Adamo, vi, atum, are.

✕ CREO 1, creavi, creatum, creare.

Recreo, avi, atum, are.

✕ DAMNO, damnavi, damnatum, are.

✕ Condemno 2, avi, atum, are.

✕ DO 6, dedi, datum, dare.

✕ Circundo, circumdedi, datum, dare.

✕ Sic Perfundo, fatisdo, venundo 7.

✕ STO; steti, statum, stare.

Excipiuntur. 1

✕ 1 Alia primæ in eo, ut boō, screeo, meo, calceo, illaqueo, nausæo, enucleo, delinco, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in eo confundantur.

✕ 2 Eodem modo formantur sequentia composita a simplicis in e mutato. ✕ Delecto, illecto, oblecto, à lecto, (nisi potius sunt à delicio, illicio, oblicio, uti & ipse lecto à lacio.) Sed oblecto, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem. ✕ Confecto à sacro, contrecto, detrecto à tracto; sed pertracto & retracto servant a. Perpetro à impetro à patro. Dejecto, ejecto, injecto, rejecto, à jacto. Recepto, accepto à capto; uti incipio, octepio, à capto. Anheo ab halo: Sed exhalo retinet a. ✕ Commendo, emendo à mando; sed amando, præmando, vocalem servant. Occento (quod sæpius apud Plautum occurrit) à canto. Dejero, pejero à juro; sed reliqua Composita servant vocalem. Composita à calco & salto, a in u mutant. 3 Reliqua in io sunt tertiæ vel quartæ. 4 A canatum fit Participium canatus, qui canavit: De quo vide Observationes in Participia. 5 Dependentia primæ permulta sunt: qualia ampullor, ancillar, apricor, aquor, architector, bacchor, baubor, bubuleitor, caprifscor, caussor, caussificor, contastnor, copior, fabricor, frumentor, fruticor, gracor, hospitor, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, lurocor, manticulor, materior, meridiar, muginor, naviculor, nictor, ofscitor, palor, praefolior, quadruplor, scurror, suburcinor, vador, verecundor, urinor: ut usitiora præteream. 6 Unicum hoc verbum cõrripit a contra naturam primæ conjugationis. 7 Reliqua composita à De, sunt tertiæ conjugationis.

- ✕ **Asto**, astiti, astitum, astare, Discrepo, ui, *sapius avi*, itum & atum, are.
 ✕ **Disto**, distiti, *parum usitat.* distare. are.
 ✕ **Præsto**, iti, itum, *vel atum* 1, are. MICO, micui 10; *sine Supino*, micare.
Sic confido, infido, oblitto, restito, subfisto. Emico, emicui, (*olim avi*) are.
 ✕ **JUVO**, juvi, jutum 2 *parum usitat.* are. Intermico, ui, are. *Sic* promico.
 ✕ **Adjuvo**, adjuvi, tum, are. Dimico, aliquando ui, *sed sapius avi*, atum, are.
 ✕ **LAVO**, lavi, locum, lautum & lavatum 3, are. ✕ **PLICO** 11, (plicui, itum, & avi,atum) plicare.
 Relavo, relavi, relocum, relavare. ✕ **Applico**, avi, atum, ui, itum, are.
 ✕ **POTO**, tavi, atum *vel* potum 4, are. *Sic* complico, explico, implico.
 ✕ **Compto**, avi, atum. *Sic* Perpoto. ✕ **Duplico**, avi, atum, are. *Sic* triplico, multiplico, & cætera cum nomine composita.
 ✕ **Epoto**, epotavi, epotum, epotare. Sono, sonui 3, sonitum, sonare. *Item* replico & supplico.
 Affono, ui, itum, are, &c. ✕ **FRICO**, fricui, frictum 12, fricare.
 ✕ **CUBO**, cubui 6, cubitum, cubare. Affrico, ui, atum, are, &c.
 ✕ **Accubo**, ui, itum, are, &c. DOMO, domui, 7, domitum, domare. SECO, secui 13, sectum, secare.
 Edomo, ui, itum, are. *Sic* Perdomo. Diffeco, ui, atum, are &c.
 ✕ **TONO**, tonui 8, tonitum, tonare. ✕ **NECO**, necavi, necatum 14, necare.
 Intono, ui, itum, are. ✕ **Eneco**, ui, atum, avi, atum, are.
 ✕ **VETO**, vetui 9, vetitum, vetare. Interneco, avi, ui, atum, are.
 ✕ **CREPO**, crepui, crepitum, crepare. ✕ **NEXO** 15, *sine præterito & supino*.
 ✕ **Concrepo**, ui, tum, are. *Sic* recrepo. ✕ **LABO**, *sine præterito & supino*, are.
 ✕ **Increpo**, ui, avi, *rarius*, itum, are.

1 A Supinis in atum formantur Participia in rus multum usitata. Facile se id præstaturum Cic. sæpius quam præstiturum. Constatura fides. Luc. Extratura. Plin. Quosdam obstaturos. Quint. 2 Jussum, quod Vossius extra compositionem reperiri negat, occurrit, apud Tacitum. Placuit solertia tempore etiam iusta. Et si Gronovio fides in aliis ejusdem Auctoris locis legi debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3 Lavatum quidem est à lavo, ut, primæ, sed lavi, & lautum, unde lotum, sunt potius à lavo, u, tertiz, quo inter alios usi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito lavi fit regulariter lavitum, unde per syncopen lautum, & au in o mutato lotum, unde lotium. 4 Potum fit etiam per syncopen pro potatum, quod in compositis usitat. Dicitur etiam potus sum, sed diverso sensu, ut inferius dicitur. 5 Olim in usu erat sonavi, unde sonaverint apud Tert. & personaverit apud Appul. & sonaturum apud Horatium. 6 Cubavi occurrit apud Plinium & Fabium. Et inde cubatus in fumo apud eundem Plinium, & incubata, & accubatio. Quin & notandum, quod composita hujus verba, cum m assumunt, fiunt Tertiz, ut accumbo, accubui, accubitum, accumbere. 7 A domavi, quod olim in usu erat, legitur domaverunt apud Florum. Inde etiam domator pro domitor apud Tibullum; edomator apud Tertullianum, & domatio non domitio. 8 Tonavi olim in usu erat, unde tonaturus, & insonata apud Horat. 9 Vetavit occurrit apud Persium, pro quo tamen in nonnullis editionibus legitur notavit. Rectum quoque est vetatio, non vetitio. 10 Micaverit legitur apud Solinum, & emicaturus apud Senecam. 11 Plico fecit olim plicui, plicitum, & plicavi, plicatum; sed jam vix in usu est, præterquam in temporibus à præsentis formati. 12 Legitur aliquando in compositis fricatum, & Ciceronis est refricaturus. 13 Secavi olim in usu erat, unde secaturus apud Colum. & secatio apud Cellum, etsi scilicet usitatus sit. 14 Necui nectum vix extra compositionem invenitur. Occurrit quidem apud Ennium, teste Prisciano, Hominem necuit protinus, nisi potius cum Vossio legendum sit nocuit; nam noceo olim accusativum regebat, ut in Syn-taxi dicitur. 15 Nexui, nexum sunt à nullo vel nexo tertiz.

SECUNDA CONJUGATIO.

- † Verba secunda Conjugationis habent in Præterit. Uī, in Supino ITUM, ut.
- † HABEO, habui, itum, ere.
 † Posthabeo, ui, itum, ere.
 † Debeo, ui, itum, ere.
 † Adhibeo, ui, itum, ere. Sic cat. comp.
- † ARCEO, arcui, (arctum parum usi.) ere.
 † Coerceo, ui, itum, ere. sic exerceo.
 † Vereor, veritus sum, vereri.
- † MEREO, merui, meritum, ere. Dicitur etiam meritum sum. Sic Emerco, vel emereor, promereo, vel promereor.
 † LICEO, licui, licitum, licere.
 † LICEOR, licitus sum, eri, habet significationem affirmam.
 † Polliceor, pollicitus sum, polliceri;
- † Plurima neutra in ui Secunda Supinis carent, ut rubeo, horreo, &c. i item Activum Timeo.
 † Regularia tamen sunt sequentia.
- † TACEO, tacui, itum, ere.
 † Coniceo, ui sine Supino. Sic obticeo, reticeo.
 † VALEO, valui, valitum, valere. Convaleo, ui, itum, ere. Sic cat. Comp.
 † PLACEO, placui, itum, ere.
 † Complaceo, ui, itum, ere; sic perplaceo, beneplaceo.
 † Dupliceo, displicui, itum, ere.
 † CAREO, carui, caritum 2, carerē.
 † JACEO, ui, itum, (unde jaciturus) ere.
 † PAREO, parui, paritum, parere.
 † Appareo, ui, itum, ere: sic compareo.
 † NOCEO, nocui, nocitum, nocere.
 † DOLEO, dolui, dolitum, dolere.
 † Condoleo, ui, itum, ere: sic indoleo.
 † LATEO, latui, latitum, latere. Deliteo, ui, sine Supino, erē.
 † CALEO, calui, calitum, calere.
 † Incaleo, ui, itum, ere.
 † PRÆBEO, ui, itum, ere.
- † Excipiuntur à communi Regulâ Præteritorum & Supinorum desinentia in B E O.
 † JUBEO, jussi, jussum, jubere. Fidejubeo, fsi, fsum, ere.
 † SORBEO, sorbui, sorptum 4, sorbere. Absorbeo, ui 5, ptum, ere. Extorbeo, ui, ere: sic reorbeo.
- C E O.
 † DOCEO, docui, doctum, docere.
 † Dedoceo, ui, itum, ere: sic cat. Comp.
 † MISCEO, ui, itum, & olim xum 6, ere.
 † Admisceo, ui, itum, ere: sic cat. Comp.
 † MULCEO, mulsui, mulsim, (& mulsim. Prisc.)
 † Permulseo, si, sum, & xi, itum, ere.
 † LUCBO, luxi, sine Supino, lucere. Polluceo, xi, itum 7, ere. Eluceo, xi, ere: sic cat. Comp.
- D E O.
 † ARDEO 8, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe clareo, flores, palleo, pateo, polleo, rauceo, fleo, splendeo, frudeo, albo, caudeo, masco, mucuo, sordeo, rumeo, &c. 2 Addunt aliqui cassum, quod nomen est, ut lassus, sessus. Itaque non ut cariturus, sic cassurus dicitur. 3 Neutris hisce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis Superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum retinent. Ut Valiturus apud Ovidium. Prabiturus apud Colum. Prabitus apud Livium. Prabitur apud Ciceronem. Coaliturus Tac. Faciturus Stat. Caliturus Ovid. Latiturus & larito Cic. & similia. 4 Sorpsi & sorptum (si olim in usis erant) sunt à sorbo tertie, nempe ut à scribo est, scripsi, scriptum. 5 Absorpsit quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 Mixtum dixere pro missum, ut Ulyxes, pro Ulysses. Sane missum potius dici debere ex libris veteribus & Prifeiano etiam videmus. 7 Inde pollutsum, i, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

- + **ERARDEO**, si, sum, ere. Sic *inardeo*.
 + **RIDEO**, risi, risum, ridere.
 + **ARRIDEO**, si, sum, ere; sic *cat. comp.*
 + **SUADEO**, suasi, suatum, suadere.
 + **PERSUADEO**, si, sum, ere; sic *disuadeo*.
 + **VIDEO**, vidi, visum, videre.
 + **INVIDEO**, di, sum, ere; sic *cat. comp.*
 + **SEDEO**, sedi, sessum, sedere.
 Supersedeo, di, sum, ere.
 + **DESIDEO**, ere; sic *dissedeo*.
 + **ASSIDEO**, edi, esum, ere; sic *cat. comp.*
 + **MORDEO**, momordi 1, sum, ere.
 Admordeo, di, sum; sic *cat. comp.*
 + **SPONDEO**, sponendi 2, sponsum, ere.
 + **DESPONDEO**, desponendi 3, sum, ere;
 sic *respondeo*.
 + **TONDEO**, tonendi, tonsum, tondere.
 Detondeo, denendi 4, tonsum, ere.
 + **PENDEO**, pependi, pensum, pendere.
 + **APPENDEO**, appendi, sum, ere.
 + **STRIDEO**, stridi, sine *supino*, ere.
 + **FRANDEO**, prandi, pransum, ere.
 + **AUDEO**, ausus sum, } more *pas-*
 + **GAUDEO**, gavitus sum, } sivorum.
 + **RENIDEO**, 5 &
 + **MEDBOR**, carens *Præteritis* 6.
- G E O.
- + **MULGEO**, si, & xi, sum, & sum 7.
 EMULGEO, emulsi, emulsium, ere.
 + **INDULGEO**, indulsi, indultum, ere.
 + **AUGEO**, auxi, ausum, augere.
 + **ADAUGEO**, adauxi, ausum, ere.
 + **LUGEO**, luxi, luctum &, lugere.
 Elugeo, xi, ere: sic *prolugeo*:
 + **TERGEO** 9, terxi, tersum, tergere.
 + **DETERGEO**, si, sum, ere.
 FULGEO, fulsi 10, sine *sup.* fulgere.
 Affulgeo, si, ere; sic *esulgeo*, &c.
 ALGEO 11, si, sine *supino*, ere.
 TURGEO, turxi, sine *supino*, ere.
 URGEO, urxi sine *supino*, ere.
 + **FRIGEO**, frixi, sine *supino*, ere.
 + **PERFRIGEO**, perfrixi, ere: sic *refrigeo*.
- L E O.
- + **DELEO** 12, delevi, tum, ere.
 + **FLEO**, flavi, fletum, flere.
 Defleo, evi, etum, ere; sic *effleo*.
 + **PLEO** 13, non est in usu præterquam in
 compositis.
 + **IMPLEO**, implevi, etum, ere; sic *re-*
 pleo, compleo, &c.
 + **OLEO** 14, olui, olium 15, ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt, *memordi, pepugi, spepandi*, ut etiamnum *seselli, à fallo, peperi à pario, tetigi, à sango*, & apud Plaut. *setuli à tolli*. 2 Analogice est *spospandi*. Sed ob duriores sonum alterum *s*, quod remanet in *respandi* omittitur. 3 Occurrit *despoundisse* & *despouderas* apud Plaut. uti & *præmomordi*. 4 Varro usus est *detotonderat*. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidui*, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est *nideo*, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medicor*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *ferio* & *furo* dicimus *percussis* & *insanivi*. 7 Supinum *multum* magis usitatum est. 8 *Luxi*, potest etiam venire à *luceo*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale *luctus*. 9 Pro quo & *tergo* in tertiâ dicitur. 10 A supino tamen est *summen*. 11 *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsus* apud Cic. *Nihil alsus, nihil amarius*. Et *alsosius* apud Plinium. 12 *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicitur postea. 13 *Pleo* sit à *πλάω*, unde *πλάωμι* & *πλάω*. 14 Simplex *oleo* varia habuit significata, nam nunc Antiquus notabat, *adorem spiro*; nempe ab *ὄζω*. nunc signabat *eresco* ab *alo*, pro quo *olo*; unde *soboles* & *proles*, aliquando etiam *perdo*, ab *ὄλλωμι*; unde etiamnum *aboloo*. Composita à priori significatione fere habent *olus*, ut apud Plautum *oboluisi allium*. A secundâ fere est *olevi*; ut *adoleveris* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adoleveris hæc juventus*. Et inde supinum *adolutum*, ex quo per syncopen fit *adulrum*. Est vero *adoleo* idem quod *aceresco*. Nam ut à *creo*, *creasco*, ita ab *oleo* fit *oleo*, unde *adoleo* & inde *adolescens*. Si modo *olusum* uspiam invenitur. Sed antique & *oleum* fecit, unde *exoletus, obsoletus*.

- † Adoleo 1, *vel* esco, evi, ultum.
 Exoleo, *vel* esco, evi, etum 2.
 Oboleo, *vel* esco, evi, etum.
 Aboleo, *vel* esco, evi 3, inum 4.
 Oboleo, obolui 5, obolium.
 Inoleo, *sive* inolesco, redoleo, sub-
 oleo, peroleo 6, vix in perfecto
 apud classicos Scriptores inven-
 tias: unde aliis per evi, aliis
 per ui 7 rectius efferri videntur.
- † SOLEO, solutus sum 8, *more* passivorum.
 N E O.
- † TENEО, tenui, tentum, tenere.
 † Abstineo, ui, entum, ere; *scilicet* con-
 tineo, &c. prater attineo, pertineo,
 qua supinis carent.
- † NEO, nevi, netum, nere.
 † MANEO, mansi, mansum, ere.
 † Permaneo, permansi, sum, ere.
 * MINEO, nui, ere, Luc.
 Emineo 9, ui, ere; *scilicet* immineo, &c.
- Q U E O.
- † TORQUEO, torxi, tortum, ere.
 † Contorqueo, si, tum, ere; *scilicet* detor-
 queo, &c.
- † LIQUEO, ui, *parum* usitat.
 Deliqueo, ui; *scilicet* colliqueo.
- R E O.
- † HÆREO; hæsi, hæsum, ere.
- † Adhæreo, si, sum, ere; *scilicet* inhæreo,
 &c.
- † TORREO; torrui, tostum, ere.
 † MOEREO, mœstus 10 sum, ere.
 † REOR, ratus sum, eri
 † MISEREOR, miserus 11 sum, eri.
 * Glabreo, *in* praterito & supino non
 occurrit.
- S E O.
- † CENSEO, censui 12, censum, ere.
 † Recenseo, ui, sum, ere; *scilicet* succenseo.
 Sed recensitus 13 penultimâ longare-
 mansit ab antiquo recensire pro re-
 censere.
 Denseo, caret praterito & supino.
- T E O.
- † PATEO, patui, *absque* supino 14, ere.
 † FATEOR, fassus sum, eri.
 † Confiteor, confessus sum; *scilicet* pro-
 fiteor. At Diffiteor caret praterito.
- V E O.
- † MOVEO, movi, motum, ere.
 † Commoveo, vi, tum, ere; *scilicet* emo-
 veo.
- † FOVEO, fovi, fotum 15, ere.
 † VOVEO, vovi, votum, vovere.
 † Devoveo, vi, tum, ere.
 † CAVEO, cavi, cautum, cavere.
 † FAVEO, favi, fautum, favere.

1 De hoc jam in simplici oleo vidimus. Hoc vero, & cætera compo-
 sita in sco tertia sunt, sed hic referuntur, quia secundæ sunt adoleo, & cæ-
 tera in eo, à quibus illa in sco sua capiunt praterita & supina. 2 Unde,
 uti dictum, exoletus puer, qui desit oleferè, id est crescere. 3 Livius
 & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & aboletum, sed sine
 auctore. 5 Plaurus sæpius & Suet. 6 Tutius tamen inolevi dixeris cum
 Gellio. Item perolevi cum Lucilio; sed inolitum, redositum; subolitum, per-
 litum, vix leguntur. 7 Per ui & itum, tutius videntur proferri. 8 Solutus
 est apud Sallustium. Quia & observat Charisius verbum hoc carere fu-
 turo, quia non potest aliquis futuris adulescere. 9 Emineo & alia quæ
 Despauterius formari vult à maneo, fiunt ab antiquo mineo, quod occur-
 rit apud Lucretium, *Inclinata miment in eandem prodita partem*. Et derivatur à
 mina, quod locum excelsum denotat, unde mina murorum propugnacu-
 la. 10 Nisi mansus potius nomen sit, ut videtur. 11 Per syncopen ex
 miseritus: quo usus Terentius. Porro dicitur misereor & miseror, sed il-
 lud secundæ est, hoc primæ. Etiam constructione differunt, ut in Syn-
 taxi dicitur. 12 Ovidio etiam census sum: 13 Videntur tamen & recen-
 sus dixisse à supino censum; unde substantivum recensum & recensio. Nempe
 verbale recensio est à recensere. At recensitus est ab antiquo censio pro
 censio. 14 Nam passum quod ei tribuunt, est à pando, Sane Cicero ait,
Passi velis perveni: ut Maro, *Velorum pandimus alas*. Ac ab eadem origi-
 ne Ennius, *Passi palmis*, Virgilius *Crinitus passis*. 15 Supina hæc in sum
 videntur fieri per syncopen. Ut fotum pro fovitum, fautum pro favitum,
 & cautum pro cavatum: unde cavatio apud Festum. Et ut dicimus cavi-
 ita etiam dicitur carui apud Hor. & Cic. & cate apud Plaut.

- †PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere. Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.
Expaveo, expavi, expavere.
†FERVEO, fervui 1, fervere. E O parum.
†Deserveo, deservui, ere.
CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.* VIEO, vievi, vietum, viere.
†LANGUEO, langui, *sine supino*, ere. †CIEO, civi 3, citum & ciero.
RELINGUEO, ui, *Cland.* †TUROR, turus sum 5, tueri.
AVEO, caret *preterito & supino*, ere. *Antiquum* aluco caret *preterito & supino*.

TERTIA CONJUGATIO.

- †Verba tertia Conjugationis varie faciunt Præterita & Supina. †Accumbo 8, cubui, itum: sic discumbo, †LABOR, lapsus, sum, labi. †Delabor, pſus, sum, sic dilabor, &c.

B O.

C O.

- †BIBO, bibi, bibitum, bibere. †DICO, dixi, dictum, dicere.
†Combibo, bi, tum; sic Tebibio, im- †Addico, xi, tum; sic Dedico, &c.
bibo. †DUCO, duxi, ductum, ere.
GLUBO, glubi 6, glutitum, ere. †Abduco, xi, tum: sic Adduco.
Deglubo, bi, tum, ere. †VICO, ici 9, istum, icere.
†SCRIBO, scripsi, scriptum, ere. †VINCO 10, vici, victum, vincere.
†Adscribo, pſi, tum; sic describo, &c. †PARCO, peperci, parciūm 11, & par-
†NUBO, nupſi 7, nuptum, ere. si, parſum, parcere.
Obnubo, pſi, ptum; sic innubo, &c. †Comparco, comparſi, comparſum,
SCABO, scabi, *absque supino*, scabere. †CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.
†LAMBO, bi, *absque supino*, ere. †Accresco, evi, etum, escere.
†Composita à CUBO, quæ suæ hujus Extresco, evi, etum, sic concreſco,
Conjugationis in antebo, adſeſcunt, quod &c.
tamen perdunt in præterito & supino. †QUIESGO, evi, etum, escere.

1 Ferveo, debuit facere *ferum*, ut *mones*, *monui*; sed dicitur *fervus* mutata consona in *ē*. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *ferro* tertia, ut *Sparham* jam *deservisse* adolescentiam, Ter. Quo etiam usus *Lucilius*, *Fervit* aqua & *servet*: *servis* nunc *servet* ad annum. Quamvis à *Quintiliano* parum probatur. 2 *Connixi* *Prisciano* teste, dixit *Turpilius Comicus* vetus. *Connixi* usitatus est. 3 *Civi* non est à *cies*: sed capit hoc à *cio* quarta, quomodo dicimus *accire*. 4 Penultima in *citum* à *cies* est correpta; at à *cio* quarta producitur: ut in *Profodia* dicitur. 5 Unde *tuisio*. At à *tuor* quod tertia est, venit *tutus*, & *tutari*. 6 *Vosio* est *glupſi*, *gluptum*: quia *Plauti* est *glupta* *Mænas*. 7 Et à *nubor* nupta: sum. 8 *Accumbo*, & reliqua ideo habent *m*, quia olim dicebatur *cumbo* pro *cubo*, ut etiam nunc jungo pro *jugo*. 9 *Cic* *ſerduſ* scisse. 10 *Vineo* perda n, quia venit ab antiquo *vico* quod ex *nub*. A *vico* est *vicapota*, *Dea* quæ dat vitcere & potiri. Ab eodem *parvicax*, qui ad *victoriam* perseverat. 11 *Parcium* venit à præterito *parcui* quod reperitur apud *Nævium*: & in quibusdam etiam *Plinii* editionibus; *Italia* *parcium* est *vetere interdito* *Patrum*, ut diximus. Ubi alii legunt, *Parci* *vetere interdito* *Patrum* diximus. Inde tamen venit *parcius*, quod reperitur apud *Senecam*. Et à *parſum* *parſurus* apud *Livium*. 12 Sequuntur verba in *ſeo* quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est parum certa, ut in *creſco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt: vel primitiva sunt inſinitata, ut *quiesco*, unde *quiesco*, & *ſueo*, unde *ſueſco*. *Conſueo* autem & *Priscianus* agnoſcit. 13 Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Extra eam ſignificationem vix quicquam ab hoc ſupino legitur. *Virgillii* quidem est *excretos* à *maribus agnos*; sed id rarum est,

- † Acquisco, evi, etum, escere.
 † SUESCO, fuevi, fuetum, escere.
 † ASSUESCO, evi, etum : sic Desuesco. † *Hic adde deducta à nominibus ; ut, re-*
 † SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
 † Adscisco, ivi, itum ; sic conscisco,
 descisco.
 † NOSCO, novi 1, notum, noscere. ~
 † Ignosco 2, vi, tum 3 ; sed,
 † Agnosco, agnovi, agnitum ; &,
 † Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
 † PASCO, pavi, pastum, pascere.
 † Depasco, avi, stum, ere.
 † Compesco, ui, olim itum : sic Dis-
 pesco.
 † Posco, poposci, posciturum 4, par. usit.
 † Deposco, depoposci, ere ; sic repesco.
 Expesco, expoposci, itum, ere.
 † DISCO, didici, olim itum 5, ere.
 Addisco, addidici ; sic edisco, &c.
 GLISCO, caret praterito & supino.
 † Inchoativa habent eadem praterita, ac
 primitiva ; ut
 † CALESCO, calui, calitum, à caleo.
 † TREMISCO, tremui, à tremo.
 † OBDORMISCO, ivi, ab obdormio 6. † CLAUDO, clausi, clausum, ere,

Aus prateritijs carent, ut hisco, ta-
 risco 7, tabasco 8, &c..

† *Hic adde deducta à nominibus ; ut, re-*
 puerasco, dieasco, adveperasci,
 dieascit, & similia 9.

† Conquiesco 10, iuxta Grammaticos
 veteres facit conqxi.

† APISCOR 11, apus sum, apisci, Tacit.

† Adipiscor, adeptus sum, adipisci.
 Indipiscor, indeptus sum, indipisci.

† COMMINISCOR 12, entus sum, isci.

† EXPERGISCOR, experrectus sum, &
 expergitus 13, expergisci.

† IRASCOR, iratus 14 sum, irasci.

† NASCOR 15, natus sum, nasci.

† NANCISCOR, nactus sum, nancisci.

† OBLIVISCOR, oblitus sum, oblivisci.

† PACISCOR, pactus sum, pacisci.

† PROFICISCOR, profectus sum, isci.

† ULCISCOR, ultus sum, ulcisci.

† REMINISCOR 16, &
 † VESCOR, caret prateritis.

D O.

- † 1 Novi prateritum aliquando idem quod præterens significat. 2 In hu-
 jusmodi compositis 5 est à gnosco, quod à γνώσκω. Ac in ignosco, & cog-
 nosco perit n. Simplici gnosco pro nosco usus Varro : Adesse, adesse, quæ se-
 ramque gnoscite. 3 Sic pranosco, pranovi, pranotum. Unde pranotus apud Ci-
 ceronem. 4 Posco habet positum iuxta Priscianum & alios Grammati-
 cos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen expositum caput apud Se-
 necam. 5 Appuleius à disciturum, disciturus usurpat ; unde olim supinum
 habuisse constat. 6 Sic aceasco, adolesco, concupisco, congesco, conticesco, con-
 tremisco, delitesco, exalesco, expallesco, extimesco, horresco, increbesco, indolesco,
 ingemisco, innotesco, integrasco, macrosco, marcesco, maturesco, obdormisco,
 † obmutesco, obstupesco, obsurdesco, scisco, cum compositis ; Respisco, revivisco, ta-
 besco. 7 Nempe sequitur hoc naturam simplicis hisco, Altera compo-
 siti pars est fatim, à quo & affasim, & fatigo. 8 Sic Integrasco, mitisco,
 ignosco, hebescio, lapidesco, liquisco, pinguisco, atque alia. 9 Ut agresco, gra-
 vesco, herbescio, teneresco, &c. 10 Conquiescere est proprie si in crura dimittere
 ad modum eorum qui alvum exoneraturi sunt. Et venit à conquiescere pro cu-
 nire, quod est sterens facere, inquit Festus, unde etiam inquirare. 11 A-
 piscor reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Noniam, & format apus ; sed
 composita adipiscor, indipiscor magis usitata sunt. 12 A simplici miniscor
 vel meniscor quod fecit mentus, unde verbale mentio. Quin & meniscor ipsidem
 est originis ac memini & moneo pro moneo : nempe à μένω, ex quo mens, ut à
 μένος, gens, à πάθος mors. 13 Expurgitus dixere Lucillus & Appuleius, &
 sic distinguitur à Diomede, ut expurgitus sit sponte evigilans, expurgitus
 vero sit aliunde excitatus. 14 Sed iratus videatur potius esse nomen, uti
 fratrus & similia. 15 Unde nascendus. Nasciturus est apud Porcium La-
 tronem ; quasi à nasciturum. 16 Reminiscor capit prateritum à recorder ; ut
 vescor ab edo vel pascor. Estque reminiscere ejusdem originis ac comminiscor :
 sed ultimum habet locum, quia praterito destituitur ut vescor. Item
 † defetiscor praterito caret ; nam defessus est nomen, ut fellus lassus. Estque
 † defetiscor à fatiscor, hoc à fatisco, quod sit, uti dictum, ex fatim hisco.

- † *Composita ejus veniunt potius à CLUDO.* † SCANDO, scandi, scansum, ere.
 quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores. † Ascendo, di, sum : sic conscendo, &c.
 † Excludo, excludi, sum : sic includo, &c. † PREHENDO, vel prendo, di, sum.
 † PLAUDO, plausi, sum, ere. † Apprehendo, di, sum : sic comprehendo.
 Applaudo, complaudo, vel odo. si, sum, re. † CANDO, non est in usu extra composit.
 Explaudo vel odo, si, sum, re. † Accendo, di, sum : sic incendo, &c.
 † RADO, rasi, rasum, radere. † FENDO, non legitur extra composit.
 † Abrado, si, sum, are : sic corrado, &c. † Defendo, di, sum : sic offendo.
 † VADO, vasi 1, vasum, vadere. † FUNDO, fudi, fusum, ere.
 † Evado, si, sum, ere : sic invado, &c. † Confundo, udi, sum : sic effundo, &c.
 † LÆDO, læsi, læsum, ere. † FINDO, fidi, fissum 6, ere.
 Allido, allisi, sum : sic collido, &c. † Diffindo, difidi, diffissum, ere.
 † LUDO, lusi, lusum, erg. † SCINDO, scidi, scissum, ere.
 † Abludo, si, sum : sic eludo, &c. † Abcindo, scidi, sum : sic conscindo, &c.
 RODO, rosi, rotum, rodere. † PANDO, di, passum 7 & passum, ere.
 Arrodo, si, sum : sic corrodo. † Dispando, di, ansum & asum : sic expando, &c.
 † TRUDO, trusi, trusum, ere. † CADO, cecidi, casum, cadere. †
 † Detrudo, si, sum : sic extrudo, &c. † OCCIDO, occidi, occisum : sic incido,
 † DIVIDO, divisi, divisum, ere. † recido, & cetera composita carent sup.
 † CEDO, cessi, cessum, ere. † CÆDO, cecidi, casum, cadere.
 † Abcedo, si, sum, ere : sic conce- † Occido, occidi, occisum : sic abcedo.
 do, &c. PEDO, pepedi, peditum 9, ere.
 † EDO, edi, esum, edere. † Oppedo, oppedi, oppedere.
 † Ambedo, edi, esum : sic exedo. † PENDO, pependi 10, pensum, pen-
 † Comedo, edi, esum & esum 3. † dere.
 † CUDO, cudi, culum, ere. † Appendo, appendi, sum : sic impen-
 Excudo, di, sum : sic, incudo, &c. do, &c.
 RUDO, rudi 4, sine supino, etc. † TENDO, tetendi, (& olim tendi) ten-
 † SIDO, sidi 5, sine supino, ere. sum & tentum, tendere.
 † *Composita habent præteritum & supinum à ledeo.* † Attendo, attendi, sum, tum 11 : sic
 † Assido, sedi, esum : sic confido, &c. † contendo, &c.
 MANDO, mandi, mansum, ere.

1 Præteritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. *Vasit* cænon est apud Terul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi. *Er brevis* *vastis opus* ; ubi alii legunt *vasit*. 2 At *illud* est nomen, quia *illado* non dicitur. 3 *Comestum* probari potest ex *Jallustio*, *comestis patrimonio*, sed *comestum* melius est. 4 *Appuleius* dixit *rudros*, ab antiquo *rudio* ; unde *rudisus* ut *grumirus*. 5 *Sidi* est apud *Columellam*. *Partemque picem confidere, & cum fideris, &c.* 6 Sic *frendo*, *frendi*, *fressum* ; unde *saba fressa*. 7 *De passum* dicitur in *pateo*. A *passum* apud *Plinium* est *Expansa retia*. 8 Inde *recasurum* apud *Cic.* *Id ego puto, ut multa ejasmodi, ad nihilam recasurum.* 9 Inde *penitus* apud *Catullum* & *Charisium*, ut *crepitum*, à *crepitum*. 10 *Plurima* ex his reperiuntur etiam sine reduplicatione, *Vestigal quod regi pendissent*. *Liv. Nobis tendisti retia lecto*. *Proper.* pro quo nonnulli male legunt *nextisti*. *Et Seneca* est. *Et qua plena rates carbasa tendunt.* 11 In plerisque compositionis supinum tentum usitatus est, ut *contentus* quatenus opponitur *remisso*, *distentus*, *obtentus*, *prætentus*, *protentus*. Contra *ostentum* usitatus est quam *ostentum*, quo *Veteres* usi ; unde *remanfit ostentari*, atque etiam nomen *ostentum*. Porro *ostendo* componitur ab *ob* & *tendo*, ut *asporto* ab *ab* & *porto* ; vel mutato *b* in *s* ; vel potius quomodo *Veteres* dixete *obs* pro *ob ut obs* pro *ab* : Unde adhuc *obscannus* à *cannem*, *obscurus* à *cura*, &c.

- †TUNDO 1, olim *tundi*, *tunsum*.
 *Ab antiquo hoc praterito *composita*
habent tudi, & in supino tulum.
- †Contundo, usum, undere.
 Sic obtundo, retundo.
- †Verbum DO, *das*, est prima; sed plera-
 que ex *compositis* ejus *tertia*, & sa-
 ciunt DIDI in praterito & DITUM
 in supino.
- †Addo, addidi, additum, addere. Sic
 †Condo, condidi, ium, & Sed
 †Abicondo, abicondi 2, ditum, ere.
- †FIDO, fisis sum; more *passivorum*.
 †Confido, confisus sum 3; sic diffido.
- G O.
- †MERGO, merfi, merfum, ere.
 †Demergo, fi, sum; sic emergo, &c.
- †SPARGO, sparsi, sparsum, ere.
 †Aspergo, si, sum; sic conspergo, &c.
 VERGO, xi, xum; caret praterito. & sup. ere.
 Devergo, devegerete.
- FIGO 5, xi, xum, & quandaque *fitum*.
 Affigo, xi, xum; sic configo, &c.
- FRIGO, xi, xum, & frictum.
- †REGO, rexi, rectum, ere.
 †Arrigo, roxi, &um; sic dirigo, &c.
- †SURGO 6, surrexi, surrectum, ere.
 Assurgo, assurrexi, &um; sic con-
 surgo.
- †PERGO, perrexi, rectum, ere.
 SUGO, luxi, suctum 7, lugere.
 †FLIGO 8, non est in usu.
 †Affligo, xi, tam; sic confligo, &c.
 †TEGO, texi, tectum, tegere.
 †Detego, xi, &um; sic contego, &c.
- †STRINGO, nxi, ictum, ere.
 †Adstringo, xi, tum; sic constringo, &c.
 †FINGO, finxi, fictum, fingere.
 †Affingo, xi, &um; sic confingo, &c.
 MINGO, *obsoletum* est, pro quo dicitur
 MEIO, minxi 9, mictum, ere.
 †Ago, egi, actum, agere.
 †Perago, peregi, peractum, ere.
 †Cogo, coegi, coactum, cogere.
 †Degeo, degi, absque *supino*, degeret. Sic
 Prodigio 10, egi, ere, & tarago, egi,
 ere.
- †Abigo, egi, actum; sic adigo, &c.
 †AMBIGO 11, caret praterito & sup. ere.
 †FRANGO, fregi 12, fractum, frangere.
 †Confringo, egi, actum; sic affringo.
 †LEGO, legi, lectum, legere.
 †Allego, egi, &um; sic pralego, relego.
 †Colligo, egi, e&um; sic deligo, eli-
 go, feligo; At
 Diligo, dilexi, dilectum, ere.
 †Negligo, neglexi, neglectum, ere.
 †Intelligo, intellexi, e&um, ere 13.

1 Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo*; unde *tudite* frequentativum apud Enn. & Lucr. & nomen *tudes*. Ab hoc, antiquum prateritum *tundi*, quod Char. & Prisc. dant *tundi*. Diomedes dat etiam *tunsi*, sed neutrum occurrit in aliquo idoneo auctore. Dati supinum *tunsum* argumento est participium *tunsum*. *Tunsi* gemit *area frugibus*. Virg. 2 Olim etiam dixerunt *abscondidi* juxta Priscianum. Supinum *absconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *absconditus* & *abscondire*. Quin & olim in usu *absconsum*, unde *absconso* apud Plinium, *absconso* apud Jul. Firm. Et *absconso* pro *absconso* apud Veteres Gloss. 3 *Conspici* reperitur apud Livium. 4 *Vergo* habet *verfi*, *versum* juxta R. Steph. *verxi* juxta Diomedem; sed sine auctoritate probati Auctoris. 5 *Figo* habet etiam *fitum*, juxta Diomedem; *sagittis confisus* Scaur. & Giffanius in Indice suo idem probat auctoritate Cic. & Varr. Observat etiam Scipio Gentilis Callistrarum ita locutum esse, *Si quando navis vel insula vel fracta*. 6 *Surgo* non dubium quin sit a *rego*. Nam, etsi more neutrorum sumatur; tamen proprie notat *surrego me*. Itaque *surgo* & *surrexi*, idem habent prateritum & supinum; unde *surrecta cornua* apud Columellam & *surrecto mucroni* apud Livium. *Pergo* an a *rego* sit dubitatur. Volunt esse a *Perago*. Sed ab eo esset *peregi*. 7 Unde *sultus* apud Plinium. 8 Ab inusitato *figo* est *fitus* apud Maronem & alios. 9 Diomedes adfert & *minxi* vel *meii*. 10 A *prodigo* quidem est *prodegeris* apud Plaut. Sed *saregi* vix invenitur, licet & hoc agnoscat Saurinius. 11 *Ambigo* venit ab *am* & *ago* interjecto *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uro*. Quin & *am* sit a Græco *αμψ*, quo ipso usus Cato. *Am terminum* pro *circa terrarum*. 12 A *frago*, unde *fragilis*. At *frago* a Dorico sive *Eolico*, *παγω* pro *παγω* sive *παγω*. 13 Hæc imitantur Græcum futurum *νεω*, sive prateritum passivum *λεω*. Olim etiam duo posteriora habebant *egi*. *Intellegi*. Ulp. *Neglegi*. Prisc. & Diomed.

TANGO,

Pingo, xi, etum, ere.
Repingo, xi, etum, ere.

VERBUM.

71

- †TANGŌ, tetigi 1, tactum, tangere. †FUNGOR, fundus sum, fungi.
 †Attingo, attingi, atactum: sic con- †Defungor, defunctus sum, defungū-
 tingo, pertingo. †RINGOR 6, caret praterito; ringi.
 †PAGO antiquum, pepigi 2, pactum.
 †PANGO, panxi, (olim pegi 3) pactum. H O.
 †Circumpango, panxi, pactum: sic
 depango, repango. †VEHO, xi, sum, ere.
 †Compingo, compegi, compactum: †Adveho, advexi, sum: sic conveho:
 sic impingo, suppingo. †TRAHO, xi, sum, ere.
 †PLANGO, xi, planctum, ere. †Abstraho, xi, sum: sic contraho, &c.
 †ANGO, anxi 4: &
 †CLANGO, claxi, sine supino.
 †CINGO, xi, cinctum, ere. L O.
 †Accingo, xi, nctum, ere: sic prae-
 cingo.
 †TINGO, tinxi, tinctum, ere.
 Intingo, xi, nctum, ere.
 †LINGO, xi, nctum, ere.
 Pollingo, xi, nctum, ere.
 †UNGO, vel ungo, unxi, (olim ungui)
 unctum, ere.
 Exungo, xi, nctum, ere.
 Inungo, xi, nctum, ere.
 †JUNGO, xi, nctum, ere.
 †Adjungo, xi, nctum: sic disjungo, &c.
 †MUNGO, xi, nctum, parum usitat.
 †Emungo, xi, nctum, ere.
 †STINGUŌ, exolevit.
 †Distinguo, xi, nctum, ere: sic ex-
 tinguo, praestinguo, restinguo.
 NINGO, xi, sine supino, ere.
 PUNGO, xi, parum usit. extra compo-
 sitionem: pupugi, punctum, ere.
 Repungo, xi, repupugi, & repunxi,
 repunctum.
 Compungo, axi, nctum: sic dil-
 pungo.

- †COLO, colui, cultum 7, colere.
 †Incolo, ui, ultum: sic accolo, &c.
 †CONSULO, ui, consultum, ere.
 †OCCULO, ui, occultum, ere.
 †MOLO, molui, molitum, molere.
 Emolo, emolui, emolitum, ere.
 †ALO, alui, alitum, & altum 8, ~~molere~~
 usit.
 †VOLO, volui 9, velle.
 †Nolo, nolui, nolle.
 †Malo, malui, malle.
 †CELLO 10, ~~fecit olim cellui, cellum~~
 Sed exolevit. Inde tamen composita
 sequentia.
 Antecello, antecellui, sine supino, ere.
 Excello, excellui, excellum, ere.
 Praecello, praecellui, praecellum, ere.
 Percello, percullui, percullum, ere.
 Recello, sine praterito, & sup. Liv. App.
 †FALLO, fecelli, falsum, fallere.
 Refello, refelli, sine sup. ere.
 †PELLO, pepuli, pulsium, pellere.
 †Appello, appuli, appullum: sic ex-
 pello, &c.

1 Ab antiquo tango; unde tagax. 2 Pepigi, venit ab antiquo pago; ut
 cecidi à tango, nempe à Dorico, τάνω pro τήνω. 3 Pegi. sic à pango, ut
 frogi à frango. Tonsillam post lavo in litore. Pacuv. apud Prisc. Usus qui-
 que Cicero, ut testatur Turnebus, Requiro placere terminos quos Socrates pegerit.
 Ubi pegerit nihil aliud est quam panxit. At pepigerit aliud fuerit: pepigi
 enim non à pango est, sed à pago, pro quo posteriores dixerit pacifcor. 4 Ad
 angō Priscianus format Supinum añctum. Diomedes vero añctum. Pro Priscia-
 no sunt glossae veteres, ubi legas añcti, añcturū. Sed neutrum apud Classi-
 cos facile reperies. Imo nec illud liquet an angō in Præterito factus añ-
 ctus: quod scribit Diomedes. Nam videtur hoc esse ionien. Interim non
 dubium quin ab añctum sit añctus & añctus. 5 Pollingo vix reperitur apud
 Veteres. Sed pollinxi & pollinctor est apud Plautum & alios. 6 Antiquo &
 ringo dixerit, unde verbale rictum. 7 Per syncopen hoc ex colitum; ut se-
 quentia: consultum, occultum, altum, ex consulitum, occultatum, altitum. 8 Ab
 illo altimatum; ab hoc altor, altrix, altitū. 9 Ab inusitato supino volitum
 est volitum; & inde per syncopen: volitū seu vulitū; ut à colitum, cultum,
 cultus. 10 Cello venit à Græco κέλλω moveo. Ex compositis ejus antecello
 caret supinis; Excello & praecello supinum habere videntur, quia ab eis fluxit
 excessus.

excellus & praecelsus; quae tamen Adjectiva potius sunt, quam lupina aut participia. Dicitur etiam *excello*, effice ut *excellent*. Cic. Unde censet Priscianus esse *excellus*, ut à *calco* est *calus*; at ab *excollo* esse *excoli*, ut à *percello* *perculi*, nisi dicas fieri pro syncopen pro *percellus*. Aiunt & dici *perculsi*, unde fit *perculsum*; sed loci pro eò adducti corrupte legi videntur, siquidem in melioribus omnibus fit *perculsit*. Porro *perculi* & *perculsum* sunt e in u mutato, ut *populi*, *pulsium*, à *pello*. Dicitur etiam *procello*, *proculi*. Plin. Jun. quod idem est ac *percello*, sed minus-usitatum. Inde tamen *procella*.

- ✕VELLO, velli, magis usitat. vulsi r, Infremo, ui, itum, ere.
 vulsam, vellere. ✕GEMO, gemui, gemitum, ere.
 ✕Avello, avelli, avulsium: sic divel- Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.
 lo, evello; sed revello facit etiam ✕TREMO, tremui, sine sup. ere.
 revulsi. ✕PREMO, pressi, pressum, ere.
 ✕SALLO 2, falli 3, falsum, fallere. ✕Comprimo, essi, ssum: sic deprim-
 ✕TOLLO 4, sustuli, sublaum, à sustol- mo, &c.
 lo: ✕sic extollo, extuli, elatum. ✕At- N O.
 tollo tamen caret praterito 5 & sup. ✕SPERNO, sprevi, spretum, ere.
 Desperno, evi, etum, ere.

M O.

- ✕COMO, comsi 6, comtum, comere. ✕STERNO, stravi, stratum, ere.
 ✕PROMO, promsi, promptum, ere. ✕Prosterno, avi, atum: sic consterno 7, &c.
 ✕Depromo, si, tum ✕sic expromo. ✕SINO, sivi 8, situm, sinere.
 ✕SUMO, sumsi, sumtum, ere. ✕Desino, desivi, & per sync. desii, itum.
 ✕Assumo, psi, tum: sic consumo, &c. ✕LINO 9, lini, livi vel levi, litum.
 ✕DEMO, demsi, demtum, ere. ✕Allino, allini, allivi, allevi, allitum, allinere: sic telino, &c.
 ✕EMO, emi, emtum, emere. ✕CERNO 10, crevi, cretum, cernere.
 ✕Adimo, ademsi, ademtum: sic dirimo, &c. ✕Decerno, evi, etum: sic secerno, discerno.

✕FREMO, fremui, fremitum, ere.

1 *Vulsi* negat dici Servius; sed usi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in plerisque codicibus Ovidii est, *Aurora Phryxæ terga revulsit ovæ*. Sed Cicero semper dixit *revelli*. 2 Dicitur etiam *salio*, *salivi*, *salitum*; quartæ. Item *salio* ejusdem. 3 Prateritum hoc regulare est, sed vix reperitur apud Vegetes. *Salis salsum* dixit Mummium apud Priscianum. 4 *Tollo* habuit olim *tolis* vel *toluli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à *tolero*, nam *tollo* facere debuit *toluli*, ut à *fallo* *fefelli*. Olim etiam videntur dixisse *tolli*, unde *tolisse* apud Ulpianum, referente Scaligero. 5 Nam *atrolli* & *allatum*, quæ inde formantur, affero sibi vindicavit: cum non atrollendi sive elevandi, sed apportandi habeant significationem. 6 Priscianus scribit *compsis*, *comptum*, &c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographia omittit p. Uti & Victorius facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, sed vitiose. Nec enim vel p, vel b, est in præsentis; contra quam fit in *scribo*, *scriptum*, *serpe*: *serpeum*, & similibus. 7 *Compossum* *consperno*, nunc primæ est, nunc tertie: primæ cum animi perturbationem notat: tertie quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *sini* facit; consona præsentis servat. 9 *Lino* facit in supino *litum*. Et *paribus* *lita* corpora *guttis*. Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Columellam *livi* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Maris tui crurore parietem linissi*. Apud Varronem *linii*. *Cum obtinuerit Vasa*. Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relvi* apud Terentium. Sed alii malunt esse à *releo*, quod ejusdem erit originis ac *deleo*. At *linivi* vel *linii*, *linitum*, sunt à *linio*, quod est quartæ. 10 *Cerno* tum tantum *crevi* & *cretum*, facit, cum sermo est de aedeundi hereditate. Verum in videndi significatione vix præteritum ac supinum ejus repetita.

TEMNO,

- X TEMNO, temsi 1, temtum, temnere. X Concoquo, xi, &um, ere: sic deco-
 X Contemno, contemsi, tum, ere. quo, excoquo.
 X GIGNO, genui 2, genitum, gignere. X LINQUO, liqui, linquere.
 X Progigno, enui, ium, ere. X Relinquo, reliqui, reliquum, ere.
 X PONO, posui 3, positum, ponere. X delinquo, derelinquo.
 X Compono, sivi, ium: sic appono, &c. X LOQUOR, locutus sum, loqui.
 X CANO, cecini, cantum, canere. X Alloquor, allocutus sum: sic collo-
 X Occino 4, occinui, occentum: sic. quor, &c.
 concino, &c. X SEQUOR, secutus sum; sequi.
 X Atsequor, utus sum: sic consequor, &c.
 Liquor, caret prater. s.

P O.

- X CARPO, carpsi, carptum, carpere.
 X Decerpo, psi, ptum, ere: sic discer-
 po, excerpto.
 SERPO, serpsi, serptum, ere.
 Inserpo, inserpsi, inserptum, ere.
 X REPO, repsi, reptum, repere.
 Obrepro, obrepsi, obreptum, ere, sic
 irrepro, subrepro.
 CLEPO, clepsi, (olim clepi) clepere.
 SCALEPO, scalpsi, scalptum, ere.
 Excalpo, excalpsi, tum, ere.
 X SCULPO, sculpsi, sculptum, ere.
 X Exculpo, psi, ptum: sic insculpo.
 X RUMPO, rupi, ruptum, rumpere.
 X Abrumpo, api, ptum: sic corrup-
 po, &c.
 X STREPO, strepsi, streptum, ere.
 X Obstrepro, obstrepsi, obstreptum,
 ere: sic constrepro, perstrepro.

Q U O.

- X COQUO, coxi, coctum, coquere.

R O.

- X TERO, trivi 6, tritum, terge.
 X Attero, attrivi, itum: sic contero,
 &c.
 X QUERO, quaesivi, quaesitum, ere.
 X Acquiro, acquisivi, acquisitum, ere:
 X sic conquiror.
 X SERO 7, sevi fatum, serere.
 X Asero, assevi, assitum: sic consero,
 infero, & reliqua qua seminandi sig-
 nificationem habent. Qua vero aliam,
 nempe ordinandi, obstruunt, faciunt ui-
 & ertum: ut,
 X Asero, asserui, asseritum: sic conse-
 ro, deseror, infero, &c.
 X GERO, gessi, gestum, gerere.
 X Aggero, sivi, stum: sic congero, &c.
 X URO, ussi, ustum, urere.
 Aduro, adussi, adustum: sic combu-
 ro, &c.

1 Præteritum temsi, & temtum haud facile extra compositionem in-
 venias. Apud Senecam tamen est verbale temtor. 2 A geno, quo Cato
 Varto, Censorinus & alii utuntur. 3 Pono fecit olim postivi. Plaut. Depo-
 sivi. Catull. 4 Veteres dixere oceano vocali simplicis servata. Occanera
 cornua. Tac. Similiter recano dicebant pro recino. Porro cano olim etiam ca-
 nui fecit. Item compositum ejus oceano, oceanus. Cornicines occanuerunt. Sall.
 apud Prisc. Similiter consti pro constiti dixerunt, & premi pro pressi, atte-
 rui pro attrivi, &c. 5 Aliquesacio mutatur liquesfactus sum. 6 Tero fecit olim
 terus. Quo usus Plautus. Priusquam teruerunt. Nam ita legitur in optimis
 manuscriptis. Similiter dixit Tibullus. Aus operi insuetas atteruisse manus.
 Apud Tacitum quoque in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est,
 Max atteritibus opibus: Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum a zero fuit
 serui, sic à sero non sevi tantum, sed & serui dixere. Usus hoc Ennius
 Prichano teste. Atque hoc remansit in compositis quando translate sumun-
 tur: ut, inserui, asserui, conserui, deserui, disseui, exserui, &c. Nam proprie dese-
 rere est, à statione decedere: inserere, semina inspergere; dissevere, semina in
 diversis areolas spargere: & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris,
 olim duplex fuisse sero, unum ab alpo, hoc est, ordinis: alterum à seripso seu
 seripso, id est, sero & extrito: ac priori significatione fecisse serui, sertum &
 posteriori autem sevi, satum. 8 Verro (inquit Priscianus) secundum Ser-
 vium versi facit, secundum Charitum verri, quod & usus comprobatur. Su-
 pinum.

pinum ejus *versum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verri-
zum* pro *versum* dixere: nam *verbale converterit* est apud Appuleium.

- ✕CURRO, cucurri 1, cursum, ere.
✕Decurro, decurri, & decurri, decursum: sic excurro, præcurro, procurro, accurro.
✕Alia nunquam aut raro geminant, ut.
✕Occurro, occurri, occursum: sic discuro, incurro, recurro, succurro, transcurro, circumcurro, concurro.
✕FERO, tuli, latum, ferre.
✕Affero, vel adfero, attuli, allatum, ut sic aufero, &c. Sed littero 2 pro patior, caret præterito & supino.
FURO 3, caret præterito 4. & supino.
✕QUEROR, questus sum, queri. Conqueror, conquestus sum, conqueri.
S O.
✕ARCESSO 5, arcessivi vel arcessii, arcessitum 6.
✕LACESSO, lacessivi, lacessii 7, vel lacessi, laceffitum: sic lacecco, capecco. Sed Incesso, incessi, sine supino, ere.
✕VISO 8, visi, visere.
✕Inviso, invisi: sic reviso.
✕PINSO, pinxi & pinlui, pinstitutum 9, pinsum & pistum.
DEPSO, depsum (olim depssi, Varr.) ere. Condepso, ui, ere: sic perdepso. Catul. T O.
✕FLECTO, flexi, flexum, flectere.
✕Deflecto, xi, xum: sic inflecto, &c. NECTO, nexi & nexui, nectum. Connecto, connexi, connexui, xum, sic annecto, innecto.
✕PECTO 10, pexi, minus usq. pexui, xum. Depexo, xui, xum.
✕PLECTO, plexi 11, minus usq. plexui, plexum.
✕Implecto, implexi, ui, xum. METO, messui, messum, metere. Demeto, demessui, demessum, ere.
✕PETO, petivi, petitum, petere.
✕Appeto, rivi, itum: sic repeto &c.
✕MITTO, misi, missum, mittere.
✕Admitto, si, ssum: sic committo, &c.
✕VERTO, verti, versum, vertere.
✕Adverto, ti, sum: sic converto, &c.
✕STERTO, stertui, sine sup. ere. Desterto, destertui, destertere.
✕SISTO, stiti 12, statum 13.

1 Curri in præterito usurpat Tertullianus. Pedibus stetit, curristi nummi. Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam *sustuli* & *sublatum* retinent tollendi significationem; ac proinde ea *suffero* sibi vindicare nequit, sed ad veram originem pertinent, quæ est *solvo* vel potius *sustolvo*. 3 Imo nec in prima hodie persona invenitur. Olim ea usum Varronem auctor est Priscianus. 4 *Furus* tamen inde flectit Servius. Imo & *Sedulius* dixit *furuerunt* iussa tyranni: Neque dubitarunt, eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non sunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore, *accessio* dici solet. Est autem *arcesso* ab *arcio*, ut sequentia à *lacio*, *facio*, *capio*, *incedo*, *video*. Nam veteres subinde ar usurpabant pro *ad*, ut compluribus exemplis ostendit Priscianus. 6 In *arcessitum* & reliquis penultima est longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Sallustius, Liviusque etiam *arcessiri* & Colum. *lacessiri*. 7 *Lacessi* & *lacessi*. per syncopen dicuntur pro *lacessivi*. Item *lacessi*, & *capessi* syncopen passa, sed imprimis ea usitata in *incesso*. 8 *Viso* caret supino, *visum* autem semper est à *video*. 9 *Pinstum* *incesso* est: duo alia *supina* per syncopen facta. 10 *Pestis* videtur olim habuisse *pestitum*. Nam apud Colum. est *pestita*, *lana*. Hinc forsan *Asper pestivi*, agnoscit recte Prisciano, sed vix reperitur apud idoneum Scriptorem. 11 *Plexus* nonnullis videtur esse à *plecto*, quando significat *implecti*, *necto* 3; *plexi* vero quando significat *punio*. Sed hoc discrimen non observatur. Potius eo differunt, quod *plexus* sit usitatius, *plexi* in usu esse desiderit. 12 *Sistis* activum *siti* facit, sed *sisto* neutrum, ut volunt, à *sto* caput *steti*. Exempli gr. Activum præteritum est, *Antea illum istic stiti, nunc hic enim stis*. At neutrum præteritum est, *Antea illic stetit, nunc hic stetit*. 13 Inde *statis dies* & *stata sacrificia*. Nam *statis* hic valet *relaxatio*, ut vetus Onomasticon exponit. A *supino* statum venit etiam *stator* qui sistit, unde *Jupiter stator* apud Romanos.

Relisto,

- ✕ *Resisto, restiti 1; sic resisto, &c.*
 ✕ **AMPLECTOR**, amplexus sum 2, am-
 plecti.
 ✕ **COMPLECTOR**, complexus, sum,
 complecti.
 ✕ **DIVERTOR** & diverto, diverti, 3 tan-
 tum: sic pravertor & praverto, pra-
 verty.
 ✕ **Revertor**, reverti 4, ab antiq. re-
 verto.
 ✕ **NITOR**, nifus & nixus sum, niti.
 Adnitor, adnifus vel adnixus sum;
 ✕ *sic Enitor, innitor 5.*
 ✕ **UTOR**, usus sum, uti.
 ✕ **ABUTOR**, abusus sum, abusi.

V O.

- ✕ **SOLVO**, solvi, solutum, solvere.
 ✕ *Abfolvo, vi, utrum: sic persolvo, &c.*
 ✕ **VOLVO**, volvi, volutum, volvere.
 ✕ *Advolvo, vi, utrum: sic convolvo, &c.*
 ✕ **VIVO**, vixi, vitum, vivere.
 ✕ *Convivo, convixi, &um: sic revivo.*
 ✕ **Calvor** 6, antiquum absque praterito.

X O.

TEXO, texui, textum, ere.

Attexo, ui, xtum; sic contexo, &c.

NEXO, is, nexui, nexum; vel nexo, as,
 frequentativum à nexō.

- O purum 7.
 ✕ **AREFACIO**, feci, factum, facere.
 ✕ *Arefacio, arefeci, arefactum: sic be-
 nefacio, & reliqua composita cum no-
 mine vel adverbio. Cetera à in i mu-
 rant; 8 ut;*
 ✕ **AFFICIO**, affeci, affectum: sic conficio,
 &c. Sed officio caret supina.
 ✕ **JACIO**, jeci, jactum, jacere.
 ✕ **Abjicio**, eci, ectum: sic adjicio, &c.
 ✕ **SPECIO** 9, non est in usu praterquam in
 compositis.
 ✕ **ADSPICIO**, adspexi, adspectum: sic
 inspicio &c.
 ✕ **LACIO** exolevit.
 ✕ **ALLICIO**, allexi, allectum: sic illicio,
 pellicio. At Elicio, elicui 10, ci-
 tum.
 ✕ **FODIO**, fodi, fossum, ere.
 ✕ **CONFODIO**, di, stum: sic effodio, &c.
 ✕ **FUGIO**, fugi, fugitum, ere.
 ✕ **DEFUGIO**, gi, itum: sic diffugio, &c.
 ✕ **CAPIO**, cepi, captum, ere.
 Satisfacio, satisfeci, satisfectum.
 ✕ **ACCIPIO**, accepi, acceptum: sic in-
 cipio, &c.
 ✕ **RAPIO**, rapui, raptum, ere.
 ✕ **Abripio**, ui, eptum: sic corripio, &c.
 ✕ **CUPIO**, cupivi 11, cupitum, ere.
 ✕ **SAPIO** 12, sapivi vel sapii, & usitatus
 sapii, sine sup. sapere.
 ✕ **DESIPIO**, pivi, pui: sic resipio, &c.

1. Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde deda-
 ctum: ut, *exiturus* apud Ulpianum. 2. *Amplector* est à *plecto*, eaque causa
 est, cur à Supino *plexum* faciat *amplexus*. Ac par ratio in *complector*. 3. Vi-
 detur & olim supinum fuisse in usu, unde *diverferium*. 4. *Reverti* dicere
 amat Tullius & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt *reversus sum*.
 ✕ 5. Sed n. potius amat *conmitter*, *obmitter*, *permitter*, *remitter*, *submitter*, unde *con-*
nixus, *obnixus*, à quo *obnix*, *pernixus*, unde *pernix*, &c. *Enixa* dici volunt
 de eâ, quæ peperit; *enixus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id
 discrimen obtinet, perpetuum tamen non est. 6. Unde *calvitur* apud
 Plautum: & infinitivus *calvi* apud Sall. Cæterum & Priscianus agnoscit
 & *calvo*, *calvi*, ut *solvo*, *solvi*. A *calvo* vel *calvor*, hoc est, *decipio*, dicta vi-
 detur *calumnia*, quasi à supino *calutum*. 7. Verba in *io* exeuntia quibus-
 dam in locis perdunt *i*. Nam à *capio* est *capui* quod regulariter est *ca-*
pui. Sic *cape* pro *capio*. Item *capito*, *caperem*, *capere*. 8. Quædam etiam
 abijciunt vocalem ante *o*: ut, *latifico*, *magnifico*, *notifico*, *significo*. 9. A quo
 & quædam sunt primæ sed deponentia; ut, *conspicor*, *suspicio*. 10. Vete-
 res similiter etiam *alicui*, *pellicui*, *illicui*, dixere; pro quibus usitatus *allexi*,
 &c. 11. More verborum quartæ. Sane & Lucretius *cupiret* dixit pro *cuperet*.
 12. Verisimile est *sapio* olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit *sapivi*.
 Quod etiam confirmat Diomedes cum *respio* ait esse quartæ, ejusque in-
 finitivum esse *respire*. A *respivisse* est *respisse*, unde *respisse* apud Terentium,]
 ut est *sapisi* apud Martialem, pro *sapivisti* vel *sapivisti*.

- XPARIO, peperi, partum, pro paritum. XRUO, rui, ruitum s, ruere.
 Unde pariturus apud Ciceronem. Com- XCorruo, corruui, corrutum: sic diruo,
 posita ejus sunt quarta.
 XQUATIO 1, olim quassi, quassum, XSTRUO, struxi, structum, ere.
 ere. XAstruo, xi. sum: sic construo, &c.
 XConcutio, concussi, concussum: sic XMETUO, tui, (olim metutum Lucr.)
 discutio, &c. metuere.
 XINDUO 2, indui, indutum; ere. Præmetuo, ui, ere.
 XSTATUO, statui, statutum, ere. LUO, lui 6, luere.
 Constituo, ui, tum: sic instituo, &c. XCONGRUO 7, congrui, ere.
 XACUO, acui, acutum, ere. Ingruo, ingruui, ere.
 Exacuo, exacui, utum, ere. RESPUO, respui, respuere.
 XMINUO, minui, minutum, ere. XExpuo, ui, ere: sic inspuo.
 XDiminuo, diminui, tum, ere. XNUO, non est in usu.
 XSUO, sui, sutum, suere. XAbnuo, nui, ere: sic annuo, &c.
 XAssuo, ui, utum: sic consuo, &c. XFRUOR, fruius vel fructus sum, frui.
 IMBUO, imbui, utum, ere. Perfruor, perfruicus sum, perfriui.
 XARGUO, argui, argutum, ere. XMORIOR, mortuus sum 8, mori.
 Redarguo, ui, tum, ere. XEmorior, emortuus sum: sic im-
 XTRIBUO, tribui, butum, ere. morior, commorior.
 XAggribuo, ui, tum: sic contribuo, XORIOR, ortus sum 9, oriri.
 & distribuo. XAdorior, adortus sum: sic exorior,
 XABLUIO, ui, utum: sic diluo & cetera &c.
 composita à lavo, aut antiquo luo. XPATIOR, passus sum, pati.
 XFLUO, fluxi, fluxum 9, fluere. XPerpetior, perpeffus sum, perpeti.
 Affluo, xi, xum: sic consluo XGRADIOR, gressus sum, gradi.
 &c. XAggredior, aggressus sum: sic con-
 XPLUO, plui 4, pluere. gredior, &c.

1 Quass non est in usu extra compositionem. Quassum est apud Servium.
 Unde frequentativum quasso. 2 Ab *induo*. Sic exuo, exui, exutum, ab *induo*.
 3 Antiquè & *fluatim*, unde verbale *fluatus*. 4 Pluvi antiquum est. *Us mul-*
tum pluerat. Plaut. Imo Prisciani ætate etiam legere erat apud Livium.
Lapidibus pluisse, sanguine pluvit. Hodie in Livio est *pluisse* & *pluit*. 5 A
ruo est etiam *rutum*. Unde *ruta casa*. *Ruturus* tamen est apud Lucanum.
 6 Luv olim fecit *luvi*, unde *diluvium*, *colluvias*, *interluvias*. Sic à *fluo* olim
 fuit *fluvi*, unde *fluvius*: à *pluo* *pluvi*, unde *pluvia*. Porro videtur fecisse in
 supino *luitum*, unde *luiturus*. Claud. 7 Simile est *batno* & *cluo*, quæ icidem
 supino carent. 8 Participium est *moriturus*, quasi à supino *moriturum*. 9 Or-
 tus est per syncopen ex inusitato *oritus*: quomodo & *oriturus* dixit Hora-
 tius. Nil *oriturum alias*, nil *ortum sale facientes*.

QUARTA CONJUGATIO.

- XVerba quarta conjugationis habent in citum, (olim fancivi vel fancii)
 Præterito IVI, in Supino ITUM, ut, fancire.
 XAUDIO, audiui, ditum, ire. XFARCIO, farsii, fartum, † ire.
 XExaudio, ivi, itum: sic inaudio. Infarcio, infarsii, infartum, ire.
 Confercio, confersii, confertum: sic
 differcio & refercio.
 Excipiuntur. XSARCIO, farsii, fartum, ire.
 XVINICIO, vinxii, vindum, ire. XRefarcio, refarsii, refartum, ire.
 XDevincio, xi, tum; sic revincio. FULCIO, fultii, fultum, ire.
 XSANCIO, sanxi, sanctum, & fan- Suffulcio, suffulsi, suffultum, ire.

† Integre sit *farcitum*, unde remansit *farcimen*, ac Participium *farcitus* est
 apud Ciceronem. Ex *fascitum* fecere *farsitum* & *fartum*.

- RAUCIO**, raudi 1, raudum, ire.
 Irraucio, irraudis, irraudum, ire.
SEPIO, sepsi 2, septum, ire.
 Consepio, pſi, tum : sic circumſepio, diſſepio.
X SALIO 3, ſalii 4 & ſalui, ſaltum, ire.
X EXILIO, exilii & exilui, exultum : sic deſilio, &c.
SINGULTIO, ivi, tum 5, ire.
X SEPELIO, ſepelivi, ſepulturn, ire.
X FERIO, abſque praterito 6, & ſupino.
HAURIO, hauſi 7, hauſtum, ire.
 Exhaurio, exhausti, ſtum, ire.
AMIGIO, amicum 8 & amixi, amicum.
X PARIO eſt tertia. Sed compoſita ejus ſunt quarta. & in e mutans, ut,
X APERIO, aperui, apertum, ire.
X OPERIO, operui, opertum, ire.
X COMPERIO, comperi, compertum, ire.
X REPERIO, reperi, repertum, ire.
X SENTIO, ſenſi, ſenſum, ire.
- X Aſſentio**, ſi, ſum : sic conſentio, &c.
X VENEO 9, venii, ſine ſup. venire.
X VENIO, veni, ventum, ire.
X ADVENIO, adveni, adventum : sic Xconvenio, &c.
X GESTIO, geſtivi, ſine ſup. ire.
X INEPTIO, ineptivi, ire.
X CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
COENATURIO, cœnaturire.
 Sic dormiturio, & alia meditata dicta, prater parturio, nupturio, eſurio, que prateritum habent, ſed carent ſupino.
X EXPERIOR, expertus ſum, iri.
X COMPERIOR, ſine prater, 10, iri.
Aſſentior, aſſenſus ſum, iri.
X OPPERIOR, oppertus ſum 11, iri.
X METIOR, meſtus ſum 12, metiri.
X DIMETIOR, dimenſus ſum : sic emetior.
X ORDIOR, orſus ſum, ordiri.]
X EXORDIOR, exorſus ſum, exordiri.

1 Apud Tullium vulgo legitur *irraucueris*, quod ſit à *raucio*. Sed Prifcianus legit *irraueris* : quomodo & *irraudis* dixit Lucilius. 2 Livius *ſepiui*. 3 Pro ſalto. Nam pro ſate conſpergo regulam ſequitur. 4 Ex inuſitato ſalivus dixere ſalui & ſalii. Ita apud Maronem libri alii ſalvere, alii ſalivus habebant jam olim, ut ex Diomede & Prifciano videmus. 5 Utrum lupinum ejus ſit ſingultitum an ſingultum non ſatis convenit : poſterius expreſſum propter verbale ſingultum. Omnino ſatius ſit abſtinere ſupino. 6 Charifiſtus tamen ferii agnoſcit. 7 Varro etiam *haurii* dixit. Et *hauſtum* pro *hauſtum* dici, argumento eſt *hauſurus* apud Maronem. 8 Interdum & *amicivl*. Sed *amixi* cæteris eſt uſitatus. 9 *Veneo* venit à *venum* & *eo*. Quod argumento eſt illud ſupino carere : quia ſupina ſiunt à verbis, non verba à ſupinis. Quin & *venum* ire dicitur pro *ad venum* ; ut *mercatum* ire pro *ad mercatum* apud Plautum. 10 Sed mutatur prateritum à *comperio*, de quo dictum. 11 Plautus *apperitus* dixit. 12 Addunt interdum *facere metitus ſum*, atque hinc *dimetitus* eſte apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc eſt *demetata*.

OBSERVATIONES DE QUATUOR

Conjugationibus Verborum.

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem eſt, pro diverſa ſignificatione, vel primæ ſunt Conjugationis, vel tertiæ ; ut, *Aggero*, *aggeras*, *aggerare* : & *aggero*, *aggeris*, *aggerere*. Sic *appello*, *compello*, *colliigo*, *deſigo*, *eſſero*, *ſundo*, *mando*, *niſto*, *obſero*, *volo*, *pando*, *conſternor*.

Quædam præterea quantitate differunt ; ut, *dico*, *as*, *are* : & *dico*, *is*, *dicere*. Sic compoſita, *abdico*, & *abdico* ; *indico*, & *indico* ; *pradico*, & *pradico*. Similiter *lego*, *as*, *are* : & *lego*, *is*, *ere*. Item compoſita, *allego* & *allego* ; *relega* & *relego*. Sic *educo*, *as*, *are*, & *educo*, *is*, *ere*. Hijs adde *colo*, *pedo*.

- † Adoleo 1, vel esco, evi, ultum. † Adhæreo, si, sum, ere; sic inhæreo, &c.
 Exoleo, vel esco, evi, etum 2. † TORREO; tostui, tostum, ere.
 Oboleo, vel esco, evi, etum. † MOEREO; mæstus 10 sum, ere.
 Aboleo, vel esco, evi 3, itum 4. † REOR, ratus sum, veri
 Oboleo, obolui 5, oboluium: † MISEREOR, misertus 11 sum, eri.
 Inoleo, sive inoleasco, redoleo, sub-
 oleo, peroleo 6, vix in perfecto
 apud classicos Scriptores inven-
 niatur: unde alius per evi, alius
 per ui 7 rectius efferri videntur. * Glabreo, in præterito & supino non
 occurrit.
 † SOLEO, solutus sum 8, more passivorum. S E O.
 † TENEEO, tenui, tentum, tenere. † CENSEO, censui, sum, ere: sic succensio.
 † Abstineo, ui, entum, ere; sic contin- Sed recensitus 13 penultimâ longare-
 tineo, &c. præter attineo; pertineo, mansit ab antiquo recensire pro re-
 qua supinis caret. censere.
 † NEO, nevi, netum, nere. Densio, caret præterito & supino.
 † MANEO, mansi, manium, ere. T E O.
 † Permaneo, permansi, sum, ere. † PATEO, patui, absque supino 14, ere.
 * MINEO, nui, ere, Luc. † FATEOR, factus sum, eri.
 Emineo 9, ui, ere; sic immineo, &c. † Confiteor, confessus sum; sic pro-
 fiteor. At Diffiteor caret præterito.
 Q U E O. V E O.
 † TORQUEO, torxi, tortum, ere. † MOVEO, movi, motum, ere.
 † Contorqueo, si, tum, ere; sic detor- † Commoveo, vi, tum, ere: sic emo-
 queo, &c. veo.
 † LIQUEO, ui, parum usitat. † FOVEO, fovi, fotum 15, ere.
 Deliqueo, ui; sic colliqueo. VOVEO, vovi, votum, vovere. †
 R E O. Devoceo, vi, tum, ere.
 † HÆREO; hæsi, hæsum, ere. † CAVEO, cavi, cautum, cavere.
 † FAVEO, favi, fautum, favere.

1 De hoc jam in simplici oleo vidimus. Hoc vero, & cætera compo-
 sita in sco tertiæ sunt, sed hic referuntur, quia secundæ sunt adoleo, & cæ-
 tera in eo, à quibus illa in sco sua capiunt præterita & supina. 2 Un-
 de, uti dictum, exoletus puer, qui desit oleo, id est crescere. 3 Livius
 & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & aboletum, sed sine
 auctore. 5 Plautus sæpius & Suet. 6 Tutius tamen inolevi dixeris cum
 Gellio. Item perolevi cum Lucilio; sed inolitum, redolitum; subolitum, per-
 litum, vix leguntur. 7 Per ui & itum, tutius videntur proferri. 8 Solutus
 est apud Sallustium. Quia & observat Charisius verbum hoc carere fu-
 turo, quia non potest aliquis futuris adulescere. 9 Emineo & alia quæ
 Despauterius formari vult à maneo, fiunt ab antiquo mineo, quod occur-
 rit apud Lucretium, Inclinata miment in eandem prodita partem. Et derivatur à
 mina, quod locum excelsum denotat, unde mina murorum propugnacu-
 la. 10 Nisi mæstus potius nomen sit, ut videtur. 11 Per syncopen ex
 miserius: quo usus Terentius. Porro dicitur misereor & miseror, sed il-
 lud secundæ est, hoc primæ. Etiam constructione differunt, ut in Syn-
 taxi dicitur. 12 Ovidio etiam census sum: 13 Videntur tamen & recen-
 sus dixisse à supino censum; unde substantivum recensio & recensio. Nempe
 verbale recensio est à recensere. At recensitus est ab antiquo censio pro
 censio. 14 Nam passum quod ei tribuunt, est à pando. Sane Cicero ait,
 Passus velis perveni: ut Maro, Velorum pandimus alas. Ac ab eadem origi-
 ne Ennius, Passus palmis, Virgilius Crinibus passis. 15 Supina hæc in sum
 videntur fieri per syncopen. Ut fovum pro fovitum, fautum pro favitum,
 & cautum pro cavitum: unde cavatio apud Festum. Et ut dicimus cavi
 ita etiam dicitur catum apud Hor. & Cic. & cate apud Plaut.

- †PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere. Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.
 Expaveo, expavi, expavere.
 †FERVEO, ferbui 1, fervere. E O purum.
 †Deferveo, deferbui, ere.
 CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.* VIEO, vievi, vietum, viere.
 †LANGUEO, langui, *sine supino*, ere. †CIEO, civi 3, citum 4, ciere.
 Relanguco, ui, Claud.
 †TUBOR, tuicus sum 5, tueri.
 AVEO, caret *preterito & supino*, ere. Antiquum aluco caret *preterito & supino*.

TERTIA CONJUGATIO.

- †Verba tertia Conjugationis varie faciunt Præterita & Supina.
 †Accumbo 8, cubui, itum: sic discumbo,
 †LABOR, lapsus, sum, labi.
 †Delabor, pſus, sum, sic dilabor, &c.

B O.

C O.

- †BIBO, bibi, bibitum, bibere.
 †Combibo, bi, tum; sic Tebibio, im- bibo.
 GLUBO, glubi 6, glutitum, ere.
 Deglubio, bi, tum, ere.
 †SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.
 †Adscribo, pſi, tum; sic describo, &c.
 †NUBO, nupſi 7, nuptum, ere.
 Obnubo, pſi, prum; sic innubo, &c.
 SCABO, scabi, *absque supino*, scabere.
 †LAMBO, bi, *absque supino*, ere.
 †Composita à CUBO, quæ sunt hujus Conjugationis, in antebo, adſeſcunt, quod tamen perdunt in præterito & supino.
 †DICO, dixi, dictum, dicere.
 †Addico, xi, ætum; sic dedico, &c.
 †DUCO, duxi, ductum, ere.
 †Abduco, xi, tum: sic Adduco.
 †ICO, ici 9, ietum, icere.
 †VINCO 10, vici, victum, vincere.
 †PARCO, peperci, parciunt 11, & parſi, parſum, parcere.
 †Comparco, comparſi, comparſum,
 †CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.
 †AMBO, evi, etum, eſcere.
 Excreſco, evi, etum, sic concreſco, &c.
 †QUIESCO, evi, etum, eſcere.

1. Ferveo, debuit facere *ferum*, ut *mones, monui*; sed dicitur *ferbus*, mutatâ v consona in b. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *ferro* tertiz, ut *Sparabam* jam *deservisse*, adolescentiam, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fervet: fervis nunc fervet ad annum*. Quamvis à Quiniliano parum probatur. 2. Connixi Prisciano teste, dixit Turpilius Comicus vetus. Connixi usurpius est. 3. Civi non est à *cies*: sed capit hoc à *cio* quartæ, quomodo dicimus *accire*. 4. Penultima in *citum* à *cies* est correpta; at à *cia* quartæ producitur: ut in *Profodia* dicitur. 5. Unde *tuisio*. At à *tuer* quod tertiz est, venit *tutus*, & *tutari*. 6. *Vollio* est *glupſi, glutum*: quia Plauti est *glupſa* *Menas*. 7. Et à *nabor nupta sum*. 8. *Accumbo*, & reliqua ideo habent *m*, quia olim dicebatur *cumbo pro cubo*, ut etiamnum *junga pro jngo*. 9. *Cic*, *ſadus icisse*. 10. *Vineo* perdit *n*, quia venit ab antiquo *vico*, quod ex *noo*. A *vico* est *vicapota*, Dea quæ dat vitcere & potiri. Ab eodem *parvicax*, qui ad victoriam perseverat. 11. *Parciunt* venit à præterito *parci* quod reperitur apud *Nævium*: & in quibusdam etiam *Plinii* editionibus; *Italia* *parciunt* est *vetere interdito* *Patrum*, ut diximus. Ubi alii legunt, *Parci* *vetere interdito* *Patrum* diximus. Inde tamen venit *parcitas*, quod reperitur apud *Senecam*. Et à *parſum* *parſurus* apud *Livium*. 12. Sequuntur verba in *ſeo* quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est parum certa, ut in *creſco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt; vel primitiva sunt, inſuitata, ut *quiesco*, unde *quiesco*, & *sueo*, unde *sueſco*. *Conſueo* autem & *Priscianus* agnoſcit. 13. Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Extra eam ſignificationem vix quicquam ab hoc ſupino legitur. *Virgillii* quidem est *excretos à maribus agnos*; sed id rarum est.

Impersonalia passivæ vocis sunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Currunt, turbantur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter Defectiva numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera Impersonalia vocantur, non quod nullam certam personam significant, quomodo verba Infinita dicta, sunt Impersonalia; sed quod personis primariis, hoc est prima secundaque, destituantur.

Nec verum est, quod dicunt, Impersonalia esse, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt; siquidem Impersonalia tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se Nominativum habent. Ut, *Istos facinus nostro generi non decet.* Plaut. Et *me quidem hac conditio nunc non punitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam.* Ter. *Quare, obsecro, nequid plus minusve faxit, quod nos post pigeat, Geta.* Idem. *Non idem mihi licet quod is, qui nobili generi nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratus est.* Ovid. *Nunc tertia vivitur ætas.* Idem. *Canaque fulpioris nymphæ natusur aquis.* Mart. *Tota mihi dormitur hyems.* Idem.

Adde quod, cum Nominativus nullus est, haud diffidendum est, casum obliquum rectè munia prestare. E. g. *Miseret me tui,* idem est huic, *Ego miseror tui.* Similiter *Punitet me conditio,* idem est Plautino isti, *Conditio me punitet.* Et *Pudet me horum,* idem est quod Terentii, *Hac pudet.* Imo nec incommode dicas intelligi Nominativum cognatæ significationis. Ut, *Punitentia punitet me; tadium tadet; pudor pudet.* &c. Vel Nominativum in Impersonalibus ipsis includi. Sic licet *mibi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere,* idem sonant ac *libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere.* Ubi licitum pro Substantivo sumitur, ut opus. Aut denique Infinitivas, qui verba hujusmodi sequitur, Nominativi vicem supplebit. Sic *libet tibi tacere, idem erit ac, tibi tacere, licet tibi;* sive est res licita tibi. *Libet mihi hoc facere, idem quod, tibi facere hanc rem libet mihi. Oportet illud agere, Idem ac actio gerenda fieri debet, necessaria est.* Nec refert, si quædam, dum res ipsa clamat, duriuscule sic resolvantur.

Par vero ratio Impersonalium passivæ vocis, iis absque Nominativo usurpatis. Sic *flatur, vivitur,* idem sunt ac *flamus, vivimus.* Et illud Maronis, *Uspes adeo turbatur agris* (quam sectionem & Servius probat, & olim agnovit Quintilianus) non aliud est ab illo, *Uspes adeo turbamur agris,* quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus Nominativus cognatæ significationis. Quomodo in *vivitur, vita:* in *curritur, cursus:* in *itur, iter* vel *via:* in *fedetur, fessio.* Sic *pugnatur* cum dico, intelligitur *pugna.* Cicero, *Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, qua cum Rege pugnata est.* Eodemque pene modo dixit Sallustius, *Qua negatis multa magno, quam pratum male pugnatum à suis, regem tenebant.* Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, *Non est ab isto perseveratum, perseveratio perseveratum Latinum non est.* Sic cum Tacitus ait, *Procursum est ab hoste:* nominativus *cursus* subintelligi nequit. Et tamen in his quoque Nominativus potestate inest; cum prioris loci sententiæ sic *iste non perseveravit, posterioris; Hostes procurrerunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *fit* & nomen verbale: quomodo *procursum est* significat *cursus fit, Migratum est, migratio fit: regnum est, regnum fit.*

Atque ex his liquido constat Impersonalia neutiquam dici, quod non habeant ante se Nominativum certæ personæ, sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum vero, defectum non tam à parte verbi,

bi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertiæ personæ. Quod exinde etiam liquet, quia notæ illa Imperpersonalia adhuc in primâ & secundâ personâ inveniuntur, *Si non dedecus tua jussu*, Stat. *Ira nunc padeo, atque ita pævo*. Plaut. *Miserere mei anus*. Ean. *Arcaidii miserescite regis*. Virg. *Adolescens loquere nisi piger*. Plaut. *Pamitoo quoque pro pamitete me*, dixisse præci videntur. Nam apud Justinum legitur, *Primi pamitere caperunt*, quod non à *pamitete* est, sed quasi *pamitoo*. Alioquin diceret, *Primos pamitere capio*. Sic Appuleius, *Quom caperis sero pamitoo*; pro *Cum caperis sero te pamitete*.

Quin & spissus est iste multorum error, cum existant Imperpersonalia penitus destituti tertiæ plurali; quæ toties usi Veteres, præsertim in *decur*, & Imperpersonalibus patheticis, *Parvum parva decant*. Hor. *Qua adsolent quoquo operent signa*. Ter. *Non te hæc pilleus? Idem. Quare se aliena decant*. Cic. *Hæc facta ab illo oportebant*. Ter. *Semper metuit quem sava pudobant*. Læt. Nec obscurior res in Imperpersonalibus passivæ vocis. *Quo in genere multa peccantur*. Cic. *Noctes vigilantur amara*. Ovid. *In castro gentiois qua regnantur*. Tac. *Sacris piscibus ha natantur unda*. Mart.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porò voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos; titrum ad verba, an ad participia propriùs pertineant, hic in consilio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant:

Porò à nomine casam, à verbo agendi, vel patiendo, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec jussa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, $\left\{ \begin{array}{l} Di, \text{ Genitivi casus.} \\ De, \text{ Dativi \& Ablativi.} \\ Dum, \text{ Nominativi \& Accusativi.} \end{array} \right.$

Gerundia autem activè majore ex Parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causa*: id est, ut erudiretur. *Urbesque videndo famulus*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Aræ ad discendum facillæ*: id est, ut discantur.

Observationes de Gerundiis.

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur enim in Nom. *Dicendum est*; in Genitivo *dicendi causa*; in Dativo *dicendo opta*; in Accusativo *ad dicendum*; in Ablativo *dicendo confugit*. Causam autem structuræ istæ explicant. Cum Gerundia sint Adjectiva; nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario contentiam cum Substantivo intellecto: quod non aliud est quam Infinitivus

ejusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativum regunt suæ originis etsi non exprimatur. Sic cum dico *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utique si dico *pugnandum est pugnam*, *pugnare* itidem subintelligitur; sed tunc constructio erit duplex, sic *pugnare pugnam* est pro *pugnatio pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt: ut, *Tempus videndi Luna*, *tempus legendi Librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, ac si esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videnda visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaustis. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullò fundamento innitur, quodque non sine absurditate exprimi possit, ut, *Legendum est legere: tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellectu.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina Verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumpta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem sere erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione ommissa actio tantum significetur, ut *cantanda rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita positis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico, *pugnandum est*, *legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est*, *lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi debemus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libros*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*. Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat, ut, *Jamne sentis bellua, qua sit hominum querela frontis tua?* Cic. *Consul est designatus maxima orbitate reipublica virorum talium?* Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus, *cupidus sum videndi tui*, & non *videnda*, nempe cum Pronomina *mei, tui, sui, nostri, vestri*, Adjectiva noscunt admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus velle sequor*. Et Ovidius, *Et spes placandi dantque adsumuntque tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latium *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonis*, quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram purioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem œnerat questio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive fumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Qui talia fando semperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* sit, in *fando* vel in *fari talia*, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio habeatur*, videatur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possunt.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commode exponas.

Ut, *Uritque videndo femina*, Virg. hoc est, in videre, vel in visu ipsius, pro dum videtur. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, Lucret. pro dum habetur. Cum ipse ad imperandum *Tisidium* vocaretur, Sall. hoc est, ad imperari, vel ut ei imperaretur, ut exponit Servius, Manucius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero, eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius, sic enim antiqui loquebantur*, id est, ad imperari, vel ut tibi imperetur, & ut tu pareas. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem prius in *am*, posterius in *u*; ut, *Visum, visus*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in Rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

Observationes de Supinis.

Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est, ventum est*. Dativo; *Horrendum auditu, mirabile visu*, pro *auditu, visu*. Accusativo; *Amatum esse, ventum fuisse, eo spectatum*. Ablativo; *Dictu opus est, Ter. Parvum dictu*, Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latracinia ire sublatum*, Liv. & non *sublata*. *Nutricem accersitum ire*, Ter. *Qui postquam audierat, non datum ire filio uxorem suo*, Ter. *Vaticinatus est madefactum ire Graciam sanguine*.

Supina in UM, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *dare nuptum filiam*. ubi mutatio familiaris denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii, non Supini; ut, *Inventum & adductum curabo*. Ter.

II, Porro Supina in UM, plurimum quidem activè exponuntur, Licet interdum etiam passivè significant; ut, *Mulier qua ante diem quartum usurpatum esset*, Gell. hoc est, ad usurpatum, vel ad usurpari, pro usurpata fuisset.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses vix celeres proventu*. Plin.

Circumlocutio per *ire* nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut, *Gaudes canatum ire, Gaudebis canatum ire, gavisus fuit canatum ire*. Ea vero quæ sit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri à me puto*, Cic. *Et sine operâ suâ illam deductum iri domum*, Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipsi nihil nocitum iri respondit*; unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superior diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultro accusatum advenit*, Ter. *Gravis servitum matribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivatis.

Hinc *Quid tibi curatio est hanc rem?* Plaut. *Quid tibi hanc aditio est?* Id. *Reditio demum.* Cat. *Traditio alteri.* Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintellectâ dependent. Nam ut dico, *Es Romam*, pro *ad Romam*; ita dicitur *immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Es perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod si casus verbi adiciatur: ut, *Vitam tuam perditum ire properat*, Liv. *vitam regitur à perditum*, eadem constructione quâ; *tactio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum constructantur

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud auctores loquutiones quasdam, quæ participio huic nostris refragari videantur. Ut, *Contumelia qua mihi factum itur*, Cat. *Reus damnatum ire videbatur*, Quint. *Mihi preda videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expeditimus. *Reus damnatum iri videbatur*, id est, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo constructui potest ac *duci*, cum facile probari possit eo posse esse aditurum, & habere passivum suum, ut *itur*, *iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, qui probat ipse recte dici *eor* in primâ personâ. Ita cum dico, *Contumelia qua mihi factum itur*, *contumelia* est Nominativus *itur*, & resolvi potest hoc modo, *contumelia qua itur ad factum* (ut *factiorem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici possit, quam *curatio hanc rem* vel *hujus rei*.

Hinc etiam hujusmodi phræseos ratio petenda est, *Cohortes qua ex Piceno venerunt ad me missum facias*, hoc est, *facias missum*, vel *missionem coheretor*, *ut tactio hanc rem*.

IV. Supina etiam in U à Præpositione reguntur: ut, *auditu jucunda pro in auditu*, *pulcher visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione à dependent, ut *primus cubitu surgat*, Cat. pro *à cubitu*.

Interdum loco Supini in U Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione: ut, *Fessus leviora tolli Pergama Gratis*, Hor. pro *sublatu*. *Cibus ad coquendum facillimus*, Cic. hoc est, *coctum*.

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus sane Seneca videntur lectio*: Et Cicero, *in rebus cognitione dignis*. *Oratiunculam inopem nec descriptione dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in DO, contra quam Valla putat, pro Supino hoc, vel verbali in IO; ut, *Nidam traducti à disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro *à disputatione*. Et ratio est, quia cum Gerundia, Supina, & quandoque Infinitivus, Nomina verbalia sint, nihil magis familiare sit quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significatio- nes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Parti- cipio septem,	} Casus, } Genus, } Declinatio, } Tempus,	} {	Significatio.
			Numerus.
			Figura.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in Nominine est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præcens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans, legens.*

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex raro legitur in Nominativo: sed *eunus, eunsi, eunsem, eunse*, in obliquis: composita vero Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *eunus*: ut, *Abiens, abeunus*: *Rediens, redeunus*: præter unum, *Ambiens, Ambienus*.

Hanc formam sequuntur & horum Gerandia; ut, *Abeundi, abeundo, abeundem*: præter *Ambiendi, ambiendo, ambiendum*.

Præteritum verò in $\left. \begin{array}{l} \text{Tus,} \\ \text{Sus,} \\ \text{Xus,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Doctus.} \\ \text{Vifus.} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right.$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimum significationis, aut neutralis: ut, *Lecturus, cursurus*: Alterum verò in *rus*, passivæ significationis semper: ut, *Legentus*.

SIGNIFICATIO.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens, docturus*; *Verberans, Verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, *Carens, cursurus*; *Dolens, doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *rus*; ut, *Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus*.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus, legendus*; *auditus, audiendus*.

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiæ personæ passivæ usurpantur: *Arans terra*. Hinc, *arans & aranda terra*.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens, loquutus, loquutus, à loquor*.

Deponentibus quæ olim communia fuerant, manet Participium futuri in *rus*: ut,

$\left. \begin{array}{l} \text{Sequendus,} \\ \text{Loquendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Utendus,} \\ \text{Patiendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Obliviscendus,} \\ \text{\& alia id genus.} \end{array} \right.$

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi vos carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *memisque sola agnoscitur.*

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita quam futura in *rus* actionem signare; ut, *secutus, secuturus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in *us* non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Hujusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subjiuntur.

Simula Participiorum in us, quæ à Deponentibus formata passivè aliquando significant.

- Adeptus.* Senectutem ut adipiscantur omnes optant, eandem accusant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas. *Ovid.*
- Adortus.* Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
- Aggressus.* Facillimis quibusque aggressus. *Juss.*
- Antegressus.* Causas antegressas, & causis antegressis, occurrunt apud *Cic.*
- Arbitratus.* Arbitrata quæstio. *Gell.*
- Assensus.* Sapiens multa sequitur probabilia non comprehensa, non percepta, non assensa, sed similia veri. *Cic.* De religione Bibulo assensum est. *Idem.*
- Auxiliatus.* A me auxiliatus si est. *Lucil. apud Priscian.*
- Blanditus.* Blanditus labor. *Varr. secundum Priscian.*
- Comitatus.* Uno comitatus Achate. *Virg.* Quod ex urbe parum comitatus exierit.
- Commentatus.* Diu & multis lucubratiunculis commentata oratione. *Qu. Cic.*
- Complexus.* Quo uno maledicto scelera omnia complexa videantur. *Cic.*
- Conatus.* Ne literæ interceptæ conata palam facerent. *Liv.*
- Confessus.* Confessa res & manifesta. *Cic.*
- Consolatus.* Sic consolatis militibus, &c. *Juss.*
- Constatatus.* Fides constatata est. *Stat.*
- Depassus.* Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*
- Deprecatus.* Deprecati belli promissio. *Juss.*
- Despicatus.* Quæ nos nostramque adolescentiam habent despiciatam. *Ter.*
- Detestatus.* Bella matribus detestata. *Horatius.*
- Dignatus.* Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*
- Dilargitus.* Dilargitis proscriptorum bonis. *Sall.*
- Eblanditus.* Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*
- Effatus.* Interpretari vatum effata incognita. *Cic.*
- Execratus.* Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*
- Executus.* Executo regis imperio. *Juss.*
- Exorsus.* Sua cuique exordia laborem, fortunamque terent. *Virg.*
- Expertus.* Multa inventa expertaque in hoc sunt bona. *Att.* Fortunam sapiens clade Romana expertam. *Tacit.*
- Fabricatus.* Manibus fabricata Cyclo-pum. *Ovid.*
- Imitatus.* Vide imitor.
- Interpretatus.* Interpretatum nomen Græcum teneremus. *Cic.*
- Inurus.* Inuram urbem. *Liv.*
- Lamentatus.* Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*
- Mensus.* Spacia mensa, quia conficiunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic dimensus. Mirari se diligentiam ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*
- Mentitus.* Mentita & falsa plenaque egoris. *Cic.* Sic ementitis auspiciis. *Id.*
- Mercatus.* Trullam unam mercatam à matre-familias. *Plin.*
- Meritus.* Quæ canniæ corona merita? *Plin.*
- Metatus.* Metato in agello. *Hor.* Sic immetata jugera. *Id.*
- Moratus.* Sæpe similitates ira morata facit. *Ovid.*
- Oblitus.* Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
- Opinatus.* Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic inopinatus, quod semper eo more accipitur.
- Passus.* Ex quo desituit Dea mercede

cede pacta Laomedon. *Horat.* Sic reperitur pacta conventa, sine conjunctione apud *Ciceronem*. Et pacti & conventi formula. *Idem*.

Partitis. Partitis copiis. *Caf.*

Pollicitus. Pollicitis dives quilibet

esse potest. *Ovidius*.

Professus. Solaque deformem culpa professa facit. *Ovid.*

Stipulatus. Stipulata pecunia. *Cic.*

Testatus. Res ita notas, ita testaras. *Cic.*

Est vero ubi simplex quidem active semper accipitur; composita autem semper passivè. Fit hoc in *ultus*; & *inultus*. Quod videas etiam usu venire in *neuris*. Nam *ausus* activum est, *inausus* passivum.

II. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *us*; ut *panitens*; quod crebrum est. *Pudens*, apud *Horatium* & *Terentium*.

In *rum*; ut, *Nihilo magis ei licitum esse Plebeio quam*, &c. *Cic.* Cum *puderet vos*, tanquam *pudendum esset extinctos*. *Fabius* quoque indicat, *Sallustium* scripsisse *paniturum* pro *panitentiam acturum*. Analogia tamen requirit *paniturum*, quomodo *Fabium* scripsisse verisimile est.

In *am*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *miserum*, *perasum*, *libitum*, *licitum*, & similia. Alia à Passivis, ut à *pugnatur*, *pugnatum est*; à *curritur*, *cursum est*; Quæ magis frequentia sunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum est*. *Cic.*

In *du*; ut, *Haud panitendus labor*. *Induci ad pudendum & pigendum*. *Cic.* *Sic dormiendus à dormitur*, *regnandus à regnatur*, *jurandus à juratur*, *vigilandus à vigiletur*, & similia.

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgè creduntur à verbis integris descendere, cum revera oriuntur ab Impersonalibus: à verbis nempe quæ personis quibusdam destituuntur. Ejusmodi sunt, *cessatus*, *erratus*, *conspiratus*, quæ non possunt venire à *cessor*, *error*, *conspiror*; quia non sunt in usu: sed à *cessatur*, *erratur*, *conspiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum est*, *erratum est*, *conspiratum fuerat*.

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatis. Nam *obsolecitur* non est in usu: inde tamen Participium *obsoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: at tamen hinc *occafus*.

Horum *Silvulam* subjiciemus; postquam id notaverimus, ea sæpius amissa temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam fere sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.

Adultus. Apud pastores *adultus*. *Just.*

Adulta virgo. *Cic.*

Antecessus. In antecessum dabo. *Sen.*

Cessatus. Cessatis in arvis. *Ovid.*

Circuitus. Circuitis hostium castris.

Cic.

Cenatus. Cenato mihi & dormienti reddita illa est epistola. *Cic.*

Cæptus. Cæptum igitur per eos, defectum est per hunc. *Cic.* Cæpta est oratio fieri. *Id.* Ante potitam pecuniam quæ esset cæpta deberi. *Id.*

Commentatus. Commentata oratione. *Qu.* *Cic.*

Concretus. Cujus ex sanguine concre-

tus homo & coalitus sit. *Gellius*. *Conspiratus*. Assidentem conspirati specie officii circumsteterunt. *Suer.*

Decretus, ut, *concretus*. Noctè denique decretum & auctum. *Liv.* vel potius *Lavinus* apud *Priscianum*. *Quomodo nec idem refugisset*, Luna decreta, vel ostreis decretis.

Decessus. Custodibus *decessus*, multi interficiuntur. *Caecilius*, vel potius *Calius* apud *Priscianum*.

Decursus. Decurso spatio à calce ad carceres revocari. *Cic.* Decurso lumine vite. *Luv.* Jam leone decursio. *Solin.*

Defla-

- Deflagrans.* Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*
- Defitus.* Defitum est. *Cic.* Papilius est vocari defitus. *Id.*
- Emeritus.* Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*
- Emersus.* E cono emerfus.
- Erratus.* Pererratis finibus. *Virg.*
- Evasus.* Exercitum cæsum, evasumque se esse. *Liv.*
- Excretus.* Excretos prohibent à matribus hædos. *Virg.*
- Exoletus.* Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*
- Festinus.* Mors festinata. *Tac.* Festinatis honoribus. *Plin.*
- Inservitus.* Nihil est à me inservitum temporis causa. *Cic.*
- Interitus.* Interitis multis. *Quadriger. apud Prisc.*
- Invetoratus.* Inveterata querela. *Cic.* Inveterata amicitia. *Id.*
- Juratus.* Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut.* Non sum jurata. *Turp. apud Diomed.* Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellas committere. *Cic.* Hic tamen non mirum est, quia dicitur etiam juror; unde juratur, *Luc. & jurabere. Stat.*
- Laboratus.* Arte laboratæ vestes. *Virg.*
- Nuptus.* Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus. *Plaut.*
- Obitus.* Morte obita. *Cic. Virg. Tac.*
- Obsoletus.* Obsoletum amicum. *Curt.*
Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat potius esse à soleo, quam ab oleo.
- Occasus.* à *Sivus.* Ante Solem occasum. *Plaut. unde Gell. inquit,* non insuavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.
- Placitus.* Ubi sunt cognitæ placitæ sunt. *Ter.*
- Pransus, potus.* Adde inscitiam pransi, poti, oscitantis ducis. *Cic.*
- Præbitus.* Ubi quoque Romæ ingens præbitus terror. *Liv.*
- Properatus.* Carmina properata. *Ovid.* Sic dixit etiam *Plinius.* Delubra occulta celeritate properantur. *Reperitur etiam Participium properandus. Virg. Val. Flac.*
- Redundatus.* Redundatas flumine cogit aquas. *Ovid.*
- Regnatus.* Regnata per arva. *Virg. Sed Tacitus etiam dixit,* In cæteris gentibus quæ regnantur.
- Requietus.* Requietum volunt arvom. *Colum.* Animi meliores requietii surgent. *Sen.*
- Senectus.* à *yuçerus.* Senectò corpore. *Sall.*
- SUCCESSUS.* Cum omnia meâ causâ mihi velles successa, tum etiam tuâ. *Cic.*
- Titubatus.* Vestigia titubata solo. *Virg.*
- Triumphatus.* Triumphatis Modis. *Hor.* Triumphatâ Corintho. *Virg.*
- Vigilatus.* Vigilatæ noctes. *Ovid.* Reperitur etiam Vigilandæ noctes apud *Quint.* Sic etiam ab evigilo, Evigilata consilia. *Cic.*

DE ADVERBIO.

Adverbium * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregie impudens. Næ parum sis lano. Nimum Philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *partem hominû se geris.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accident, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Substantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, *Hic, illic, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubinibi, ibi, alibi, alibi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.*

Ad locum respiciunt, *Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque¹, foras, horisum, aliorisum, dextrosisum, sinistrosisum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquo versum.*

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, indidem, undelibet, undervis, undecunque, superne, inferne, caelitus, funditus.*

Denique per locum innunt, *Hac², illac, istac, quacunque, ead, eadem, alia, aliqua, siqua, nequa, quaquò³.*

Adverbia temporis sunt, *Dum, quam, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vespere, nudius tertius⁴, nudius quartus, nudius quintus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, transper, passisper, parumper, sepe, raro, subinde, idemidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, haecenus, in-dies, in-horas, ut-primum, quam-primum, simulac, simulatque.*

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Aethiopia est usque hec.* Est & ubi pro semper aut continue ponitur, ut, *usque meum micuere sinus.*

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vicies; trigesies, vel tricies; quadragies, quinquages, sexages, septuages, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis sunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissima, imprimis, postremo, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, adsummum.*

Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi sunt, *Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.*

¹ & Horum pleraque verius sunt Nomina quam Adverbia: ut, *quo, atquo, quocunque*, puta loco: imò & huc pro ad hoc, & quaedam alia. ² In hisce omnibus respicitur ad nomen *via*. ³ Adverbia loci, saepius ponuntur pro relativo. *Quare istum, ubi hic est natus, plus amabo posthac locum. Ubi pro in quo.* Cic. *Mercator hoc addebat, è pradonibus, unde emerat, se audisse abrepam à Sunio. Unde pro à quibus.* Ter. *Quaedam etiam Adverbia loci tempus aliquando significant. Ubi vidit homo me esse in tantum honorem, ibi cepit me obscere, &c.* Ter. ⁴ Hujusmodi nihil Adverbii habere videntur, nisi quod nunc in nudius insit. Nam dicitur quasi nunc *dies*.

Negandi: ut, *Fraud*, non¹, *minimè*, *nequaquam*, *nà* pro non, & familia².

Affirmandi: ut, *Etià*, *sic*, *quidni*, *sane*, *prorsus*, *nempe*, *nimirum*, *certe*, *profecto*, *aded*, *planè*, *scilicet*³.

Jurandi: ut, *hæc*, *mehercle*, *medius-fidius*, *Dius-fidius*, *Pol*, *adeo*, *castor*, *ecastor*.

Hortandi: ut, *Age*⁴, *sodes*, *sulis*, *amabò*, *agedum*, *ehodum*, *eia*⁵, *Agite*.

Prohibendi: ut, *Ne*⁶, *non*.

Optandi: ut, *Utinam*, *si*, *ò* *si*, *ò*.

Excludendi: ut, *Modò*, *dummodo*, *tanquammodo*, *solummodo*, *tantum*, *solum*, *duntaxat*, *denuò*.

Congregandi: ut, *Simul*, *und*⁷, *pariter*, *populasim*, *universim*, *conjunctim*, &c.

Segregandi: ut, *Seorsim*, *gregatim*, *egregie*, *nominatim*, *urbisim*, *oppidatim*, *vicatim*, *privatim*, *speciatim*, *hujariam*, *trifariam*, *omnifariam*, *plurifariam*, *ostiatim*.

Diversitatis: ut, *Aliter*, *secùs*.

Eligendi: ut, *Potius*, *possimum*, *imò*, *fatius*.

Intendendi: ut, *Valde*, *nimis*, *nimirum*, *immodice*, *imperitò*, *imperite*, *prorsus*, *penitus*, *fenditus*, *radicitus*, *omnino*.

Remittendi: ut, *Vix*, *agrè*, *pasulasim*, *sensim*, *pedetentim*.

Concedentis: ut, *Licet*, *esto*, *denuò*, *sit ita*, *sit-sane*.

Negatæ solitudinis: ut, *Non solum*, *non tantum*, *non modò*, *nedum*.

Qualitatis: ut, *Docte*, *pulchre*, *fortiter*, *graviter*.

Quantitatis: ut, *Parum*, *minimè*, *maximè*, *summum*, & familia.

Comparandi: ut, *Tam*, *quam*, *magis*, *minus*, *maximè*, *minimè*, *æque*.

Rei non peractæ: ut, *Ferme*, *fere*, *prope*, *propemodum*, *tantum*, *tantum non*, *modo non*.

Demonstrandi: ut, *En*, *ecce*, *sic*: ut cum dicimus, *Sic scribito*⁸.

Explanandi: ut, *Id est*, *hoc est*, *quasi dicas*, *puta*, *scilicet*, *scilicet*.

Dubitandi: ut, *Foras*, *forsitan*, *fortassis*, *fortasse*.

Eventus: ut, *Fortè*, *casu*, *forte fortuna*.

Similitudinis: ut, *Sic*, *sicut*, *sicuti*, *ita*, *item*, *isidem*, *tanquam*, *quasi*, *æquè*, *ut*, *velut*, *veluti*.

1 Pro non aliquando nihil adverbialiter usurpatur: Nihil circuitione usus est. Ter. 2 Sic nec apud veteres. Atque idem composita ostendunt ut *negligens*, *negotium*. 3 Sic *nà*; ut *nà* ego homo infelix sum. 4 *Age*, *sodes*, &c. verius verba sunt Imperativi modi. 5 *Eia*, pro diversâ significatione nunc adverbium est hortandi, nunc interjectio blandientis. 6 *Ne* ante quidem negat, ut, *ne obolum quidem dederis*. 7 *Una* proprie est nomen, quia integre est *una* operâ. 8 Sic *hem* apud Comicos, ut, *hem Deum tibi*. Ter. Nempe pro usu diversè ponce demonstrandi Adverbium est, nunc interjectio indignantis.

CONJUNCTIO.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi; ut, *Doctus, doctius illo, doctissime omnium*: similiter, *Bene, melius, optime*: *Male, pejus, pessime*: etiam *sapio, sapissime*: *Nuper, nuperime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis quæ ex se originem habet: ut, *Hic, cras*.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Fortis* à *fortis*; *Strictus* à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recentis*, pro *recentior*: *Torvus*, pro *torve*.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, *Prudenter*; Composita; ut, *Impudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accident, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut, *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et, ac, que, atque, quoque, etiam, idem, cum, & nam*.*

Triæ item geminatæ: ut, *Vir non probus, nam eruditus*: Huc spectant & his contrariæ: ut, *Nec, neque, neu, neve*.

Hæ quatuor sequentes, *Et, que, nec, neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciunt: ut, *Et fugio, & pugnas*: *Nec sapio ista, nec sentio*.

* Hæ Copulativæ dicuntur *Erictæ*. Nam omnis quidem Conjunctio copular: uti ipsum arguit Nomen: sed hæ simpliciter id præsentat circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Aliæ

Aliz disjunctivæ 1: ut, *Aut, vel 2, seu, sive 3.*

At istæ, cum geminatur, suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dicitur.*

Aliz discretivæ: ut, *Sed, sed-enim, at, est, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, eadem, verò, enimvero, quodsi, verum, porro, quia.*

Aliz rationales, sive illativæ 4: ut, *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quomobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eâ-re:*
Cicer. *Eâ re statim ad te Aristocratem misi.*

Aliz causales, id est, quæ rationem precedentis orationis inferunt: ut, *nam, namque, enim, etenim, quia, quia, quippe, namque, siquidem, quando, quandoquidem, propter-quod, quoniam, quatenus, Et pro quia, Virgil. Audieras Et fama fuis: pro nam vel quia fuis: quo pro quia; ut Cicer. Non quo quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Credite mihi, bene qui lassus, bene vixit: Et intra Fortunam debet quisque manere suam:* pro nam vel quia.

Aliz perfectivæ seu absolutivæ: ut, *Ut, quo, pro ut.*
Ne, & ut pro non: Terent. *Sed patris vim ut quos ferre.*

Ne, pro ut non: Cic. *Opera data, judicia ne fiant.*

Aliz continuativæ: ut, *Si, sin, ni, nisi.*

Aliz dubitativæ: ut, *Ne, an, anne, num, numquid, utrum, necne.*

Aliz adversativæ 5: ut, *Esse, quanquam, quamvis, licet, tametsi;* & aliz id genus.

Aliz redditivæ earundem: ut, *Tamen, autamen, sed, tamen, verumtamen.*

Aliz diminutivæ: ut, *Saltem, at, certe, vel:* ut Cic. *Ne vel latinum digitorum discesseris.*

Aliz electivæ: ut, *Quam, ac, atque, ut,* quando pro quibus accipiuntur.

Expletivæ: ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profecto, verò, etenim, sed enim, enim pro certe.*

Virgil. *Nam quis te, juvenem confidentissime, nostras Jussit adire domos? Ter. At enim non finam.*

1 Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjunctiva. Sed videtur guntur voces materialiter, disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiae, ut iis res disjungi significent: E. g. cum ita differo, *Vel dies est, vel nox est,* non utraque sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boetius ait, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in tertio. 2 Vel quomodoque est Copulativa. Ut, *Corvina vel calo possunt deducere Lunam.* Ubi vel valet etiam. Nisi nisi intendendi vel remittendi esse adverbium malis; ut in Adverbis annotavi. 3 Interdum tamen sibi potius copulat. Ut cum synonymam adiungit. Quale illud, *Diana sive Luna.* Ubi patet dicere Explanativam. Quo pacto Et, nec non enclitica quæ quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Judicium Paridis, spretoque injuria forma.* Nam sententia est, sive vel hoc est, spreto. 4 Aliis Restrictivæ, quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt. 5 Hæc Vossio sunt concessivæ, & sententia adversativæ. Nam si dico *Esse sibi indoctus, vir tamen est pius,* sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum; at tamen in es adverbiorum, si pius ager.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est ¹.

In genere conjunctiones adeo tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quam sæpissime confundantur: ut, *Quomodo, proinde, & similia* ².

O R D O .

Ordo Conjunctionum est triplex: nempe, Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex Conjunctionibus hæ imprimis præponi solent; *Nam, quare, ac, atq; atque, Et, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi.*

Subjunctivæ verb sunt, *Quidem, quoque, autem, verò, enim:*

Et tres Encliticæ: ut, *Que, me, ve:* sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere quò nescis, campestribus abstines armis;*

Indoctrisque pile, discrue, trochæve, quiescis.

Sane & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum, si, nam, &c.*

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, *Epidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.*

D E P R Æ P O S I T I O N E .

Præpositio ³ est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur ⁴.

¹ *Neque* quatenus negat, adverbium est; quia vero & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic *deinde* cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis juncturam pertinet. *Ac* & *atque* conjunctiones sunt, cum dico, *Brutus ac vel atque Cassius*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. Igitur quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis, poniturque pro *deinde* sive *postea*. ² Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva, vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. ³ *Præverbium* dicitur Varroni, sed *Præpositionem* etiam Cicero in *Topicis* appellat. ⁴ Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuius præpositioni. Tum etiam quod competat conjunctionibus præpositivis, ut *nam* &c. Melior ista descriptio ut designatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandam. Brevissime autem & verius definitur, particula, sive vox invariabilis, naturâ suâ casum regens. Solum huic definitioni obstare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & interjectiones regere casum. Ut, *simul filia, procul mari, va tibi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum filio, procul à mari, va vel malum sit tibi*, ut in Syntaxi fu- lius ostendetur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patriæ.*

Compositione; ut, *Ad altum juramentum adhibendam advenit.*

Quædam Præpositiones postpositi suis casibus inveniuntur; ut,

<i>Cum,</i>	} ut, {	<i>Quibuscum.</i>
<i>Tenus,</i>		<i>Prope tenus.</i>
<i>Versus,</i>		<i>Angliam versus.</i>
<i>Usque,</i>		<i>Ad occidentem usque.</i>

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI

Præpositioni accidit casus regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum autem vulgus ac- cepit*; i. e. *juxta autem*: Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*; i. e. *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete, vel inter quietem*.

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istæ Accusativo casui adjuvantur; ut,

Ad. Ad Calendarum Græcorum.

Apud. Virg. At bene apud memores veteris flat gratia facti.

Ante. Ovid. — dicique beatus

Ante obitum nemo, supremæque funera, debet.

Adversus. Ne Hercules quidem adversus duos.

Cis. Cis Thamesim sita est Etona.

Circa. } Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Ultra. } Quos ultra ciraque nequis consistere velim.

1 Versus & usque inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Ti- berim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit usque ad Tiberim, ad Tiberim ver- sus. Ut casus non regatur à versus: sed à Præpositione ad intellecta; quæ in adversus exprimitur. Quin & legitur, *Ad meridiem versus*, Liv. In fe- rum versus, Cic. In Avernas versus. Cæf. Usque ad hoc tempus, Cic. Ab evo usque ad mala, Ter. Ad serum usque diem, Tac. in quibus omnibus Præpositio ex- primitur. 2 Vel adversum.

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui lætis, bene vixit, & intra
Fortunam debes quisque manere suam.*

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aliam potius Cicero.
Circum, locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter ¹, *tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.*

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sum.

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Principi erga populum clemens.*

Iner. Horat. *Multa cadunt iner calicem supremaque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infusum esse puto.*

Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitus supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fada mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.*

Prope ². *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Ter. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter viciniam malam.*

Post. Horat. *O civis, civis, querenda pecunia primùm est,
Virtus post nummos.*

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Calum non animum mouant, qui trans mare currunt* ³.

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. *Hæc vocalibus præponitur. Mimus; Ab alio expectes, ab
quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudes.*

Absque ⁴. Terent. *Absque eo esset. Absque pecuniâ misere vivitur.*

Cum. Mimus. *Dammum appellandum est cum malâ jamâ lucrum.*

Clam. *Clam patre. Et Plaut. Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophista rixantur de lanâ caprinâ.*

E. *Quj falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeo de-
ciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges nascuntur.*

Pro. Mimus. *Comes faciendus in via pro vehiculo est.*

¹ *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter meridiem* integre fit, *cir-
citer ad meridiem*. ² *Prope* potius adverbium est. Nam *prope urbem* per
ellipsis ponitur pro *prope ad urbem*. Ac pari ratione cum dicitur *propius*
vel *proxime urbem*. ³ Omittitur hic *pone*; quod accusativum regit, ut
Pone caput. Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegan-
tius studiosus rectius abtineat. ⁴ *Absque* magis est comicum, pro quo Ora-
tores potius *sine*.

Præ. Terent. Huic aliquid præ manu dederis.

Sine. Idem. Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Tenu. Virg. — capuloque tenuis ferrum impulsit ira¹.

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ fere significatione;

In². Terent. In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.

Ovidius. Inque domos superas scandere cura suis: motum quodammodo innuit.

Sub. Virg. Sub lucem exportant calathis: id est, paulo ante lucem.

Idem; — vasto vidisse sub antro.

Super. Virg. Super ripas Tyberis. Frons super viridi.

Subter. Subter terram. Virg. Subter densa restudine casus.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem interveniuntur; nimirum,

$\left. \begin{array}{l} Am^3, \\ Di^4, \\ Dis^5, \end{array} \right\} \text{ut,}$	$\left\{ \begin{array}{l} Ambio: \\ Diduco: \\ Diffrabo: \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} Re^6, \\ Se^7, \\ Con^8, \end{array} \right\} \text{ut,}$	$\left\{ \begin{array}{l} Recipio: \\ Sepono: \\ Condono^9. \end{array} \right\}$
--	--	---	---

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, coepio.*

1 Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adfentiendum. Nam *Liv. est palam populo*. At *procul* adverbium est. Nam *procul* domo, integre fuerit, *procul* à domo. Nec raro additur præpositio. 2 Pro *in* antiqui dixerent *endo*, & *indu*, ut *endo* vel *indu mari*. Sic in compositione *endoperator* vel *induperator* pro *Imperator*. Remansit in *industrius* ab *instruendo*; *inducia*, quasi *indu ocio* & aliis nonnullis. 3 *Am* præsi etiam usi extra compositionem: ut *Cato* in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab *amphi*, quod idem significat: ac in compositione ante se assumit b: ut *ambages*, *ambado*, *ambio*, *amburo*. Nisi b sit ex antiquo *ambe* vel *ambi*: quod apud *Varronem* legas. Sic ab *amphi* sit *ambi*: ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* sint *ambages*, *ambio*; ab *am* autem *amplector*, & *amicere*, ex *am* & *icere* vel *jacere*. Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait *Festus*. Sæpe autem m abit in n: ut, *anceps*, *anfractus*, *anhele*, *anquiro*. 4 *Di* corruptum est ex *du*, ut *divido*. 5 *Dis* voluit esse à *dis* id est *bis*: atque ita notare divisionem ut *diffrabo*: vel distinctionem, ut *dijudico*: quod valet *distingere judico*. Sed potius videtur esse à *dis*, quod eandem in compositione vim habet: ut, *discipulo* idem ac *dissero*. Sic *dispono*, *dissonare*: *dispersio*, *dispergere*. Interdum & *du* negat, ut *dissido*, quod notat, non fido: vel auget; ut *discupio*, hoc aut, valde cupio. 6 *Re* læpius iterationem, interdum & privationem signat: ut, *relego*, *revelo*. 7 In compositione interdum e in o mutatur: ut, *foveo*, *foveus*. 8 *Con* corruptum est ex *cum*: ac pari ratione adjici potuit *au* pro *ab*: ut, *aufere*, *aufugio*, Quinetiam *ar* pro *ad*, ut in antiquis *arvenio*, *arvacatus*, *arcio*: unde remansit *arceso*. 9 Recte addendum est, *us* ut *usanus*, Quæ in compositione minuit, ut *vegrandis*, male grandis.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Evax, vah.* Plaut. *Evax, pugio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, *Hœu, hoi, hei, ô, ah.* Terentius. *I intrò, hoi! hoi!* Virgilius. *O dolor atque decus magnum?*

Timentis: ut, *Hei, at.* Terent. *Hei! verbor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, *Pape.* Ter. *Pape nova figura oris.*

Vitantis: ut, *Apago, apogesis.* Terent. *Apogesis, egon' formidolosus?*

Laudantis: ut, *Euge.* Mar. Cind, *nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut, *Eho, oh, io.* Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui! tu mihi illum laudas?*

Ex improvîso aliquod deprehendentis: ut, *At.* Ter. *At! daa hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, prob. Proh nefas!* Seneca, *O pauperis felix!*

Imprecantis: ut, *Malum, ve malum.* Terent. *Quid hoc (malum) infelicitatis est!*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he.* Terent. *Ha, ha, he, desessa jam miser sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *An.* Terent. *An, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navisbus* (*infandum*) *amissis.* Cic. *Sed amabò te, cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de esse orationis partium Etymologia, quamlibet crassa (quod avus) Minerva tradita sunt, pueris, tamisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his alius exaltiusque per-vestigare, tunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegendum censimus; quorum cum magnus sit numerus, et quidem egregii doctorum, multum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendæ claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nesciam præponi.

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

A Tque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, haftenus dictum est, deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

C O N C O R D A N T I A

Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuo est bona.

Putant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico. *Ego pauper laboro, tu dives ludis*; & intellecto Pronomine, *Calliopius recensit, interrogatus responde*. Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocet nomen tertiæ. Sed *pauper* & *Calliopius* in allatis exemplis sunt primæ personæ, *dives* & *interrogatus*, secundæ, non tertiæ, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut *qui sumus, qui estis, qui sunt*; *utri sumus, vel estis, vel sunt* dactiores vel meliores.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasim gratia: ut *Terentius, Tu es patronus, tu pater; si deseris tu, perimus*; quasi dicat, *precipue & præ aliis tu patronus es*. Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, predicant, clamitant, & in similibus*; ut,

Terentius, Fertur atrocita flagitia designasse.

Ovidius, Teque ferum ira percussisse tue.

Item in his : *tonat, pluit, ningit, luescit, vesperscit, &c.* Ubi *Deus, cælum, aqua*, vel simile intelligitur. Sæpe etiam per ellipsin reticetur verbum substantivum; ut, *Rari quisque boni.* Juv. Vide *Syntaxin figuratam.*

Non semper vox casualis est verbo Nominativus, sed aliquando verbum Infinitum: ut, *Plaut. Meruiri non est meum.* Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes,
Emollis mores, nec finis esse feros.*

Aliquando Adverbium cum Genitivo: ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt combusta.*

Partim *dixere* ut *restim, puppim, sementim*, ut sit *Accusativus antiquus*, in quo intelligitur ad, sive quod ad, ut apud Græcos *κατά*. Vel intelligitur in: quomodo *Plaut.* *Ageis, tu in partem nunc jam delude, atque amplexare hanc. Utrumcumque placuerit, substantivus sumatur necesse est, quia Adverbia (ut postea dicitur) naturâ suâ nullum regunt casum.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accusativum ante se statuant: ut, *Te rediisse incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Resolvi potest hic modus per quoddam & *ut*, ad hunc modum: *Quod tu rediisti incolumis gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Sunt qui modum hunc resolvendi Accusativum prorsus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi scriptores, quanquam aliter loquendi modus elegantior sit, & magis Latinus.

Interdum resolvi debet Accusativus per *ne* & *quin*; ut, *Prohibuerunt eum exire, id est, ne exiret. Non dubitas Christum id dixisse, hoc est, quin dixerit.* Porro cum Infinitivus sequitur aliud verbum, eadem plane constructio est ac modo dicta, sed Accusativus per ellipsin desideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, se, illum*. Ut *Status proficisci, pro me proficisci. Negat velle, pro se velle.* Atque hoc ita esse vel hinc constat, quia Antiqui interdum hos addunt Accusativos; ut *Vocem hic loquentis modo me audire visus sum, Plaut.* *Qua sese optavit parere hic divitias, Ter.* *Omnes homines qui se præstare student cæteris animantibus, Sall.*

Græce infinitivus convenire potest cum Nominativo; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem; ut, *Ceu pius Aeneas, eripuisse ferunt.* Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest: ut,

Terent. *Amanissimam ire, amoris redintegratio est.*

Ovid. — — *quid enim nisi voca supersum?*

Idem; *Pectora percussis, pectus quoque robora sunt.*

Virgil. — — *nihil hic nisi carmina desunt.*

Plurimum sane verbum convenit cum priori, sive eo quod subiecti locum in oratione retinet, quomocumque invertantur verba. Ut, *Omnia pontus erant. Ovid.* *Sanguis erant lacrymæ, Luc.* *Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris,* Ovid.

Ovid. Omnia Cæsar erat. *Interdum tamen aliter loquuntur Auctores; ut Veres quas geritis fordida lana fuit. Ovid. Quæ loca Numidia appellatur. Sall. Tui consulatus fuit initium ludi Compitalitii, Cic. Imo interdum non habet ea locum, quam propriam locutionem nonnulli existimant; ut, Magnæ divitiæ sunt lege natura composita paupertas, Sen. ubi singulare est se usurpatum ire negat Vossius. Sano dixit Cicero, Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. Quare in talibus sequendus est classicorum scriptorum usus.*

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent: ut, *Tædes me vita. Pertasum est conjugii*: de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hac sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abiere. Uterque deludimus dolis.*

Strukturam hanc figuratam, in quâ Nomini collectivo numeri singuli additur verbum plurale, nonnulli Synthesin appellant, nos potius Syllepsin esse statuimus; quam videbis ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit: ut Juvenal, *Rera avis in terris, nigroque similissima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnætantur: ut,

Ovid. *Donec eris felix multos numerabis amicos:*

Nullus ad amissas ibis amicus opes.

Seneca: *Non hoc primam pectora vulnus mea senserunt; graviora mihi.*

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, *Audito regem Doroberniam proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur: ut, *amicus cæcus; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjectivæ sumuntur: ut, *Populum late regem, belloque superbum, ubi regem. tantundem est ac regnantem.*

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina, nempe carne: laborare tertianâ, quartanâ, puta febrî; triste lupus stabulu; supple negotium.* Vide figuram Ellipticos.

Adjectivum inter duo Substantiva diversorum generum collocatum, consentiet cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut *Semiramis puer credita est, Just. Puteoli Dicaarchia dicti. Poreus femina natus.* Quandoque tamen cum appposito, seu posteriori convenit. Ut, *Genus univèrsæ Veneti appellati, Liv. Non omni error stultitia dicenda est, Cic.*

Nunquam aque ac nunc paupertas, mihi visum est onus miserum aut grave, Terent.
 Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatam rem maritimam, neque publicam genere possumus, Cic. Ad malam domesticam disciplinam accesserunt etiam Poeta.* Idem.

CONCORDANTIA.

Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, — *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servas.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni quod omnium rerum est primum.*

Relativum *qui, qua, quod*, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos. Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiat. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius consecit, Cic. Ultra eum locum, quo in loco Germani confederant, Cæf. Diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret.*

Hic loquendi modus Cæsari, qui elegantie studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem. Ut, *Leodamantem Cleophilis discipulum, qui Cleophilus, &c. Apul. Ubi nisi repeteretur qui Cleophilus, relativum referri potuit ad Leodamantem.*

Verum casus iste posterior, cum satis exprimat per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cagnasces ex his literis, quas libente tuo dedi, Cic. pro ex literis, quas literas.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consonat. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas, Ter. pro ut fabula, quas fabulas fecisset, &c. Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus, Cic. Illi preces quibus Comedia scripta voru est, Hor. Quas credi esse has non sunt vera nuptia, Ter. pro Ha nuptia non sunt vera, quas has nuptias credis esse veras. Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quo partes distribuis debere reperitur, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomem demonstrativum secundum membrum ingreditur. Ut, *Quam quisque novit artem, in has se exerceret, Cic. Ad Casarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere.* Idem.*

Quin & Poetae casum posteriorem aliquando prmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbem quam statuo vestra est, Virg. pro ea urbs, quam urbem statuo, &c. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turba dedit? Ter. pro illo Eunuchus, quem Eunuchum, &c. Naucreatem quem convocare volui in navi non erat, Plaut.*

Atque hac ratione alie difficultiores loquendi formulæ explicari possunt.

Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtum filii quem faciunt.* Ubi id supponit negativum, & illic ponitur pro sumtus; ut sensus sit: *si id negativum te mordet, nempe sumtus, quem sumtum filii faciunt.*

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quas collegisse juvat, Hor. pro homo est, qui homo non spernit: sunt homines quas homines juvat. Qualis est natura mortis, qui cognoscerent misit, Cæs. Scribo ad vos curis habes qui ferat. Cic.*

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici; nam figuratæ alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diverforum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo sumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Jovis Stella fertur, que Phaëton dicitur, Nunc cum posteriore: ut, Flamines teneant illum globum, que terra dicitur.*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu luna, quod interlunium vocant.

Si Relativum cum substantivo priori coaveniat, constructio est analogæ; si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tunc considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catonis fasale monstrum, que generosius perire quærens, &c.* Hor. ubi relativum que est femininum, quia refertur ad Cleopatram de qua fit sermo. *Si tempus est ullum junæ necandi homines, que multa sunt, Cic. ubi respicitur ad tempora. Soli virtute præditi, quod est proprium divitiarum, consenti sunt, Idem.*

Quandoque etiam relativum concordat cum substantivo à sententiæ præcedentis periodi formata. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem, &c.* Liv. Vide sis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, Et laudare fortunas meas, qui filium haberem salis ingenio præditum.*

Ovid. — *nostros vidisti stentis ocellos.*

Quoties nullas nominativus interferitur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potius boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, que cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus nomen adora. Quorum opinio ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo malius nemo scribis. Quem videndo obstupuit. Logo Virgilium, præ quo ceteri poëta sordent.*

Paret ex supradictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed utrobique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ que ad diversa convenientiæ genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali: unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen eis appositione conjunctam

junctum plurale adsciscunt: ut, *Julius & Octavius Imperatores fortissimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi singulares verbum plurale fortiuntur; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent,* Ovid.

Poëta etiam, quando alterum singularium in ablativo ponitur cum præpositione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale, Ut, *Foris eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat,* Ovid. *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt,* Virg. ubi cum ponitur pro & ; nam sententia est, *Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores sic loquuntur; ut, *Dicaarchum vero cum Aristonem, doctos sane homines, omittamus,* Cic. *Pharnabazus cum Apollonide, & Athenagora, vinili traduntur,* Curt.

Quod si duo singularia sint genere vel persona diversa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori persona conveniet.

Persona prima dignior est quam secunda; & secunda quam tertia. Ut, *Ego tuque sumus Christiani.* Tu paterque vultis.

Dignius est etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, *Pater & mater mortui.* Terr. Protinus caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cista chlamide opertos, pro munere natalitio patri misit *Val. Max. ubi opertos ad caput, pedes, & manus pertinet.*

Queritur an femininum sit neutro dignius? Sane esse videtur cum de animato sit sermo; ut uxor & mancipium salve. Ancilla & jumentum reperit. *Quamquam Linacæ & Alvarez satius esse censent uterque inde loqui; & dicere v. g. Lucretia castissima fuit, quæ virtute ejus etiam mancipium floruit, potius quam, Lucretia & ejus mancipium fuerunt castæ.* Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum posteriori plerumque conveniet, vel in neutro ponetur. *Quamquam & aliter loqui liceat.* Ut, *Leges & plebiscita coactæ, Luc.* Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberrimi fructus? Cic.

Si substantiva numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet; ut, *Suscipisti onus grave Athenarum & Cræppæ, ad quas cum profectus sis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diversis addita substantivis, tum genere, tum numero, tum personâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabit,* Cic. *Senatus & C. Fabricius perfugam Pyrrho dedit,* Cic. *Utrum vos an Carthaginienses Principes orbis terrarum videantur,* Liv. *Toti sit provincia cognitum, tibi omnium quibus præsti, salutem, liberos, famam, fortunam esse carissimas,* Cic. *Socii & Rege recepto,* Virg.

Cum utrumque substantivum est rei inanimatæ, adjectivum sæpius in neutro ponitur; nisi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitia, decus, & gloria, in oculis sita, sunt,* Sall.

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis dignius attenditur, ut, *Agros villasque Civis inaccessos sinebat,* Tac.

Causa harum constructionum à figurarum notitia dependat, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, sapius fit per syllepsin, ubi non tam ad voces quam ad sensum attenditur. Si ad propius respicitur, id fit zeugmate. Si denique neutrum subjiciatur, per ellipsin subintelligitur negotium; Ut, *decus & gloria in oculis sita sunt, hoc est, sunt negotia sita.*

Quis & hoc locum habet, cum substantivorum unum est animatum, alterum inanimatum. Us, *Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus sibi sumserat,* Cic.

Quamvis convenire etiam possit cum animato; ut, Jane fac æternos pacem pacisque ministros. Propter summam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis, Cic.

Porro inanimatorum nomine Grammatici etiam accidentia suos affectiones comprehendunt. Ut, Labor & voluptas dissimilia, Liv. Ira & avaritia imperio potentiora. Id. Huic ab adolescentia bella intestina; cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, Sall.

Denique interdum duobus animatis subjicitur neutrum; ut, Polyus & Chæmæleon glabra sunt, Solin. Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, Lucr. Gens cui natura corpora animoque magis magna quam firma dedit. Liv.

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus, *Leo rex quadrupedum, sic aquila rex avium.* Ut, *Dies magister multorum, sic Tempus magister multorum:* ut, *urbs Roma, sic urbs Sulmo, urbs Philippi.*

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochia.*

Si in appositione Substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit, sit rei animatæ, verbum, vel adjectivum, cum eo consentiet: ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones extincti occidissent, Cic. Tullia delicia nostra suum munusculum flagitat, Cic.*

Sin prius est nomen rei inanimatæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungri civitas Gallie fontem habet insignem, Plin. Oppidum Latinorum Apiola caput à Tarquinio Rege, Idem.*

Substantivorum Constructio.

Quum duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, *Juvenal. Crescit amor mamma quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus. Fieri filius, Ferialis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, *Luc. de Cat. Urbi pater est, Urbique maritus. Færus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut *Ovid. Effodiantur opes irruamenta malorum. Virg. Ignævum fucus pecus à præsepibus arcens.*

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecunia. Hoc noctis, Catul. Non videmus id mantice quod in tergo est.*

Juvenal. Quantum quisque sua marmorum servat in arca, Tantiom habes & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum; nempe priori substantivo per ellipsin subauditio: ut in hujusmodi locutionibus,

Ter. *Ubi ad Dianam veneris, ito ad dextram. Verum erat ad Vesta:*
Utrobique subauditur templam.

Virg. *Hæstoris Andromache: subauditur uxor. Idem: Diophobe Glau-*
ci: subauditur filia. Ter. Hujus video Byrrhianum: subaudi servum.

Observationes de substantivorum regimine.

Substantivorum regimen est vel verum, vel apparens & falso creditum.

In vero substantivorum regimine, princeps est hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à substantivo expresso, vel suppresso. Si exprimitur substantivum, constructio est analogæ & regularis. Si suppressum, est anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie significat. Interdum enim quod est essentialè, notat: ut genus, aut speciem: materiam, aut formam, totum materiale, vel partem. Interdum quod est essentiali conjunctum: ut si subiectum sit, vel affectio inhærens, vel causa efficiens, aut finalis. Interdum est res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliquid ejusmodi. Hæc exemplis illustrabimus.

Species significatur isto Plauti: *Satin parva res est voluptatum in vita*, ubi *res voluptatum*, ponitur pro *ipsis voluptatibus*. Genitivus speciem signat, quia *res* sub se omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus *Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi, limam memordis*: hinc est, *si quis foret cibus*. Plaque hoc loquendi genus petitur à Græcis: apud quos Aristophanes τὸ χημία τῶν σωτῶν, quasi dicas *res noctium*, pro *ipsis noctibus*, posuit.

Hinc refer quæ aliqui per appositionem eodem casu efferuntur: ut, *Oppidum Antiochia, arbor fici*.

Materia significatur illo Plauti, *Nummum nusquam reperire argenti quæ. Ac Perseus similiter Cræsaræ argenti. Ac Virgil. Argenti aurique salenta.*

Totum integrale significat, cum dicimus, *cornua bouum, jecur anseris, verterex montis.*

Pars exprimitur hoc pacto: *Vir magni nasi, herba exigua radicis.*

Subiectam notat genitivus in his: *Facunda Ulyssis, felicitas rerum, color rosa. Adjectivum receptum, sive inhærens significatur in illis; Puer optima iadolis, boni ingenii, egregia forma, aximio spei.*

Causam efficientem explicant, *Ilia Homeri, Venus Praxitelis.*

Finalem, *apparatus triumphi, potio soporis.*

Objecti genitivus est, *deliberatio studiorum, quæ de studiis suscipitur: cogitatio belli, quæ circa bellum versatur.*

Correlati: ut, *Mater Socratis, Auditor Aristotelis.*

Possessorem indicant, *Pecus Admeti, domus Crassi.*

Tempus vero, *Spacium hora, iter biduum.*

Quod in tempore est, *Tempus belli, hora canna.*

Locum sive continens, *Incola hujus urbis, vinum majoris cadi.*

Locoram seu contentum, *Cadus vini, navis auri aut polea.*

In hujusmodi structura, quando actio vel passio significatur, gignendi casus nunc active solum accipitur, nunc solum passive, nunc utroque modo.

Active solum, ut *Providentia Dei*: hoc est, quæ rebus omnibus providet.

Passive solum, ut *timor Dei*: hoc est, quo timeatur.

Utroque autem modo accipi possunt, *amor vel odium Dei*, hoc est, quo amat suos, odie improbos: vel quo pii amant Deum, improbi cum odio profsequuntur.

In his omnibus substantivum regens exprimitur. Est etiam ubi reticetur,

ut præter eos modos qui superius in regulis exprimitur: primo cum reticetur ablativus, causa vel ratione: ut, cum ille se custodia diceret in castris remansisse, Cic. Post ubi regium imperium, quod initio conservanda libertatis atque agenda reipublica fuerat, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, sed nomine substantivo. Ut, Est Regis vel Pastoris: nempe munus, officium. Absque bidui, puta itinere, Cic. Accusare furti, scilicet crimine, Cæf. Est Rama, pro in oppido Roma. Aliaque id genus, ut postea dicitur.

Est denique ubi reticetur genitivus rectus: ut in mensura vocabalis. Liv. Tritici decies centum millia, & hordei quingenta, indicantes se ad mare derelicta habere.

Sunt vero substantiva quædam quæ diversam sequuntur structuram. Ut verbalia, quæ interdum adfiscunt casum verbi sui: ut, Traditio alteri. Cic. Domum reditiois spe sublata, Cæf. Imprimis autem Plauto in deliciis est: cuius sunt, hanc aditio, & notio ac cæffio nos; & similia.

Ad verbalia etiam pertinent supina & gerundia, quæ interdum regunt casum verbi sui: ut in Observationibus de supinis & Gerundiis dictum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo: ut, Vir nulla fide.

Ovid. Ingenui vulgus par, ingenuique pulcris.

Extra verbalia nullum substantivum regit aliam casum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpositio per ellipfin desideratur. Ut, Virgo adunco naso, integro se, cum adunco naso. Gens dentibus caninis, pro eum dentibus. Hoc ita esse, partim eo evincitur, quod in idiotismo Linguarum aliarum hæ præpositiones adiciuntur: partim quod Latini ipsi quandoque præpositionem expriment. Ut, Vir cum magno fide, Plaut. Optima cum pulcris animis Romana juvenus, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis casu vel modi postea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cic. Austeritate sua nobis opus est. Gell. Pecuniam quæ sibi nihil esset usus, ab iis quibus sciret usus esse non accepit.

Opus autem adjectivè pro necessarius, quandoque poni videtur, varietate constructur: ut,

Cicero, Dux nobis & auctor opus est.

Idem, Dicis mannos mihi opus esse ad apparatus triumphi.

Terent. Atia que opus sunt, para.

Cicero, Sulpitii operam intelligo ex tuis liberis, tibi multum opus non fuisse.

Opus non magis est adjectivum quam Usus quartæ declinationis. Nam etfi aliquando exponi possit necesse; verum operam vel negotium notat. Unde & adjectivo jungitur: ut, Sunt quibus unum opus est celebrare urbem carminibus, Hor. Item alioquin more substantivarum, genitivura regit; ut, Magni

Magni laboris & multa impensa opus fuit. Plane ad Sen. Quomodo Virgilius, *Hoc virtutis opus* : Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus.*

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi confectionis ; ut, *Si quid opus est impera.* Plaut. *Quantum est tibi opus argenti ?* Terent. *Depromantur mihi qua opus sunt.* Idem. *Emas non quod opus est, sed quod necesse est,* Cato apud Sen. Ubi necesse dicitur quo carere non possis : *Opus* autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, *Legem Curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hæc res mihi opus est* : hoc est, res hæc opera mea est, sive hæc in re operam pono. Sic *dux nobis opus est*, tantundem valet ac, *dux nobis opera est*, aut *opera nostra in ea re ponenda est*, ut *duccem nobis comparemus.*

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo : quasi dicam *hanc rem esse operam*, hoc est, in hæc re operam poni. Nam quia recte dicitur *nummos sunt mihi opus* ; ideo dixit Cicero, *nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi.* Ubi accusativum videmus, non quia *opus* eum casum regat : aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant : sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo huiusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare ?* Cic. *Nunc peropus loqui,* Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est : Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris ; *Negat fuisse opus affirmare.* Puto *peropus esse loqui.*

Ex hiis colligi potest, *opus* plane esse substantivum ; nec quicquam completere, ut pro *necesse* unquam poni dicamus.

Ac tum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per *opera*, vel *labor*. E gr. *Opus est arte vel libris*, valet *opera* sive *labor*, aut *negotium est arte vel libris*, pro *in arte*, *in libris*. Quasi dicas, *opera & occupatio omnis est in arte, in libris.*

Quodque de *opus* dictum est idem fortasse in *usus* locum habet. Nam quid impedit, quo minus Plautinum istud, *Ufus filio viginti minis argenti*, exponas, *labor & opera* requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus valet*, Nunc *labor & opera* omnis in viribus comparandis.

Porro de voce *usus* ulterius addi possit, quod verbale sit ab *utor*. Dicitur enim *usus & usio, abusus & abusio* ; ut *usus & usio, reditus & reditio*. Quemadmodum igitur legas, *reditio domo & domum* ; ut, *redire domo, & domum* : sic quia dicimus, *utor viribus vel vires* : rectum quoque erit, *usus viribus vel vires*. De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti. *Ad eam usu 'st hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

Adjectivorum Constructio.

Verbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui ; ut, *Qui nisi adulterio studiosus, rei nulla alia est improbus.* Plaut. Ubi *studiosus* *adulterio* dicitur, ut *studere adulterio*. Et Ovidius in eo, *Cumque sit ignis aqua pugnax*, ait *aqua pugnax*, ut Virg. *Placitena etiam pugnabis amori ?*

Interim agnoscimus raram esse huiusmodi structuram : præterquam in verbalibus quæ exeunt in *bundus* : hæc enim crebro casum regunt verbi sui ; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra* : nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *ns*, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt ; ut, *Abstinent vini, tolerans injuria, aman-*

tior aequi, metuentior decorum, servantissimus aequi, patiens, patientior, patientissimus, inedia, algoris, vigilia.

Verbalia autem hujusmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera sunt nomina: Ut, *Pueris absentia tetra medentes cum dare cōmanantur*, Lucr. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde est, quod *studentes* vulgo audias pro *studiosis*, sive *Scholasticis*. Et quid aliud appetens vini, quam appetitor, amans virginis, quam amator? Dixeris his in *or* non significari tempus: contra fieri illis in *ns*. Sed aliter est. Nam sæpe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id semper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans liter* est, qui eas fugit. Ut plane hic participium fit, quia tempus significatur. At non item, cum aio, *fugitans litium*; quomodo de eo loquimur, cuius mos ac ingenium tale ut fugere eas solet. Sic *patiens inedia*, qui nunc patitur: *patiens inedia*, qui pati idoneus, sive natura, sive consuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ composita sunt cum præpositione suo verbo ignotâ; ut, *intolerans, impatiens, insolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noster insolens infamia*, Cic.

Atque hæc sunt adjectiva quæ vere regunt casum. Reliquis additur quidem casus, sed qui non regitur ab ipsis adjectivis, sed vel à nomine substantivo, quod per ellipsin intelligitur; vel à præpositione, quæ similiter reticetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas subsequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius, *Est natura hominum novitatis avida*.

Virg. *Mens suavi præscia*. Id. *Memor esto brevis ævi*.

Ter. *Imperitus rerum, eductos libere, in frandem illicis*.

Silius, *Non sum animi dubius, sed devius æqui*.

Cicero, *Græcarum literarum rudis*.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut,

Andax ingenii. Ovidius, *Tempus edax rerum*.

Seneca, *Virtus est vitiorum fugax*.

Hor. *Usilium sagax*. Id. *Propositi tenax*.

Virgilius, *Tam fitti prævique tenax, quàm nuncia veri*.

Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrum postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congefserunt *Linacrus* & *Despamerius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi solet hujusmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à substantivo *causâ*, vel *gratiâ* vel *ratione* subintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus similiter regitur ab intellecto *fræxa*, vel *χρῆσθ*. Ut, *Locus latissimus umbra*. Virg. hoc est, *causâ umbra*. *Libera legum*, Luc. id est, *ratione legum*, sive *quoad leges*. *Invidius operis ac laboris*, Tacit. pro *invidius ratione operis*, hoc est quod ad opus ac laborem attingit.

Sic *Impiger militia*, Tac. Idem, *ferox scelerum, pervicax ira, animum potentia anxiam, trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios; imprimis Apuleium: quæ tantum Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poætæ gignendi casui adjungant. Sane *integer animi* magis est Poëtarum & Historicorum, quam Oratorum, qui dicerent *integer animo*. Nec Oratori imitandum illud Senecæ, *timida lucis*, aut *judicis rellus*: Senecæ enim dictio proxima ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poëtarum & Historicorum magis sunt, *Fessus belli, inglorius militia, tenuis opum, ambiguus consilii*, multaque id genus. At, contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator: ut, *tam infusus contumelia*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententia*, Quint. *Securus observationis*, Idem. *Recentium incuriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus causâ vel ergo intelligi, quædam sic duriuscule exponi: concedimus interdum ita esse; sed tamen elliptin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cæperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse causis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certâ numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent; ut Cicero, *Quantquam te, Marce fili, animum jam audientem Crassippum idque Athenis, abundare oportet præceptis infinitisque Philosophiæ, propter summam et doctæ auctoritatem et verbis, quorum alter te scientiâ augere patet, altera exemplis.*

Utrum horum major accipit.

Ovidius: *Quisquis fuit ille decorum.*

Terent. *An quisquam hominum est æque miser ut ego?*

Virgilius: — *divum promittere nemo audeat.*

Tras fratrum. *Quæmur judicium. Sapientiam octavus, quis fuerit, nondum constat.*

Primus Regem Romanorum fuit Romulus:

Genitivus qui nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo numero, quod brevitatis & elegantie causa retinetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*: integre sit è numero Deorum, *Primus Regum Romanorum Romulus*, primus è numero Regum. Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule, Tertius ab Ena.*

Atqui Ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio vero sensu dativum: ut, Virgilius: — *nulli pietate secundus.*

Nempe Dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab eisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante*: ut Ovidius: *Est Deus è vobis alter.*

Idem,

Idem, *Solus de superis*. Virgil. *Primus inter omnes*. Idem, *Primus ibi ante omnes*, magna comitante caterua, *Laocoon ardens summa decurrit ab arce*.

Atque hæc quidem locutiones propriæ sunt: & ex his ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possunt.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt: ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum*. *Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione*.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus*, *jà*, *jum*: ut *Cujus pecus? Laniorum*. Aut per dictionem, variaz syntaxeos: ut, *Fortissime accusas, an homicidii? Utroque*.

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est; *Furtive crimine accusas, an crimine homicidii? Utrouque crimine*. Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variaz syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Mens*, *tuus*, *suus*, &c. respondendam est: ut, *Cujus est hic codex? Mens*.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, undè & genus fortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manuum fortior est dextra*. *Digitorum medius est longissimus*. Accipiuntur autem partitivè, cum per *è*, *ex*, aut *inter* exponuntur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*: id est, *ex poësis*, vel *inter poëtas*.

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*, integre fit *è numero poetarum*.

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito: siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum fit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimum*, sed etiam *Leo animalium fortissimus*. In priori gemina est ellipsis, una apertior, nempe substantivi quod in genitivo ponitur: quomodo *animal* intelligitur, cum dico *animalium fortissimum*: altera est occultior, quia deest è numero, à quo regitur *animalium*. Utrumque ex Plinio suppleveris; *Caprea ex coturnices animalia è numero animalium placidissima*.

Alterum vero loquendi genus multo est usitatius. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus*, Cic. *Hordeum frugum omnium mollissimum est*, Plin. In quibus nulla est nominativi ellipsis sed solum illa nominis numerus cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus è numero fluminum*. *Hordeum mollissimum è numero frugum*.

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Caterarum rerum praestantior erat*. Et Curtius, *Incantiduo majora omnium navigia submersa sunt*. Plin. *Adolescentiores apum ad opera exeunt*. Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa cum exponuntur per *quam*, ablativum adsciscunt; ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*; id est, *quam aurum, quam virtutes*.

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione præ intelligenda

ut.

ut, integre sit *vilius est argentum pra auro, aurum pra virtutibus*. Nempe ut in positivo dicitur *pra nobis beatus*. Cic.

Adiciunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,

Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras submissius*.

Hic etiam statuenda est ellipsis praepositionis: Nam integre est *pra quanto doctior es, pra tanto te geras submissius*. Et similiter *maximus aetate* integre erit *maximus ab aetate, vel pra aetate*.

Tanto, quanto, multo, longè, aetate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catull. *Tanto pessimus omnium Poeta, Quanto tu optimus omnium patronus*.

Eras. *Nocturnae lucubraciones longè periculosissimae habentur*.

Longè ceteris peritior es, sed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto conspectius in se*

Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Major & maximus aetate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,

Virgil. *Sis bonus & felixque tuis*.

Martial. *Turba gravis paci, placidaeque inimica quieti*.

Est finitimus Oratori Poeta.

Ovidius, *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo*.

Martial. *Jucundus amicis. Omnibus supplex*.

Horatius, *Si facis ut patria sis idoneus, nullis agro*.

Huc referuntur nomina ex *Con* praepositione composita: ut, *Consubernalis, commisitio, conseruus, cognatus, &c.*

Cum Dativus jungitur hujusmodi Nominibus, non proprie regimen est, sed convenientia: siquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune sit, ut Dativus iis congruat seu personae, seu rei, quando significatur aliquid accedere vel decedere.

Quaenam quid si dicamus & hic praepositionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Praepositio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Graecis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Praepositio, quae olim Dativum & Ablativum rexit; sive ea sit *in*, sive *pro*, vel alia. Sane Graeci in Dativis acquisitionis videntur intelligere: ut, *χρησιμώτατα, utile illi, pro eo vel huius rei, in illo, vel εὐδ' ἵνα cum illo, vel ἀμεινότερα, pro illo, vel causa illum*. Quin & Latini saepe ejusmodi per praepositionem efferunt: ut *utilis illi, vel ad illud*. Item in aliis linguis hac cum Praepositione exprimuntur, ut Anglis, *'Tū good for me, quali dicas, bonum pro me*.

Ab universali quam diximus natura, sive proprium sive ellipticum esse:

εἰρη-

sermonem placet, est illud, quod tam multa, quæ naturâ suâ Genitivum postulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida essis*, Plaut. *Participem Studiis Casar habere solet*, Ovid. Ubi si Præpositionem intelligi placet, ea fuerit *in*, quasi dicas, *in vino cupidus, in studiu participes*: ut Græcis intelligeretur *in*, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod *consciis* non tantum cum ad personam refertur, quomodo dicimus *consciis sibi*; sed etiam cum respicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Consciis illi facinoræ*, Cic. *Capris conscia nostris*, Ovid. Par ratio cum Græci dicunt *εὐνοῦνται ἑαυτῷ σὺν σὺν σὺν*, ubi Dativus à Præpositione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut, Lucanus, *Quem metuis par hujus erat*. Terentius, *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas jure adolescentia*. Idem, *Domini similis es*. Virgilius, *Præterea regina tui fidissima dextrâ Occidit ipsa sua*. Aufon. *Mens conscia recti*.

Genitivus extra verbalia nunquam legitur ab Adjectivo, nisi suam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujusmodi verius pertinent ad canonem de Substantivo regente alterum Substantivum in casu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus*.

Communis, alienus, immunitis, variis casibus servantur: ut Cicero, *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa*. *Mors omnibus communis*. *Hoc mihi tecum commune est*. Sallust. *Non aliena consilii*. Sen. *Alienus ambitioni*. Cic. *Non alienus à Scævole Studiis*. Ovid. *Vobis immunitibus hujus esse mali dabitur*. Plinius, *Caprificus omnibus immunitis est*. *Immunitis ab illis malis sumus*.

De Dativo Adjectivis hujusmodi additio nulla est ambiguitas: quippe jungitur iis per modum acquisitionis.

Genitivus regitur à Substantivo intellecto. Nam *communis omnium animantium* integre est, *commune negotium omnium animantium: immunitis mali, à re mali*, hoc est, *malo: aliena consilii*, significat *ratione consilii*. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, sed transmarina. Sic enim Græci, *καὶνὸν ἐπιθυμῶν*, *alienum vitii*, pro à *vitio*. Ablativus denique, quem Adjectiva hujusmodi regere aiunt, à Præpositione dependet.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehementis, aptus, interdum etiam Accusativo cum Præpositione adjunguntur: ut Cic. Natus ad gloriam.

Atque hic Accusativus à Præpositione regitur. Quin & id notandum Adjectiva *idoneus, aptus, par*, aut simile intelligi in his, *Solvendo non eras*, Cic. *Qui oneri ferendo non essent*, Liv. *Quæ resinguendo igni ferent*, Idem. Ut

integre sint, *Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non essent: Qua refingendo igni apta forent.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potius participialia in *du*, Dativo adjecto gaudent: ut, *Martial. O mihi post nullos Julis memorande sodales. Staius, — nulli penetrabilis astro Lucus eras.*

Dativus his per modum acquisitionis jungitur.

A C C U S A T I V U S.

Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in Ablativo: ut,

Columella, Fons latus pedibus tribus, altus triginta.

Interdum etiam & Genitivo: ut *Columella, In morem horti areas latus pedum denum, longas pedum quinquagenum facio.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum*. In secundo reticetur præpositio *ad*: ut integre sit *ad sex pedes*. In tertio etiam intelligitur Præpositio *à*, vel simile.

A B L A T I V U S.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & Genitivo gaudent: ut,

Plautus, Amor & melle & felle est facundissimus.

Horatius, Divus agris, dives positus in sanove marmis.

Virgilius, At fessæ multa referunt se nocte minores,

Crua thymo plene.

Idem, *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*

Idem, *Dives opum, dives pictæ vestis, & auri.*

Perfius, O curvæ, in terras anime, & caelestium inanes!

Expers fraudis. Gratia beatus.

Quamquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram: non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquantur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut *Fabius* autor est, *Cicero* potius *planus* jungit gignendi casui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo *Horatius*, *Pauper agrestium Daunus*. Ac similiter *egenus*, *indigus*, *fertilis*, *sterilis*.

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum: qui itidem dicunt, *πλούσιος χρημάτων*, *dives pecunia*: *ἐπίσης πάντων*, *indigus omnium*: ut nempe *Genitivus* regatur à Præpositione *in* vel alia. Quod vel hinc constat, quia *La-*
tini

tini sæpius exprimit Præpositionem, ac in vulgariū quoque Linguarum idiotissimis Præpositio addi solet. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre sit, *re vini*, sive cum Præpositione à *re vini*. Item *vacuus curarum*, sit pro à *re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est, *re agrorum*. Possis tamen hic etiam ratione vel ergo intelligere, ut *dives agrorum*, sit pro *ratione agrorum*, sive *agrorum ergo*. Nam ergo Dativum vel Ablativum esse ab *ipso* alibi dicitur. De causâ Ablativi statim dicitur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subiiciunt: ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*

Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Ænic diversum.*

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est; & Dativi eadem est ratio ac illorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futurâ.*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nominis Grammaticus, re barbarus.*

Cic. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consilii.*

Virgilius, — *Trojanus origine Caesar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statuendum, ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione: si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente; si Ablativus, à Præpositione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pænos tenere castrâ, à stationibus, vigiliis, omni justâ militari custodia, firma & tuta*. Liv. Sic *invisus à labore, à Philosophia instructior*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copix vel inopiae. Nam & his causâ vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris*: *plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pleno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris* & *plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini causa*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut,

Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpe.*

Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,

Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*

Virgil. *Descendam magnorum hæcquaque indignus avorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

stantivo intellecto. Ut, *dignus laude integre sit de laude; & dignus laudis, pro re laudu, hoc est laude.*

Pronominum Constructio.

MEI, tui, sui, nostri, vestri, Genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut,
Langues desiderio tui.

Quid. Parsque tui laetas corpore clausa meo. Imago nostri.

Mens, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, Favet desiderio tuo. Imago nostra, id est, quam nos posidemus.

Scriptores classici non raro hoc discrimen negligunt. Ita, ut auctor est Cicero, *invidia* tum active tum passive ulurpatur: unde idem semel iterumque dixit, *invidia mea*, de eâ qua mihi invidetur. Simile illud Terentii. *Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tuo, ubi negligentia tuâ est, quâ tu negligens, & odium tuum, quo te alius prosequitur.* Idem, *In eâ re utilitatem ego faciam ut cognoscas meam*, hoc est, quæ ex me percipitur. Et alibi, *ut facile scires desiderio id fieri tuo, pro tui.* Contra *invidia alicujus* dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.

Nostriam & vestram, Genitivi sequuntur distributiva, possessiva, comparativa, & superlativa: ut, Unusquisque vestram. Nemo nostriam. Ne tui vestrum sit mirum. Major vestrum. Maximus navis nostriam.

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo numero, atque Ablativus ille à Præpositione *ex*.

Hæc Possessiva, *Mens, tuus, suus, noster & vester*, hos Genitivos post se recipiunt, *Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurimum, paucorum, cujusque: & Genitivus Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut,*
Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. Dico meâ unius opera rempublicam esse liberatam.

Idem. Meum solius peccatum corrigi non potest.

Erasm. Noster duorum eventus ostendas, utra gens sit melior. In sua cujusque laude præstantior. Nostriam omnium memoriâ.

Brut. ad Cicet. Vesteris paucorum respondes laudibus.

Hor. — Scripsera cum mea nemo legas, vulgo recitare iumentis.

Genitivi hi non reguntur à Pronomine possessivo, sed à substantivo illo cui additur Pronomen possessivum. Exempli gratia, illud *Meum solius peccatum corrigi non potest*, integre sit, *meum mei solius*. Ubi quid apertius quam duos istos Substantivos regi à nomine Substantivo *judicium?* *Mei* vero brevitas causa omittitur, quia ex *meum* satis intelligitur.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione; ut, *Petrus nimium admiratur se. Parcis erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere Petrus rogat, ne se deseras.*

Canones de Reciprocis.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum: hoc est eum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2 Uturpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit ut in priore non possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cerere antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cerere*, qui casus verbum esse præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvas, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Verres sustulit Cererem antiquissimum è templis suis.* Quippe ita *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque *C. Verri* templa intelligi possint. Ac Proinde ne in persona hic erretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulsi Seiam ex villa sua.* Ubi *Verri* potius villa intelligitur; sin de villa *Seiæ* sermo est, satius sit *ejus* dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petiit, ut ante suos hortulos postera die piscarentur.* Verbum *petiit* ante se habet Nominativum *Pythium* cujus hortum cum intelligantur, *suos* dicendum. Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscatores erit casus à fronte: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut in illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantundem valet structura, ac ista. *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculis suis.* Ubi perperam dixeris à seculis illius. Sic secundum priorem formam dicitur, *Discipulus negligit quid de se à quoque dicatur: Ita Cicero posteriori structurâ, Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque aliud relativum pro reciproco usurpari; ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Ciceronem, *Una spes est salutis istorum inter istos dissenso.* Usitatius fuerit *inter se*, vel etiam *ipso*. Ut alibi leges, *Nec mihi ceterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipso* consensu.

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, Et in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Capta à me columba in nido suo.* At *ejus* habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. Sic *Supplicium sumis de famoso fure cum sociis suis, vel sociis ejus.* At si copula adda-

gur, dispar fit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumpto de fure & sociis suis* sed *ejus*.

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exemplum afferemus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis est illud Ciceronis, *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Casarem occiderunt. Poterat Cicero, se dixisse. Si non poterat causas defendere, illa prestare debebit, quæ erant in ipsius potestate, Id. ubi ipse est pro sua. Persuaga Fabricio pollicitus est, si primum ei proposuisset, se Pyrrhum veneno necaturum, Id. Ei dixit pro sibi. Abisari Alexander nuntiare iussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum, Curt. Varietatis ergo prius se, mox ipsum ait. Quapropter non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit, Quint. illum pro se.*

Atque his locis *u*, vel *ipse*, vel *ille*, accipitur pro *sui* vel *suis*. Verum & *sui* itidem & *suis* pro *ejus*, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possedit: sibi pro ei. Quæ nox sibi proxima venit, insomni, Luc. Quod iudicium sibi cunque erat, Cic. pro quodcunque ei iudicium erat. Mædeam prædicant in fugâ fratris sui membra in iu locu, quæ se parens prosequeretur, dissipavisse, Cic: se pro eam. Si C. Casari, fortissimum sui patris militem exercitus non fuisset, Cic. sui pro ejus.*

Ipsè ex Pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipsè vidi, ipse videris, ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut,

Ipsè ego, ipse ille, ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, *Idem hæc nuptias perge facere.*

Virgil: *Idem jungas vulpes, & mulgeat hircos.*

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille, iste*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *iste*, eum qui apud te est, *ille* eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus. Iste*, vero ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Ipsium æmulum quod poteris ab eâ pellito.*

Hic & *ille*, cum ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille* ad prius & remotius proprie ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quàm maxime subactò & puro solo gaudet, hic navali graminofoque; ille fructum è terra sperat, hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso Pronomen hic ad remotius suppositum referri invenias, & ille ad propius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Verba Substantiva; ut, *sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor, dicor, vocor, muncupor*; & iis similia, ut *Scribor, salutor, habeor, existimor*: item verba gestûs, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Perpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur.

Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, Homo incedit erectus in calum.

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii orant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri iustus. Hypocrita cupit se videri iustum.

Malo dives esse quam haberi. Malo me divitem esse quam haberi.

Claud. Vivitur exiguo melius; natura beatis

Omnibus esse dedit, si quis cognoveris tui.

Martialis, Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos.

Terentius, Expedis bonas esse vobis.

Ovidius, Quo mihi commissio non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonas. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus sit natus lingue Romanæ; alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut *Licet vobis esse otiosos, pro licet vobis vos esse otiosos. Contingit tibi evadere optimum civem, pro contingit tibi, evadere te optimum civem.* At altero modo loquuntur exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet vel contingit esse medico, postea bono medico.* Sic enim Plato, ἡ πρότερον μὲν ὑπάραξαι ταρπὸν αἰσῶν, ἐπειτα ἀγαθὸν ταρπὸν. Isocrates, Πρωτὸν μὲν ἡμῶν βελτιστοῦ ἀναδύσασθαι ἀποδράσαν αἰσῶν. *Convenis nobis hominum esse optimis.* Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUM Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut, *Virgilius, — pecus est Melibæi.*

Cicero,

Cicero, *Adolescens est majores natu revereri.*

Virgil. *Regum est parcere subjectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nomine intellecto. Nam *pecus est Melibœi*; ita supplendum, *pecus hoc est pecus Melibœi*. Vel generatim intelligi res, ut integre sit *pecus est res Melibœi*. Sic est *Adolescens*, nempe proprium munus. Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientis est proprium, nil quod penitere possit, facere*. Eiusdem monetz sunt, *Est moris, puta res*. *Vincere est laboris, nempe res, negotium vel opus*.

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluarum*, & similia: ut, *Non est meum contra auctoritatem Senatûs dicere*.

Terent, *Eia, haud vestrum est iracundus esse*.

Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adsumes nuptias*.

Verba æstimandi genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim sit pecunia, Pudor parvi penditur*. *Nihili, vel, pro nihilo habentur licera*.

Horat. *Pluris opes nunc sunt, quam præci temporis annis*.

Æstimo, vel Genitivum, vel Ablativum adsciscit; ut Valerius Maximus, Non hujus se æstimo. Magno ubique virtus æstimanda est.

Flocci, nauci, nihili, pili assis, hujus, terenci, his verbis, *Æstimo, pendo, facio*, peculiariter adjiciuntur; ut, *Ego illum flocci pendo. Nec hujus facio, qui me pili æstimat*.

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo *rem vel pretium*, aut ab Ablativo *re vel pretio*. Nam illud *magni æstimo*, integre est, *rem magni pretii æstimo*; sive *pro magni arii pretio æstimo*. Vel suppleas hoc pacto, *pro magni pretii re æstimo*. Itidem *parvi duco*, sic suppleas, *rem parvi pretii duco, vel pro re parvi pretii duco*. Ut, usitate dicitur, *pro nihilo ducere*. Adjectiva in talibus cum *ari* vel *pretii* convenire, cognoscimus ex eo, quod similiter dicitur *Codex accepti & expensi, puta arii: De meo, puta arii*. Imo Terentius Substantivum expressit. *Videtur, inquit, esse quantitatis pretii*, ubi nihil nisi Substantivum *res*, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æstimabat pecuniam*, supplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æstimabat pecuniam*. Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba æstimandi junguntur Ablativis *magno, permagno, parvo, nihilo*. Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tribus denariis æstimavit*. Quorum ellipsin sic suppleas, *æstimat pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur *pro nihilo putare, vel habere*.

Singularia sunt ista: *Æqui boni consulo. Æqui boni facio, id est, in bonam accipio partem*.

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *consulo aequi & boni*, valet *statuo, vel censeo esse aequi, vel boni animi, aut homini*. Regens suppleas si dicas, *aqui & boni, seu homini officium, aut factum*. Itidem *consulo boni*, valet, *interpretor esse boni animi, vel viri munus, aut factum*.

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & confimilia, Genitivum postulant, qui crimen significet: ut, Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero, *Etiam sceleris condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vasem sceleris damnare, Cupido.*

Admoneto illum pristinam fortunam. Furti absolutus.

Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præpositione vel sine Præpositione: ut,

Cic. *Si in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego te crimine.*

Gellius, *Uxorem de pudicitia graviter accusaris.*

Cicero, *Puarvi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritia, notari avaritia*, Genitivus regitur à crimine; quod hic intelligitur; à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodica fædo crimine avaritia*. Et alibi *Arguitur lenta crimine pigritia*. Simile sit, *accuso, vel absolvo adulterii, puta crimino*. Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari vel absolvi parricidii scelere, inertia peccato*. Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus, scelere solum, periculo liberavit*. Cic. *Ego me etsi peccato solvo, supplicio non libero*, Liv. Imo aliter etiam expleas Ut, *Accuso vel damno te furti, id est, causâ*. Postulare aliquem repetundarum, puta aitione. *Condemno te quadrupli, vel capiti, nempe panâ*.

Necdum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectâ. Ut enim elliptice dicuntur ista Martialis, *argui crimine pigritia, notari crimine avaritia*; sic citra elliptin efferuntur, *Argui de crimine pigritia, notari de crimine avaritia*. Pro quibus concisus dici solet, *Argui de pigritia, notari de avaritia*. Cicero quoque aliquoties, *postulare de repetundi*, pro quo *postulare repetundi* ait Suetonius. Idem Cic. *De veneficiu accusabantur. De vi condemnati. De praviricatione absolutus*.

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativa locutione consuetudo resiliit, non primævo sermone insistentium, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *scelus, maleficium, peccatum*, &c. Neque enim dicitur *postulare aut accusare de crimine, aut scelere; sed criminis aut sceleris, vel crimine & scelere sine Præpositione*.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subdantur; ut, Accusas furti, an supri, an utroque? sive de utroque? Ambobus, vel de ambobus: Neutro, vel de neutro? De plurimis simul accusaris.

Satago, misereor, miseresco, Genitivum admittunt; ut,

Terentius, *Is rerum suarum satagis.*

Virgilius, — *oro miserere laborum*

Tacitorum, *miserere aximi non digna ferentis.*

Statius, *Et generis miseresce tui.*

Satago eò Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago*. Ut apud Plautum *Nunc agitas tute sat tuarum rerum*, ubi *sat* Accusativi loco est, quod sit per syncopen à *satù* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia more Græcico. *Quemadmodum*

modum & Genitivum regunt verba quædam *abstinendi*, *admirandi*, *arcendi*, *curandi*, *negligendi*, *desinendi*, *dominandi*, *ignoscendi*, *liberandi*, *participandi*; nempe vi Præpositionis subintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis est Præpositio, quæ Genitivum regat, causa hujusmodi regiminis petenda est à nominæ generali subintellecto. Ut *discrucior animi*, supple *dolore*, *cura*, vel *cogitatione*, *mente*, &c. Ut Plantus dixit, *nullam mentem animi habeo*. Et cum dico *miserere fratris*, possit intelligi *causa*; ut integre sit, *miserere fratris causa*.

At *miserere* & *miserescere* rariùs cum Dativo leguntur: ut, Seneca, *Huic succorro, huic miserere*.
Boëtius, *Dilige jure bonos, & miserescere malis*.

Dativus hic suspectus videtur. Nam Priscianus in castigationibus suis auctor est, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miserere*, quod & Lipsius secutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipsum legi, *miserere patris pestibus*, sed ibi versus hi sic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expressi,

*Perge, aude, nate, illacryma patris pestibus:
Miserere, gentes nostras flebunt miserias.*

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, cujus morti illacrymari soleo*. Posterioris tamen ævi Scriptores *miserere* Dativo jungere, negandum non est.

Reminiscor, *obliviscor*, *memini*, Genitivum aut Accusativum desiderant; ut *Dare fidei reminiscitur*. *Proprium est suavitatis aliorum vitia scernere, oblivisci suorum*. Ter.

Plaut. *Faciam ut meique ac hujus diei, ac loci semper memineris*.

Cic. *Omnia que curant senes meminissent*.

Memini de hac re, de armis, de te; id est, *mensionem feci*.

Genitivus iste regitur à Substantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* valet *memoriam*, vel *de memoria beneficii*. Sic *reminisci* vel *recordari pueritiæ* valet, *pueritiæ memoriam*, vel *de memoria pueritiæ recordari*. Priori modo supplet ipse Cicero, *Pueritiæ*, inquit *memoriam recordari ultimam*.

Eadem est ellipsis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei*, vel *de hac re*. Cicero, *Non minus sape ei venit in mentem potestatis, quam aquisitionis sue*. Nam & hic subtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen statuunt, nempe *ejus rei* dici pro *ea res*. Sed non sic aperiunt causam figurati sermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipsi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur: ut,

Plaut. *Romani signorum & armorum potiori sunt*.

Virgil. *Egressi optatâ Troes petiuntur arenâ*.

Regitur Genitivus iste à *facultate*, *potentiâ*, vel simili Ablativo intellecto, Ablativus vero à Præpositione suppressâ.

Dativus

Dativus post Verbum.

OMnia verba acquisitivè posita adferunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
 Plaut. *Mihi isic nec feritur, nec metitur.*
 Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinas agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT

VARIÏ GENERIS VERBA.

Imprimis Verba significantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,

Virgil. *Ille seges demum votis respondet arvari Agricole.*
Non potes mihi commodare nec incommodare.

Idem, — *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accusativo; ut,

Cicero, *Unum studium omnes, unam sententiam.*

Plautus, *Si ea memorem, quæ ad vestris victum conducunt, mora est.*

Cicero, *In hæc studia incumbite. Naurane plus ad eloquentiam confervas, an doctrina.*

Fessum quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,

Virg. — *sic parvis componere magna solebam.*

Fratri se et opibus et dignatione adequavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpositione; ut,

Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando Accusativus cum Præpositione *ad*; ut,

Si ad eum comparatur nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt Dativum; ut,

Fortuna multis nimium dedit, nulli satis.

Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus: dono te hoc munere.*

Cicero, *Huic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurima salute Parmenonem summum suum impertis Gnaïho.*

Aspersit mihi labem: Aspersit me labe. Instravis equo penulam:

Instravis equum penulam.

Ovid. *Ut piger infido consuluisset viro! id est, dedisset consilium, vel etiam prospexisset.*

Lucan. *Restoremque vasis de cunctis consulis astris, id est, petis consilium.*

Consule saluti tue, id est, prospice.

Terent. *Pessimè isic in te atque in illius consulis; id est, scavis. Ma-*

suo, timeo, formido, tibi vel de te, id est, sum sollicitus pro te. Metuo, formido te, vel de te: scilicet, ne mihi noceas.

Verba promittendi ac solvendi regunt Dativum; ut, Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissime esse observandum.* Idem, *Es alienum mihi numeravis.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt; Hor. *Imperas aut servis collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caveto.*

Dicimus, *Tempore, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatuum, id est, propono. Scribo, mitto tibi & ad te. Do tibi literas, ut ad aliquam feras. Do ad te literas, id est, mitto te legas.*

Verba fidendi Dativum regunt: ut, Horat. — *vacuis committere venis nil nisi læne deces.*

Mulieri ne credas, ne mortua quidem.

Verba obsequendi & repugnandi Dativum regunt: ut, *Semper obtemperat pius filius patri.*

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.

Perlius, — *venienti occurrite morbo.*

Ignavis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut, *Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis malis. Illud constat omnibus, seu inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. — *servis inter se convenis usus. Ausculto tibi, id est, obedio. Ausculto te, id est, audio. Adamas disides magnæ, seu cum magnæ. Certat cum illo, & Græcanicè illi. Catul. Noli pugnare duobus, id est, contra duos.*

Virgilius, *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & irascendi regunt Dativum: ut, *Utrique morpam minatus est. Terent. Adolescens nihil est quod susceperat.*

Sum cum compositis, præter possum, exigit Dativum; ut, Rex pius est reipublicæ ornameto. Mihi nec obest, nec prodest.

Horat. *Multa potentibus desunt multa.*

Dativum postulant Verba composita cum his

Præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis majoribus virtus præluxi.

Sed præco, prævinco, præcedo, præcurro, prævento, prævertor, Accusativo junguntur.

Ad. Albo gallo nè manum admolariis.

Con.

Con. Conducit hoc tuae laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Suboles jam uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo bello aufero.

Post. Posthabeo, postpono sane pecuniam.

Virgilius, Postpositis tamen illorum mea seria budo.

Terent. dixit, Qui suam commodam posthabeis pra meo commodo.

Ob. Ter. Quum nemini obrudi potest, iur ad me.

In. Impendens omnibus periculum.

Inter. Cic. Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam praesuit.

Pauca ex his mutant Dativum aliquando in alium casum; ut,

Quintil. Praestat ingenio alius alium.

Multos virorum anteis sapiensia.

Terentius, In amore haec insunt vitia.

Plinius, Interdico tibi aqua et igni.

Est pro habeo Dativum exigit: ut,

Perfius, Valle suam cuique est, nec voto vivitur uno.

Virgil. Est mihi namque domi pater, est iniusta noverca.

Huic confine est suppetit: ut,

Horat. Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum: ut,

Exitio est avidis mare navis.

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mihi*, nullam necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, *Ego tibi hoc effectum dabo. Terent. Expedi mihi hoc negotium, Svo sibi hunc jugulo gladio.*

De Regimine Dativi ex iis iudicium fieri potest, quae de eo in Nominine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nominini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholae, *finis cui*. Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus & cui*. Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratia omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in aedificatione *finis* *cujus* est domus, *finis* *cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive *finis* *cui*, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant quibus significatur aliquid dari, vel adimi: item prodesse vel obesse. Nam qui profunt, dant commodum: qui obsunt, incommodum. Itidem *consulere alteri* dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari alicui*, ut, *dare auxilia* apud Livium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive impetrandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata: Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoria*: cui contrarium, *dare oblivioni*, Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam: adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & haec Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi: ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur notitia rei nunciatae: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliquid alteri cupiam dicitur. Datio etiam significatur verbis ignoscendi: Itaque *alicui* ignoscere, dicitur.

ut dare veniam alicui. *Studere* Dativo jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his iudicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adfiscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casum unum more Romano, alterum Græco. Causa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcellenda, quod natura verborum ejusmodi sit, ut Datio quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo; omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quæquam in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique etiam datio est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba & dare verbera*; quæ datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera* Ponto, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut causa melius diluceat, origo vocis adferenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut antiqui scripserunt, *præstolus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonnius *præstolari* etiam exponit *expectare* vel *manere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, *adest mihi*: Sic *præstatur mihi*, hoc est *mei commodo*, vel *mei causâ*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Aurelium præstolarentur*. Verum in *præstolando*, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare*, *curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui & aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii, *Troadas invidet* &c. Rationem habemus è Tullio; ut qui dicat, *Invidia verbum ductum esse a nimis intuendo fortunam alterius*; atque addat, hanc etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *anteſto*, nempe à *præ*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *præ* vel *præi*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate prior est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat, *vincere*, *superare*. A propria significatione est, quod *præsto* communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Multum ceteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare ceteris animantibus*. At Accusativo usurpat Livius, *Quantum Gallis virtute ceteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alius alium*. Par ratio in *anteſto*; uti & *anteo*, *antecedo*, *anteverto*, quæ utrique casui junguntur.

Etiam *indulgeo* ratione propriæ significationis olim Accusativum exegit: postea ubi eam exiit, Dativum amavit. Constatum enim est ex ur-

geo; & Præpositione in *επιτιμή*, inserto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo usurgeo *aliquem*, sic indulgere *aliquem*, dixere. Terentius, *Nimium indulgeo*.

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim *moderari affectus*, ut *modum imponere*. *Moderari affectum*, ut *regere vel gubernare*.

Sic medicor morbo, & morbum. *Palpor alicui*, & *aliquem*; *obstretare laudi*, & *laudem*.

Par ratio in deficio. Nam dicitur *deficit mihi*, acquisitive, ut *deest mihi*. Et transitivorum more, *deficit me*, ut *desituit*, vel *deserit me*.

Sic occumbere morti & *mortem*.

Curare itidem pro *operam dare*, & *Dativum* & *Accusativum* adsciscit. De *Accusativo* notum est. Nec aliter unquam *Tullius*, *Virgilius*, *Livius*, & *similes*. At *Plautus*, *Appuleius*, *Macrobius*, aliique *Dativo* jungunt.

Pleraque item verba, quæ *Dativum* adsciscunt, pro *Dativo* etiam habent *Accusativum* cum *Præpositione*. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus*, & *in numero Senatorum*. Sic *conducit huic*, & *ad hanc rem*. Etiam *illudo*, *infecto*, *incesso alicui*, *aliquem*, & *in aliquem*.

Atque hæc eadem constructione, pro considerandi modo, variant *strucuram*. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc *Dativo*, nunc *Accusativo* lociantur. Quale est, *tempero*. Nam *Dativum* exigit, cum idem est ac *modum impono*. Ut, *Lingua temperare*, *Plaut*. *Temperare latitia*, *Liv*. *Nequeo mihi temperare quin*, &c. *Plin*. Similiter cum sumitur pro *abstinere*. Ut, *Te putes quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esses, socium temperasse?* *Accusativum* autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum, ac mensuram suam. Quomodo dicimus, *temperare mundum, sumtus, rates, vires, vestigalia, metum, iras, lacrymas*, & *similia*.

Studeo quoque dandi *calum* poscit, cum notat *favere*. Ut, *Studetis Cæsiliam*, *Cic*. Item cum significat *operam dare*. Ut, *Studete optimis disciplinis & artibus*. Qua significatione etiam *Fabius*, *In id solum student*. Et *Gellius*, *In ea re studebat*. *Accusativum* autem regit cum sumitur pro *volò*, *cupio*. Ut, *Horum ille nihil egregie præter cetera studebat*, *Ter*. *Ut omnes mulieres eadem aque studeant, nolintque omnia*; *Idem*. *Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi facere*, atque inde regi *Accusativum*. Quod si placet, nihil opus erit, *studendi* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc *Dativum* habent, nunc *Accusativum*; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas *Dativum* juxta Romanam consuetudinem, *Accusativum* juxta Græcam: in aliis vero *Dativum* moris Græci, *Accusativum* Latini. Prioris genesis est *suadeo*. Nam Romano more dicitur, *suadere alicui*; Græce autem apud *Tertullianum* & alios, reperias *suadere alium*. Nam cum *suassisti* est *πειθίσας ἄνθρωπον*: quomodo *Homerus*, *Plato*, & alii passim. Eiusdem generis est *maledico*, quod *Petronius* junxit *Accusativo*, *maledic illum versibus*, ut *habeat pudorem*. Nempe ut in illo *Sôlonis*, *Μη λίσυ χακώε τ τερσηκόντα*. Sic *benedico*. *Resat ut benedictentes Deum, ad curam corporis redeamus*, *Appul*. Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, lateo quoque Romano more adsciscere *Dativum*, Græco autem *Accusativum*. Hinc sane est quod *Dativum* præfert *Cicero*, *Nihil agû, nihil moliris, quod mihi latere valeat*. Et alibi, *Ubi nobis hac auctoritas tamdiu tanta latuit*. At *latet me*, non magis est ex nativo more Romanæ Linguae, quam si diceretur, *est occultum me*, vel contrarium, *patet me*. Nec obstat quod dicatur, *fugit me*, quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est *fugit hostes*; quod vero *latet me* dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, *καρδίαί μί*. Nec Hellenismum hunc refugit *Maro*, *Nec latere dolis fratrem Junonis, & ira*. *Plinii* etiam est, *latet plerisque*. *Justinus* quoque. *Sed res Hannibalem non diu latuit*.

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis est placitum, voluptati ut maror comes sequatur*, Plaut. Ut Græci *ἰαυδῶν τῷ ἰδῶν* Comitor etiam Dativum adiciſcit apud Ciceronem: ut, *Cæteraque qua comitantur huic vita*.

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut *Pergin' precari peſſimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitæ comtos voluit pratendere ramos*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari peſſimum, orare me, quam precari*.

Hujus generis quoque est *deceat*. Nam Latino more Accusativum exigit; ut *Forma viros neglecta deceat*, Ovid. Pro quo Græci, *ἡ πῶν ἀρδ' ἰδέσθαι, ἃ ὤναι*. Ita Plautus; *Nostro generi non deceat*. Hac primum ut fiant, *Deos quæſo, ut vobis deceat*, Ter.

Sunt & alia quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *incido*. Nam ut *Matthæi ἀγροῦντων τῷ δατῆ ἰαυδῶν*. Sic Livius, *Agrosque pavidi incidentes portis*. Et alibi, *Cum incidentem portis exercitum viderent, pro incidentem in portas*.

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet: ut in Verbo *oportet*. Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non est. Ut tamen Græci *ἡ πῶν ἀρδ' ἰδέσθαι*, sic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini servo suos domitos habere oportet oculos*: Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet. cum Dativo jungitur. Volunt aliqui sic Livium dicere, *Gracchus jussit Cumanis*; sed in optimis Codicibus est *jussit*. Sed non refugit Macrobius. *Sacrorum custodibus jussit ne mulierem interesse permitterent*. His quoque locutus est Claud. *Hispanis Gallicisque jubes*. Et alibi, *Ipse jubes signis, bellaturoque togatus Imperat*. Quemadmodum Hom. *Ἄνδρ' ἢ κρηῖοναὶ ἀγροῦντων εἰς αὐτὸν*. At *jubeo te, ut hoc facias*, non est Latinum. Crebro quidem cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo*. Ut cum dico *Jussit te ire, scribere, loqui*, &c. Sæpe autem verbum Infinitivum per Ellipsin intelligitur. Est autem *jubeo* non regat Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, paucum, & similes*. Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo *facere* suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adſciſcunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigor aqua certaverit viribus*. Propertius, *Primo contendit Homero*. Stautius, *Et hac magno bellare paratis*. Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque, differendi, & dissentendi verba similiter construuntur. Ut, *paulum sepulta distat inertia celata virtus*, Hor. *Dissidens plebi numero beatorum eximit virtus*, Idem.

His adde cocendi ac miscendi verba: ut, *mista deo mulier*, Virg. *Sed non ut placidis cocant immitia*, Hor. Itidem verba propalandi & arrendi. Ut, *Solfistium pecori defendita*, Virg. *Nilne pudet capiti non posse pericula casu pelleri?* Perf. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efferuntur.

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis exigunt Accusativum; ut

Hor.

Hor. *Percontatorem fugio, nam garrulus idem est.*
 Idem, *Nec retinent patula commissa fideliter aures.*
 Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. * Nam *defendo te probum*, at non *auxilior te*. Latinum quoque *juvo te*: non item *patrocinor te*. *Struprare aliquam* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *machari aliquam*. Ecti sic loquatur vetus Interpretes.

Sunt vero quedam, ubi vulgo obtineat Dativus; cum veteres fere Accusativum usurpent. Cujusmodi sunt *adulor*, *maledico*, *benedico*, *medeor*, *noceo*, *palpo*, *pario*, *suadeo*.

Alia sunt quæ pro Accusativo, usitatus habeant Ablativum. Ut, *lito*, *prior*, *vescor*, *fungor*, *utor*, & similia.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstines*. *Quale autem beneficium est, quod te abstineris à nefario scelere?* Cic. *Non manum abstines masfigia?* Ter. *Abstinetis viri uxore & nato*, Hor. *Par ratio in compositis à rumpo*. *Ne in me stomachum erumpant*, Cic. *Sepe diversi erumpent radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæsar.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, Accusativum admittunt cognatæ significationis; ut,

Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebas Nestor.*

Virg. — *longam incomitata videsur ire viam.*

Plaut. *Duram servis servivissem.*

Hunc Accusativum mutant auctores non raro in Ablativum: ut,

Plaut. *Dis videor vitâ vivere. Ire vestra via.*

Suetonius, *Morte obiit repentinâ.*

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo; at Ablativus à Præpositione suppressâ. Nam integre sunt, *in vita vivere*, *ire in viâ*, *à morte obiit*; quæ satis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda sunt de Ablativis causæ, instrumenti vel modi.

Sunt quæ figurate Accusativum habent; ut,

Virgil. — *nec vox hominem sonas, ð Dea ceris!*

Juvenal. *Qui Curios simulans, & Bacchanalia vivunt.*

Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*

Atque in his etiam Accusativus est cognatæ significationis: nam ut dicimus, *Olere odorem*, *lucere lucem*, *pugnare pugnam*, *vivere vitam*; ita *olere sanguenta*, *pastillos*, *hircum*, *lucere facem*, *pugnare prælia*, *vivere Bacchanalia*.

Vidimus ut Verba Activæ significationis Nomen regant Accusativi casus: Sed pro Accusativo interdum est verbum Infinitum, vel etiam oratio. Prioris generis est *scit canere*, ut dicimus *scit cantum*, *capit studere*, ut *cepit studia*. *Emo panitere*, ut *emo panitentiam*. Oratio pro Accusativo est in illo Terentii, *An verebamini, ne non id facerem, quod recepistis semel?* Sic *vercor ne reprehendar à doctis*: pro quo Cicero, *Vereor reprehensionem doctorum*.

Atque in his Accusativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipsin subtrahitur. Ut, *nubere alicui*, pro *nubere se*, vel *vultum*. *Flammeo enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum*, Virg. *Cum venti postuere*, put a se. *Cum faciam vitula*, nempe *sacra*. *Appulit*, vel *solvit*, vel *conscendit*, *puta navem*. *Obire*, *occumbere*, vel *oppetere*, *vel mortem*. *I amabo*, pro *ama-*

bo te. Ut Cicero, *Cura, amabo te. Imponere pro decipere.* Quod integre fit, callide alicui onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam conturbare, puta rationes, elliptice usus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an, &c.* At integre Terentius, *Ita conturbasti mihi rationes omnes.* Geminum huic decoquere, pro decoquere rem. Sic agere, degere, puta vitam. Ire, inire, ingredi, nempe viam. *Quo tendis aut pergis, scilicet viam vel iter.* Ita castrense verbum tendere, puta pelles. Incipere, nempe rem. Curare, pro curare rem, vel negotium. Similiter servo. *Redi nunc jam intro, atque intus servus,* Plautus. Simile quoque est mittere. *Misit porro otare ut ad se veniam,* Ter. Denique hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem, sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus auxit, nox precipitat, cura ingeminant, tempestas sedavit,* cæjus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

DUO ACCUSATIVI

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Accusativum; ut,

Tu modo posse Deum veniam. Dedocebo te istos mores. Ridiculum est se me adponere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos prius exueras.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & hortandi: quæ tamen non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur: ut, hoc, illud, multa, duo, & similibus. Cicero, *Sed eos hoc moneo, si exieris, quod te jamdiu hortor.* Idem, *Eam rem locus nos admonuit.* Insuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celet adulescens filium,* Ter. *Non enim te celavi sermonem,* Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur: sed tum demum verbum duos regit Accusativos, quando uterque Accusativus est ejusdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum.* Et hoc eundem, *Dare filiam uxorem.* Et illud Plauti, *Cum agrum dabo dotem sorori.* Ac similiter Cicero, *Adjungere se comitem fuga.* Item similia, *Præstare se virum, me petierunt advocatum, fruges appellamus Cererem:* aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei: eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe aliter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ. Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter vel advocator. Filia hujus est illius uxor. Ager est dos filia.* Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum. Filiam petiti uxorem. Agrum dedit dotem.* Ubi unus Accusativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientia, vel monitum, vel postulatum: eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine: qui si in personam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur, in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo si Accusativo dicerent *dono te,* subdebant Ablativum *libro:* sin mallent *dono librum,* dicebant in Dativo *tibi,* non gemino Accusativo *dono te librum.* Similia, *adpersit tibi labem, & te labe: interdixit Romanos omni Gallia, & omnem Galliam Romanis.*

Sic igitur concludere licet, in istis, *Doco te literas, pacem te posco,* sermonem esse figuratum: & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed Propositione intellecta, ut intelligatur, *ad, secundum,* vel alia quæ Græco hæc respondeat, Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem elliptici geminum Accusativum sciunt iisdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi,

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,

Virgil. *Ipsum obsesemur, veniamque oremus ab ipso.*

Ter. *Suspicionem ipsam ex illis quaere.*

Vestendi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,

Induo te tunicâ, vel tibi tunicam.

Ablativus post Verbum.

Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

I N S T R U M E N T U M.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*

Hor. *Nauiram expellas surca licet, usque recurret.*

Virgil. *Esi jaculis, illi certant defendere saxis.*

C A U S A.

Ut Terent. *Gaudeo (isa me dii amet!) gnai causâ.*

Vehementer irâ excanduit.

Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis.*

M O D U S A C T I O N I S.

Ut, *Mirâ celeritate rem peregit.*

Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu*

Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires amique sununt, tolerare laborem;*

Jam veniet tacito curva senectâ pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

Avel ab intelligitur hoc Maronis, *Dolis infructus, & arte Pelasgâ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero, *nisi qui à Philosophia, à jure civili, ab historia fuisset instructor.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore, & similibus.*

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, *ut res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic non meo consilio factum, pro de meo. Ut Cicero, *De meo consilio & vos facissetis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere.* Item more hominum, pro de more. Quod etiam ex more. *Vivere raptò, pro de raptò. Mea pecunia curabo, pro de meâ. Quare fecisti pro quâ de re.*

Item e vel ex, sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquâ amicitiam, pro ex aliqua.* Ut Terentius, *Sæpe ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic laborat cerebro. Plaut. At Cicero, *Laborat ex renibus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videatur.* Sic amore,

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine collocare. Merito pati, pro ex jure merito. Ac similiter in aliis.

In quoque sæpe reticetur. Ut, *Cantando rumpitur anguis, Virg. pro in cantando. Et Cicero, Pistorum artificio delectabantur. At idem, In id admodum delector. Sic ordine facere, pro in ordine.*

Pra quoque supprimitur, Ut, Gaudio lacrymari, pudere aliquid agere. Integre Terentius, Pra amore hunc exclusit foras. Cicero, Nec loqui pra meritis potuit.

Crebro quoque cum subauditur. Ut, *magnâ curâ legere. Ubi Plautus, Cum curâ legere. Bonâ fide persolvere: Ubi Suetonius, Legata ex Testamentis Tiberii cum fide persolvit. Bono ejus fiat, pro cum bono. Ut Terentius, Quod cum salute ejus fiat.*

Ablativus etiam instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico *Gladio feriri, telo sauciari. Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem exprimant.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, *Baccharis præ ebrietate.*

Summa cum humanitate tractatis hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu: ut, *Terencio seu vitiosa nuca non emerim.*

Liv. Multo sanguine ac vulnerebus ea victoria fecit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. Redime te captum quam queat minimo.

Vili venit triticum.

Senec. Confias parvo famas, magno fastidium.

Excipiuntur hi Genitivi tunc Substantivis positi, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quancumque; ut Cic. Tanti eris alius, quanti sibi fueris.*

Non vendo pluris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.

Sin addantur Substantivi, in Ablativo efferuntur; ut,

Aul. Gel. Tanti mercede docuit, quanta hætenus nemo.

Minori pretio vendidi, quam emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est *pro. Ut, Magno, affirmare, emere, vendere, valet pro magno. Ut apud Ciceronem legimus pro nihilo habere, pro nihilo putare, Ablativo pretio intellecto.*

Valco etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut, Varr. Denarii dicti, quod denos aris, valebant: quinarii, quod quinos.

Valet naturâ suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam tanti valet res integre erit tanti aris pretium valet res,

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Ampho.*

Malo virum pecuniâ, quam pecuniam viro indigentem.

Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*

Terent. *Hoc te crimine expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendaciis;*

Virgil. *Ego hoc te fasce levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavit,*

In his non est plenus & nativus sermo, nisi addatur Præpositio. Ut apud Ciceronem, *Res jam universas profundam, de quibus volumina impleta sunt.* Interdum vero & ego Accusativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam eges,* Plaut. *Pauca munimenta egebas,* Sall. *Virtus virtutis quia multa egebat,* Gell. Videtur autem in hujusmodi intelligi Præpositio. Quomodo ego nummos valeat quod ad nummos. Sed ego nummis, ego à nummis.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum feruntur; ut Virgilius,

Quam dives nivei pecoris, quam lactis abundans?

Terent. *Quasi tu hujus indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat?

Virgil. *Impletur veteris Bacchi pinguisque serena.*

Idem, *Postquam dextra suis cædis saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves jûdere, præterquam tui carendum quod eras.*

Pæternam servum sui participavit consilii.

Genitivus hujusmodi verbis additus, omnino regitur à Nomine Ablativi casus. Qui in verbis inopie erit *res, presentia, vel simile.* Ut, *caro tui, nempe presentia.* *Esurio pecunia, puta re.* At in copie Verbis intelligitur *copia, vel simile.* Ergo *implere vini, valet implere vini liquore, vel vini re, hoc est, vino.*

Fungor, fruor, auro, & similia, Ablativo junguntur; ut, Cicero, Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ fungantur officiis.

Optimum est alienâ frui insanâ.

In re mala animo si bono utare, juvas.

Virgil. *Aspice venturo lætentur in omnia secto.*

Cæsar, *Qui suâ victoriâ tam insolenter gloriarentur.*

Hor. *Dirus, edificas, muas quadrata rotundis.*

Vescor carnibus.

Virgil. — *haud equidem tali me dignor honore.*

Terent. *Ut malis gaudas alienis.*

Plaut. *Exemplarum multitudine superfedendum est.*

Macrob. *Regni exom societate numeravit.*

Plaut. *Communicabo te semper mensâ meâ.*

Prosequor te amore, laude, honore, &c. id est, *Amo, laudo, honoro.* Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. id est, *exhilero, punio, contristio.*

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur, is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis, *Bene*, *male*, *melius*, *pejus*, *optimè*, *pestimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam bene meritus es.*

Erasinus de lingua Latina optimè meritus est.

Cæcilina pestimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *A trepido vix abstinet ira magistro.* *Nasci à principibus fortissimum est.* *Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut, Horat. *Vivere si recte nescis, discede peritis.*

Ovidius, *Est virtus placidè abstinuisse bonis.*

Virgîl. Hæc fuge, nate Deâ, teque his, ait, eripe flammis.

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & *peritis*, *bonis*, *flammis*, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus, significans mensuram excessûs; ut, *Deforme existimabas, quas dignitate præstares, ab iis virtutibus superari.*

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis additur Ablativus absolute sumtus; ut,

Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio crucifixus.

Juvenal. *Credo pudiciam, Saturno rege, moratam in terris.*

Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.

Jam, Maria, audio Christum venisse, cucurrit.

Etiam Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellectâ. Ut, cum Cicero ait, *Nobilium vitam vitæque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe ea significatione, qua significat *post*, ut eum dicimus à prandio. Ut integre sit à nobilium vitâ vitæque mutato, hoc est, *post mutatam vitam vitamque.* Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amplius.* Pro *ab oppressa libertate.* Sic *hoste superato, apposita mensâ secundâ, & firmilibus*: ubi Participio præteriti temporis subjicitur quòd postea consequutum.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est præpositio *sub*. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro*. Expreffit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexandro, cum ad Ilium pugnam est.* Etiam in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sub te dux*. Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardente proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti resonant arbuta cicadis.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis, *Te comise, Deo juvante*, ut Græcis est *Θεῷ*. Nec Græci solum, sed & Latini sæpius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Diis bene juvantibus*, Liv.

Est etiam cum intelligitur potius in. Ut, *Temporibusque malis ausus esse bonus.* Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poetice Accusativus; ut, *Ægrota animo magis quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut,

Absurde facis, qui angas te animi.

Exanimatus pendes animi. Despiebam mentis.

Plaut. *Disfrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos hujusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrota animo*, integre sit *ægrota in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latinis nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, supplere possis hoc modo, *qui angas te animi dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Quomodo Plautus, *Nullam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt; ut, *Dedis mihi vestem pignori, te præsentem, propria manu.*

Passivus additur Ablativus agentis, sed antecedente Præpositione, & interdum Dativus; ut,

Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicer. *Honestâ bonis viris, non occulta petuntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Ciceronis, *Omnibus videbatur probari oratio mea.* Sed secus est. Nam plane nativus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *omnibus probe orationem meam.*

Non igitur Dativus hic est ex propriâ passivi naturâ, sed communi indole Verborum, qui acquisitive posita Dativum exigunt. Sic nativus sermo est si dicas, *est Senatus laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatus laudare*. At non æque nativus, si dicas, *Est Plinius laudatus*, pro à *Plinio*, quia in Activo eâ significatione non dicam, *Plinio laudavit*, sed *Plinius*. Quare distinguendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcica, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativis gaudent; ut,

Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus est illis.*

Cæteri casus manent in Passivis qui fuerunt Activorum; ut, *Actusaris à me furci. Elabeberis ludibrio.*

Dedoceris à me istos mores. Privaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis vero allatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositione vel à Nominæ generali suppressis.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, Neutro-passiva, Passivam constructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à civis*
proberi

spoliari, quàm ab hoste venire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à convivio exulas philosophia?

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Jurvas usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere que puduis, scribere iustis amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruat per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita; ut, *Flaccine fieri flagitia?* subauditur, *daces, oportet, par est, æquum est, aut aliud simile.*

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces*

In vulgum ambiguas & quarere conscius arma, id est, terreas, spargebas, quarebas.

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: sed nec variant Genus, quod semper Neutrum censetur; nec terminationem mutant, sed Nomini apto similes sunt. Itaque Infinitivus cujusvis casus vicem sustinet.

Nominativi; ut, *Vivere ipsum turpe est nobis, Cic. Nam ambos curare propudum reposcere illum est quem dedisti, Ter. hoc est, et curare est reposcere.*

Vocativi; ut, *O vivere nostrum.*

Genitivi; ut, *Tempus est nobis de illa vita agere, pro agendi. Tempus jam hinc abire, Cic. Consulium caput omnem de se equitatum dimittere, idem plane est ac dimittendi vel dimissionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis et apta regi, pro apta regimini, sive refectioni.*

Accusativi; ut, *scripsi se cupere, pro suam cupiditatem. Da mihi bibere pro da posum. Habes dicere, pro dicendum; amo ludere, pro ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri, pro amore, pena.*

Regitur Infinitivus, vel à Nomine, vel à Verbo, vel à Præpositione. A Nomine si dependeat, vicem obtinet Genitivi; ut, *Tempus accedere, pro accedendi, vel accessus. Avidi promittere bellum, Stat. pro avidi promittendi, vel promissionis. Si vero dependet à Verbo, vicem obtinet Accusativorum; ut, *Ut maturarem venire, Ter. pro adventum. A Præpositione autem regitur, cum absolvitur oratio per quod causale, vel quia. Ut, Gratulor ingenium non latuisse tuum, Ovid. pro ob non latuisse, hoc est, quod non latuerit. Eadem est ellipsis, cum Infinitivus subjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris est, quam Horatio. Ut, *Durus componi. Celer irasci, & alia id genus.***

DE GERUNDIIS.

Gerundia five Gerundivæ voces, & Supina, regunt casus suorum verborum; ut,

Cicer. *Efferor studio videndi parentes.*

Ovid. *Utendum est ætate, cito pede præteris ætas.*

Virgilius, — *Sciatum oracula Phœbi mittimus.*

Gerundia in di pendunt à quibusdam tum Substantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et que tanta fuit Romam tibi causa videndi?*

Idem,

Idem, *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*

Idem, *Aeneas celsa in puppi jam certus eundi.*

Poëticè Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *Suavian quibus arva tueri. Peritus medicari.*

Interdum non invenitè adjicitur Gerundii vocibus etiam Geruntivus pluralis; ut, *Quum illorum videndi gratia me in forum contulisset.* Ter. *Dare crescendi copiam novarum. Concessa est diripiendù pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro*; ut,

Cicero, *Ignavi à discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia utrumque ab amando dictum est.

Cicero, *Ex defendendo, quam ex accusando uberior gloria comparatur.*

Consultatur de transeundo in Galliam.

Quint. *Recte scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*

Plant. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque Præpositione; ut,

Virgil. — *alitur vitium, crescitque tegendo.*

Scribendo disces scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter*; ut, *Inter cœnandum hilares esse.*

Virgilius, *Ante domandam ingentes tollens animos.*

Cicero, *Locus ad agendum amplissimus.*

Idem, *Ob absolvendum munus ne acciperis.*

Veni propter te redimendum.

Cùm significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem, addito verbo est; ut,

Juven. *Orandum est, ut sis mens sana in corpore sano.*

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur Gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,

Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mollis.*

Ad accusandos homines duci præmio proximam latrocinio est.

Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRius Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,

Ovid. *Spektatum venimus, venimus spectatur ut ipse.*

Milites sunt missi specularum arcem.

Illà verò, *Do veniam, do filiam nuptum*, latentem habent motum;

At hoc Supinum in neutro-passivis; & cum Infinito *iri*, passivè significat; ut,

Plant. *Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.*

Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëticè dicunt: *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absoluitè cum verbo *Est*: ut,

Terent. *Actum est, ilicet, perisisti.*

Ovid. *Itum est in viscera terra. Cessatum est satis.*

Posterior Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut, *Sum extra noxam, sed non est facile purgatum. Quod factum factum est, idem est & dictum turpe. Qui pecunia non moveatur, hanc dignum spectatum arbitramur.*

In istis vero, *Surgit cubitus; Rediit venatu*: *Cubitus* & *venatu* Nomina potius censenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supinis superius adnotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

QUÆ significant partem temporis in Ablativo frequentius usurpantur, in Ablativo rarè; ut,

Nemo mortalium omnibus horis sapit. Noctè latent mendæ. Id tempus areamus est Consul.

Hic Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione per expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se, Cic. pro eo tempore. At pius Æneas per noctem plurima volvens, Virg. pro nocte.*

Quod si addit particula *abhinc*, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo: ut, *Interea mulier quadam abhinc triennium commigravit huc. Ter. Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus, Cic. Sic falluntur cum Accusativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione ante, quæ per ellipsin desideratur. Quod si eodem *abhinc* appositio Ablativo addatur, regitur is casus à Præpositione in omisâ. Quod planius erit ex iis, ubi *abhinc* non apponitur. Ea enim particula si abât, semper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum, Liv. Ego mense Decembris mei Consulatus id feci, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione in; quæ sæpe etiam apponitur; ut, Quos tibi reponam in hoc triduo, Ter. Ea contra nos amba res faciunt in hoc tempore, Cic. Postremo & quâ in die parva perisset forer, Ter.**

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus præpositione *cum* vel *de*; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum primâ luce ibo hinc, M. ac nocte censeo, Ter. Ubi Donatus ait de abundare. Recte si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requirat, non cum adest Præpositio, ea redundat, sed cum abest, deficit.*

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera sint Ablativi; ut *mane venit*, pro *de mane*. Item *venire ludi, vesperti, tempori*, integreque fit *in luce*, vel *de luce*, aut *cum luce*, &c.

Quamquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis *per* vel *sub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo interdum & in Ablativo effertuntur; ut,

Virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabitur annos.*

Idem, *Noctes atque dies patet atri janua diis.*

Idem, *Hic tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui.*

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendæ, vel calendarum.

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimitur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ *per* vel *intra*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*.

Spatium Loci.

Spatium Loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,

Dic quibus in terris (et eris mihi magnus Apollo)

Tres pateas cæli spatium, non amplius, ultra.

Jam mille passus processeram. Absit bidui; subintelligitur spatium, vel spatio, itinere, vel iter.

Absit ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus & Ablativus, regitur à Præpositione intellectâ. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *absit iter diei*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter diei*. *Distas LXX passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa LXX passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione *à* vel *ab*, Velut si, *exercitus distare dixeris multis passibus aut stadiis*, pro *ab multo*. Itaque Græce interdum additur Præpositio *ἀπό*.

Appellativa Locorum &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur ferè cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem

in loco, ad locum, à loco, aut per locum; ut,

In foro versatur. Mernis sub rege in Gallia.

Virgilius, — *Ad templum non æque Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*

E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit; ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabas Rhodi.*

At Genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellectâ, ut,

in urbe, in oppido. Quia *ipſa* interdum exprimentur: ut, *Cassus in oppido Antiochia cum omni exercitu*, Cic.

Atque hic quaestio ejusmodi exurgit, an rectum sit dicere, *Vivis Amstelodami celebri Emporio*; vel *Degit Londini urbis incluta*. Sane is omnino sollecissimus foret, quia dicendum *Amstelodami, celebri emporio*; *Londini, incluta urbe*, vel *In Amstelodami celebri emporio*, vel etiam in *Amstelodamo celebri emporio*. Ut Cicero, *Nam ibi natus est, loco nobili & celebri quondam urbe*. Fere autem additur Praepositio quoties appellativum diverſi casus propria subditur. Ut, *Sed Neapoli in celeberrimo oppido*, Cic. *Alba constitit in urbe opportuna, Idem*.

Porro ex his causam est cognoscere, cur similis interdum obtineat locutio in regionum & insularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta jussit considerare Apollo*, proprie dixisset *in Creta*; sed figurate ait *Creta* pro *insula Creta*. Sic. *Casar cum audisset, Pompeium Cyri visum, Cael.*

Hi Genitivi, *Forum, domi, militiae, belli, propriorum sequuntur formam*; ut Terent. *Domi bellique simul vivimus*.

Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*.

Sed omnia haec elliptice dicuntur, planeque extuleris *domi bellique tempore*; item *tempore belli militiaeque*. At illud *domi est*, potius sic suppleas, *est in domi loco*. Nam rogante aliquo, *ubi*, vel *quo in loco* aliquis esset, respondebant simpliciter *domi*, ubi *est* *novi in loco* intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochia, & in oppido Antiochia*, ac quandoque in *Antiochia oppido*: *iridem dixere, domi*, pro *in domi loco* vel *solo*; proque eo *in domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Caesaris unus vir fuerit*. Vel cum Scioppio dicamus, *integre esse in adibus domi*; ut *domus* sit totum, *ades* vero dicantur *singula conclavia*, quomodo ea distinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memorato *domi bellique*, si durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro *pacis tempore*; possis *domi bellique* sic supplere, *in domi adibus, inque militia tempore*, vel *in domi bellique loco*.

Sic quoque *terra* postere pro *in solo*, vel etiam *in solum terra*. Ut, *Maxima cum vellet terra procumbere, quæta est*, Ovid. ubi *terra* regitur à *Nomine solo*; quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *nam multum succensa loci ardent sola terra*. Atque hinc liquet, cum dicitur, *humi quid jaecere, valere in solo humi*.

Domi non alios secum patitur Genitivos, quam Mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena; ut, *Vescor, domi mea, non aliena*.

Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiae Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Colchus an Assyrius, Thebis navius an Argis*?

Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genisimo scribis*.

Livius, *Neglectum Anxuri praesidium*.

Cicero, *Cum una sola legione fuis Carthagini*.

Horatius, *Rome Tybur amo ventosus, Tybure Romam*.

Cic. *Quon in Narbone mensas hospitium conveneres*.

Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ est Sycione*.

Sic utimur *ruri* vel *vive* in Ablativo; ut, *Ruri fere se continet*.

Perf. — *Rure paterno est tibi, far medicum*.

Atque hic est Ellipsis Praepositionis *in*; ut, *Ovidius natus Sulmonæ*. integre sit

fit, in *Sulmone*. Ac, ut sæpius ea Præpositio brevitatis & elegantie causa præteritur; ita quandoque, juxta nativum sermonem, apponitur. Ut, *Complures præterea naves in Hispali faciendas curavit, Cæf. Cananri apud Scopam in Cranone, quod est in Sicilia oppidum, nuntiatum est, &c.* Val. Max. Nempe ut propemodum par hic ratio sit, ac in nominibus oppidorum que primæ sunt vel secundæ declinationis: quæ sæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpositione. Ut, *Qui nunc Epheso est Ephesi carissimus, Plaut. Navis in Cajetâ est parata nobis, Cic.*

Porro Præpositio non solum in iis præteritur, quæ diximus, sed aliis quoque. Ut, *Saxum antiquum ingens campo quod forte jacebat, pro in campo. Virg. Ibam forte viâ sacrâ, Horatius.*

Imo Præpositio quandoque in iis etiam omittitur quæ usitatus in Genitivo ponuntur. Ut, *humo & domo, pro humi & domi.* Ut, *Domo me contines. Cic. Hunc quoque, ubi aut morbo gravis, aut jam senior annis deficit, abde domo, pro in domo.*

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

Eo Londinum ad verces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus & domus*; ut, *Ego rus ibo. Virgil. Ite domum saturâ, venis Hesperus, ite capelle.*

Verisimile est Tullii ætate in hujusmodi locutionibus, ab iis, qui elegantie studerent omitti solum Præpositionem; eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepisse: Oratores tamen, ac historici eâ in parte hæud semper Grammaticis obsecuti sunt. Quare extra controversiam est, etiam cum Præpositio omittitur, accusativum regi non à Verbo, sed à Præpositione intellectâ. Ut cum dico *Romam eo*; integre sit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpositio solet præteriri, id compendii & elegantie causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Insularum nominibus Præpositio omittitur. Ut, *Rogas, quid veniam Cariam, Plautus. Herus meus me Erestriam misit, Idem. Proficisci Cyprum, Ter. Inde Sardiniam venit, Cic. Ingressus rursus iter Hellespontum pervenit, Liv.* Imprimis vero Poëtæ sic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus; uti sunt *villa, ager, mons*; & similia, Præpositio retinetur, idque potissimum à Poëtis. Ut, *Lavinæque venit Litora, Virg. Tollite me Tencri, quasquæque abducite terras, Id.*

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Nisi ante Roma profectus esses, nonne eam relinqueres. Eboraco (sive per Eboracum) sum profecturus isar.*

Ad eundem modum usurpantur *Domus & rus*; ut, *Nuper exiit domo. Ter. Timeo nò pater rure redierit.*

Dubium non est quin Ablativus iste regatur à Præpositione suppressâ. Ut, *veni Roma, Carthagine, ruri, domo, integre sit, Veni à Roma, à Carthagine, à ruri, à domo.*

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illa Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatus venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veii abducere exercitum jubet*, Idem. *A Brundisio nulla adhuc fama venerat*, Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Ephejo profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Id.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆC tria Impersonalia, *Interest*, *refert*, & *est*, quibuslibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & eujâ*; ut, *Interest magistratus tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert seipsum nâsse.* Cic. *Ea cædes criminis potissimum datur ei, eujâ interfuit; non ei eujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti, quanti, magni, parvi, quancunque, tantique, tantidem*; ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ parvi interest.* Et, *interest ad laudem meam.*

Magna est affinitas Impersonalium, ut vocant, *interest & refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interest & refert* Substantivum; ut, *Reipublica semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni, permagni*, &c. In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno, parvo, nihilo*; sic *interest & refert* construuntur cum *meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, eujâ*.

Hic autem queritur an hujusmodi Pronomina sunt Ablativi casus, Donatus enim Accusativum facit. Nam ad illud Terentii, *Quid tua malum id refert? quare, inquit, quomodo dicatur, Quid mea? Quid tua? an deest ad, ut sit, ad mea, ad tua*,. Nec dicere possumus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse.* Hæc evincere videntur *interest*, vel *refert mea*, integre esse, *interest* vel *refert ad mea negotia*. Quomodo ne ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interest meâ*, sic interpretantur plerique *est inter mea*. Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si foret à Præpositione loquelari *re* primam corripere; quæ semper longa.

Priscianus vero vult *mea, tua*, & similia esse ablativos, atque addit, subaudiri *in re*. Quomodo legimus apud Plautum, *in re meâ est*, pro *refert vel interest*. Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. *Etiâ dotaris soleo C. Quid id nostra? P. Nihil. Ubi metrum claudicabit, nisi nostrâ fuerit Ablativus.* Ergo *mea refert* vel *interest*, valeat, *refert vel interest meâ gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ de gratiâ*, hoc est, *meâ de causâ*.

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interest* vel *refert natura, hominum, reipublica, magni*, & similia. Nam si *gratiâ* vel *causâ*, aut simile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *causâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere *ἀπό* vel *ἐκ*. Quanquam possis cum Prisciano supplere *in re*.

DATI-

D A T I V U S.

In Dativum feruntur hæc Imperfonia, *Accidit, carum est, com-
singit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placeo, displicet, do-
les, expedit, evenit, liquet, libet, licet, vacat, obest, prodest, præstat, parit,
stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat, prosum est;*
ut, *Convenit mihi secum.*

Sallust. *Emori per virtutem mihi præstat, quam per dedecus vitare.*

Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.*

Terent. *Dolet dictum imprudenti adolescenti esse libero.*

A noverca malefit privatis. *A Deo nobis beneficit.*

Virg. *Stat mihi casus renovare omnes; id est, statum est.*

Imperfonia hæc Dativum adificunt, non ex natura sua, sed ex com-
muni verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Imperfonia accusandi casum exigunt, *Juvat, Decet, cum
compositis, delectat, oportet;* ut, *Juvat me ire per alium. Uxorem ades curare decet.*

Dedecet viros mulieribus mixti.

Cato, *Patrem familias umilicem non amicum esse oportet.*

Imperfionibus non additur Accusativus nisi cum transitive sumuntur;
ut, *Forma viros neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus con-
venit cum Infinitivo.

His vero, *Attinet, pertinet, spectat,* proprie additur Præpositio
ad; ut, *Mene vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes bene
vivere.*

Quintilianus, *Pertinet ad utramque partem.*

His Imperfionibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pa-
nitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget;* ut,

Cic. *Si ad censurissimum vixisset annum, senectutis eorum sue non panite-
ret. Tædet animam meam visæ meæ. Aliorum te miseret; tui nec mi-
feret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.*

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Imperfonia hæc Genitivum
regant: sed quia, cum comprehendio & elegantia studeant Romani, No-
men obmittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me
tui,* dixerunt pro *tui causa.* Atque iis Accusativus additur ex natura transi-
tivorum.

Nonnulla Imperfonia remigrant aliquando in Personalia; ut,
Virgil. *Non omnes arbuta juvant, humilescque myrica.*
Ovid. *Namque decens animos mollia regna tuos.*
Senec. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat.*

Nemo miserorum commiserescit.

Te non pudet istud? Non te hæc pudens?

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, Impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt; ut,

Quint. *Ubi primum cœperas non convenire, questio oriebatur.*

Idem, *Tardere solet æveros imperditi. Desinit illum studii tædere.*

Sacerdotem inficitia pudere debet.

Quint. *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non potest.*

Verbum Impersonale passivæ vocis, similem cum Personalibus passivis casum obtinet; ut,

Cæsar; *Ab hostibus constantè pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur; ut,

Virgilius, — *Strato discumbitur ostro.*

Verbum Impersonale Passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest; ut,

Statutur, id est, *fit, fiat, fiat: Statutus, statit, statit*: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, *Statutur à me*, id est, *fito*; *Statutur ab illis*, id est, *fiat*.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur; ut,

Virg. — *Duplices tendens ad sidera partas, Talia vocis refero.*

Idem, *Ubera lacte domum referens distensa capelle.*

Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his usitator est Dativus; ut,

Terent. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.*

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum sunt Nomina, Genitivum postulant; ut,

Sallustius, *Alieni appetens, sui profusus.*

Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus vitæ.

Nempe Participia cum sunt Nomina, naturam Substantivorum induunt. Nam *amans patriam*, vâlet *amator patriæ*.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertosus, activè significant, & in Accusativum feruntur; ut, *Immundam segnitiem perosa.*

Astronomus perosus ad unum mulieres.

Suetonius, *Pertosus ignaviam suam.*

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia; ut, *Germani Romanis perosi sunt.*

Exosus Deo & sanctis.

Participia hæc, cum active sumuntur, Accusativum regunt ex communi structura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia passiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, factus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, — — *sate sanguine Divum.*

Idem, — — *quo sanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præstas etenti. Terra editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpositione suppressâ.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi Adverbia, Nominativo frequentius junguntur, Accusativo rarius; ut,

Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua premia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi status noster.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phæbo.*

En & ecce exprobrantis, soli Accusativo neuntur; ut,

En animum & mentem. Juvenal. En habuimus.

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & ecce nec Nominativum nec alium casum regunt: sed casus aditus dependet à voce intellecta. Nam *En dextra fidesque*, valet *En est dextra fidesque*. *En turba*, valet *En, adeest turba*. *En aras*, integre fuerit, *En, vides aras*. Sic *En hominem*, pro *vides*, vel *vides hominem*.

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum post se recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nusquam*, ed, *longe, quò, ubiuis, hucine*: ut, *Ubi gentium? Quo terrarum abis? Nusquam loci invenitur. Eo impudentia ventum est, Ter. Ah minime gentium, non faciam.*

Hic Genitivus *gentium* festivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per syllepsin, quia in iis significatio inest Nominis cum Præpositione. Ut, *longe gentium* integre sit à *longo spatio*, vel *longo loco*, à *gentium loco*. Ut *Appuleius, longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco*. Similiter *ubi gentium* pro *quo in loco gentium*. *Nusquam loci* pro *nullo in loco*. At interea loci, integre est *inter ea loci illius negotia*. Item *huc vicinia* valet *ad hoc vicinia locum*: nam *prisci hoc locum*, æque ac *hac loca* dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementia pervenit*, pro *ad hoc negotium dementia*. At eo *impudentia*, valet *ea impudentia*.

pro ad ea, puta negotia. Nisi malis eo esse auferendi casum, ut signet in eo. Idem iudicium esto de aliis.

Temporis: ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie*, ut *Nihil tunc temporis amplius quam flere poteram. Pridie ejus diei pugnam iniurans. Pridie calendarum, seu calendae.*

Tunc temporis valet *tunc in temporis re*: Estque Pleonasmus, quia *tunc* sufficeret. Vel dicas *tunc* accipi pro eo, vel illo in spatio. At in *pridie ejus diei* Genitivus regitur à voce *die* quæ inest in *pridie*, quasi dicas *in-die ejus diei* *præcessore*.

Quantitatis; ut, *Parum, satis, abunde*, &c. ut, *Satis eloquentia, sapientia parum. Abunde fabularum audivimus.*

Adverbia quantitatis naturâ suâ non regunt casum, sed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod est *res*. Ut, *sapientia parum* integre fit, *parum de re sapientia*. Quanquam *parum* natura est Adjectivum, ex *αἰώνυ* *εἰσο*; ut ab eodem est *paulum* in *l* abeunte. *Parum* igitur & *paulum*, notant breve, vel parvum, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere possis *abunde* esse naturâ nomen, & dici *abunde* & *abundis*, ut *necessis* & *necessè*: Immo naturâ suâ nomina sunt *magis* & *magis, satis* & *satis*, unde *sat* per Apocopen. Quare non mirum si Genitivum additum habeant, cum naturâ sint Adjectiva, ac *res* vel *negotium* intelligatur.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat; ut Virgil. *Instar montis equum divinâ Palladis arte Edificans. Iust. Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum eras. Ovid. Sed scelus hoc meriti pondus & instar habes.*

Atque hoc Nomen esse, alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum instar in ipso*: & Livius, *parvum instar*.

Hic apponitur interdum Præpositio *ad*; ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur.*

Populus Romanus è parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicuit.

D A T I V U S.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta sunt; ut; *Veni obviam illi. Nam obvius illi dicitur. Canis familiaris huic. Et, Sibi inuulter vivit, Propinquus tibi sedes, quam mihi.*

Adverbia in hac structurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis artulimus; nempe omni Dativum adsciscere, qui significet acquisitionem. Quem usum Dativi si quis attenderit, facile videat hoc regimen proprie dici non posse.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, vesperi*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primus. Luci occidit hominem. Vili ad vos afferri vesperi.*

Tempori, luci, & vesperi, Ablativos potius esse, alibi dictum.

A C C U S A T I V U S.

Sunt quæ accusandi casum admittunt Præpositionis unde sunt profecta; ut, *Castra propius urbem moventur.*
Sallust. *Proxime Hispaniam sunt Mauri.*

Accusativus hic plane regitur à Præpositione ad intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedo, flagitantis exhiberi, Accusativum regit; ut,
Terentius, *Cedo quemvis arbitrum.*

A B L A T I V U S.

Adverbia diversitatis, *Aliter, secus*; & illa duo, *Ante, post*, cum Ablativo non raro inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo secus. Multo ante. Longo secus. Virgil. — longo post tempore venit. Paulo post.* Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.

Ablativi hi non ab Adverbis, sed à Præpositione à vel simili suppressa dependent.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis aduetos subtervire, sicut ante præceptum est; ut,

Accessit propius illo. Optime omnium dixit.
Cic. legimus, *Propius ad deos, & propius à terris.*

In Adverbis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & superlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpositione præ intellectâ. Genitivum autem ab *ex numero* suppresso.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo, junctum reperitur; ut,

Livius, *Paulo plus trecenta vehicula sunt amissa.*

Idem, *Hominum eo die caesa plus duo milia.*

Plus quam quinquaginta hominum ceciderunt.

Abierat acies paulo plus quingentos passus.

Terentius, *Dies tringinta, aut plus eo, in nave sui.*

Plus adjectivum est, & nullum regit casum, sed si Nominativus sit, ad convenientiam pertinet; sin casus obliquus, regitur à Nominæ, aut Verbo, aut Præpositione intellectâ.

• Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & *cum*, temporis adverbia interdum Indicativis interdum verò subjunctivis Verbis apponuntur; ut,
Virgil. *Hæc ubi disca dedis.*

Terent. *Ubi nos leverimus, si voles, Levato.*

Virgil. *Cum faciam visula pro frugibus, ipse venio.*

Idem, *Cum canerem reges & praelia, Cynobius aurem vellit.*

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec pro *quamdiu* indicativo gaudet; ut,

Ovidius, *Donec eram soppes.*

Idem, *Donec eris felix, multos memerabis amicos.*

Pro *quousque*, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit; ut,

Virgil. *Cogere donec oves stabulis, numerumque referre justis.*

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta sit.*

Dum, de re presentis non perfecta, aut pro *quamdiu*, fatendi modum poscit; ut,

Terent. *Dum apparatus virgo in conclavi.*

Idem, *Ego te meum dici tamisper volo, dum quod te dignum est facis.*

Dum pro *admodum*, aliis potentiali, aliis subjunctivo necitur; ut, *Dum profum tibi. Dum ne ab hoc me falli comperiam.*

Dum pro *donec*, subjunctivo tantum; ut,

Virgil. *Tertia dum Lasio regnantem videris aestas.*

Quoad pro *quamdiu*, vel indicativis vel subjunctivis; pro *donec*, subjunctivis solis adhibetur; ut,

Quoad expectas consubernalem? Cicet. Quoad possem & liceres, ab ejus lavere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, quoad exercitus huc miseratur.

Simulac, *simulacque* indicativo & subjunctivo adherent; ut, *Simulac belli patiens eras.*

Virgilius, — *Simulacque adoleveris aetas.*

Quemadmodum, ut, *utcumque*, *sicut*, utrumque modum admittunt, ut Eras. *Ut sabuabis, ita & resahuaberis.*

Ut semenem feceris, ita & metes.

Ut pro *postquam* indicativo jungitur; ut,

Ut venum est in urbem.

Quasi, *ceu*, *tanquam*, *perinde-acst*, *haud-fecus-acst*, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur; ut,

Tanquam feceris ipse aliquid.

Terentius, *Quasi non nostrum nos inter nos.*

Alias copulant consimiles casus; ut,

Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis praepositur; ut, Virgilius, *Ne sevi magna sacerdos.*

Terentius, *Elie nebulo magnus est, ne metuas.*

Ne pro non caeteris modis infervit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in Praepositiones; ut, Joven. *Causabis vacuus coram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM

CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor; *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus neciunt; ut *Socrates dicitur Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esses, aut frigidus.*

Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nemini places nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud potest; ut,

Emi librum concessis & parvis. Vixi Rome & Venetiis.

Hóratius, In Atræi descendens iudicis aures, & patris, & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Reslo stat corpore, despicique veras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora; ut,

Ter. Nisi me lætasses amantem, & vana spe produceres.

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Esi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius; ut,

Esi nihil novi affereretur. Quanquam animus meminisse horres.

Virgil. Quamvis Elysiis miretur Græcia campos.

Ovid. Ipse licet venias Musis comisatus, Flomere,

Nil tamen acculeris, ibis, Flomere, seras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro *postquam, nunquam, priusquam*, & indicativis & subjunctivis adherent; ut, *Quod videtur incolumis, gaudeo. Castigo te, non quod odia habeam, sed quod amem. Aliud hominem iudicas, quàm quod Philosophi statuunt. Plinius. Gravidus accusas, quam patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at si pro *quamvis*, subjunctivo tantum; ut *Ter. Redeam: non si me obscres.*

Siquis, tantum indicativo; ut, *Siquis adest.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut,

Virgil. Dicite (quandoquidem in molli consedimus herba)

Quoniam mihi non credu, ipse facio periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut,

Danda est huic venia, quippe egrotat.

Si addideris *qui*, utrumque admittit modum; ut,

Non est huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive pejeraverit.

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat; ut Silius es, qui suic. credas.

Cum pro quandovis, pro quandoquidem, vel quoniam subjunctivis semper adhaeret; ut,

Cicero, Nos, cum præcipi nihil posse dicantur, tamen aliis de rebus differere solemus,

Virgil. Cum sis officii, Gradus, viribus apta.

Cum & tum, item cum geminatum, similes modos copulant. Est autem in cum, quiddam minus, atque ideo in priore clausula parte statuitur; in tum, quiddam majus, ac proinde in posteriora clausulae parte collocatur; ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imperios. Agrollum.

Quis tum literas, tum virtutem.

Ne, an, num, interrogandi particulae, indicativum amant; ut, Virgil. Superas ne, & vocatur aene. Ephemera.

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant; ut, Vise non redieris.

Nihil ferens feceris ne an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne, tum, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur; ut,

Ter. Filium perduxere illic secum, ut unq' esset, meus.

Idem, Te oro Dave, ut redeas jam in viam.

Idem, Metuo ne subflet hospes, id est, ne non subflet.

Ut, concedentis, seu positum pro quandoque, & ut pro neque, subjunctivo servit; ut,

Ut omnia contingant quae volo, levare non possum.

Non est tibi sciendum, ut qui toties sefellaris.

Ut qui solus relictus fueris.

Ut pro postquam, pro quemadmodum vel sicut, & interrogativum, indicativis necitur; ut,

Cic. Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.

Idem, Credo ut est dementia.

Horatius, Ut valet? ut meministi nosuri?

Quaenam de hoc in Adverbii quoque Constructione, paula supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRæpositio subaudita interdum facit ut addatur Ablativus; ut,

Habeo te loco parem, id est, in loco.

Apparet illi humana specie; id est, sub humana specie.

Discessit magistratu, id est, a magistratu.

PRæpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat; ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italia Teucrorum avertere regem.*

Prætere te insalutisum.

Idem, — *emoti procumbunt candide postes.*

Idem, *Detrudunt nares scopulo,*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, e, ex, in,* nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinerunt à viris.*

Terent. *Atticis advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*

Cum ex insidiis evaseris.

Terentius, *Postquam excessisti ex ephelis. In Republicam cogitatione curaque incumbis.*

In pro erga, contra, ad, Accusativum habet; ut;

Virgil. *Accipis in Teucros animusque mentemque benignam.*

Idem, *Quid meus Aeneas in te committere tantum?*

Quid Troes potuere?

Idem, *Quo se Mari pedes? an, quo via ducit, in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur; ut,

Virgil. *Essequi lacus, partes ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Perse est in cineres faspice Troja viro.*

— anar mihi crescit in horas.

In, eum significatur actus in loco, Ablativum postulat; ut;

Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro ad, per, & ante; Accusativo innuitur; ut, Sub umbram properemus. Liv. Legati fere sub id tempus ad res repetendas missi; id est, per id tempus.

Virgilius, — *sub noctem cura recusat; id est, paulo ante noctem, vel instante nocte. Alias Ablativum admittit; ut,*

Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.

Virgilius, — *sub nocte silenti, id est, in nocte silenti.*

Supra pro ultra, Accusativo jungitur; ut,

Virgil. — *super Garamantas & Indos proferes imperium.*

Super pro de & in, Ablativo; ut,

Tacit. *Mulsum super ea re variisque ramor.*

Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significatu utrique casui apud Authores jungitur; ut,

Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*

Virgil. — *omnes Ferre liber subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet Ablativo & singulari & plurali; ut,

Pube tenus. Pectoribus tenus.

At Genitivo tantum plurali; ut, Crurum tenus.

Præpositiones cum casum amittunt; migrant in Adverbia; ut,

Virgil. — *longo post tempore venis.*

Idem, *Pone subit complex, ferimus per opaca locorum.*

Idem, — *coram quem quaeritis adsum Troius Aeneas.*

INTER.

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

Interjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur; ut,
Virgil. *Spem gregis (ah!) siliçe in mœda commixta reliquis.*

Terentius, *Quæ (malum!) dementia.*

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur;
ut, O *festus dies hominis.*

Virgil. *O fortunatos nimidum, bona si sua norint, Agricolas!*

Idem, *O formose puer, nimium ne crede color.*

Hæu & *prò*, nunc Nominativo, nunc Accusativo adherent; ut,

Hæu pietas! Virgil. *Hæu prisca fides!* Idem, *Hæu stirpem invisam.*

Terent. *Prò Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem, *Prò Deum atque hominum fidem!*

Prò sancte Jupiter! apud Plaut.

Hæi & *va*, Dativo apponuntur; ut,

Ovid. *Hæi mihi quod nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. *Va misero mihi, quæna de spe decidi!*

Interjectiones nullum naturæ suæ casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet: nimirum à voce aliqua, quæ, ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi sit ut casus etiam sine Interjectione consistat. Sic *O festus dies hominis!*, integre erit, *O quam est festus dies hominis.* *O fortunatos!* valet, *O quam dicamus vel credamus fortunatos!* In tertio Vocativo non regitur ab Interjectione, sed præ se sufficit. *Hæu pietas!* integre erit, *heu quanta est hac pietas!* *Prò Deum atque hominum fidem*, suppleas addendo *imploro* vel *obtestor*.

At in iis *hei mihi*, & *va mihi*, Interjectio ponitur loca nominis, cum signantis affectum, cujus Interjectio significationem habet. E. g. *va* est Interjectio comminantis triste aliquid, & sæpe funestum. Ergo ponitur præ magno malo. Proinde *va tibi* significat *magnum malum sit tibi*.

DE SYNTAXI FIGURATA.

Postquam egimus de Syntaxi analogâ, sive regulari, hoc est eâ, quæ sequitur naturam loquendi formam, regulique artis maxime communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figurata; sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit, recte loquentium; à nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à simplicissimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativâ & simplicissima locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes figurarum species cum doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin*, *Pleonasmum*, *Syllepsin*, & *Hyperbaton*. Quibus subjecimus *Hellenismum*, sive Constructionem Græcam, quæ sit, cum à Latina consuetudine recedentes, imitatur Græcos. Quod autem *Antiptosis*, sive *Enallagen* spectat, ostendemus eam non minus superfluam esse quam

quam aliis hic omiffis; & nullam esse loquendi formam que non ad aliquam ex his commode fatis reduci poffit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, que dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Etque duplex. Primò, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expreffum, vel in eodem sensu, vel in diverfo, & vocatur *Zengma*.

Porro, ut primum Ellipticos genus plenius innotefcat, Canones fequentes diligenter obfervandi funt.

I. *De Verbo subintelleto.*

Canon I. Omnis Oratio conftat ex Nomine & Verbo. Quare fi Verbum non exprimitur, neceffario subintelligi debet.

Hinc patet *Appofitionem* vulgo dictam, esse Ellipticos genus ubi intelligitur Verbum Subftantivum. Ut, *Anna soror*, pro *Anna est soror*, vel (quia Participium non est amplius in ufa) *qua est soror*. *Urbs Athena*, pro *urbs qua est*, vel *dicitur Athena*; Quemadmodum dixit *Caesar*, *Carmentensis*, qua est *firmissima civitas*.

Porro Appofitio interdum est plurium vocum, cum quafi oratio adtexitur, illustrandi caufa, ut, *Donarem tripodas, premis fortium*. *Vicina cogi*, ut *quamvis avido parere arva colens* — *Gratum opus Agricola*, *Virgil*.

Sæpe autem ad appofitionem referunt ea, que ad naturam adjectivorum proxime accedunt; ut, *Homo servus*, *Villor exercitus*, *Nemo homo*, &c.

Est etiam ubi Verbum alias intelligitur. Ut, *In Pompeianum cogito*, *Cic*. fupple *ire*. *Dii meliora*, fupple *faciant*. Potiffimum autem Verbum Subftantivum; ut, *Sed vos qui tandem*, fupple *estis*? *Cujus generis plura habes* in *Sylvula* fecunda fequenti.

II. *De Nominativo subintelleto.*

Canon II. Omne Verbum ante fe habet Nominativum expreffum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potiffimum modis.

1. Cum est prima vel fecunda perfonæ; ut, *Amavi te*, quo die *cognovi*, *Cic*. fupple *ego*. *Quid facis*? fupple *tû*, &c.

2. In verbis, que homines communiter refpiciunt; ut, *Amant*, *ferunt*, *pradicant*, nempe *homines*.

In verbis, que vulgo impersonalia dicuntur; ut, *vivitur*. fupple *vita*. Nam fi *vivere vitam* rectum est, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accufativus post Verbum Activum femper reddi poffit per Nominativum cum paffivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccaturus*. Ut apud *Ciceronem* *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud *Ovid*. *Noctes vigilantur amara*. Sic *fefinat*, puta *res* vel *fuga*: ut apud *Virgil*. *Fefinare fugam*.

Huc refer verba nature, five exemptæ que vocant actionis, ut, *pluit*, *tonat*, *fulgurat*, *ningit*, *lucefcit*, in quibus subintelligitur *Deus*, *Celum*, vel *Natura*, aut nomen eufdem originis, ut *pluvia*, *nix*, *lux*, &c.

III. *De Accufativo subintelleto post Verbum.*

Canon III. Omne Verbum activæ fignificationis habet post fe accufativum expreffum vel subintellectum.

Sæpe tamen supprimitur Accusativus, & potissimum ante relativum qui, quæ, quod, ut *Facilius reperias (supple homines) qui Romam proficiantur, quam ego qui Athenas.* Vide quæ super hæc se diximus in Regula de Accusativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, sæpius intelligi post Verbum, & Accusativi locum supplere. Ut cum dico, *currit*, intelligitur *cursum* vel *in currere*, quod tantundem est. Sic *pergit*, puta *pergere*. Quomodo dixit: *Plantus, pergit pergere.* Et Terentius, *Pergam ire domum.* Sic apud Græcos *ἔπειθε, διέειπεν, &c.* & similia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut *lectum est, legendum erit*, supple *in legere*, ut alibi dictura.

Canon IV. De Infinitivo per se posito, & Verbo à quo regitur subintellecto.

Canon IV. Quoties Infinitivus per se in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat subintelligi debet, puta *capit, solebat*, aut simile. Ut, *Ego illud scabale negare solitum, Ter. supple capit. Facile omnes perferre ac pati, Id. puta solebat.*

Hoc Poëtis & Historicis familiare est, quanquam & apud Ciceronem occurrit. *Galba autem multas similitudines assero, multaque pro aq̄itate dicere.*

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacus complexus obferre capit, ne-quid-grabius in fratrem statueret: scire se illa esse vera, &c. Exsar, pro dicens se scire.*

Canon V. De Adjectivo per se posito, & Substantivo intellecto.

Canon V. Omne Adjectivum habet Substantivum suum expressum vel suppressum. Sic in *his juvenis, servus, &c.* subintelligitur *homo*: in *bubula, & fœcula, &c.* intelligitur *caro*: vide plura hujusmodi in Sylvula sequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat ac *res*; ac *νεγυια* apud Græcos, *verbum* apud Hebræos:

Ita eo usus Cicero, *Tonchus illa, lentum negotium.* Et alibi, ad tanti belli opinionem, *quod ego negotium, &c.* Imo sapissime apud eundem *res & negotium confunduntur*. Ut, *Ejus negotium sit velim suscipiam, ut si esset res mea.* Et alibi, *Rorum autem omnium nec horum est quidquam ad opes tuendas quam dedit; nec alienas quam reddere; ubi propria & alienius supponant negotium, quamvis respiciant res, quo tanquam synonymo antea usus est.* Sic in *Ido. Recerunt, in istum desistere, à quo non longissime ratio voluntà que abhorrebat, nempe à quo negotio Accusationis, juxta Alconium.* Sic in hoc Terentii, *Ultimam hoc sit nobis desuntum.* Quo loco Donatus, *Hic, id est negotium, id est, raptus virginis.*

Nec soli sic Grammatici veteres suppleat, sed ipsi etiam scriptores classici addunt sæpius. Ut Horatius, *Aliam negotia curo; excussus propriis; elliptice exulit Terentius; Aliam ut cures.*

Quare cum dicitur, *tristo lupus stabulis: Varium & mutabile semper femina*, frustra resolvunt Grammatici, per *res tristes, res mutabiles*, cum *negotium eodem fungi possit officio.*

Porro subintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non est quid gratias agas, hoc est, non est negotium, vel nullum est negotium propter quod gratias agas.* Sic *Classe, virisque potens, per que fera bella geruntur*, Ovid Et similiter, *Lunam & fellas que tu fundasti, nempe qua negotia.* Perperam itaque Grammatici hic syllabam statuerunt, & ex eo neutrum genus in inanimatis masculino & feminino dignitas esse contendunt, cum tantum

tantum supprimatur *negotium*; quodque pariter in rebus animarum reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc est, *vilia negotia Et Ductores Danaum delecti prima virorum*, Lucret.

VI. De Antecedente subintellecto.

Canon VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cuius locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit; ut, *Est pater quem amo*, pro *quem patrem amo*.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quos arma dolent*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.

Canon VII. Quoties Genitivus construitur cum Adjectivo aut verbo, vel est Hellenismus & pendet à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum *negotium*, vel *tempus*, aut simile; ut, *Ultimum demicationis*; Liv. *puta tempus*. *Amara curarum*. Hor. *nempe negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sophia Septimi*, Cic. *nempe filia*. *Hæstoris Andromache*, Virg. *supple usor*.

3. Cum reticetur *causa* vel *ratio*, ut apud Græcos, *finxa vel xæp*. Ut, *Cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, *puta causa*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali; ut, *Ad Castoris*, Cic., *In Veneris*, Plaut. *nempe adem*. Sic *Per Varronis*, *supple fundam*. *Ex Apollodori*, Cic. *puta Chronicis*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, *puta officium*; *astimare litis*, *nempe causa*. *Absesse bidui*, *puta itinere*. *Accusari furis*, *supple crimine*. *Est Roma*, *puta in oppido*. Et familia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activa significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo; ut, *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, *puta sentio*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Eo spectatum ludor*, pro *ad spectatum*. *Pridie Calendas*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectâ. Hujus exempla habes in Sylvula sequenti.

X. De duobus aliis Ellipseos generibus maxime observandis.

1. Nominativus qui cum verbo consentiat, sæpissime reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *Cujus belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset*, &c. Corn. *Nepos*, pro *eoque is cum exercitu profectus esset*. Sic *Id cum factum multi indignarentur, magnaue esset invidia Tyranno*, *Id*, pro *magnaue id factum esset invidia*. *Dum equites praeliantur, Brutus cum pedibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerat, postremam Romanorum aciem invadunt*; Sall. pro *noque is aderat*.

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu itidem orationis supplendum.

Ut

Ut, *Disce puer virtutem ex me verumque laborem, Fortunam ex aliis, Virg.* ubi fortunam regitur ab opera, pete, vel simili intellectu, & non à disca. quia fortuna non dicitur. Sic *Sacra manu, villosque Deos, parvumque nepotem ipse trahit, Id. ubi trahit respicit tantum nepotem, & sacra & Deos, reguntur à portas vel simili suppresso.*

Similiter in illo *Ejusdem, Ne tennes pluvia, rapidive potentia Solis Acris, & Borea penetrabile frigus adurat; ubi nocent intelligendum cum quo tennes pluvia conficiatur.* Sic in illo *Ciceronis, Fortuna, quâ illi florentissimâ, me duriori confidati videmur. Ubi confidati respicit tantum secundum membrum, & usi in priori intelligitur.*

XI. De aliis particulis subintellectu.

Sæpenumero contingit, ut magis vel potius supprimatur. Ut, *Tacita semper est bona mulier, quam loquens, hoc est, magis bona. Oratio fuis precibus quam iurgio similis, Liv. hoc est magis simili.* Si quisquam est qui placere cupias bonis, quam plurimis, nempe, bonis potius quam plurimis.

Cum simul intelligendum ac vel atque. Ut, *At simul Heroum laudes & facta parentis, Jam legere & qua sit poteris cognoscere virtus.* Et illo *Ciceronis, Itaque simul exsurrecti sumus, visa illa contemnimus.*

Si supprimitur in isto, Tu quoque magnam partem opere in tanto, fineret dolo, Icare haberes, Virgil.

Ut non sumitur pro quamvis, ut vulgo putant, sed intelligitur esto vel fac. Ut, *Protinus ut redeas, facta videbor anus, hoc est, esto ut statim redeas, tamen, &c.*

Utique nec pro utinam. Nam isto *Terentii; Ut, Syrus, te magnus perdat Jupiter, intelligitur oro vel precor ut.*

Cum dicitur cave cedas; faxis, &c. reticetur ne: Quomodo dixit Cicero, *Neque caveam ne scelus faciam.*

Quin & modus Potentialis, sive Concessivus dictus, resolvi potest per Ellipsin; ut, *frangas potius quam corrigas, hoc est, fiet potius ut frangas. Vicerit, id est, esto ut Vicerit. Obstet, proficit, nihil curant, pro an obstet, &c. Sic Bono animo sis, integre erit, fac ut sis bono animo. Ames, legas, mones te, ut, vel fac ut ames, legas.*

Post non modo, non solum, non tantum, sæpe intelligitur non. Ut, *Alexander non modo parvus, sed etiam liberatus, hoc est, non modo non parvus. Ita ut non modo civitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant, Cic. Non modo illi invidetur atati, verum etiam favetur, Idem.*

Particula nempe sæpe supprimitur. Ut, *Sic video Philosophis placuisse, nihil esse sapientis prestare nisi culpam; Cic. Pro nempe nihil esse, &c. Hoc vero ex quo suspicio nata est, me quævisse aliquid in quo te offenderem, translativum est, Id est, nempe me quævisse, &c.*

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipticos generibus iudicium esto. Verum quia voces ad supplendum defectum necessariæ, interdum non ita obviæ sunt, tres Sylvas adiciemus quibus Nomina, Verba, & Præpositiones in Constructione omisæ exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus que in Auctaribus Latinis reticentur.

Aedes, reticetur, cum dicitur *est domi* hoc est, *in aede domi.*

Es, intelligitur in isto, *Ratio vel tabula accepti & expensi;* uti cum

dicitur, *parvi pendo, non sum solvenda. Ambo,* cum dicitur, *Mars & Venus capti dolis, Ovid. Castor & Pollux alternis orientes & occidentes. Nisi ma-*

- vis ad fyllepfm referre, quia duo singularia plurali æquipollent.
- Amnis*, in *confuens, profuens, torrens, furvus*.
- Animi*, cum dico, *Rogo te ut boni consulas*, hoc est, ut *statuas hanc rem esse boni animi*.
- Arts* vel *scientia*, cum dicitur *Medicina, Musica, Rhetorica, &c.*
- Arvum*, cum dicitur *novale*, *Culta novalia*, Virg. At cum legitur *sonsus novales intelligitur terras*.
- Bona*, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugis*, postea *bona frugi*, & tandem *frugi*.
- Campum*, cum dicitur, *per apertum ira*.
- Carcer*, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Pistrinum, Tullianum, &c.*
- Causa deficit*, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis habet*, Sall. *Successorum Minerva indoluit*, Ovid. *Integer vita scelerisque purus*, Hor. &c.
- Coro*, in *agnina, bubula, caprina, serina, suilla, &c.*
- Castra*, in *Stativa, Hyberna*.
- Centena* intelligitur, cum dico; *debet decies, vel decies seftertium*.
- Clitellas deest*, cum dicitur *imponere alicui*, nam proprie significat, *trahere aliquem asini more*.
- Calum vel tempus*, in *serenum, nubilum, purum, &c.*
- Consilium*, in *arcantum, secretum, propositum*. *Perstat in proposito, &c.*
- Copia*, cum dico, *Eges medicina, abundans pecuniarum*.
- Corona*, cum dicitur, *Civica donatus, Muralem, obfidionalem adeptus, &c.*
- Item in *serta*. Uti in *sertum coronamentum*, quo post *Catonem* usus *Plinius*.
- Crimine vel allime*, cum dico *Furti damnatus, repetundarum pestulatus, &c.*
- Dies*, cum dico, *illuxit, vel mens est natalis, &c.*
- Dii deest in superi, inferi*. Item in *manes pro mani*, id est, *boni*.
- Domus*, in *Regia & Basilica*.
- Domum*, cum dico, *Uxorem duxit*.
- Extra* cum dicitur *Casa & porrecta*; ut apud *Ciceronem*, *Nequid inter casa & porrecta oneris nobis addatur aut temporis*.
- Facultas*, vel *potestas*, cum dico, *Cernere erat. Non est te fallere cui-*
- quam, &c.* Sic *quoad ejus sacre potestati*, Cic. *supple facultatem*.
- Festa*, in *Bacchanalia, Saturnalia, Agonalia, & Fumilibus*.
- Finis*, in *hactenus, quatenus*. Nam *integre sit hac sine sensu*.
- Fruenta*, in *sata*; uti *fruges in sata*.
- Funera*, in *justa, suprema, solemnia*.
- Homo*, in *adolescens, amicus, juvenis, maritus, nuncius, servus, socius, & similibus*. Et in his, *miser sum, salvus sum*. Uti in *optimates, magnates, mortales, Germani, Galli, &c.*
- Ingenium vel institutum*, vel *morem*, in istis, *Antiquum obtinet*, Plaut. *Nunc cognosco vestrum tam superbum*, Ter. *Is pro talis vel tantus sepe reticetur*; ut, *Homo improbus, sed cui paucos ingenio pares invenias, pro u cui*.
- Iter*, in istis, *quo pergis, quo tendis? Virgilius integre dixit. Tendit iter velis, portumque relinquit*.
- Judices*, cum dicitur, *mittere in Consilium, ut apud Ciceronem, Testibus editis ita mittam in consilium, ut, &c.*
- Judicio vel jure*, in *falso, merito, immerito*, quæ vere adjectiva sunt.
- Lapis*, in *molaris*.
- Laudem*, in isto, *cur mihi detrahit?*
- Liber*, in *annali, & diurnus*. Sic *Annales*, *puta libri*; *pugillares, supple libelli*.
- Lineas*, cum quis dicitur *ad incitas redactus*. *Lucilius apud Nonium pro eo dixit, ad incita, ubi loca intelligitur*.
- Literas*, in isto *Plauti, Hodie in ludum occæpi literarum, veritas jam scio*. Intelligit tres literas. *A, M, O*, unde *Verbum amo constat*. Sed hic *literarum* vox cognoscitur ex eo quod proxime de ludo *literario* antecessit. Est vero cum pro *Epistola* sumpta *penitus reticetur*. Ut in isto *Cic, Triduo abs te nullas acceperam*.
- Locus*, cum dicitur, *Hic senex de proximo. Ab humili (puta loco) ad summum (sup. locum)*. In *medium*, *Convenerunt in unum, &c.* *Primo, secundo, tertio, &c. supple loco*.
- Loca*, in *astiva, hyberna, stativa, pomaria, rosaria, supera, infera, &c.*
- Ludi*, in *Circenses, Megalesis, seculares, funebres, &c.*
- Malum*, cum dico, *Caveo tibi, timeo, tibi:*

Metuo à te, de te, pro te, &c. Sed *cavere malo*, integre erit, *cavere se à malo*.
Mare, in profundum, altum, tranquillum.
Mensis, in Januarius, Aprilis, October, &c.
Modia, cum dicitur millia frumenti.
Modo, in perpetuo, certo, &c.
Mortem, cum dicitur, obiit.
Navim, in istis, solvit, descendit, appulit.
Negotium. De eo dictum in Canonibus generalibus. Amplius autem notandum nomen hoc subintelligendum in, tanto, quanto, aliquanto, hoc, eo, quo, multo, paulo, nimio. Nam *multo doctior* integre est *multo negotio doctior*. Sic cum dico, *qui fieri potest? qui est Ablativus, pro quo, hoc est, quo modo, vel quo negotio.*
 Porro in *id, quid, vel aliquid, deest negotium*: quippe naturâ suâ adjectiva sunt, ut in illo Terentii, *Andria id erat illi nomen*. Et isto Plaut. *Quid est tibi nomen? Nisi occupo aliquid mihi consilium.*
 Imo cum *quid* regit Genitivum *negotii*, supponit *negotium* pro Substantivo suo: ut *Viden' egestas quid negotii dat homini misero mali*, Plaut. *pro quid negotium mali negotii, &c.* Ubi *quid negotium negotii*, idem est ac *qua res rei, vel rerum* apud eundem autorem. *Summum Jovem obtestor*, inquit Menæchmus, cui, *quâ de re, aut cui rei rerum omnium*, respondet senex.
Numus, vel nummus, in Denarius, quinarius, &c.
Nuntium, cum dicitur, Obviam illi missimus.
Nux, in avellana, juglans, pinea, persica, castanea.
Officium, cum dico, non est meum. Vel Regium est bene facere. Et in illo, *Est Regis, &c.*
Opera, in Bucolica, Georgica, Rhetorica, orum, &c.
Opus, cum dicitur, Hoc non solum laboris, verum etiam ingenii fuit.
Oratio, in prosa, à prorsâ quod valet restâ, cui opponitur versa. Sic *prorsâ limites* apud Festum. Et *prosa, pexa tunica, vêtis imitior*, ut est in *Glossis*.
Ostium, in posticum.
Oves, in bidentes, sata. Ideo *bidens*

muliebre. At *virile idem*, si jungatur cum *verre*, ut apud Nonium, *bidenti verre*.
Pars, in antica, postica, decima, quadragesima, prima, secunda, &c. Non posteriores feram, Ter. *Ei secunda defert.* Quint. *supple partes.* Sic *pro rata, pro virili, puta parte.*
Pasus, cum dico, ire duo millia, Mart. Latitudo septingentorum millium. Cæf.
Puer, vel puella, in infans, nam adjectivum est; unde apud Val. Max. reperitur puerum infantem, qui loqui non potuit.
Raster, in bidens, tridens, &c.
Ratio, in expensa, impensa, summa; uti rationes, in conturbare.
Rem familiarem, cum dico decoquere: unde decoctor.
Sermo in istis Ciceronis, Brevi dicam: Completi brevi: brevi respondere. Circumscribi & definiri brevi: supple sermone: ita cum dicit, brevibus agere, brevibus aliquid dicere, supple sermonibus, vel verbis.
Servus, vel minister, in istis, Est illi à pedibus; à manu; à secretis; à libelli, &c.
Sestertium (pro sestertiorum) cum dico centum millia. Utrumque vero deest, cum dicitur, debet mihi decies.
Signum, cum dico, bellicum vel classicum canere.
Singuli, in istis, in naves, in annos, in horas, &c.
Solum, cum dicitur, terra defigit arbor, Virg. puta in solo. Unde apud Sallustium, Arbores, qua humi arido, atque arenosa nascuntur, hoc est, in solo humi arido.
Tabella, in eborea, laureata, pugillares, duplices, triplices, &c.
Taberna, in Medicina, sutrina, tetrina, tetrina, fabrina, laniena, &c.
Tabula, in duodecim.
Tempus, in istis, ex eo, ex quo, ex illo; tertio, quarto, postremo, &c. optato, brevi, sero, &c. Tertium Consul: postremum ad me venit &c. hoc noctu, id atatis, &c. Antehac, posthac, (nam hac valet hac;) antea, postea, praterea, post illa, sup. tempora. Non licebit nisi præsinito loqui, puta tempore. Erit cum secisse molles, nempe tempus, & similibus.

Terra, in patria, continens. Etiam cum dico, jacet humi, pro in terra humi: nam terra dividitur in aquam & humum juxta Varronem. Sic cum dicitur natus est *Aegypti*, supple in terra.

Vada, in brevità.

Vasa, in silitia, vitrea, crystallina. Ut vas, in atramentarium, salinum.

Verba, in his Docere paucis, Virg. supple verbis. Responsum paucis reddere, Idem. Pro re pauca loquar, Id. Paucis te volo, Ter. puta verbis alloquit. Paucis est quod te volo, pro Est negotium propter quod paucis te verbis alloqui volo.

Via, in istis, hac, illac, istac, quã, eã, restã, &c. *Appia*, *Aurelia*, &c. Sic viam, deest, cum dico, ire, ingredi. Virgilius integre dixit, Irque reditque viam.

Vinum, in mustum, Falernum, Massicum, &c.

Vir, vel uxor, vel femina, in conjux, maritus, vel marita. Et in pluralibus *Optimates*, *magnates*, *primates*, *majores*, &c. supple viri, vel femina. *Virga* cum dicitur, Rudem accipere.

Urbs, cum dico, natus Roma, pro in urbe Roma.

Utile, vel commodum, in istis, *Consulo tibi*, prospicio tibi, &c.

XIII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in structura subintellectis.

Adspicio, vel *video*, cum dico, En *quasnor Aedes*. Ecce hominem. En *Priamum*. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut Ecce homo, En *Priamus*, intelligitur adest, vel venit, aut simile.

Amet, vel *adjuvet*, in *Mehercule*, *Mecastor*, *Medius fidius*; nam integre sint, *Me Hercules*. *Me Dei filius amet*, vel *adjuvet*.

Sic *Edepol*, tribus vocibus constar, puta *e pro me*, *de pro Deus*, & *pol pro Pollux*, nempe *adjuvet*. Quare non recte scribitur cum a diphthongo, quasi esset *per adem Pollucis*. *Canere*, cum dicitur, *Scit fidibus*.

Cæpit, in isto, *Ire Prior Pallas*, & similibus.

Dici, cum dico, *Male audit*. Nam integre sit, *Male audit de se*, vel *in se*, vel potius *sibi dici*, ut *male non respiciat audit*, sed *dici*. Sic in istis, *audit bonus*, *audit doctus*, nempe *audit dici esse bonus*, juxta conluetudinem Græcam.

Dico, in istis, *Bona verba quaso*, supple *dic*. *Nugas*, puta *diciu*. Sed *hac hædenu*, supple *dixerimus*, vel *diximus* *fi*. *Quid multa?* puta *dico verba*.

Esse, vel *fuisse*, vel *fore*, in his, *actum illi volo*. *Ne dicas non prædictum*. *Promissi ultorem*, supple *me fore*, &c.

Esto, vel *fac*, *da*, vel *gone*, in istis, *Hæc*

negotia, ut *ego absum*, confici possunt, pro *posito ut ego absum*, vel *esto*, vel *fac ut*. *Bono sis animo*, hoc est. *Fac ut bene sis animo*, vel *in animo*.

Facio, cum dico, *Dii meliora*, supple *faciant*. *Studes*, an *piscais*, an *venaris*, an *omnia simul?* supple *faci*. *Ulla nocte nihil præterquam vigilatam est in urbe*, hoc est, *nihil factum est præterquam*, &c.

Ire, in istis, *In Pompeianum cogito*; *Rhodum volo*, inde *Athenas*, &c.

Loqui, cum dico, *scit Latine*, *Græcè*, &c.

Monco ut, vel *fac ut*, in istis, *amet; legat, ametu, legatu*. *Istud ne dicas*. *Istud cogites tecum*. *Nil mihi rescribas*.

Obsecro, vel *imploro*, cum dico, *Proh Deum atque hominem fidem!*

Oro ut, vel *precor ut*, cum dicitur, *Dit meliora ferant*. *Ut te perdat Jupiter*.

Paro, *invenio*, vel simile, cum dico, *Unde mihi lapidem?* *Martin signum; quo mihi pacis auro?* &c.

Verbum, sum, es, est, sæpissime deest, *Ut, Quid mihi tecum?* supple *est*. *Haud mora* (supple *est*) *festinant jussi*. *Hei mihi, Va tibi*, supple *est*. *Quantam* (*malum*) *ista servitus voluntaria*, puta *est*.

Timeo, cave, vide, vel simile in istis, *Ah ne te frigora ladant*. *At ut satis contemplata sis*. *Verum ne quid illa rirubet*, &c.

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpositionibus in structura intellectiva.

- A, ab, ad, in,* desunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ. Ut, *Ægypto remeans,* supple *ab. Dedit Carthagine,* puta *in.*
- A, ab,* desunt in Nominibus, causæ, instrumenti, pœnz, &c. Ut *Culpa pallefcere. Enfe perforatus, Plectere capite,* &c.
- In Nominibus temporis cum significant, *post,* ut *redit, hoste superato,* hoc est, *postquam hostem superaverat,* qui Ablativus dicitur *absolutus.*
- Cum significatur differentia, vel distantia, ut, *Stulto intelligens quid interest? Abest virtute illius.*
- Cum notatur pars altera; ut, *animotiosus,* pro *ab animo.* *Multis rebus melior,* pro *à multu rebus.*
- Ad* reticetur in Nominibus mensuræ vel spatii; ut, *latus quinque pedes.*
- Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus?* vel pro *ad quid.* *Eamus visum,* vel *visere,* pro *ad visum,* vel *ad visere.*
- Ante,* in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendas,* supple *ante.* *Multos abhinc annos,* puta *ante.*
- Circa,* cum notatur tempus; ut, *Homo id atatis,* pro *circa id atatis.*
- Cum,* cum significatur instrumentum; ut, *Sagitta faucius.* Sic cum dico, officio, honore, odio, *prosequi,* &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, *Cum equis persecuti sunt.* Ita cum notatur tempus; ut *Cras primâ luce.* Quamvis & hic in intelligi possit.
- De, e, ex,* in Nominibus quibus significatur copia vel subjectum. Ut, *Nugis referri libri. Plenus vino. Equus ligno fabrefactus. Sacrificare tauro,* vel *agno,* &c.
- In Nominibus à loco; ut *exire Roma; Italia cedere.*
- In iis quæ significant causam vel modum; ut, *Flere alicujus obitum, Visitare lolio.* *Quare* pro *de qua re.*
- Sic *labore dolore,* pro *è dolore.* *Virtute clarus,* &c. Sic *lege agere cum aliquo.* *Vocare aliquem nomine,* &c.
- In,* Nominibus locis & temporis; ut, *Domo me contineo, Cic. Sardiniam venit.* Id. *Superioribus diebus, veni in Cumanum,* Id.
- In Nominibus, quæ notant subjectum vel objectum; ut, *Opus est mihi libri.* Sic in iis quibus causa significatur; ut, *Accusatus me eo quod,* pro *in eo quod.* Item in his & similibus. *Sum magno timore,* pro *in magno timore.* *Magnâ est apud omnes gloriâ. Libri me oblecto. Ludis delectari. Ordine aliquid facere. Non armis præstantior quam toga,* &c.
- Ob,* vel *præter* sæpe deest cum Infinitivus habet locum Accusativi; ut, *Doleo mihi illum irasci,* pro *ob irasci.*
- Quod* etiam ab iisdem Præpositionibus sæpissime regitur; ut, *Quod ego te per hanc dextram oro,* hoc est, *propter quod.* *Quod utinam minus vira cupidus fuisset,* pro *quam ob rem.*
- Per* sæpe deest in Nominibus temporis & distantie; ut, *Vixit centum annos: distat quinque milliaris.* Sic cum pars aliqua notatur; ut, *Hirsutus brachia,* pro *per brachia.*
- Pra,* in Comparativis; ut, *Dolior cæteris,* pro *pra cæteris.* Sic cum causa significatur; ut, *Homini lacryma cadunt gaudis,* hoc est, *pra gaudis.*
- Pro* in Nominibus pretii; ut, *Emi magno,* supple *pro magno pretio.*
- Sub,* in Nominibus absolute positis; ut, *Tè consule, Sole ardente,* &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas Syntaxeos regularis.

CAPUT II.

De secundo Elliptico genere Zeugmate dicto.

Secundum genus Ellipticum est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zeugma*, sive *connexio* vel *adjunctio*, quia in una voce alix ab eâ dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat: ut,

*Trojgena interpret Divum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Claris radios, qui sidera sentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omina penna.*

Ubi *sentis*, semel expressum, quinque subintelligitur.

Secundum, cum vox expressa subintelligi nequit sine aliquâ mutatione vel generis: ut, *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est*, Hor. *Utinam aut hic surdus; aut hac muta facta sit*, Ter.

Vel casus: ut, *Quid ille fecerit, quem neque pudet quicquam, nec metuit quonquam, nec legem putat tenere se ullam*, Ter. pro qui nec metuit, &c.

Vel numeri: ut, *Socii & rege recepto*, Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit*, Idem.

Vel personæ: ut, *Ille timore, ego risu corruis*, Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus eset*, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus mox non explicatur, sed intelligitur: ut, *Aquila volarunt, hac ab Oriente, illa ab Occidente*, Cic. *Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De secundâ figura, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat: ut, *Magnis majores nugæ agere*, Plaut. ubi *magnis*, superfluum est. *Se ab omnibus desertos potius quam abs se defensos esse malunt*, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi malo. Sic apud Ciceronem, *Omnia quacunquæ*: Et apud Terentium, *Nihil quicquam*, ubi *omnia & quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur, ut, *Sed urbana plebs, ea vero præcepti erat multis de causis*, Sall. *Posthumius autem, de quo Senatus decrevit ut statim in Siciliam iret, ut negat se iturum sine Catone*, Cic. ubi *ut* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulæ eandem vim obtinentes: ut, *Oportuit præcisse me ante*, Ter. *Nullam esse alteram*, Plaut. *Quis alter, quis quisquam*, &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statueri, ubi sermo est maxime simplex & nativus: ut in his, *Venit ad Messenam*, Cic. *Ab Roma abire*, Sall. & similibus, ubi ad constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, servare servitutem*, &c. si usum & sensum spectes, ac quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimauntur.

Pronomina itidem *mibi, tibi, sibi*, sæpius ~~redundant~~ dicuntur, cum vera sint Dativi acquisitionis: ut & *me, te, se*, vere Accusativi, & ad Constructionem

structionem necessarii: ut, *Qui mihi tum sunt senes*, Ter. ubi mihi significat respectu mei. Me id facere studeo. Plaut. ubi, me facere est vera Inhnitivus Constructio: Et studeo facere, est Ellipsis Pronominis.

CAPUT IV.

De tertia Figura, que dicitur Syllepsis.

Syllepsis, sive conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est ea duplex: simplex, sive absoluta, & Relativa.

I. De Syllepsi simplice.

Syllepsis simplex est, cum voces in structuram differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1. Genere tantum. Ut, *Samnitium duo millia casti*, Liv. ubi respicitur ad homines. *Daret ut catenis fatale monstrum, qua generosius perire quarens*, &c. ubi qua respicit Cleopatram. Sic duo importuna prodigia, quos egestas, &c. Cic. ubi est scelus qui me perdidit? Ter.

2. Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia turba signat multitudinem. *Alterum in alterius mactatas sanguine cernam*, Virg. *Ut alter alterum nec opinato viderimus*, Cic. *Missi magni de rebus urerque legati*, Hor. *Propterea quoad, pro propter id quoad, Si tempus est ullum jure necandi homines, qua multa sunt*, Cic. *Aperite aliquis ostium*, Ter. Sic idem Poeta dixit, juxta Scioppium, *absente nobis*, & Plaut. *presente nobis*.

3. Genere & numero simul. Ut, *Pars in carcerem acti, pars bestium obiecti*, Sall. *Pars mens tenuere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Illa cum Niso de Numitore fatis*, Ovid. *Syrus cum illo vestro susurrant*, Ter. ubi cum valet &

II. De Syllepsi Relativa.

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed à sensu integrali periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuisse*, Liv. ubi imber ad quod respicitur, includitur in voce pluit, ac si esset carnis imber pluit. Sic *Per literas me consolatus sum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi literas sumitur pro opere quod se missurum pollicetur.

De Pratiانا hereditate qua quidem mihi magno dolori est, valde enim illum amavi, hoc velim cures, Cic. ubi illum respicit Pretium amicum sc. in Pratiانا hereditate inclusum. Sed antea conjuravere pauci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de qua brevissime potero dicam, Sall. hoc est, de qua conspiratione. Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio pradiatum. Ter. hoc est, meus hominis qui, &c. Deind Philenorum ara, quem locum habere Carthaginienses, Sall. ubi intelligitur locus, ac si esset ara locus, quem locum &c. Atque in hoc genere illa quoque est infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt, Cic. ubi quod supponit negotium, ut sit, *Quod negotium, nempe silvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori, tanquam duo genera ad dicendum*.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi proprioris, sed alterius quod precessit. Ut, *Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptati quotidie sit allaturus, non facile dixerim*, Cic. ubi allaturus respicit tantum amor tuus, ac allaturum intelligi debet, quod cum judicium con-

sentiat.

fentiat. *Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, Liv. Ne fando quidem auditum est, Crocodilum aut Ibim, aut selem violatum ab Ægyptio, Cic. Philippi vim atque arma toti Græcia cavendam metuendamque esse, Gellius.*

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjectivum consentit cum voce aliqua nullibi expressa. Ut, *Timidi dama, Talpa oculi capti, Virg. ubi masculi intelligi debet. In suam Eunuchum, supple fabulam, Hic error est, non scelus; id est, hoc negotium est error, non scelus.*

CAPUT V.

De quartâ figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton est ordo Verborum confusus & perturbatus. Eius quinque sunt species.

1. Anastrophe, sive vocum inversio; ut, *mecum pro cum me. Quamobrem, pro ob quam rem. Hui accensa super. Quam potius, pro potius quam.*

2. Timesis, sive vocis compositæ intersectio, per unam plureve interpositas. Ut, *Septem subiecta Trioni, pro Septentrioni. Per mihi inquam gratum feceris, Quo me cunq̄ue rapit tempestas.*

3. Parenthesis, cum sensus aliis vocibus interpositis interrumpitur. Ut, *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas, Virgil.*

Synchysis, cum in periodo constructionis naturalis ordo confunditur. Ut, *Sava vocant Itali medius qua in fluctibus aras, Virg. hoc est, Itali vocant aras saxa illa, qua sunt in mediu fluctibus.*

*Si mala condiderit, in quem quæ carmina jus est,
Judiciumque: esto, siquis mala, sed bona siquis
Judice condiderit laudatur Casare. Hor.*

Hoc est, *Si quis bona carmina condiderit, laudatur iudice Casare.*

Et, *male laxus in pede calcens hæret, Id pro male hæret.*

5. Anacoluthon, cum sequentia prioribus non cohærent; ut, *Nam omnes nos, quibus est aliunde aliquis objectus labor, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est lucro est; Ter. Prætor interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est, Cic. Etenim si Orationes, quas non multitudinis iudicio probari volebamus (popularis est enim illa facultas, & effectus eloquentia est audientium approbatio) sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse considerent, Cic.*

Huiusmodi in Classicis Scriptoribus vocamus *σελικρωσῆν*, in vulgo autem, Solcecismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive Constructio Græca, quæ fit, cum Latini à nativâ suâ consuetudine deflecentes imitantur Græcos.

1. Atque hic distinguendum imprimis inter *attractionem* & *regimen*, Græci nempe è duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adiungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *πρὸς λόγων ὅν ἔειπας, de verbis quibus dixi, pro qua dixi. Sic Latini, Quum scribas & aliquid agas quorum consuevisi, Cic. pro qua consuevisi. Sed istum quem quartæ ego sumi. Occurrunt*

anima quales naque candidiores terra tulit, pro *qualibus*, Hor. per eandem figuram dicitur, *Non licet mihi esse securus, cupio esse clemens. Uxor inuicti Jovis esse nescis*, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sæpius attrahitur, quod non respicit. Ut, *illum ut vivat optant*, Ter. *Hæc me, ut confidam, faciunt*, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi. Sic *Mætu lenone ne quid suo suar capiti*, pro *metuo ne leno*. Ter. *Atque istud quicquid est fac me ut sciam*, Id. pro *fac ut ego sciam*.

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur: ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat*, ubi *qui est pro quod*.

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diverſi generis.

2. Porro ut Græci omittunt Præpositionem *κατά* vel *πρός*, ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut, *Expleri mentem nequit. Tractus membra, similis Deo es humerosque. Pacem te poscimus. Doceo te artes*, & similia. Sic dicimus, *primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium*, ut Græci τὸ πρῶτον, τὸ τρίτον, τὸ τρίτον.

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem *ἐκ*, quæ Genitivo infervit. Atque hinc Grammatici verba plurima cum casura regere existimant, cum re vera dependeat à Præpositione suppressâ. Ut, *Abſine irarum: Desine lacrymarum: Regnavit populorum*, &c. Sic *imperti me divitiarum: Arripiunt illum pedis. Gustavit mellis, audivit musica*, &c. Unde apud Vitruvium ex etiam Genitivum regit, ut, *Descriptio ex duodecim signorum caelestium*, &c. quod tamen non est imitandum.

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut, *Da meus ocellus. Da anime mi*.

Cum Nominativus præcedit Accusativum: ut *Ceu pius Æneam eripuisse ferunt*. Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet *ὄρα*: ut, *Et pectore lævo excutias guttas, latari pratrepidum cor*. Perſ. pro *usque ad latari*: Unde Latini *ut*, aliquando usurpant: ut, *Neu Babylonios tentaris numeros*, *ut: melius quicquid eris pati*: hoc est, *ὄρα* *εἴπω*, ut *melius patiaris* juxta Voſſium,

CAPUT VII.

De Antiptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum: ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitrarie, omnes regule statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod figmentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauteriq allata alio fundamento niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro periisset*, &c. Nominativum ait poni pro Genitivo *duo Consules*, pro *duorum Consulibus*. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi Verbum semel expressum bis intelligitur: ut sit, *Duo consules periissent, alter morbo periisset, & alter ferro periisset*.

Cum dicit in fortiora horum, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, *vi* cujus Genitivus additur Comparativis & Superlativis.

Porro

Porro in istis, *Saltus*, & *velocitati certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addi diximus, ut *vino modo cupida estis*. *Moderari orationi*. *Alienis rebus curas*.

In *ferax oleo* apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi: ut Ovidius dixit, *Terra ferax Cerere multoque feracior utri*. Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax olea*.

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot lassitas inperatas modo mihi irrepere in sinum*, respondemus, vel *irrepere lumi* ut activum, adeoque vel regere Accusativum: vel solacisimum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde constat, quod simile esse ait huic, *urbem quam statuo vestra est*, quæ est Constructio legitima, & apud Poëtas familiaris.

Accusativus *quas*, quem in isto Nazvii, *Quot res hunc vis privari pulcras, quas uti solet*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam utor olim Accusativum regebat. Et *privari res pulcras*, est Hellenismus, ubi supponitur *κατά*, ut *lator hanc rem*.

In isto Virgilii *haret pede pes, densusque viro vir, pede* est antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poëtam legitur, *Forte ratu celsi conjuncta crepidine saxi, expositis stabat scalis & parte parata*; *crepidine*, non est pro *crepidini*, ut vult Desputerius, sed vere regitur à *conjungo*, quod sæpius apud Ciceronem cum Ablativo legitur; ut, *Declarat enim summam benevolentiam conjunctam pari prudentiâ*. Et alibi, *Ea summa miseria est summo dolore conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *cum* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut *Varro cum Siciinio atate conjunctus*.

Quod autem ad Enallagen spectat omnia ejus exempla vel ad regulas Grammatices, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod ego*, &c. quod non ponitur pro *quæ*, sed supponit negotium. In isto, *Pillis bellantur Amazones armis*, Virg. *bellantur* usurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In isto, *Sis quis me quæret rufus*, Dav. *Præsto est, desine*: si sit aliqua figura, est figura elocutionis; ut in *vicimus*, pro *vincimus*: Nam in Narrationibus frequens est usus unius temporis pro alio. Cum autem ait *valebis* interdum poni pro *vale*, ostendimus Imperativum esse verum futurum, adeoque notum mirum esse si promiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani festinare, parare*, &c. est ellipsis verbi *caperunt*. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ addiscitur, non alienum fore videbatur, Sylvulam Verborum diversæ structuræ hic coronidis loco adicere, quæ forsitan in Dictionariis frustra quaesiveris.

SYLVULA VERBORUM.

Diversæ structuræ.

A.

Abalienare aliquid, *vel* aliquid alicujus, *Cic. To alienate.* Aliquem ab altero, *se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo. Cic.*

Abdere se literis & in literas : *se in tenebris, Cic. To hide himself.*

Abdicare, *simpliciter, vel magistratum, vel se magistratu, Cic. to quit himself of a Charge.*

Abdicare alicquem, *Tacit. to renounce.*

Abducere à consuetudine, *Cic. to disuse.*

Ab omni reipublicæ curâ, *Cic. to withdraw himself from employment. Vi*

& per vim, *Cic. to carry away by force. In alicquem locum, Cic. Ex acie, Cic.*

A fide, *Id. Ad nequitiam. Ter.*

Me convivam abducebant sibi, *Cic.*

Equitatum ad se abducere, *Cic. to entice away.*

Aberrare proposito, & à proposito, *Cic. to go from the subject.*

Nihil quidem levor, *sed tamen aberro, Cic. yet I divert my self.*

Aberratio à dolore, *Cic. a diverting.*

Aberrat ad alia oratio, *Cic. digresseth.*

Aberrant inter se orationes, *Liv. disagree.*

Artificem ne in melius quidem spes aberrare, *Plin. let him keep to his model.*

Abeffe urbe, domo : & ab urbe, ab domo, *Cic. alicui abesse, to fail.*

In altercationibus abesse, *Cic. to be out of the way.*

Abhorret facinus ab illo, *Cic. he is very far from doing such a wicked thing.*

Parum abhorrens famam, *Liv. not concerned for a scandal.*

Illud abhorret à fide, *Cic. that is not to be believed.*

Ab ducendâ uxore abhorret, *Cic. he is averse to marriage.*

Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic. to cast himself at ones feet.*

Abjicere se & prosternare, *Id. Consilium ædificandi abjicere, Cic. to*

quit the design one had of building.

Abjicere ad terram, *Cic. In herbam Id. Humi, Plin.*

Cogitationes in rem humilem abjicere, *to submit his thoughts.*

Abjicere animum, *Cic. to despond.*

Abire magistratu, *Cic. to quit his office. Ab emptione, Cic. to retract his bargain. Ad vulgi opinionem, Cic. to abandon himself to the.*

Abire, à, ab, de, è, ex, loco, *Cic. to go away : to go out : to retire.*

Non hoc sic tibi abibit, *Ter. It shall not pass so.*

Abi in malam crucem, *Ter. Go hang your self.*

Abjudicare libertatem, *Cic. to quit ones liberty. Se vita. Plaut. To kill ones self.*

Abnuere aliquid alicui, *Cic. Alicui de re aliqua. Sall. to refuse.*

Abrogare legem, *vel legi. Sed prius ustariis.*

Abrogare sese dedecore. Animum à scelere. *Cic. to abstain. Ignem ab ædibus. Liv. not to fire the house. Ægrum*

à cibo, Cels.

Abstinere jus belli ab aliquo. *Liv. not to treat one rigorously.*

Abstinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*

Abstinere irarum, *Hor. Placidis bonis, Ovid.*

Abstine isti hanc tu manum, *Plaut.*

Abstrudere in profundo, in sylvam, *to hide within.*

Abuti studiis, *Cic. not to profit, Operam abutitur, Ter. loses his labour.*

Accedere alicui proxime, *Cic. Virg. Deo ad similitudinem, Cic. to be like.*

Ad alicquem, *Cic. to draw near. Alicui ad aurem, Id.*

Quos accedam ? *Sall. Supple ad. to whom shall I address my self ?*

Quas vento accesserit oras, *Virgil. supple in. On what coasts he shall be thrown by the winds.*

Accedit quod, *Cic. moreover, besides. Accidere.*

Accidere. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse, *Cic. unde constat verbum hoc sumi pro aqua & adversa fortunâ.*

Accipere ab aliquo, *Ter. de aliquo, Cic. ex aliquo, Plaut. to receive, or to learn of one.*

Accipere in contumeliam, *Ter. to take in bad part.*

Acceptum plebi, *Cæs. apud plebem, Plaut. in plebem, Tac. agreeable to the people.*

Acceptum, vel in acceptum referre, *Cic. to be obliged.*

Acquiescere lecto, *Catul. to repose himself. Alicui rei, Cic. to set his mind on.*

In tuo vultu acquiesco, *Cic. your sight comforteth me.*

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic. not to be less happy than valiant. Aliquem sibi, Id. to make him equal. Iudices adæquarunt, Cic. were divided.*

Addicere morti, *Cic. in servitutem, Liv. to condemn to.*

Addicere liberum, *Cic. to declare one free.*

Ni aves addixissent, *Liv. If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium est abdicere.*

Adesse omnibus pugnis, *Cic. to be in all the battles. Ad exercitum, Plaut.*

Ad portum, *Cic. in causa, in aliquo loco, ad tempus, Id.*

Adesse alicui, *Cic. to favour one, to assist him with credit.*

Adherere castris, *Appul. in re aliquâ, Ovid. ad rem aliquam, Plaut. in rem aliquam, Cic. to be constant at, to be near, to hold.*

Adhibere severitatem in aliquo, vel in aliquem, *Cic. reverentiam adversus, vel erga aliquem, Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic. to give them wine.*

Adigere iusjurandum, vel aliquem iurejurando, vel aliquem ad iusjurandum, *Liv. per iusjurandum, Cæs. to bind by oath.*

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic. Illa pericula adveniunt in præliis, Id. we are exposed to.*

Adjungere aliquem alteri, & ad amicitiam alterius, *Cic. to make a friend. In societatem adjungere, Liv.*

Admiscere aliquid aliud, *Plin. alicui, vel cum aliquo, Cic.*

Admisceri ad aliquod concilium, *Cic. to be admitted to.*

Adolescit ætas, ratio, cupiditas, *Cic. Virg. increaseth, grows strong.*

Adolescere ad aliquam ætatem, *Plin. annos ter senos, Ovid. in partum. Col.*

Adolescunt ignibus aræ, *Virg. are covered with the fire of the sacrifices.*

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoptare sibi filium, *Cic. aliquem pro filio. Plaut. aliquem in divitias, Plin. to make his heir. Aliquem ab aliquo, Cic. se alicui ordini, Plin.*

Adscribere civitati, in civitatem, vel in civitate, *Cic. to make free.*

Adversari alicui, *Cic. aliquem, Liv. contra & adversus aliquem, Plaut. to resist or contradict.*

Ambitionem scriptoris adversari, *Tac.*

Adversari quo minus aliquid fiat, *Cic. to hinder.*

Advertere simpliciter, *Ter. animam, Liv. animo. Plin.*

Advertere urbi agmen, *Virg. to cause to approach.*

Scythicas adverteret oras, *Ovid. was arrived at.*

Advertere in aliquem, *Tac. to punish.*

Adulare. Pinnatâ caudâ nostrum adulat sanguinem, *Cic. ex veteri poeta.*

Si Dionysium non adulares, *Val. Max. Inde adulator passivum. Cavendum est ne assentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos sinamus, Cic. Tribunus militum adulatus erat, Valer. Vax.*

Adulari deponens. Adulari aliquem, *Cic. alicui, Quint. to flatter. Sed prius melius est iuxta ipsum Quint.*

Æmulari alicui, *Cic. to envy one. Aliquem, Id. to endeavor to surpass.*

Æmulari instituta alicujus, *Cic. to equal, to excel.*

Æstimare aliquem, *Plaut. de aliquo, Cic.*

Æstimare magni, vel magno, *Cic. Æstimare litem capitis, Cic. to judge one worthy of death.*

Aggredi aliquem dictis, *Virg. Aliquom de re aliqua, Plaut. aliquid, Cic. ad injuriam faciendam, Id.*

Agere rem, vel de re, *Cic. aliquem, vel partes alicujus, Cic. Cum populo, Cic. Lege, vel ex lege, Cic.*

Agere se pro equite, *Suet. to act like a cavalier. Agere gratias de re,*

- in re, pro re, in res singulas. *Cic.*
 Agitare animo. *Liv.* Cum animo,
Sall. Mente, *Id.* in mente, *Cic.* Se-
 cum, *Ter.* to resolve in the mind.
 Allatrare magnitudinem alicujus,
Liv. to rail against.
 Allatrant maria oram maritimam,
Plin. to beat against.
 Allegare alicui, vel ad aliquem,
Cic. to send to. Hominem alicui rei,
Plant. to send one to treat.
 Allegare senem, *Ter.* to suborn.
 Ambulare pedibus, *Cic.* Foro trans-
 verso, to cross the market. In jus, *Cic.*
 In littore, *Id.*
 Ambulare hoc caput per omnes le-
 ges, *Plin.* is found every where.
 Ambulare maria *Cic.*
 Ambulare stadia bina, *Plin.*
 Angere sese animi. *Plaut.* aliquem
 incommodis. *Id.* Angit animum
 quotidiana cura. *Ter.*
 Angi animo, *Cic.* re aliquâ, vel de
 re, *Id.*
 Anhelare scelus, *Cic.* to breathe no-
 thing but mischief.
 Amnis anhelat vapore, *Plin.* sends
 out vapours.
 Animadverto aliquid, *Ter.* I con-
 sider and take notice of. In aliquem, *I*
punitis.
 Annuere cœptis, *Virg.* to favour.
 Victoriâ, *Virg.* to promise, aliquos,
Cic. to point at.
 Anquirere aliquid, *Cic.* to make in-
 quisition or information of. Capitis, vel
 de capite, *Liv.* to proceed to an exami-
 nation of a great offence.
 Antecedere alteri, vel alterum æ-
 tate, *Cic.* to surpass in age.
 Antecello tibi hac re, *Cic.* Illum
 hac re, *Id.* Aliis in re aliqua, *Idem.*
 Qui cæteris omnibus rebus his ante-
 celluntur, *Cic.*
 Anteire alicui, *Plaut.* Aliquem, *Sall.*
 Antestare alicui, vel aliquem, *Gell.*
 to excel one.
 Antevenire alicui, *Plaut.* to come be-
 fore one. Aliquem, *Id.* to prevent. Omni-
 bus rebus, *Id.* to excel. Nobilitatem,
Sall. to exceed the Nobility.
 Antevertere alicui, *Ter.* to get be-
 fore.
 Fannius id ipsum antevertit, *Cic.*
 hath prevented me in that.
 Appellare aliquem sapientem, *Cic.*
 to stile one a wise man. Suo nomine.
Cic. to call by name.
 Appellare Tribunos, *Liv.* ad Tri-
 bunos, *Cic.* to appeal to the Tribunes.
 Appellare pecuniâ, *Quint.* De pe-
 cuniâ, *Cic.* to sue for a debt.
 Cæsar appellatus ab Ædulis, *Cæs.*
 was implored for his assistance.
 Appellere ad aliquem, *Cic.* to ap-
 proach to. Aliquem alicui loco, *Cic.*
 Animum ad Philosophiam, *Cic.*
 Ter. to apply.
 Appellere classe in Italiam, *Virg.*
 appellere classem, *Cic.* ad villam no-
 stram navis appellitur, *Cic.*
 Appropinquare portas, vel ad por-
 tas, *Hirt.* Britannia, *Cæs.* to approach.
 Ardere vel flagrare odio, active pro
 eo quo alios prosequimur, & passive pro eo
 quo alii nos prosequuntur. Exempla obvia
 sunt.
 Ardebat Sirius Indos, *Virg.* pro ad-
 urebat. Ardebat Alexin, *Virg.* was pas-
 sionately in love with.
 Ardeo te videre, *Plin. jun.* I burn
 with desire to see you.
 Ardere in arma, *Virg.* Avaritia,
Cic. Amore, *Idem.*
 Arridere alicui, *Cic.* Hor. to please.
 Arrident ædes, *Plaut.* please me. Fla-
 vius id arrisit, *Gell.* showed that it was
 agreeable to him.
 Arrideri passivum, contrarium est de-
 rideri, *Cic.*
 Aspergere labem alicui, vel digni-
 tati cujus, *Cic.* to blacken, to speak ill
 of one.
 Maculis vitam aspergere, *Id.*
 Aspirare in Curiam, *Cic.* ad ali-
 quem, *Cic.* to endeavour to attain, to
 equal.
 Aspirat primo fortuna labori, *Virg.*
 favours.
 Assentire vel -iri alicui, simpliciter,
 vel alicui aliquid, vel de re aliquâ, vel
 in re aliquâ.
 Asservare in carcerem, *Liv.* Domi
 suz, *Cic.* to keep in custody. ●
 Asserere aliquid, *Cic.* to affirm. Ali-
 quem manu, *Liv.* to make free. In
 libertatem, *Id.* asserere se, *Ovid.* to set
 himself at liberty. Aliquem cœlo,
Ovid. to canonize. A mortalitate,
Plin. Jun. Sibi aliquid, *Plin.* se stu-
 diis, *Idem.*
 Adstare in conspectu, *Cic.* to stand
 before

before. In tumultum, to be present at.

Additit mihi contra, *Plaut.* he resisted or opposed me.

Assurgere ex morbo, *Liv.* to recover. Alicui, *Cic.* to reverence. In arborem, *Plin.* to grow to be a tree.

Assurgit passivum, *Cic.* to be revered.

Attendere aliquem, *Cic.* to hearken to. Primum versus legis, *Id.* to consider. Animum, vel animum ad aliquid, *Cic.* to apply. Alicui rei, *Idem.* to take heed.

Attinere aliquem, *Tac.* to stay one. Aliquid, vel ad aliquid, to belong to. Nunc jam cultros attinet, *Plaut.* he holds them now.

Attineri studii, *Tac.* to be kept at home with studies.

Auscultare alicui, *Plaut. Cic.* to obey. Aliquem, *Plaut.* to hear.

B.

Bellare alicui, *Stat.* Cum aliquo, *Cic.* to fight against.

M. B. Omnia istiusmodi verba elegantius contrui cum Ablativo & Præpositione cum, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, vel ab alto, *Cic.* In plano, *Ovid.* In terram, *Lucr.* In unius potestatem, *Cic.*

Non cadit in virum bonum mentiri, *Cic.* An honest man is incapable of lying.

Nihil est quod in eiusmodi mulierem non cadere videatur, *Cic.* There is nothing that doth not become her.

Honestæ & jucunda ceciderunt mihi à te, *Cic.* are happened to me.

Cælare argentum, argento, & in argento, *Cic.* to grave in silver.

Cælare flumina & bestias in vasis, *Ovid.* Opus cælatum novem Musis, *Hor.* wherein all possible art and industry is employed.

Calere. Thure calent aræ, *Virg.* Aures nostræ calent illius criminibus, *Cic.* Our ears glow with often hearing his faults.

Cum caleat maxime, *Plaut.* supple calor.

Canere aliquem, *Cic.* super aliquo, *Idem.* to sing ones praises. Sibi intus canere, *Cic.* to regard none but himself, Carere commodis, *Cic.* to want.

Præterquam sui carendum quod

erat, *Ter.* but that I must be without your company.

Id quod amo, careo, *Plaut.*

Caruit te febris, *Plaut.* your ague mist its fit.

Cavere aliquid, *Cic. Hor.* to avoid. alicui, *Cic.* to watch for his own preservation.

Ab aliquo, *Cic.* to beware of. Malo, pro à malo, *Petron.* De verbis alicujus, *Plaut.* Cavere obsidibus de pecunia, to give hostages for security of money. Sibi obsidibus ab aliquo, to take hostages for security.

Quod nihil de iis Augustus testamento cavisset, *Suet.*

Dicitur cavere aliquo, vel per aliquem, *Cic.* to take ones security.

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur.

Cedere locum, *Stat.* loco, *Cic.* Cas. to leave the place. Ad locum, *Liv.* to retire to. E vitâ, *Cic.* to dye. Exitio, to fly from ruin. In proverbium, *Plaut.* to be gone into a proverb. Intra finem juris, *Liv.* to stay within the bounds of his right.

Cedere alicui, *Virg.* to obey.

Cessit mihi, *Id.* is arrived to me.

Monori non cedere, *Virg.* not to have deserved less honour than is given.

Hæreditas alicui cedit, *Virg.* falleth to. Pro pulmentario cedit, *Colum.* is taken for nourishment.

Cedit dies, *Ulp.* the day of payment draweth nigh.

Certare laudibus alicujus, *Virg.* to oppose himself to ones greatness. Cum aliquo, *Cic.* to fight. Bello de re aliqua, *Liv.* secum, *Cic.* to try to excel himself.

Certat vincere, *Virg.* strives to overcome.

Certare aliquid, *Hor.* to contend to do a thing.

Si res certabitur, *Hor.* if the matter come to be dispute d.

Circumdare oppidum castris, *Cæsar.*

Oppido mœnia, *Cic.* to enclose.

Cogitare animo, *Cic.* In animo, *Ter.* Cum animo, *Plaut.* secum, *Ter.*

Aliquid, vel de re aliqua, *Cic.*

Coire in unum, *Virg.* to assemble together. Societatem cum aliquo, *Cic.* to make an alliance.

- Societas coitur**, Cic.
Immixta placidis coeunt, *Hor. mix with.*
Milites coeunt inter se, *Caf. rally.*
Colloqui alicui & aliquem, *Plaut.*
cum aliquo, *Cic. to speak with.*
Inter se colloqui, *Cic, Caf. to discourse together.*
Committere se alicui, *Cic. Se in fidem alicujus, Ter. to put himself into ones protection. Aliquem cum alio, Mart. Inter se omnes, Suet.*
Lacum mari, *Plin. to joyn.*
Commodare aurum, *Cic. to lend.*
Alicui simpliciter, vel se alicui, to assist, *Cic.*
In rebusalicui, *Id. de loco alicui, Idem.*
Complere armato milite, *Virg.*
Complectus mercatorum carcer, *Cic.*
Componere alicui alicui, vel cum aliquo, *Virg. to compare.*
Componere se ad exemplum, *Quint. to conform.*
Concedere fato, *Plaut. to dye. Petitioni alicujus, Cic. to grant.*
De iure suo, *Cic. Injurias reipublice, Id.*
Conciliare aliquem, *Cic. Ad alterum, Plaut. Homines inter se, Cic.*
Animos aliorum ad benevolentiam erga alios, *Cic.*
Conjunctionem cum aliquo, *Id.*
Pacem ab aliquo, *Plaut. pro cum aliquo.*
Concludere se in cellam, *Ter. In cavea, Plaut. to shut in.*
Res multas in unum, *Ter.*
Concurrere cum aliquo, *Sall. Alicui, Virg. to fight with.*
Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
Condere in sepulcro, *Cic. Humo, & in humo. Ovid. to bury.*
In furnum, *Plaut.*
Moenia, *Virg. to build.*
Condicere coenam alicui, *Suet.*
Ad coenam aliquem, *Plaut. to invite to supper.*
Condicere alicui, simpliciter, *Cic. to promise to sup with one.*
Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey. Aliquem, Plautus, to hire.*
Conducere de Censoribus, *Cic. to farm of the Censors.*
- Conducit hoc tuz landi**, *Cic.*
In rem, Plaut. **Ad rem aliquam**, *Cic.*
Conferre tributa, *Cic. to pay.*
Novissima primis, to compare.
Se in, vel ad urbem, *Cic. to go to.*
Omne studium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
Crimen in aliquem, *Cic. to cast on.*
Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
Capita, *Cic. to speak face to face.*
Pestem hominibus conferunt, *Cic. Colum. give them the plague.*
Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
Conferunt ad temperandos colores, *Colum. serve.*
Hec oratori futuro conferunt, *Quint. are useful to.*
Confidere virtuti, *Caf. to trust to his strength. Animo & spe, Caf.*
In aliquo, *Hirt. Aliqua re. Multum naturam loci confidebant, Caf.*
Confiteri crimen, *Cic. De maleficio; Id.*
Ut de me confitear, *Cic. to speak freely of that which concerns me.*
Confligare, & ri. Confligari tempestatibus & sentinae vitium, *Caf.*
Qui cum ingeniis confligatur ejusmodi, *Ter. hath to do with.*
Rempublicam confligare, *Tac. to assist.*
Congerere titulos alicui, *Sen. crimen in aliquem, Cic.*
Congredi alicui, *Caf. aliquem, Plaut. to draw near to.*
Cum hoste, & contra hostem, *Cic. to attack.*
Congruere. Congruunt literz literis aliorum, *Cic.*
Congruunt inter se, *Ter.*
Congruit sermo tibi cum illa, *Plaut.*
Conjungere. Conjuncta virtuti fortuna, *Cic.*
Conjuncta & sociata cum altera, *Cic.*
Conjuncta mihi cura de republica cum illo, *Cic.*
Conjungi hospitio & amicitia, *Cic.*
Conqueri rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.*
Ob rem aliquam, *Suet.*
Cum aliquo, *Cic. pro aliquo, Id.*
Conquiescere a se aliqua, *Cic. to rest*

rest from doing any thing.

In re aliqua, *Cic. to be satisfied in.*

Hyeme bella conquiescunt, *Cic. cease.*

Nisi perfecta re de me non conquiesisti, *Cic.*

Confendere navem, *Cic. in navem, Leis. Ciceroni.*

Consentire sibi, *vel secum, Cic. Alicui, vel cum aliquo, to agree with.*

Aliquid, *vel de aliquo, vel ad aliquid, Cic. to agree about.*

In aliquem. *Ulp. to agree to take for an Umpire.*

In eum omnes illud consentiunt elogium, *Cic.*

Astrum nostrum consentit incredibili modo, *Hor.*

Consequi aliquem itinere, *Cic. to overtake.*

Aliquid consequi, *Cic. to obtain.*

Conferere manum, *vel manu cum hoste, Cic. Prius usitatus.*

Diem nocti, *Ovid. to join.*

Artes belli inter se, *Liv.*

Baccho aliquem locum, *Virg. to plant vines.*

Confidere aliquo loco, *vel in aliquo loco, Cic. to stay.*

Consistere per seipsum, *Cic. depends only on it self. Sibi, Cic. Hor. not to lye.*

Ex multis rebus, *Cic. to be compos'd of.*

Agri constant campis & vineis, *Plin.*

Constat gratis tibi navis, *Cic. costs you nothing.*

Auri ratio, *Cic. the sum is right.*

Non constat ei color, neque vultus, *Liv. he changes colour.*

Mente vix constat, *Cic. he is distracted.*

Hoc constat, *vel constat inter omnes Cic. this is certain.*

Constat hac de re, *Quint. Plin.*

Constat hoc mihi tecum, *Ad Her.*

Consuescere alicui, *Ter. cum aliquo, Plaut. to frequent.*

Consuescere pronunciare, *Cic. to accustom ones self to.*

Adeo in teneris consuescere multum est, *Virg.*

Plaustrum & aratro juvenum consuescere, *Colum.*

Omnia pericula à pueritia consuetata habeo, *Sall.*

Consulere boni, *Quint. Plaut. to take in good part.*

Alicui, *Cic. to seek ones good.*

Aliquem, *Id. to ask counsel of.*

Consuli quidem te à Cæsare scribis, sed ego tibi ab illo consuli mallem, *Cic. Sed pro do tibi consilium,*

elegantius dicitur, Autor tibi sum.

Consulo te hanc rem, *vel de hac re, Cic.*

Consulo in te, *Ter. I study something for you or against you.*

Consulere in commune, *Ter. to seek the publick good.*

Contendere alicui, *Hor. cum aliquo, Id. contra aliquem, Id. to dispute,*

or maintain a thing against.

Contendere aliquid ab aliquo, *Cic.*

Contendere animum, *Ovid. animo, Cic. cursum, Plaut. in aliquem locum, Cic.*

Contendere rem cum alia re, *Cic.*

Alicui rei, *Hor. to compare.*

Contingere se inter se, *vel inter sese, Plaut. to touch.*

Atque in magnis ingeniis id plerumque contingit, *Cic. often happens.*

Contingit mihi, *Cic. it touches, it concerns me.*

Contingere funem, *Virg. to touch.*

Convenire cum aliquo, *Cic. to agree with.*

Sibi, *Cic. to keep always an even temper.*

Ad aliquem, *Cic. to go to seek.*

Aliquem, *Plaut. to treat with.*

In jus, *Plaut. to accuse.*

Convenit inter utrumque, *Cic. they are at an accord.*

Mihi cum illo, *Cic. I am of his opinion.*

Ad eum hæc contumelia, *Cic. concerns him.*

Aliam ætatem aliud factum, *Plaut.*

Hæc fratri mecum non conveniunt, *Ter. we disagree in this.*

De hoc parum convenit, *Quint. this is not agreed of.*

Hoc maledictum in illam ætatem convenit, *Cic.*

Cupere alicui, *Cic. Est. alicujus causâ, Cic. to be ready to do a kindness.*

aliquem, *Ter. Cic. to seek.*

Cupit te videre, *Plaut. Te venturum, Idem.*

D.

Damnare sceleris, *vel nomine sceleris aliquem, Cic. De vi, de majestate. Id. Ad poenam, in opus, in metallum, Plin. jun.*

Dare literas alicui, *Cic. to give into ones hand. Literas ad aliquem, Id. to send a letter. Se fugge, & in fugam, to run away. Se ad lenitatem, Id. to study. Gemitum, & se gemitui. Id. Virg. to grieve. Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, Cic. to labour. Mandata alicui, Id. aliquid in mandatis, Plaut. to command. Se in viam, Cic. in manum, & in manu, Ter. Cic.*

Dederat comas diffundere ventis, *Virg. let them loose. Dare manum alicui, Plaut. to shake hands.*

Dare manus, *Cic. to yield. Cibo dare, Plin. to give to eat. Dare vitio, Cic. to blame.*

Da Tityre nobis, *Virg. tell us.*

Dare oblivioni, *Liv. to forget. Contrarium est mandare memoriz: sed oblivioni mandare, non est Latinum.*

Debere amorem & omnia in aliquem, *Cic. Tibi debemus, Id. we are engaged to you.*

Tibi video hoc non posse deberi, *Cic. I cannot refuse you this.*

Decedere alicui, *to give place to, Plaut. to fly from out of detestation, Cæf. Decedere (Cic. sup. à vitâ) to dye.*

De suo jure, *vel suo jure, Cic. to part from ones rights.*

De summa nihil decedet, *Ter. the sum shall be entire.*

Decernere aliquid, *vel de re aliqua, Cic. to determine. Armis, Id. to fight. Pugnam, Liv. Pugna, Val. Max. suo capite, Cic. to put himself in danger.*

Decidere (à cado) spe, *vel de spe, Liv. spe, Ter. in laqueos, Ovid.*

Decidere (à cædo) Vell. *to cut off. Questionem, Pap. to decide, damnum. Ulp. to determine. Cum aliquo, Cic. to transact. De aliquo negotio, Id. Prælio cum aliquo, Id. to end a difference by arms.*

Pro se, *Cic. pro libertate, Sen. to compound for ones life.*

Decidere jugera singula ternis medimnis, *Cic. to tax.*

Decisa negotia, *Hor. ended.*

Declinare loco, à loco, *vel de loco,*

Cic. to turn away. Se extra vicem, Plaut. ictum, Liv. to avoid a blow.

Agmen aliquo, *Liv. to remove the army. Nomina & Verba, Quint. to decline.*

Dedere se hostibus, *Cæf. In ditionem & arbitrium hostium, Plaut. Aliquem in pistrinum, Ter.*

Ad scribendum se dedere, *Cic. to apply. Dedita operâ, Cic. purposely.*

Deferre studium suum & laborem ad aliquem, *Cic. to offer his service. Opes ad aliquod negotium deferre alicui, Cic. Deferre aliquid in beneficii loco, Cic. to make a present. In beneficii delatus, Cic. one that hath a pension from the commonwealth.*

Deferre alicquem, *Cic. to accuse. Defendere aliquem contra iniquos, Cic. aliquem ab injuria, Id. Injuriam alicujus, Id. to revenge a wrong. Defendere & obfistere injuriæ, Cic. Defendere ac propulsare injuriam. Idem.*

Defendere civem à periculo, *Cic. Myrtos à frigore, Virg. to preserve from. Æstatem capellis, Hor. Solstitium pecori, Virg. to keep from the heat.*

Deficere ab aliquo, *Cic. Liv. to forsake his party. Animo, vel animis, Cic. animam, Varr. to be faint hearted.*

Dies & latera & vox me deficiunt, *Cic. fail me.*

Deficiunt mihi tela, *Cæf. I want arms.*

Animus si te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet. I leave you to go to him.*

Mulier abundat audacia, consilio & ratione deficitur, *Cic.*

Deficior prudens artis ab arte mea, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, *Cic. Mentem in aliquo, Id.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, *to expose.*

Definire aliquid alicui, *Cic. to show or prescribe. Imperium terminis, Cic. to bound. Magnitudinem alicujus rei, to tell precisely.*

Certus & definitus locus, *Cic.*

Deflectere iter, *Lucan. Ex itinere, Plin. Cic. to turn out of the way.*

Declinare proposito & deflectere sententiam, *Cic.*

Amnes in alium cursum deflectere, Cic.

Degenerare à gravitate paterna, Cic.

A familia superbissima, Liv.

In feritatem, Plin.

Hoc animos degenerat, Colum. *enervates and weakens.*

Delinquere aliquid, & in aliqua re, Cic. in aliquem, Ovid. *to fail.*

Depellere loco Caf. De loco, Cic. *to drive away.*

Suspicionem à se, Cic. *to remove.*

Deperire aliquem, vel aliquem amore, Plaut. Amore alicujus, Liv. *to love passionately.*

Naves deperierunt, Cæs. *are lost.*

Deplorare vitam, Cic. *to deplore.*

De suis miseriis, Id. *to bewail ones self.*

Deponere in gremio, Plin. Cic. stratis, Ovid. sub ramis, Virg. in terram, Colum. in sylvas, Cæs. *to lay in, upon, or under any thing.*

Deponere ædificationem, Cic. *to lay aside the design.*

Ægum, Cic. *to give over.*

Aliquid, Virg. *to wager.*

Deponere aliquid in alicujus fide, Cic.

In fidem, Liv. apud fidem, Trajan. Plin. *to put confidence in.*

Deprecari aliquid ab altero, Cic. *to beg a thing of.* Aliquem pro re aliqua, Id. Alicui ne vapulet, Plaut. *to intercede for.*

Calamitatem abs se, Cic. *to turn from by prayer.*

Derogare fidem alicui, vel de fide alicujus, Cic.

Sibi derogare, Cic. *to wrong his reputation.*

Definere artem, Cic. *to quit a profession.*

Defistere à sententia, vel de sententia.

Desperare salutem, salute, vel de salute, Cic. *to despair of.* Ab aliquo, Id. *to expect no more from.* Sibi, Caf. de se, Plaut. Cic. *to be desperate.*

Non despero ista esse vera, Cic. Sive destituitur sive desperamur, Cic.

Despondere filiam alicui, Cic. *to betroth.* Sibi domum alicujus, Id. *to promise to himself, to make sure of.*

Despondere animis, Liv. *to pro-*

mise himself to do something. Animum, Id. *to be out of heart.*

Detrahere alicui, Ovid. de aliquo, Cic. *to detract from.* Aliquid alteri, Id. *to take by force.* Laudem, vel de laudibus, Id. *to lessen his reputation.* In judicium, Id. *to bring in judgement.*

Deturbari spe, de spe, vel ex spe, Cic.

Differre famam aliquam alicui, Plaut. *to make a report of.* Rumorem, Ter. Aliquid rumoribus, Ter.

Differre aliquem, *to make one wait,* Mart. *to vex and torment,* Ter.

Orationem sperari invenisse se quæ differat te, Ter.

Differri doloribus, *to feel.*

Amore, cupiditate, lætitiâ, &c. Plaut. *to be transported with.*

Differre vestitu ab aliquo, Cic. In candote, Plin. Differt ab hoc, Cic. huic, Hor.

Differunt inter se, Cic.

Ad aliquod tempus aliquid differre, Cic. In annum, Hor. *to defer.*

Dimicare de re, Cic. pro re, Plin. *to dispute for.*

Dimicant inter se, Plin.

Dimicandum omni ratione, ut; &c. Cic. *we must endeavour.*

Disceptare aliquid justè, Cic. *to decide.* Eodem foro, Plaut. *to come and plead in the same place.*

Disceptant inter se de negotiis, Sall.

Disceptare rei alicui, Hor. A re aliqua, Cic. *posterius magis usitatum.* In re aliqua, Id.

Dikrepanz inter se, Id.

Discretior animi, Plaut. Animo & animam juxta Diomedem, qui tam exemplum nullum offert.

Disputare aliquid & de aliquo, Plaut. Cic. Circa aliquid, Quint.

Multa disputat quam ob rem is qui torquetur beatus esse non potest, Cic.

Dissentire de veritate ab aliquo, Cic. In re aliqua ab altero, Id.

Contrario de re aliqua, Id. Alicui opinioni, Quint.

Ne orationi vix dissentiat, Sen.

Dissentiunt inter se, Cic.

Dissidere capitali odio ab aliquo, Id. *to hate mortally.* Dissidere à seipso, secumque discordare, Id.

Inter se dissident & discordant, Id. Si toga dissidet impar, Hor.

Dividere

- Dividere nummos viris, Cic. in viros, *Plaut. to distribute. Factum cum aliquo, Plaut.*
 Dividere sententiam, Cic.
 Docere de re aliqua, *Id. to give advice. Rem aliquam aliquem, to show one.*
 Dolere ab animo, ex animo, *Plaut. Successu alicujus, Ovid. Dolore alicujus, Virg.*
 Dolet mihi cor, *Plaut. Hoc cordi meo, Id. Caput à sole, Id.*
 Doleo me, *Plaut. Vicem alterius, Cic. Casum aliorum, Id. Propter aliquem, Quint. de aliquo, Ovid.*
 Donare aliquem re, vel rem alicui, Cic. *to make a present.*
 Dubitare de fide alicujus, *Ad Heren. to mistrust his fidelity.*
 Hæc dum dubitas, *Ter. whilst you are considering.*
 Dominari alicui, Cic. In aliquem, *Ovid. in re aliqua, Cic. Inter aliquos, Caf.*
 Omne pecus indomitam curari ac dominari potest, *Nigid. may be tamed.*
 O domus antiqua, heu! quam dispari dominare domino, *Cis. ex veteri Poeta.*
 Ducere agmen, *Id. to conduct. Sibi alapam gravem, Phad. to give himself a kick on the ear. Iliæ, Hor. to pant like a broken winded horse.*
 Ducere æra, *Hor.*
 Aliquem ex ære, *Plin. Rationem salutis, Cic. to take care of.*
 Ducere versum, *Ovid. to make a verse. Uxorem, Cic. to marry.*
 Ducere usus, *Id. to continue the payment of use.*
 Ducere laudi, *Ter. to esteem it an honour. In gloria, Plin. In hostium numero, Cic. Infra se, Id. to undervalue. Pro nihilo, Id.*
 Duci despiciatui, *Id. to be despised.*
 E.
 Efferre pedem domo, vel portâ, *Cic. to go out. Pedem aliquo, Id. to go to. De nave in terram, Id. to unload.*
 Efferre laudibus, *Id. to commend very much.*
 Efferre fruges, *Id. to carry fruit.*
 Efferrî funere, & cum funere, *Id. to be carried forth to burial.*
 Efferrî studio in re aliqua, *Id. to have a violent passion for.*
 Efferrî in amore, *Plin. to be beloved.*
 Egere consilii & consilio, *Cic.*
 Egere multa, *Alfve, Censor. apud Gell. Unde Plaut. dixit, egetur in passivo. Et exinde probat Sanctius, dici non inoleganter, turpem egere egestatem. Nihil indigere, Var.*
 Egredi ab aliquo, *Ter. to go out of ones house.*
 Ex provincia, *Cic. extra fines & terminos, Id. urbe, Id. officio, Id. à proposito, Id.*
 Elabi de, è, ex, manibus, *Cic. to escape. Inter tela & gladios, Liv. Pugnam aut vincula, Tac.*
 Paulatim elapsus Bacchidi, *Terent. weaning himself of her by little and little.*
 Elaborare in literis, *Cic. in aliquid, Quint. aliquid, Plin. Oratorem, eamque instruere, Cic. Ad judicium alterius, Id.*
 Emergere ex malis, *Id. Ter. Incommoda valetudine, Cic. extra terram, super terram, Colum.*
 Se vel sese emergere, *Id.*
 Unde emergi non potest, *Ter.*
 Eminebat inter omnes, *Cic. in novo populo, Liv.*
 Eminebat ex ore crudelitas, *Cic. in voce Sceleris atrocitas, Curt.*
 Moles aquam eminebat, *Id. appeared above the water.*
 Emungere aliquem argento, *Ter. to cheat one of.*
 Alicui oculos, *Plaut. to tear out.*
 Enunciare consilia amicorum adversariis, *Cic.*
 Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Id. to divulge.*
 Eripere è morte aliquem, *Id.*
 Eripere morti aliquem, *Virg. Mortem alicui, Sen. Ex periculo aliquem, Cic.*
 Erubescere in re aliqua, *Id. Ora alicujus, Id. to be ashamed to be in ones presence. Preces, Claud. loqui, Cic. Fortunæ, Curt.*
 Epistola non erubescit, *Cic.*
 Genis erubuit, *Ovid.*
 Malis alterius erubescere, *Ovid.*
 Erumpere ex tenebris, *Cic. In aliquem regionem, Idem.*
 Erumpere in hoc tempus, *Id. In actum, Id. In effectum, Quint. portis, Virg. per castra, Plin.*

Loco aliquo, *Cæs.* Subito clamore, *Virg.*

Erumpunt sese radii, *Virg.* sese portis foras, *Cæs.*

Erumpere stomachum in aliquem, *Cic.* gaudium, *Ter.*

Vereor ne isthæc fortitudo in nervum erumpat denique, *I fear you'll bend the bow so far as to endanger the string.*

Evadere manus alicujus, *Virg.* E manibus, *Liv.* pugnâ, *Virg.*

Omniem viam, *Virg.* to go along all the way.

Ante oculos, *Virg.* to come before one.

Ad summa fastigia tecti, *Virg.* to ascend.

In aliquid magnum malum, *Ter.* to become a great mischief.

Exardere, & escere irâ, indignatione, *Liv.* In iras, *Mart.*

Dolor exarfit imis ossibus, *Virg.* Exarfit in id quod nunquam viderat, *Cic.*

Exarferere ignes animo, *Virg.* Excellere super alios, *Liv.* Longe aliis, *Cic.* Inter alios, *Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excusare se alicui, & apud aliquem, *Id.* Valetudinem alicui, *Plin.* to alledge to one indisposition for an excuse.

Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excusare se de re aliqua, *Cæs.*

Exigere aliquem è civitate, *Cic.* to drive out. Honoribus, *Plin.* to deprive of.

Exigere aliquid acerbius, *Cic.* to exact with threats.

Columnas ad perpendicularum exigere, *Id.* to apply the plummet to see if they are straight.

Ævum in silvis, *Virg.* Vitam cum aliquo, *Id.* Ensem per medium juvenem, *Id.* to run one through. Sues pastum, *Varr.* to drive.

Exigere de re aliqua, *Plin. jun.* to discuss.

Eximere è vinclis, *Cic.* vinclis, *Plaut.* metu, *Id.* in libertatem, *Cic.* to set at liberty. Aliquid de dolio, *Id.* to draw out.

Eximere diem, *Id.* to consume the time.

Eximi noxæ, *Liv.* to be absolved of a fault,

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, *Cic.*

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, *Cæs.*

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, vel ex urbe, *Cic.* to chase, to drive out of.

Explere aliquem, *Cic. Ter.* animum alicui, *Ter.* to content.

Explicare rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.* to explain any thing.

Expostulare cum altero injuriam, *Id.* de injuria, *Ter.*

Exprimere vocem alicujus, *Cæsar.* make him speak. Rifum alicui, *Plin. jun.* pecuniam ab aliquo, *Cic.*

Exprimere effigiem, *Id.* to draw to the life. Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, *Id.* to translate for word.

Exprimere ad verbum de Græcis, *Id.* Vim Græcorum Poëtarum, *Id.*

Exprobrare vitia adversariis, vel in adversarios, *Id.* to reproach.

Exuere jugum, & jugum, *Liv.* to cast off. Vestem alicui, to strip.

Hominem ex homine, to divest himself of all humanity.

Exulare Romæ, *Cic.* to live at Rome an exul. Domo, *Ter.* to be banished from.

A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulat oras, *Ovid.*

Respublica discessu alicujus exulat, *Cic.*

Exulatum abiit res patris, *Plaut.*

Nos magnum fecissemus, Cic. *we had done a great matter.* Facere gratiam alicui, Liv. *to bestow a favour.* Facere stipendium, Liv. *to serve in war.* Facere nomina, Cic. *to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel, & similia.*

Fastidire aliquem, Cic. Virg. Hor. Alicujus, Plaut. A me fastidit amari, Ovid.

Fateri scelus, & de scelere, Cic. Hor. Fœnerari alicui, Cic. *to put out to use.* Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, App. *to take up upon interest.* Hæc omnes fœnerat una deos, Mart.

Fidere nodi, Virg. terrâ, Id.

Formidare alicui, Plaut. *to fear lest any mischief should happen to one.* Ab aliquo, vel aliquem, Cic. *to stand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, Cic. *to cheat.* Militum stipendium, Cæf. *to retain the soldiers wages.* Genium suum Plaut. *to deprive himself of all delight.*

Fugere conspectum alicujus, Cic. E conspectu, Ter. Oppido, Cæf. De civitate, Quint. de illo fugit me ad te scribere, Cic. *I forgot.*

Fungi officio, Id. Ter. Officium, Ter. Vice, Hor. Vicem alterius, Liv. Smet. *to do the office of another.* Fungi munere, *to execute a charge,* Cic. Cæf. & interdum *to make a presents.* Cic.

G.

Gaudere gaudio, Plaut. Gaudium, Ter. de aliquo propter aliquem, Cic. Fugit homines gavisos suum dolorem, Id. Mihi gaudeo, Id.

Gigni capite, vel in caput, Plin. *to be born with the head forward.*

Glaciare. Positas ut glaciæ nives Jupiter, Hor. Humor glaciatur in Gemmas, Plin.

Gloriari aliquid, de re aliqua, in re aliqua, ob rem aliquam, Cic.

Gratulari adventu, vel de adventu, Id. *to express his joy for ones arrival.* Gratulari victoriam alicui, Id. *to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, vel de hac re, pro hac re, Id.

Gravare & -ri. At tu fortunam parce gravare meam, Ovid.

Gravari dominos, Lucan. *not to be able to suffer.* Cætera tanquam super-

vacua gravari solet, Quint.

Ne gravere exœdificare id opus quod instituisti, Cic. Gravarus somno, Ovid. Pluviâ cum forte gravantur, Virg.

H.

Habere rem certam, vel pro certo, Cic. *to know certainly.* Aliquid certi, Idem.

Habere quædam dubia, Id. in dubiis, Quint. Pro dubio, Liv.

Habere aliquem despiciatui, vel despiciatum, Ter. *to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, Cæf. In honore, Cic. Honores alicui, Cic. de aliquo, Tac. *to honour.*

Habere aliquem loco patris, Brutus. In loco patris, Cic. pro patre, Liv. *to esteem as a father.*

Pro stercore habere, Plaut. *to esteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, Plaut. In odium, Cic. *to hate.*

Habere in numero, & in numero sapientum, Id.

Habere orationem apud aliquem, Quint. ad aliquem, Cic. cum aliquo, Cæf. *to speak to or before any one.*

Habere in potestate, & in potestatem, Cæf. *to have in ones power.*

Belle habere, & Belle se habere, Cic. Habere usum alicujus rei, Id. Cæf. Ex re aliqua, Cic. In re aliqua, Cæf. *to be experienced.*

Habet se erga ædem, Plaut. *he dwelleth.*

Habitare in platea, Ter. Vallibus imis, Virg. silvas, Idem.

Hæreret. Hæret peccatum illi, & in illo, Cic. *resteth in.*

Obtutu hæret defixus in uno, Virg. In multis nominibus hærebitis, Cic. Si hic terminus hæret, Virg. *if this purpose is fixed and unchangeable.*

Horretere divinum numen, Cic. *to dread and fear.* Omnium conspectum, Id. *to be afraid of seeing any body.*

Frigoribus hyemis Intolerabiliter horrent, Colum. *they are very cold in the winter.*

Horrescunt comæ, Ovid. *stand on end.*

Horrebant densis aspera crura pilis, Ovid.

I.

Judare se in re aliqua, & de

re aliqua, Cicero, ob rem aliquam.

Jactare rem aliquam, Virg.

Illabi. Illabitur urbi, Virg. *slips into the Town.* Animis illabere nostris, Id. Pernicis illapsa civium animis, Cic. Medios illapsus in hostes, vel delapsus, Virg. Ad eos cum suavitate illabitur, Cic.

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, Virg. Ter. Cic. *to mock.* Vestes auro illusæ, Virg. *embroidered.*

Imminere in occasionem opprimendi ducis, Liv. *to seek an occasion.*

Imminent duo Reges tibi Alize, Cic. Homo ad cædem imminens, Id.

Imminentem avaritia esse, Id. *to think of nothing but getting.*

Gestus imminens, Id. *an earnest gesture.*

Impendere. Impendebat mons altissimus, Cæf. *hung over their heads.*

Contentio impendet inter illos, Cic. *will shortly happen.*

Impendet nobis malum, Id. nos mala, Ter. *threaten us.*

Impertire & -ri. Impertire alicui salutem; Cic. aliquem salute, Ter. *to salute.* Fortunas aliis imperturi, Cic. *to impart.* Alteri de re aliqua impertire, Id. Collegæ meo laus impertitur, Id.

Implere veteris Bacchi, Virg. Mero pateram, Id. de re aliqua, Mart.

Implicare offibus ignem, Virg. *to cast into.* Implicari morbo, & in morbum, Liv. *to be taken ill.*

Vim suam cum naturis hominum implicant Dii, Cic. Implicat ad speculum caput, Plaut. *to dress.*

Imponere arces montibus, Virg. *to build.*

In collum, in manum, in navim, Plaut. Liv. *to put upon or into.* Summam manum alicui operi, Virg. in aliqua re, Quint. *to make an end of a thing.*

Imponere alicui, Cic. *to deceive.*

Imponere vim alicui, Cic. *to compel.* Vulnera, Cic. *to wound.* Nomen alicui, Cic. *to give a name to.* Regem regioni, Cic. *to appoint.* Partes alicui, Cic. *to assign an office to.*

Improbam personam alicui, *to make him pass for a wicked man.* Leges alicui, Cic. *to command.* Exercitum Brundisii, Cic. *to make a garrison.*

Imponere onus alicui, Cic. in aliquem, Plaut.

Frumentum imponere, Cic. *to tax at a certain quantity of corn.*

Imponere servitutem fundo, Cic. *to appoint a certain service to land.*

Hujus amicitia me in hanc perditam causam imposuit, Cic. *hath made me embrace this bad side.*

Imprimere aliquid animo, Plin. jun. In animo, & in animum, Cic.

Incessere hostes jaculis, & saxis, aut pilis, Liv. *to pursue with.* Incessere alicum dolis, Plaut. Incessit eum cupido, Livius, Curtius. Illi, Sallust. Liv. Curt. Val. Max. In te religio nova, Ter. Virg. Morbus in castra, Liv. *was got into.*

Incidere (à cædere) saxis, Plin. jun. *to cut in.* In æs, Liv. in ære, Cic. *to engrave.* Ludum incidere, Hor. *to break off play.*

Inclinare omnem culpam in aliquem, Liv. *to throw all the faults on one.*

Hos ut sequar inclinatur animus, Liv. *my mind inclines me.*

Inclinat acies vel inclinatur, Liv. *the army gives ground.*

Se fortuna inclinaverat ut, Cæf. *Fortune was turned, that.*

Includere in carcerem & in carcere, Cic. *to cast into prison.* Orationi suæ, Cic. *to include in.*

Vocem includit dolor, Cic.

Smaragdi aure includuntur, Lucr. Incubare ova, & ovis, Colum. *to sit abroad upon.*

Quod si una natura omnes incubaret, Plin.

Incumbere gladio, Ad Heren. lecto, aratro, toro, Virg. in gladium, Cic. in aliquem, Id.

In vel ad aliquid, Cic. Cæf. Alicui rei, Sin. Plin. *to apply ones self to any thing.*

Venti incubuere mari, Virg. In mari, Quint.

Incumbit in ejus perniciem, Cic. *endeavours to destroy him.*

Verbo incumbit illam rem, Sall. Incumbit illa spes successionis, Suetonius.

Incurfare aliquem pugnis, calibus, &c, Plaut.

Incurfare in aliquem, Liv.

Lana cui nullus color incurfave, rix.

M 2

rit, *Plin. that is undied.*

Indicare conjunctionem, *Cic. de conjunctione, Sell.*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge, Se alicui, Cic. to discover.*

Postulabat ut sibi fundus indicaretur, *Cic. that the price should be told.*

Inducere animum ad aliquid, vel aliquid in animum, *Ter. to apply.*

Inducere aliquid, *to bring into, and also to cancel, to abrogate. Aliquem, Cic. to deceive.*

Inducere animum, simpliciter, vel animum ut, vel ne, vel ut ne, *Ter. to persuade himself.*

Inducere scuta pellibus, *Cæs. to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varnish.*

Inducere se veste, *Ter. sibi vestem, Plaut.*

Cum in nubem se induerint anhelitus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Inducere se in laqueos, *Cic. to cast himself into. Induit se in florem, Virg.*

Indulgere alicui, *Cæs. in aliquem, Liv. to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter. Indulgent patientiam flagello, Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint. who gives the name of Orator to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulxit, *Plin. jun. granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuisset, *Gell.*

Inferre litem capitis in aliquem, *Cic. Periculûm capitis alicui, Id. to draw up an indictment against one.*

In periculum capitis se inferre, *Cic. to put himself in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to set upon the score.*

Infundere in naribus & per nares, *Colum. in aures, Cic. cribro, Sed.*

Infundere venenum alicui, *Cic.*

Ceris opus infundite, *Phad.*

Ingerere convicia alicui, *Hor. In aliquem, Plaut.*

Fugnus in ventrem ingerere, *Ter.*

Ingredior orationem, & in orationem, *Cic. to begin to speak.*

Vestigiis patris ingredi, *Cic. to follow his fathers profession.*

Ingurgitare se cibis, *Cic. to gormandise. Se in flagitia, Id. to plunge himself into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut. to gape after. Uberibus, Sueton. posterius usitatus.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo, *to endeavour to insinuate himself into favour.*

Insanire amore, *Plin. amoribus, Hor.*

Hilarem insaniam, *Plaut. Sen.*

Inscendere currum, *Plaut. in arborem, Id. supra pilam, Cato, to get up into.*

Inservire suis commodis, *Cic. to labour for gain. Honoribus, Id. to use all diligence to procure honour and preferment.*

Matronæ est unum inservire amantem, *Plaut. Nihil est à me inservitum temporis causa, Cic.*

Insulire defessos, *Suet. in equum, Liv. in scapham, Plaut. to leap into.*

Insultere viis, *Cic. viam, iter, Virg. to march. Hastæ, Plin. to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cæs. In rem aliqua, Quint.*

Alicui rei, *Plinius, Tibul. to apply himself to.*

Insultebat in manu dextra Cereis, simulacrum victoriæ, *Cic. there was in the right hand.*

Insultare aliquem, & alicui, *Plaut. to spit at.*

Instare aliquem, *Plaut. to urge.*

Currum, pro in currum, *Virg. operi, Id. to heat ones self at work.*

Insternere. Pelle leonis insternor, *Virg. I am covered.*

Tabulæque super instravit.

Terræ insterni, *Stat.*

Tori instrati super pelle leonis, *Silius.*

Insultare, simpliciter, *Virg. solo, Id. to leap on the ground. Alicui, & in aliquem, to insult over. Multos, Sall. apud Serv.*

Insultare fores calceis, *Ter. to knock at.*

Intendere arcum, *Plin. to bend.*

Animum studiis, *Hor. to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui

aliqui rei, *Plin.* to take care of.

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergin' scelestè intendere? *Plaut.*

Repudio consilium quod primum intenderam, *Ter.* I dislike the design I had at first.

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic.* to shut the avenues.

Commeatum inimicis, *Plaut.* Inimicos commeatibus, *Plaut. Cæs.*

Interdicere histrionibus scenam, *Suet.*

Feminis usum purpuræ, *Liv.* to forbid to hinder.

Omni Gallia Romanis interdixit, *Cæs.* forbid them to be in any place of France.

Male rem gerentibus bonis paternis interdici solet, *Cic.*

Interdico tibi domo meâ, *Liv.*

Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & usitatus tibi hac re, sed vix occurrit Interdico te hac re. *Quanquam in passivo legatur, Interdico aqua & igni, & ignis & aqua mihi interduntur, Suet. Liv.*

Cui nemo interdicare possit, *Cic.* whom no body could resist.

Interdicere vestigiis, *Plin.* to forbid to march one way.

Interdico ne hoc facias, *Ter. suppl.* tibi.

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic.* gave an order that they who had violently put any out of possession, should be obliged to restore it again.

Interesse conviviis, & in convivio, *Cic.* in cædem, *Id.* to be assistant at, to be present at.

Inter belluam & hominem hoc maxime interest, quod, &c. the greatest difference between a man and a beast, is that, &c.

Nihil interest hoc & illa, nisi divivim legas, *Sen.*

Hoc morari victoriam quod interest, *Liv.*

Hoc pater ac dominus interest, *This is the difference between a father and a master.*

Stulto intelligens quid interest, *Ter.* Quoniam $\mu\epsilon\mu\sigma\tau\epsilon\upsilon$ interest $\tau\acute{\iota}$ $\phi\theta\epsilon\sigma\iota\upsilon$. *Cic.*

Seri radices illitas fimo interest, *Col.*

Interest regis, *Liv.* it concerns the king.

Interest omnium recte agere, *Cic.*

Magni meâ interesse putavi, *Cic.*

Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv.* lies between them.

Spatium quod sulcis interjacet, *Col.*

Interjacet hæc inter eam, *Plin.*

Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem, & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*

In pecunias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*

Invasit cupiditas plerisque & plebesque, *Var. Sall.*

Furor invaserat improbis, *Cic.*

Invehere per mare, *Plin.* to transport.

Invehi ex alto in portum, *Cic.*

Portum, urbem, *Plin.* to be carried into. In aliquem, to inveigh against.

Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic.* Laudibus alicujus, *Cic.* to envy ones praises,

Invidere alicui, *Ter.* aliquem, *Ovid. Alicujus, Plaut.*

In hac re tibi invideo, *Cic.*

Invidet Hermogenes quod ego canto, *Hor.*

Accusativus sine dativo acquisitionis rarius occurrit, sed cum eo frequens est.

Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, qui, &c. *Cic.*

Jampridem nobis cæli te regia, *Caesar, Irvidet, Virg.*

Invitare hospitio, & in hospitium, *Liv. Cic.* Ad legendum, *Cic.* domum,

Liv. tecto ac domo, *Cic.* to desire to come to.

Invocare subsidium, *Cic.* to beg aid. In auxilium aliquem, *Quint.*

Ire viam, *Virg.* to go. Itineribus alicujus, *Cic.* to travel the same way.

Subsidio, *Cæs.* in subsidium, *Cic.*

Acceritum, *Ter.* to go to fetch.

Si porro ire pergant, *Liv.* if they shall pass on farther.

Eamus visere, *Ter.*

Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic.* dextram dextra, *Virg.*

Rhedam equis, *Cic. Res inter se, Id.*
Jurare alicui, *Plin. jun. per sidera.*

Virg.

In leges, *Cic. In verba aliqua, Cas.*
Maria aspera, *Virg. Pulcherrimum*
jusjurandum, *Cic.*

Qui denegat & juravit morbum,
Id. Bellum ingens juratur, Stat.

Jurandaque tuum per nomen po-
nimus aras, *Hor.*

Posteriora hæc exempla evincunt
verbum hoc posse acculativum rege-
re vi suâ, sine præpositione per, con-
tra quam putat Vossius.

L.

Laborare invidia, vel ex invidia,
Cic. to be envied. Ex pedibus, Id. to
be ill in the feet.

De verbo, non de re, *Cic. to be solli-*
citous about words. A veritate, Liv. to
be examined for not having spoken the
truth.

Laborare arma, *Stat. to work and*
forge, them.

Ambitiose circa aliquid, *Quint.*

Ad quid laboramus res Romanas?
Cic. Laboratur vehementer, Id. they
are very diligent.

Latere alicui, *Id. Aliquem, Virg.*

Legare ad aliquem, *Cic. to send an*
ambassador to. Alicui, Id. to give a le-
gacy by will. Ab aliquo, Id.

Sibi aliquem legare, *Id. to make his*
Lieutenant.

Levare metum alicui, vel aliquem
metu, *Id. to ease one of fear.*

Libere alicuius metum, *Ter. ali-*
quem culpæ, Liv. to absolve wholly, fi-
dem suam, Cic. to be as good as his word.
Aliquem à creditoribus, *Sen. to deli-*
ver.

Loqui alicui, *Ter. de aliquo, Cic.*
Apud aliquem, *Id. Cum aliquo, Id.*

Ludere pilâ, *Id. Ludum, Hor. A-*
lea, & aleam, Suet. In numerum,
Virg. to play in rime.

Luere æs alienum, *Curt. to pay ones*
debts. Pœnas, Cic. to be punished. Sc,
Ulp. to pay a ransom.

Oblatum stuprum voluntaria mor-
te luit Lucretia, *Cic. expiated.*

M.

Maledicere alicui, *Cic. Aliquem,*
Ter. Petron.

Manare. Mella manant ex ilice,
Hor. drop from.

Manat picem hæc arbor, *Plin.*

Manat cruore culter, *Liv.*

Manere ad urbem, ad exercitum,
Liv.

In urbe, in exercitu, *Cic. Plaut.*
Hor. Virg. to stay for one.

In proposito, *Cic. statu suo, Id.*

Sententia manet, vel in sententia
maneo, *Cic. Manere promissis, Virg.*
to keep ones word.

Manent ingenia senibus, *Cic.*

At te pœna manet, *Tibul.*

Maneat ergo istud, *Cic. let this stand*
good.

Maneat ea cura nepotes, *Virg. let*
our posterity take care for that.

Mederi alicui rei, *Cic. to heal.*

Quas minus mederi possis, *Ter.*

Contra serpentium ictus meden-
tur, *Plin.*

Hæc mederi voluerunt, *Cic.*

Medicare capillos, *Ovid. femina,*
Virg. to mix with drugs. Alicui, Ter.

Cupidis ictum, *Virg. to dress a wound.*

Meditari rem aliquam, aut de re
aliqua, *Cic.*

Memini me videre & vidisse, *Id.*

Rem aliquam, & rei alicujus, *Id.*

De alicujus periculo. *Id. Cicero-*
nis, & Ciceronem.

Merere. & -ri, bene vel male de
aliquo, *Id. to oblige or disoblige.*

Apud aliquem, *Liv. to bear arms*
under ones command. Sub aliquo, Id.

Stipendium in aliquo bello, *Cic.*
equo, pedibus, *Liv. to serve on horse-*
back, on foot. Alicui, Stat. Luc. to
serve to ones profit.

Mereri laudem, *Cas. Offensam,*
Quintil.

Scio hanc meritam esse ut memor
esses sui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam scio,
Ter. She hath often done that which I de-
sired.

Mergere alicuius æquore, vel sub
æquore, *Virg. Undâ, vel in undis, Ovid.*

Metuere alicui, *Plaut.*

Aliquem, *Cic. ab aliquo, Id. De*
vita, Id.

Mirari aliquem, *Id. De aliquo, Id.*
In aliquo, *Id. Justitiæ prius mi-*
rer, bellique laborum, Virg. Mirari fe,
Mart.

Miscere vinum aquâ, & aquam
vino *Plin.*

Miscere

Miscere in aciem, *Liv.* Mistus in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Colum. cum, Cic.*

Miscere sacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.*

Cantus numerosque, *Id.*

Morere mortem filii, *Id.* Incommodo suo, *Id.* to afflict ones self.

Monere aliquem rem, *Id. Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentiam de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessa, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Ces.* cum aliquo, *Pomp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic.* to stop.

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut.* I care not for.

Movere se loco, vel ex loco, *Ces.*

De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, vel à senatu, *Cic.* to degrade. A se moram, *Plaut.* to use no delay. Risum & jocum movere alicui, *Hor.* to cause laughter.

Ego istuc moveo aut curo? *Ter.* Am I concerned for this?

Mutare rem alià re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic.* to be transported from one city to another.

Mutuari auxilio ad rem aliquam; *Ces.* in sumptum, *Cic.* to borrow.

A viris virtus nomen est ritruata, *Id.* hath taken its name.

N.

Narrare aliquid, vel de re aliqua, *Cic.* to relate any thing.

Natare aquas, *Virg.* Unda natar piscibus, *Ovid.* Pars multa natar, *Hor.* the generality of men are inconstant. Narabant pavimenta vino, *swam with wine.*

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum, *Ovid.* Ad sidera, *Virg.* to tend towards. Gradibus, *Virg.* to ascend. Hactà, *Id.* to learn on. Humi, *Id.* to go on the ground. Contra honorem alicujus, *Cic.* to oppose. Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic.* to defend.

Cujus in vita nitebatur salus civitatis, *Id.* did depend.

Alternos longà nitentem cuspidè gressus, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest, nitatur, *Cic.* let him do what he can.

Nocere alicui, *Id.* aliquem, *Plaut. Sen.* Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, vel cum aliquo, *Cic.* Prius usitatus.

O.

Obambulare muris, *Liv.* to walk round. Ante portas, *Liv.*

Obequitare stationibus hostium, *Liv.* agmen, *Curt.* to ride about.

Objicere feris, *Cic.* to expose. Ad omnes casus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Oblivisci aliquem, *Virg.* suæ dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Id.*

Obreperè ad magistratum, *Id.* to steal into an office.

Adolescentiæ senectus obreperit, *Id.* succedat. Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrigsecus, *Id.* statim te obreperet fames, *Id.*

Obruere telis, *Id.* to oppress with darts. Terrâ, *Cato.* In terra, *Ovid.* to bury. Se vino, *Cic.* to make drunk.

Nox terram obruit umbris, *Lucr.* covers.

Obstreperè pottis, *Liv.* to make a noise. Literis alicui, *Cic.* to importune by letters.

Hinc illi geminas avium vox obstreperit aures, *Virg.*

Clamore obstrèpi, *Cic.* to be deafened with noise.

Obrectare laudibus, & laudes alicujus, *Liv.* to speak ill of.

Obrectare legi, *Cic.* to oppose.

Observari oculis, *Liv.* ante oculos, *Cic.* in somnis, *Liv.*

Obvertere signa in hostem, *Liv.* to turn against. Terga alicui, *Virg.* to run away.

Obumbrare. Oleaster obumbrat veribulum, *Virg.*

Sibi ipsa non obumbrat, *Plin.*

Occumbere morti, *Virg.* Morte, *Cic.* Mortem, *Liv.* Suet. to dye.

Ferro occumbere, *Ovid.* to be killed. Occupare aliquem, *Cic.* *Curt.* to surprise. Se in aliquo negotio, *Cic.*

Ter. Ad aliquod negotium, *Plaut.*

to employ. Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, Cic. to put out to use.

Quorum magnæ res aguntur in vestris vectigalibus occupatæ, Id.

Offendere aliquem, Cic. Apud aliquem, Id. In aliquo, Id.

At credo si Cæsarem laudatis, in me offenditis, Cæs.

Offendere in arrogantiam, Cic.

Sin quid offenderit, sibi totum, tibi nihil offenderit, Cic.

Cecidisse ex equo, & latus offendisse, Id. to hurt.

Si in me aliquid offendistis, Id.

Cum offendisset populum Atheniensem prope jam desipientem seæcute, Id. having found.

Offendere in scopulis, Ovid. Ad stipitem, Colum. to knock against.

Naves in redeundo offenderunt. Cæs. had an ill rencounter.

Offendere alicujus existimationem, Cic. to wound ones reputation.

Alicui animum offendere, Id. to displease.

Olere. Olet unguenta, Ter. he smells of perfumes.

Olet huic aurum meum, Plaut. He suspects that I have money.

Olent illa supercilia malitiam, Cic. those brows signifie him to be malicious.

Oletria sulphure, Ovid.

Redolentque thymo, Virg.

Opponere periculis, Cic. ad omne periculum, Id.

Opponere pignori, Ter. Plaut. to wager, to lay down a pawn.

Opponere manum fronti, vel ante oculos, Ovid. to put before.

Oppugnare aliquem clandestinis consiliis, Cic. to endeavour under hand to ruin.

Oppugnare consilia alicujus, Plaut. to oppose.

P.

Pallere argenti amore, Hor. to become pale.

Pindarici fontis haustus non expalluit, Hor. afraid of.

Palpare & -ri. Palpare aliquem munere, Juv. to allure.

Cui male si palpere, recalcitrat, Hor.

Pectora palpanda manu, Ovid.

Parcere labori, Ter. to spare.

Aliquid alicui, to pardon.

Parcite oves nimum procedere, Virg. dont suffer them to go too far.

Precantes ut à cædibus & incendio parceretur, Liv. that they would abstain from.

Participare servum consiliis, Plaut. to make him conscious to.

Suas laudas cum aliquo, Liv.

Rem aliquam, Cic. to share.

Pascere praturn, & in prato, Ovid. to feed.

Cibo pasto pasci, Ovid. to chew the cud.

Bestias pascere, Cic. Virg.

Animum picturâ pascit inani, Virg.

Hic pascor bibliothecâ Fauſti, Cic. Id est, delector.

Pasci deponens. Apes pascuntur arbuta, Virg.

Armenta pascuntur per herbas, Virg. & Ovid.

Pellere testis, Ovid. A floribus, Plaut.

E foro, Cic. Ex aliqua regione, Plin. Domo, regno, civitate, agro, sedibus, &c. Cic.

Pendere promissis, Id. to depend on promiser. Animi & animis, Id. to be in suspense.

Pendet animus, vel animus tibi pendet, Ter.

Cui spes omnis ex fortuna pendet, Cic.

De te pendentis, te respicientis amici, Hor.

Pendent opera interrupta, Virg. are unfinished.

Calu pendemus ab uno, Luc. we depend, rely on.

Ad sua vota pendent, Sen.

In sententiis civium fortunas nostras pendere, Cic.

Dumosa pendere de rupe, Virg. to be at the top of a rock.

Hi summo in fluctu pendent, Virg.

Scopuli pendent, Virg.

Nubila pendentia, Virg.

Pendere pœnas temeritatis, Cic.

Pœnas pro scelere, Luc.

Pater is nihili pendit, Ter. doth not trouble himself.

Magni pendi, Luc. to be much esteemed of.

Penetrare in cœlum, Cicero. Aslantem,

- lantern, *Plinius*, sub terras, *Cicero*. quemque pignerare solet, *Cic.* takes as it were for a pledge.
- Se in fugam, *Plaut.* to run away. Plaudere aliquem, *Srat.* sibi, *Her.* Pedem intra ædes, *Plaut.* to enter. Pedem subplaudere, *Cic.* to knock with the foot.
- Ad Romanos penetrare, *Plin.* to go towards. Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Id.* Penlare unâ laude crimina, *Plin.* to recompense. Pollere moderatione & constantia, *Id.* Laudem cum crimine, *Claud.* Pollere ejus auctoritas, *Sall.* is great. Penfari eâdem trutinâ, *Hor.* to be weighed in the same ballance. Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell.* Curam in re aliqua, *Cic.* Percunctari aliquem, *Quint.* *Hor.* Dies multos in rem aliquam, *Id.* Ab aliquo, *Cic.* Aliquid aliquem, *Plaus.* Fidem pignori, *Plaut.* Custodias portis, *Hirt.* Insidias alicui vel contra aliquem, *Cic.* Officium apud aliquem. *Id.* sibi aliquid in spe optima, *Id.* Ipem in armis, *Id.*
- Aliquid ex alio, *Id.* *Cic.* Aliquem de re aliquâ, *Cic.* to enquire. Poneri in beneficii loco; *Id.* to esteem it as a great favour. Pergo præterita, *Id.* I am silent of. Poneri de manibus, *Id.* to lay aside. Perge facere, *Ter.* continue to do. ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.* Permittere in fidem, vel fidei alicujus, *Cæf.* to put himself into the protection of. Polcere munus ab aliquo, *Cic.* aliquem causam differendi; *Id.* Equum in hostem, *Liv.* to let go against. Piliam alicujus sibi uxorem, *Plaut.* to demand. Vela ventis, *Quint.* Polcere majoribus poculis, *Cic.* to require that one should pledge him in greater glasses. Perlequi vestigia alicujus, *Cic.* Postulare aliquem de ambitu, *Cic.* to accuse of. Aliquem vestigiis ipsius, *Id.* Servos in quæstionem, *Id.* to make one put his slaves to the rack, to get out the truth of them. Arrem aliquam, *Id.* Postulabatur injuriam, *Suet.* he was accused of. Personare æquora conchâ, *Virg.* to make the sea resound. Est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *Hor.* Potiri præsentibus, *Cic.* Gaudia, *Ter.* Voluptatum, *Id.* to enjoy. Personabat domus cantu tiliarum, *Cic.* Potiri hostium, to remain victorious over. Et apud *Plaut.* to be taken prisoner. Ululatus personant tota urbe, *Liv.* nothing is heard besides. Pertœdere thalami, *Virg.* Præbere strenuum hominem, *Ter.* Ignaviam suam, *Cæf.* to show himself valiant. Se æquum, *Cic.* Morum pervertitatem, *Suet.* Præcavere ab insidiis, *Liv.* Peccata, *Cic.* to avoid. Pervadere. Pervasit murmur totam concionem, *Liv.* Præcedere. Ut vestræ fortunæ meis præcedunt, *Plaut.* Vianam aliud aliud amœnitæ præcedit, *Colum.* Incendium per agros, *Cic.* Præcedere in re aliqua, *Plin.* Pars belli in Italiam, *Id.* Præcurrere aliquem & alicui, *Cic.* Consul ad castra, *Liv.* to prevent, to run before. Petere ab aliquo, *Cic.* to ask. Aliquem, *Virg.* to supplicate. Præire verbis, *Plaut.* Verba, *Liv.* Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, *Id.* to cause to be punished. De scripto, to read to one what he ought to say. Veniam errati & errato, *Id.* Præcunt discipulis præceptores; *Quint.* teach them. Sed præire alicui, pro excellere, non est in usu.
- Aliquem gladio, lapide, &c. to strike at. Locum, *Cic.* to go to some place. Pignerare, & -ri. Ex aure matris detractum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet.* pawned. Mars ipse ex acie fortissimum

Præstare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel alicquem (inquit Voslaus) to excell.

Homo cæteris animantibus præstat, Cic.

Virtus præstat cæteris rebus, Id. Quantum Galli virtute alios præstarent, Liv.

Præstat ingenio alius alium, Quint. Vel magnum præstat Achillem, Virg. *sho he were valianter than Achilles.*

Inter suos æquales longe præstare, Cic. to hold the first rank.

Præstare benevolentiam alicui, Id. to shew one kindness.

Sapientis non est præstare nisi culpam, Id. a wise man ought to answer for nothing but his own fault.

Sed motos præstat componere fluctus, Virg. 'tis better.

Præstare rempublicam, Cic. to maintain the commonwealth. Se & ministros sociis reipublicæ, Id. to answer for himself and his officers to the allies of. Factum alicujus, Id. to approve.

Aliquem ante ædes, Plaut. to bring to. Hoc finibus his præstabis, Id. i. e. constitute.

Se incolumem præstare, Id. to keep himself safe.

Principem præstare, Suet. to do the office of a Prince.

Præsto hæc, Cæcil. I bring this.

Præstare vitium, Cic. to answer for the fault of any thing.

Præstolari aliquem, Ter. Alicui, Cic. to expect one.

Prævertere aliquem præ republicam, Plaut. to esteem of more. Aliquid alicui rei, Cic. Plaut. to prefer, or, to speak before.

Huic rei prævertendum existimavit, Cæs. that he ought to obviate.

Illuc prævertamur, Hor. let us see this first.

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, Cic. to advance in virtue.

Ætate processit, Id. he is advanced in age.

Omnia ut spero prospere procedent, Id. all things will succeed.

Procumbere genibus, Ovid. Ad genua, Liv. ante pedes alicujus, Ovid.

Ad arborem, Mart. to lean against.

Procumbit humi bos, Virg. Pro-

cumbere in armos, Mart. In caput, Ovid.

Prodere memoriæ, Cic. memoriâ, Cæs.

Monumentis, Cic. to leave to posterity.

Prodere memoriâ alicujus festi, Idem.

Prodit memoria, Col. one finds in writing.

Prohibere vim hostium ab oppido, Cæs. to repulse. Aditum alicui, vel alicquem aditu, Cic. to hinder from entering.

Dolorem dentium, Plin. to ease. Aliquem ab injuria, Sall. to protect.

Uxorem prohibent mihi, Plaut. They refuse to give me.

Properare in campum, Cic. Ad exitum, Brutus.

Properare proficisci, Cæs. to dispatch. Pecuniam indigno hæredi properare, Hor. to make haste to lay up.

Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli Hor.

Lanæ properabantur, Hor.

Propugnare commoda patriæ, Cic. to defend against the enemies. Pro salute alicujus, Id. to fight for.

Propugnat nugis armatus, Hor. hoc est, pro nugis.

Prospicere sibi, salutem suam, &c. Ter. to provide for. In posterum, Cic. futura, Id. to foresee. Senectutem, Sen. to be near to.

Ni parum prospiciunt oculi, Ter. If mine eyes deceive me not.

Nec oculis prospicio satis, Plaut.

Villa quæ prospicit Tuscum mare, Phadr. that hath a prospect over.

Providere in posterum, Cic. Alicui contra aliquem, Id. to protect. Rei frumentariæ, vel rem frumentariam, vel de re frumentaria, Cæs. to give care of.

Hæc si non astu providentur, me aut herum pessumdabunt, Ter.

Provisum est rationibus multis, ne &c. Cic. A Diis immortalibus, Id.

Pugnare pugnam, Plaut. Prælia, Hor. Cum hoste, Cic. Contra pedites, Plin.

Illud video pugnare te, ut, &c. Cic. I see that you pretend to, &c.

Pugnare de re aliqua, Id. Ter. pro aliquo, Id.

In aliquo loco, *Id.*
 Pugnata pugna cum rege, *Liv.*
 Pugnata bella sub Ilio, *Hor.*
 Quod à vobis hoc pugnari video,
Cic.
 Purgare se apud aliquem, *vel* ali-
 cui de re aliq̄a, *Ter. to justify.*
 Purgare crimen, *Cic.*
 Mores tuos mihi purgatos vo-
 luisti, *Id.*
 Putare nihil, *Ter. Pro nihilo, Id.*
 Aliquid minimi, *Id. to set but lit-
 tle value on.*
 Rem ipsam putemus, *Ter. let us
 examine the matter.*
 Putare rationem cum aliquo, *Cic.*
 Putatur prudens, *Id.*

Q
 Quadrare acervum, *Hor. to make
 square.*
 Omnia in istam quadrare apte vi-
 dentur, *Cic. become her.*
 Visum est mihi hoc ad multa
 quadrare, *Id. may be referred to many
 things.*

Quare quoniam tibi ita quadrat, *Id.
 since you think it fit.*
 Quærere aliquid ab aliquo, *Id. Cas.
 de aliquo, Liv. Cic. Ex aliquo, Id.
 to enquire of. In aliquem, Id. to in-
 form against.*

Quærere omnes ad unum exem-
 plum, *Id. to bring all to the same modél.*
 Quærere rem tormentis & per tor-
 menta, *to put to the rack.*
 Quærere rem mercaturis facien-
 dis, *Cic. to get an estate by merchandis-
 ing.*

Queri. Multa de mea sententia
 questus est Cæsari, *Id.*
 Acceperam Milonem meum que-
 ri per literas injuriam meam, *Id.*
 Is mihi queritur quod, *Id.*
 Quereris super hoc quod, *Hor.*
 Apud populum questus est, *Plin.
 jun.*

Quiescere tota nocte, *Cic. viginti
 dies, Id. Somnum humanum, App.*
 Quibus quidem quam facile po-
 terat quiesci, si, &c. *Ter.*
 Tanquam per M. Antonium quie-
 tus fui, *Cic.*
 Quiescat rem adduci ad integrum,
Id. let him suffer.

R
 Recipere alicui, *Cic. to promise.*

Aliquem, *Id. to receive. Urbem,
 Id. to take, or recover. In se omnia,
 Id. to take charge of. Se ad, vel in lo-
 cum, Id. to go to. Se ex loco, Id. to re-
 turn. Se ad aliquem, Cæs. to retire to.
 Se ad frugem, Cic. to amend. Se pro-
 ximo castello, Hirrius, to shut up.*

Recipere tectis, *Cic. to entertain.*
 In navem, *Id.*
 Recipitur in cibum hæc herba,
Plin. Is good to eat.

Recordari alicujus rei, aliquam
 rem, de re aliqua, *Cic. Cum animo
 suo vitam alicujus, Id. to call to mind.*
 Reddere colori aliquid, *vel* colo-
 rem alicui rei *Plin. Vitam pro re-
 publica, to dye, in service of. Spiritum
 alicui, Liv. to expose his life in ones ser-
 vice.*

Referre alicui, *Ovid. to relate. Ad
 aliquem, Cic. to refer to. Omnia ad
 aliquem finem, Id.*

Aliquem ore referre, *Virg. to re-
 semble.*

In acceptum referre, *Cic. to acknow-
 ledge the receipt of.*

Referre mandata ad aliquem, *Cæs.
 Alicui, Virg.*

In vel inter reos referre, *Cic.*
 Referre alicui salutem, *Id. to return
 salutation.*

Acceptam salutem alicujus beneco-
 lentix referre, *Id.*

'Referre ensem vaginæ, *Sil. to sheath.*
 Aliquid in commentarium, *Cic. to
 to write down. Se in gregem suum, Id.*

Retulit ad me pedem, *Plaut. he is
 returned to me.*

Me referunt pedes in Tusculanum,
Cic. I returned a foot to.

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this
 is of consequence to the matter.*

Par pari referre, *Cic. to return like
 for like.*

Hæc ego illorum defensionem re-
 tuli, *Id. I said this in answer to what
 they could bring in their defence.*

Referre cum aliquo, *Id. to confer
 with one.*

Renuntiare alicui, *vel* ad aliquem,
Id. to relate.

Renuntiare aliquid, *Id. De re ali-
 qua, Plaut. to treat of an affair.*

Renuntiare Consulem, *Cic. to de-
 clare Consul.*

Renuntiare alicui amicitiam,
Swa.

- Suet.* Hospitium, *Cic.* to renounce amity and alliance.
- Renuntiare repudium, *Ter.* to make a divorce.
- Renuntiare vitæ, *Suet.* Societari, *Paul. Jurisc.* Matrimonio, *Licin. Jurisc.* Muneri, Officio, *Quint.*
- Prætor renuntiatuſ eſt, *Cic.* is declared Prætor.
- Reponere in numero, & in numerum, *Id.*
- Omnia ſuo loco, *Id.*
- Repoſcere aliquid alterum & ab altero, *Id.* to redemand.
- Ad pœnas aliquem repoſcere, *Virg.*
- Repugnare alicui rei, *Cic.*
- Contra veritatem, *Id.*
- Circa aliquid, *Quint.*
- Requieſcere lecto, *Tibul.* Humo, *Ovid.* in ſella, *Cic.* to reſoſe.
- In miſeriis, *Id.* in the miſt of miſeries.
- Requieſcere à malis, *Id.* to have ſome reſpite.
- Et mutata ſuos requierunt flumina curſus, *Virg.* ſtopp'd.
- Reſcribere literis, *Cic.* Ad literas, *Brutus* ad *Cic.* to answer.
- Argentum alicui, *Ter.* to return.
- Legionem ad equum, *Cæſ.* to make horſe of foot.
- Reſidere humo, *Ovid.*
- Siquid reſidet amoris in te mei, *Cic.*
- Culpa reſidet in te, *Brutus* ad *Cic.*
- Penes te, *Alphen.*
- Pecunia publica apud eum reſedit, *Martian.*
- Reſidet ſpes reliquis, *Cic.* the reſt have ſome hope.
- Quum rumor animi reſediſſet, *Id.* was appeaſed.
- Venter gutturque reſident eſuriales ferias, *Plaut.* hoc eſt ſedendo agunt, inquit *Sanſivius.*
- Reſidet horum teſtis ac ſedibus bellum, *Cic.*
- Reſpicere aliquem, & ad aliquem, *Ter.* to regard or think of one.
- Summa imperii ad nos reſpicit, *Cæſ.* belongs to us.
- Reſpondere alicui, *Cic.* *Virg.*
- Ad aliquid, *Plin.*
- Contra elata mari reſpondet Gnoſſa tellus, *Virg.* ſheems it ſelf.
- Reſtituere ſanitatẽ alicui, &
- aliquem ſanitati, *Plinius.*
- In poſſeſſionem reſtituere, *Cic.*
- Retinere memoriã alicuius rei, & memoriã retinere aliquid, *Id.*
- Pudore & liberalitate retinere pueros, *Ter.*
- Ridere aliquem, *Cic.* *Ter.*
- De re aliqua, *Cic.*
- Ridere riſum, *Id.*
- Domus ridet argento, *Hor.* ſhines.
- Rorare. Rorat, ſimpliciter, *Colum.* the dew falleth.
- Si roraverit quantulumcunque imbre, *Plin.*
- Rorare aliquem cruore, *Sil.* to ſprinkle one with blood.
- Lacrymis oculi rorentur obortis, *Ovid.*
- Rorare roſæ, *Id.*
- Ruere ad interitum voluntarium, *Cic.*
- In ferrum pro libertate, *Virg.*
- Ruere illa non poſſunt, *Cic.* cannot fall to the ground.
- Vide ne quid imprudens ruas, *Ter.* that you ſpoil not ſomething.
- Spumas falis ære ruebant, *Virg.*
- Cæteros ruere, agere, proſtracrem, *Ner.*
- S.
- Saltare laudes alicuius, *Plin.* jun. to dance ſinging ones praifes.
- Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa ro-gabat, *Hor.* that he would repreſent Polyphemus in dancing.
- Nemo fere ſaltat ſobrius, *Cic.*
- Sapere. Palatum ei ſapit, *Id.* he hath an exquiſite taſt.
- Mare ſapit, *Plin.* it hath the taſt of the Sea.
- Si recta ſaperet, *Cic.* if he were wiſe.
- Ego meam rem ſapio, *Plaut.* I know my own buſineſs.
- Satiſfaceſe alicui de viſceribus, *Cic.*
- Alicui de re aliqua, *Cæſ.* concerning an affair.
- Alicui in pecunia, *Cal.* ad *Cicer.* to content in money.
- Satiſfactum eſt promiſſo noſtro, *Cic.*
- Saturare. Hæ res me vitæ ſaturant, *Plaut.* make me weary of my life.
- Pabulo ſe ſaturare, *Varr.*
- Scatere moleſtiarum, *Gell.* Ferarum, *Lucret.* to be full of.

- Pontus scæteris belluis, *Hor.*
 Sederis in equo, *Cic. equo, Liv.*
Mart.
 Post equitem, *Hor.* Supra leonem,
Plin. Ad latus alicujus, *Cic.*
 Dum apud hostes sedimus, *Plaut.*
whilst we are near.
 Si sedet hoc animo, *Virg.* *If this*
be your pleasure.
 Memor illius escæ, quæ tibi fe-
 derit, *Hor.* *that pleased you most.*
 Vestis sedet, *Quint.* *sits well.*
 Omnes confurrexissè & senem il-
 lum festum recepissè, *Cic.* *rose up*
and gave place to.
 Sequi vestigiis aliquem, *Liv.*
 Sententiam alicujus, *Cic.* *to be of ones*
opinion.
 Serpere humi, *Hor.*
 Per humum, *Plin.*
 Serpit draco subter supraque re-
 volvens sese, *Cic.*
 Servire tempori, valetudini, rei
 familiari, &c. *Cic.* *Servitutum, Id,*
Plaut. Liv.
 Æternum servire, *Hor.* Apud ali-
 quem, *Plaut.*
 Liber servibo tibi, *Plaut.*
 Mortis servibo commodis, *Ter.*
 Ut compuni utilitati serviatur,
Cic.
 Non bene, crede mihi, servo fer-
 vitor amico, *Mart.*
 Sitire sanguinem, *Cic.*
 Sitiunt agri, *Id.*
 Sitientes loci, *Plin.* *dry grounds.*
 Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur,
 aquæ, *Ovid.*
 Solvere crimine, *Stat.* *to absolve*
from.
 Fidem, *to break ones word, Ter.* *Fid-*
dem voti, to pay ones vow, Ovid.
 Argumentum, *Quint.*
 Pecuniam, *Cic.*
 Vitam alicui, vel aliquem vitæ,
Plaut. *to kill.*
 Obsidionem urbis, & urbem ob-
 sidione, *Liv.* *to raise a Siege.*
 Fœdera, *Virg.* *to break.*
 Solvere, simpliciter, vel solvere na-
 vem, vel solvere è portu, *Cic. Caf.* *to*
hoist an anchor.
 Solvere ab Alexandria, *Cic.* *to part*
from Alexandria.
 Solvere ab aliquo, *Id.* *to take mo-*
ney of one to pay debts.
- Nec solvitur in somnos, *Virg.* *can-*
not sleep.
 Solvendo non esse, *Cic.* *not to be*
able to pay.
 Soluturuse sit eos pro bonis, *Id.*
If he shall give them for good pieces.
 Spectare orientem, *Plin.* *ad orient-*
tem, Caf.
 In meridiem, *Cato.*
 Spectare animum alicujus ex suo,
Ter. *to judge of another by himself.*
 Spectare aliquem ex censu, *Cic.* *to*
consider one according to his estate.
 In unum exitum spectantibus, *Id.*
tending to the same end.
 Stare ad curiam, *Id.* *not to stir from*
the Court.
 In æquo alicui, *supple loco, Sen.* *to*
be equal to.
 Auctore certo, *Liv.* *to acquiesce in*
the opinion of a certain Author.
 Ab aliquo, *Cic.* *eum aliquo, Id. &*
Liv. *to be of ones party.*
 Contra aliquem, *Cic. Virg.*
 Pro judicio erroris sui, *Phadr.* *to*
maintain obstinately.
 Animis, *Cic.* *to take courage.*
 Fide, *Liv.* *In fide, Cic.* *to keep ones*
word.
 Multo sanguine ac vulneribus ste-
 tit, *Liv.* *cost.*
 Quorum statux in rostris stete-
 runt, *Cic.* *were fastned to.*
 Cum in senatu pulcherrime stare-
 mus, *Id.* *our affairs being in a very good*
posture.
 Stant lumina flammâ, *Virg.* *are full*
of fire.
 Ubi jus sparso croco steterit, *Ho-*
ratius.
 Qui si steterit idem, *If he persevere*
in his opinion.
 Modo stet nobis illud, *Cic.* *Pro-*
vided we continue firm in this resolution.
 Omnis in Aescanio cari stat cura
 parentis, *He thinks of nothing but him.*
 Per me stat, *Quint. Plin.* *'tu in my*
power.
 Quid agitur? stat, *Plaut.*
 Statuere exemplum in hominem,
 & in homine, *Cic.* *to make one a pub-*
lick example. Capite aliquem in ter-
 ram, *Ter.* *to sting headlong against the*
ground.
 Struere calamitatem alicui, *Cic.*
to contrive a mischief.

Odius in aliquem, *Id.* to endeavour to make odious.

Struere mendacium, *Liv.* to invent a lye.

Studere alicui, *Cic.*

Laudi & dignitati, *Id.* to aspire to.

Aliquid: *Id.* *Ter. Hor.* to desire earnestly any thing. In aliqua re, *Gell.* to be conversant in. In aliquid, *Quint.* to aim only at that.

Non tui studet, *Cic.* He cares not for you.

Studet rem ad arma deduci, *Cæf.* He endeavours to make it a war.

Stupere in aliquo. *Val. Max.* Re aliqua, *Hor.* Ad rem aliquam, *Ovid.* to be surprised at. Rem aliquam, to look on with astonishment.

Suadere legem, *Cic.* to bring the people to receive a law.

Pacem & de pace, *Id.* *Quint.*

Subire testis, & ad testâ, *Virg.*

In cœlum, *Plin.* Limina, *Virg.* to go to. Onus, *Liv.* to bear.

Mihi cunætarum subeunt fastidia, *Ovid.* dispense me.

Humeris subire aliquem, *Virg.* to carry on the shoulders.

Subire animos, *Liv.*

Subjicere aliquid oculis, *Plin. jun. Liv.* sub oculos, *Id.* & *Quint.* sensibus, *Cic.*

Subjicere testamenta, *Id.* to counterfeit.

Succedere penatibus, muro, *Virg.* to go in. Murum, *Sall.* to approach to.

Sub primam aciem, *Cæf.* to advance to the van-guard. Alicui, *Cic.* to succeed. Oneri, *Virg.* to put it on his back. In locum, *Cic.*

Succensere alicui, *Id.* Injuriam alicui, *Gell.*

Si id succenscat nunc, *Ter.* if he is angry that.

Sudare sine causa, *Cic.* Pro communibus commodis, *Id.* to labour.

Sanguine multo sudare, *Liv.* to sweat blood.

Et dure quercus sudabunt rosida mella, *Virg.*

Et vigilandæ noctes, & in sudatâ veste durandum, *Quint.*

Sudatæque ligno Thura ferat, *Ovid.* Sufficere omnibus, *Lucan.* *Cic.* to suffice for all.

Nec obniti contra, nec tendere

tantum sufficimus, *Virg.* we cannot

Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, *Quint.*

Iple Danais animos viresque sufficit, *Virg.* furnishes with. Aliam sufficere prolem, *Id.* to substitute. Ardentque oculos suffecti sanguine & igni, *Id.* They had their eyes red and inflamed.

Supersesse alicui, *Plaut.* to survive. Sues. to defend in judgement. Labori, *Virg.* to overcome.

Superest mihi, *Cic.* it remains.

Populi superflunt auxilio, *Virg.* There are more than need to assist us.

Tu plane superes, nec ades, *Gell.* you are not necessary.

Modo vita superstit, *Virg.* If God give me life.

Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, *Cic.* In furcas, *Ulp.*

Suspendit picta vultu mentemque tabella, *Hor.* holds you in admiration.

T.

Tacere aliquid, *Ter. Cic.* *Plaut.*

De re aliqua, *Quint.*

Potest taceri hoc, *Ter.*

Dicenda, tacenda locutus, *Hor.*

Temperare iras, *Virg.* to moderate. Cædibus, *Liv.* to abstain from.

A lacrymis, *Virg.* Alicui, *Cic.* to spare one.

Ætati juvenum temperare, *Plaut.* to regulate.

Sibi temperare, *Cic.*

Tendere ad littora, *Liv.* in Latium, *Virg.* to go to.

Tendit iter velis, *Virg.*

Retē tenditur accipiri, *Ter.*

Manibus tendit divellere nodos, *Virg.* he strives.

Tendere adversus auctoritatem senatus, *Liv.* to stand stiff against.

Tendere alicui metum aut spem, *Cic.* to show one.

Hic sævus tendebat Achilles, sup. pelles, vel tentoria; *Virg.* had his tent.

Timere aliquem, *Ovid.* to fear. Alicui, *Ter.* to fear lest any evil should happen to. Ab aliquo, *Cic.* to be afraid of.

Timere de republica, *Id.* to be solicitous for.

Timeo de vita, *Calvus* Ciceroni, I am afraid of my life.

Tradere in custodiam, *Cic.* Custodire,

dix, *Colum.* To put in prison. Se totum alicui, *Cic.* to devote himself wholly to one.

Transfigere gladio aliquem per pectus, *Liv.* Cum armis corpus alicujus, *Id.*

Vacare morbo, vel à morbo, *Celf.* not to be sick. Sibi, *Mart.* to work for himself. Philosophare, *Cic.* to study. In aliquid opus, *Ovid.*

Vacare culpa, *Cic.* à culpa, *Sen.* to be without blame. Ab omni administratione, *Cic.* to be exempt from. Animo, *Id.* to have nothing to do.

Vacat locus, *Cæf.* the place is void.

Vacat mihi, *Quint.* I am at leisure.

Vacat annales audire, *Virg.*

Tantum huic studio relinquendum quantum vacat à publicis negotiis, *Cic.* as much time as we can spare.

Vagari passum toto foro, *Cic.* In agris, *Id.* to run here and there.

Vagatur errore animus, *Id.*

Valere. Valet oculis, *Gell.* Valent ejus oculi, *Plaut.*

Auctoritate valet, *Cic.* Valet ejus auctoritas, *Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos æris valebant, *Varr.*

Quid agitur? Valetur, *Plaut.*

Vehere amne, *Ovid.* Per maria, *Plin.*

Vehi curro, *Cic.* in curru, *Ovid.* Equo, *Id.* In equo, *Cic.*

Velle aliquem, *Sallust.* to desire to speak with one. Alicui, *Cic.* to will ones good. Alicujus causâ, *Id.* Rem volo defensam, *Cic.* I desire it should be defended. Quid sibi vult? *Id.* what doth that mean?

Venire alicui adversum, *Plaut.* to go to meet one. In certamen cum aliquo, *Cic.* In consilium alicujus, *Id.* to come to find one to give him counsel. Sub jactum telorum, *Liv.* to come within shot of.

Inimicus alicui venire, *Cic.* to be ones enemy.

Ad inimicitias res venit, *Cic.*

Venire viam, *Cic.*

Ad me ventum est, *Cic.*

Mihi venit in dubium fides tua, *Cic.* I begin to suspect your honesty.

Venit mihi in mentem Platonis, (*supple imago*) *Cic.* I remember Plato.

In mentem venit de speculo, *Plaut.* Venit in mentem populi Romani

dignitas, *Cic.*

Vertere aliquid in laudem, *Tac.* to turn to praise. Stultitiæ aliquid alicui, *Plaut.* to impute a piece of folly. In rem suam, *Ulp.* to turn to his profit. In privatum, *Liv.* to convert into ones private use. Ad se partem alicujus rei, *Cic.* to appropriate to himself.

Vertere Platonem, *Cic.* to translate. Græca in Latinum, *Quinsil.* De Græcis, *Cic.* Ex Græcis, *Ter.*

Tribus in rebus fere vertitur omnibus virtus, *Cic.* consisteth.

Intra fines hos vertuntur omnia, *Cæf.* ad *Cic.*

In priorem partem sunt versa & mutata omnia, *Cic.* are changed.

Jam verterat fortuna, *Liv.* was now changed.

Quæ te, genitor, sententia vertit? *Virg.* what hath made you change your opinion?

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, *Cic.* to watch late.

Noctes vigilare ad ipsum mane, *Hor.*

Vigilare studiis, *Propert.* in icelus, *Seas.*

Noctes vigilantur amaræ, *Ovid.* Vindicare se ab aliquo, *Sen.* De aliquo, *Cic.* to revenge himself of.

Te valde vindicavi, *Cic.* Attico. I am well revenged of you. Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, *Cic.* to punish.

Vindicare à labore, *Id.* to exempt.

Vindicare in libertatem, to set at liberty. Libertatem, *Cæf.* to defend.

Se ad suos, *Cic.* Se existimationi hominum, *Cic.*

Aliquid pro suo vindicare, *Cic.* Sibi assumere & vindicare, *Cic.*

Ululare. Ululant canes *Virg.* Tristia ulularent Galli, *Luc.* Centum ululata per urbes.

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dictio. { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
nis sunt sex; } Aphæresis } Syncope, } Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis; ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tesuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruis* pro *ernis*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Kelliquias*, *velligio*, additâ *l*; *Induperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiis*, *petiis*, *dixti*, *repôstum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixim'* pro *dixime*. *Ingeni'* pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

APPPOSITIO.

Appositio est duorum Substantivorum ejusdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenus*. Potest autem Appositio plurium Substantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud Autores in diversis casibus ponuntur Substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium. *Urbs Antiochia*, apud Ciceronem.

In Appositione Substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum Substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athene*.

Ovid. *in me turba ruunt luxuriosa proci.*

Virg. *Ignarum fucus pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia: ut, *Urbs Roma*, *Animal equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus mons Asia*. *Lupus piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir exactissimo judicio*. *Nereus adolescens insigni formâ*. *Timotheus homo incredibilis formâ*.

EVOCATIO.

E V O C A T I O.

CUM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergo Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum; utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tue deliciae istuc veniam:* aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amantissimas querimus:* hic subauditur nos: aut denique cum est nomen distributivum: ut, *In magnis laesi rebus uterque sumus:* subintelligitur nos.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quam evocata exprimitur; & implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Aeneas:* subintelligitur ego.

Populus superatam ab uno: subauditur nos.

S Y L L E P S I S.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *ὀν συν*, & *ἀνω* sumo.

Duplex autem est conceptio: Personarum, scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Genarum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque, & Cum* pro *Et*, acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum vel adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facis.*

Ego & mater, miseri perimus, Tu & uxor qui adjuvisti, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater es in periculo. Neque ego, neque tu sapimus.*

Virgil. — divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.

Idem, Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.

Cum tamen singulare verbum magis amat; ut,

Tu quid ego & populus mecum desideres, audi.

Conceptio Genarum.

Dignius etiam est masculinum genus quam femininum aut neutrum,

trum, & dignius femininum quam neutrum; ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coacta.*

At cum substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatus in neutro genere ponitur: ut, *Virg. Cum Daphnidis arom, Fregisti & calamos, que tu, perversæ Menalca, Et cum vidisti puero donata, dolebas.*

Sallust. *Ira & aegritudo permessa sunt. Idem, Hæc bella civilia, sedes, & discordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus meus, ipsa me consolata sunt.*

Porro Conceptio aliàs directa est; nempe cum concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per *Et*, vel atque vel que: aliàs Indirecta, cum copulantur per *cum*: ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraque conceptio est indirecta.

Est etiam quædam Conceptio generum-implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque femina perinde loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, *Userque est formosus*; loquens de *sponso & sponsa*.

Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus uterque jacet*; loquens de *Marte & Venere*, reti implicitis à Vulcano.

P R O L E P S I S.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen serè non concordant; ut, *Due aquile volaverunt; hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hic congregatio sive totum, *Due aquile*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hec & illa*, ad idem verbum relatæ in numero non concordant.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri: ut, *Due aquile*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, *Virg.*

Compuerantque greges Corydon & Thyrsis in unum;

Thyrsis oves, Corydon distemas lætæ capellas.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

Populus viris; alii in pœnaria, alii in deliciis.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: Congregationem: ut, in priore exemplo, *due aquile*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hec & illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimentur quæ in Prolepsi esse oportet, ut, *Equi concurrunt; hic à dextra, ille à sinistra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, *Ovid. Alter in alterius jactantes lumina vultus,*

Querebans taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione; videlicet & alter in alterius. Et, *Alter alterius onera portatæ.* Ubi deest vos: & altera pars cum determinatione, videlicet & alter alterius.

Ter. *Curemus equam uterque partem:* hic totum nos subintelligitur; & partes, *alter, & alter,* includuntur in distributivo *uterque.*

Diomedes Proleptin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, *Virgilius, Lavinaque venit litora.* Lavinium enim nondum erat, cum *Æneas* veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis, à *πρὸς*, quod est *ante,* & *λήγω* sumo.

Z E U G M A.

Zeuigma est unius verbi vel adjectivi viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresse, ad alterum verò per supplementum; ut, *Cic. Nihil te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic municiissimus habendi Senatûs locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* Hic *moverunt,* expresse reductitur ad *ora vultusque,* at ad cætera per supplementum: subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quam tu scribo. Ego sicut sanum arui. Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per *nisi:* ut,

Ter. *Talem filium nulla nisi tu pareres.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant; ut,

Ovid. Quid nisi secreta læserunt Phyllida sylvæ?

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, *Cic. Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quam istic tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego & tu studeas.*

In genere: ut, *Marius & uxor est irata.*

In numero: ut, *Hic illius asma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut, *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum: ut, *Irata est:* Quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia ut, *Cubas ubi ego. Cenas quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reductitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, *Joannes fuit piscator & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum à Græco verbo *ζεύω* vel *ζεύωμαι*, quod est *copulo*.

SYNTHESIS.

S*ynthesis* est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Virg. Pars in frustra secans, Gens armata.*

Fit autem *Synthesis* nunc in genere tantum, idque aut sexûs discernendi causâ; ut, *Anser scia.* *Elephantus gravida*: aut supplementi gratiâ: ut, *Præneste sub ipsa*: subauditur *urbe*.

Centauro in magna: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Pars mexi tenere ratem.*

Virg. Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.

Dicitur autem *Synthesis*, à *σύν*, quod est *con*, & *θεσις* *positio*; quia est compositio, id est constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

A*ntiptosis*, ab *ἀντι*, quod est *pro*, & *πτῶσις* *casus*, est positio casûs pro casu, idque interdum non inveniunt: ut, *Virg. Urbem quam statuo vestra est. Ter. Populo ut placerent quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus. Ejus non venit in mentem, pro id.* Quanquam hic *venit* impersonaliter potius usurpari existimandum est, *Aristotelis libri sunt omne genus elegantiam referri: pro omnis generis.* Sic id *genus, quod genus, &c.* *Idne estis auores mihi? pro ejus.* Interdum autem fit durior *Antiptosis*: ut, *Sæpe primus omnium parens patriæ appellate, pro prime.* *Habet duos gladios, quibus altero se occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.*

SYNECDOCHE.

S*ynecdoche* est, cum id quod partis est; attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes.* Hic *album*, quod folis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi*.

Per *Synecdochen* omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio; ut, *Æger pedes, vel pedibus. Saucius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel capite. Redimitus tempora lapso. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata comas, contusaque pectus.*

Nam illæ Græcæ phrasés sunt; *Excepto quòd non simul eses, cætera lætus. Cætera similes, vno differunt.*

Dicitur autem *Synecdoche* à *σύν*, quod est *con*, & *ἐνδεχομαι*, *suscipio*: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat *Thomam Linacrum de Ellipti, Pleonasmò, & Enallage, deque aliis figuris erudite, dilucide ac copiose disserentem.*

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum prononciationem tradit. Latine *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritus*, & *Tempus*. *Tonus* est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Est autem Tonus triplex, { *Acutus*,
 Gravis,
 Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula ascendens in dextram, sic (´)

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum, (˘)

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figura (ˆ)

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges (´)

Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut,

Tanton' me crimine dignum dixisti? pro *sandone*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo*, *honor*.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo*, *onus*.

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél*, *fél*, *párs*, *páx*. Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spés*, *flór*, *sól*, *shás*, *rás*.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit natura, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lúna*, *mássa*. In cæteris acuitur: ut, *Cíus*, *láus*, *sólens*, *sáur*.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem; ut, *Libértas*, *penátes*. Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus*, *pónifex*.

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefácis*, *malefácis*, *calesfácis*, *frigesfácis*.

At si penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus*, *amátor*.

Composita à *Fui*, ultimam acuunt: ut, *Malefú*, *calesú*, *benefú*, *faisú*.

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGU-

R E G U L A IV.

Quinque sunt quæ tonorum Regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbium ultimam acutè ne videatur esse nomen. Sic *eo, alió, aliquó, cominúo, seduló, pomó* forsè, *quá, suquá, aliquá, nequá, illó, falsó, citó, feré, plané*, & id genus alia: *putá* pro *sciu*, *poné* pro *póss*, *corám*, *circúm*, *aliás*, *palám*, *ergó* conjunctio, sed *ergó* pro *causa* circumflectitur: ut, Virgilius, — *illius ergó venimus*. Hæc igitur omnia sicut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia vero gravantur.

Sic differentiz causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, siquando, néquando, hucusque, á longe, de longe, déinceps, diutaxat, deorsum, quápropter, quínimo, enimvero, propémódum, ámodum, ássabre, intereá loci, nihilominus, paulóminus*, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt, *Pube tenus, craterum tenus*: non enim composita sunt, velut *hactenus & quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositio- nibus, quæ postpositæ gravantur: ut,

Virgil. *Transstra per eó remos. Te pènes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve*. Attrahunt enim hæ particule accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminá- que laurísque Dei*. Sic *Dum, sís, nam, parelca*.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut; *Dénique, isique, itaque, undique, hincine*, & hujusmodi.

Ubiqúe tamen temporis sui tonum servat, & *ubivis*.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercuri: Virgíbi, Valeríi, Mercuríi*.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás, vestráis, cuiás*: ab *Arpi- natis, Ravennatis, nostratis*, &c. Sic donè à *donecum*. Sic *húc, illúc, istúc, adhúc*, pro *hucce, illucce*, &c. Et composita à *dió, duc, fac*: ut, *bmedic, reddéc, calefac*.

5. *Idioma*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adèd ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symónis, Períphas*, penultimam acuunt: ac facta Latina, ante- penultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Qua

Quæ autem prorsus Latina sunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Georgica, Bucolica*, antepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comadia, tragædia, sophia, symphonia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, *cêlebris, cathedra, mediocris*.

DE CARMINUM.

Ratione.

HAtenus de tonis & spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus est syllabæ pronuntiandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve sic notatur (v).

Longum autem sic (-) ut, *Terra*.

Ex syllabis iusto ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii disyllabi, alii trisyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum atinet ad hoc nostrum institutum disserere.

Disyllabi sunt,	} Spondæus, } Pyrrichius, } Trochæus, } Iambus,	} ut,	- -	<i>Virtus.</i>
			v v	<i>Deus.</i>
			- v	<i>Paris.</i>
			v -	<i>Amans.</i>
Trisyllabi octo,	} Molossus, } Tribrachus, } Dactylus, } Anapæstus, } Bacchius, } Antibacchius, } Amphimacer, } Amphibrachus,	} ut,	- - -	<i>Magnates.</i>
			v v v	<i>Dominus.</i>
			- v v	<i>Scribere.</i>
			v v -	<i>Pietas.</i>
			v - -	<i>Honestas.</i>
			- - v	<i>Audire.</i>
- v -	<i>Charitas.</i>			
			v - v	<i>Venire.</i>

Porro, pedes iusto numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim carmen, oratio iusto atque legitimo pedum numero constructa.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis, in singulos pedes commensuratio.

Scanfioni Accidentia.

+ Scanfioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synœresis, Diœresis, & Cœfura.

+ Synalœpha, est elifio quœdam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut, *intredum in eadem dictione ut x.*

Sera nimis vis' est crastina, viv' hodie.

+ *tractio*) Fit autem interdum in his dictionibus, ut, *Dii, Diis, iidem, idem, deinde, deinceps (semianimis, semihomo, semisustus) deest, deero, de-erit, & similibus. ut et vah vah rei eo*

+ At *Hæu* & *O*, nunquam intercipiuntur.

+ Eclipsis, est quoties *m* cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorta: ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui bonen ademptum: pro Monstrum, horrendum, &c.

+ Synœresis, est duarum Syllabarum in unam contractio: ut, *Virg. Seu lento fuerim abvœria vimine texta, pro abvœria.*

+ Diœresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut,

- v v - - - - v v - v v -

Ovid. Debueram fusos evoluisse suos, pro evoluisse.

+ Cœfura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis (extenditur) *quæ licet brevis cœtendi potest per poetâcam licentiam.*

Cœfuræ species sunt.

+ Triemimeris, ex pede & syllaba: ut,

- v v - v v - - - v v - v v - -

Virgilius: Pectoribus inhians spirantia consulis' exta.

+ Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut,

- v v - v v - - - - - v v - - - -

Virgilius: Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

+ Hephthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba: ut,

- - - - - v v - - - - - v v - - -

Idem, Offensans artem pariter, arcumque sonantem.

+ Enneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

- v v - v v - - - - - v v - - -

Idem, Ille latus niveum, molli sulis hyacintho.

cum in ceteris quandoque negligitur Synalœpha.

D E G E N E R I B U S.

Carminum.

C Arminum genera usitata, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiædeum, Sapphicum, Phœlucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

+ Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spon-

dæo.

dæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- - - - -

ut, Virg. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

† Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:

ut, Idem, *Chara Dehm Saboles, magnum Jovis incrementum.*

† Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

† Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos cum syllaba item longa:

- - - - -

ut, Ovid. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

× Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spondæo & dactylo & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - - -

Horatius, *Mecenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

† Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- - - - -

Horatius, *Jan satis terris nivis atque diræ.*

† In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- - - - -

ut, Horatius, *Integer viâ scelerisque pius.*

- - - - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu.

- - - - -

Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ. - - - -

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

† Carmen Phaleucium, sive hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - - -

Quoquò diffugas pavens Mabili,

atullus etiam *Sanctum et Spicuum in prima regione p.*
Nostrium non poteris latere nasum.
 Iambicum Archilochium.

† Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

amen dactylicum hoc ructius est alio dactilo in Syllaba longa post penthemimerim in verso.

u - u - u - u - u - u -

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruis.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum; atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum sive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces nosæ, - - u - - - u -

Quas ore pulchra melleo, - - u - u - u -

Fundis, lyraeque succinis! - - u - u - u -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant sume histriones maximi.

DE QUANTITATE.

primarum syllabarum.

PRImarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu auctoritate.

POSITIO, Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione ubique positurâ longa est: ut,

Venus, axis, patrio.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ, *ior, sum, quam & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictione in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius, producitur:

- - - u u - - - - - u u - -

ut, *Iuv. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ communis redditur; ut, *Paris, volucris.* Longa vero non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram, Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut *Dëus, mëus, tûus, pius.*

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes,

tes; ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i* longa fit; ut, Faciei: alioqui non; ut, Rēi, spēi, fidēi.

Fi etiam in *io* longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut, Fiērem, Fieri. *Juven. Sic sunt octo marini. - - - - - v v - -*

Idem; *Quod fieri non posse putes. - v v - - - v v -*

Obs interjectio priorem syllabam ancipitem habet.*

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut, Dicite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis; ut, *Ænēia* nutritrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, nēnter, mūsæ: nisi sequente vocali: ut, Præire, præultus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur; ut, āmator, āmicus, āmabilis, primā brevi, ab āmo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producent.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.

Lex légis, à légō.

Rex régis, à régō.

Sēdes sēdis, à sēdeb.

Jumentum, à jūvo.

Fōmes & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripuntur, qualia sunt;

Dux, dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcus, & id genus multa, à dico.

Fīdes, à fīo.

ārena, } ab āreo.

ārista, }

Pōsui, à pōno.

Jūcundus, à jūvo.

Jūnior, à jūvenis.

Mobilis, à mōveo.

Hūmanus, ab hōmo.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Gēnui, à gigno.

Frāgor, } à frāngo,

Frāgilis, }

Nōto, as, à nōtu.

Nāto, as, à nātu.

Dīfertus, à dīfero.

Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut Pōtens, impōtens. Sōlor consolor, Lēgō, is, perlēgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Inmūba.

Innūba, } à nubo, } { Dejĕro, }
 Pronūba, } à jūro, } { Pejĕro, }

P R Æ P O S I T I O *Regula VI.*

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, se, è, nisi vocali sequente: ut, *Unda dehiscens.*

Pro quoque longa est, præterquam in istis.

Pröcella, pröfugus, prötervus, prönepos, pröpago pro stirpe, pröfanus, pröfiteor, pröfundus, pröficiſcor, pröfari, pröpero, pröfugio, pröfecto.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Pröpheta & pröpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, nisi in Dĭrimo, & Dĭsertus.

Reliquæ Præpositiones, si positio finat, corripuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

R E G U L A VII. *Canon I.*

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Lĕgi, ĕmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭdi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent; ut,

Pĕpendi,	}	Pĕpedi,	}	Pĕpugi.
Tĕtendi,		Tĕtudi,		Dĭdici.
Tötondi,	}	Fĕfelli,	}	Cĕcĭdi, à cado.
Mömordi,		Tĕtigi,		Cĕcĭdi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mötum, Lätum, Lötum, Crétum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rĭtum, Rätum, Dätum, Sätum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cĭtum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

E X E M P L U M seu A U T O R I T A S
Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poetarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est, certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poetis communes primarum syllabarum quantitates, cujus fortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cæcus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palaëum, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilus, Hymen, Icælus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & familia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, siquid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optinorum poetarum observatio facile suppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam esse naturam præterquam in *Do*, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, *Dâmus*, circumdâmus, *Dâbis*, circumdâbis, *Dâre*, circumdâre.

Præterea syllabas rimas & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longa esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit *Aldus*: ut, Præterito amaverimus, amaveritis: Futuro amaverimus, amaveritis.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poetas, ut in his quæ subjunximus: *Connubium*, *Ficedula*, *Malea*, *Pharfalia*, *Batavus*, *Sidonius*, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producant: ut, *Clandestinus*, *mediastinus*, *parietinus*, *matutinus*, *vesperinus*, *repentinus*.

Præter hæc sequentia	}	Diutinus,	}	Serotinus,
		Craftinus,		Oleaginus,
		Pristinus,		Faginus,
		Perendinus,		Cedrinus,
		Hornotinus,		Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ios*: ut *Crystallinus*, *myrrhinus*, *hyacinthinus*, &c.

Cætera feliciter docebit usus & poetarum observatio, quam ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut sine de mediæ syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermisissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm *a* finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, putā, itā, quā.

Item Nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter Vocativos in *a* à Græcis in *æ*; ut, ô Æneā, ô Thomā: Ablativum primæ declinationis; ut ab hac Musā. Numeralia in *gima*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b, d, s*, desinentia, brevia sunt: ut, āb, ād, capūt.

In *e* desinentia, producantur: ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *e* semper contrahuntur: ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia; Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modo non sit Ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unā cum Adverbiis indē enatis: ut, Hodiē, quotidīē, pridīē, prostridiē, qua-rē, qua-de-re, ea-re: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producantur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter, quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & Adverbia quoque in *e* ab Adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē, tamen & malē corripiantur omnino.

Postremò, quæ à Græcis per *æ* scribuntur, naturā producantur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Ceté, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistri, amari, doceri: Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur: Cujus etiam fortis sunt Dativi & Vocativi Græcorum, quorum Genitivus singularis in *æ* breve exit; ut,

Huic	{ Palladi,	} Vocat. ô	{ Amarylli.
	{ Phyllidi,		{ Alexi.
	{ Minoidi,		{ Daphni.

Z finita corripuntur: ut, Animāl, Annibal, mēl, pugil, sāl, consil. Præter nū contractum à *nihil*: & Sol. Et Hebræa quædam in *l*: ut, Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniël.

N finita producantur: ut, Pzān, hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dāmōn.

Excipe Forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exīn, subīn, deīn, proīn. Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus inis correptum habet: ut, Carmēn, crinēn, peētēn, tubicēn, inis.

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nominat. Iliön, Peliön. Accusf. Caucasön, Pylön.

Quædam etiam in *m* per *i*, ut Alexin. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*: ut, Nominat. Iphigenia, Ægina, Accusf. Iphigeniän, Æginän.

Nam in *an*, à Nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marfyas. Accusf. Æneän, Marfyän.

O finita, communia, sunt: ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ Gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui semper producuntur: ut, Huic dominö. servö. Ab hoc templö, damnö.

Et Adverbia ab Adjectivis derivata: ut, Tantö, quantö, liquidö, falsö, primö, manifestö, &c.

Præter sedulö, metudö, crebrö, serö, quæ sunt communia.

Cæterum modö & quodammodö semper corripiuntur.

Cito quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o*, p̄ducuntur; ut, Dö, stö, ut & ergö pro causä.

Item Græca per *o* cujuscunque fuerint casus; ut hæc Sapphö, Didö. Hujus Androgeö, Apollö. Hunc Athö, Apollö.

R finita corripiuntur: ut, Cæsär, torculär, p̄r, v̄r, uxör, turtür. Cor, semel apud Ovidium productum legitur: ut,

- v v - v v - - . v v - v v - -

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fär, lär, När, vér, fūr, cūr: Pär quoque cum compositis: ut, Compär, impär, dispär.

Græca item in *er*, quæ illis in *er* desinunt: ut, Aér, cratér, caractér, æthér, sotér.

Præter patér & matér, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, *As, es, is, os, us*.

Primö, *as* finita producuntur: ut, Amäs, musäs, majestäs, bonitäs.

Præter Græca, quorum Genitivus singularis in *os* exit; ut, Arcäs, Palläs. Genitivo Arcadös, Palladös.

Et præter Accusativos plurales nominum crescentium; ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accusativo plurali, Heroäs, Phyllidäs.

Es finita longa sunt; ut, Anchisés, sedés, docés, patrés. Excipiuntur nomina in *es* tertix inflexionis, quæ penultimam Genitivi crescentis corripiunt; ut, Milés, segés, divés. Sed Ariés, abiés, pariés, cerés, & pés, unä cum compositis; ut, Bipés, tripés, quadripés, longa sunt.

Es quoque à *Sum*, una cum compositis corripitur; ut, Potés, adés, prodés, obés.

Quibus penes adjuungi potest, una cum neutris ac Nominativis pluralium Græcorum: ut, Hippomanês, cacoethês, Cyclopês, Naïadês.

Is finita, brevia sunt: ut, Paris, panis, tristis, hilaris.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Musis, mensis à mensa, dominis, templis.

Item quis pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut, Samnis, Salamis: Genitivo Samnis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt; sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut, Simoëis, Pyroëis, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vis, lis; præter is, & quis Nominativos, & bis apud *Ovidium*.

Itis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *is*, Penultimâ productâ, unâ cum futuris subjunctivi in *is*: ut, Audis, velis, dederis. *Pl.* Auditis, velitis, dederitis.

Os finita producuntur: ut, Honês, nepôs, dominôs, servôs.

Præter compôs, impôs, & ôs, offis. Et Græca per o parvum: ut, Delôs, Chaôs, Palladôs, Phyllidôs.

Us finita, corripuntur: ut, Famulus, regiûs, tempûs, amamus.

Excipiuntur producentia penultimam Genitivi crescentis: ut, Salûs, tellûs. *Gen.* salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter Nominativum & Vocativum singulares: ut, Hujus manus, hæ manus, has manus, ô manus.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crûs, thûs, mûs, sûs, &c.

Et Græca item per *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casus: ut, Hic Panthûs, Melampûs: Hujus Sapphûs, Clius.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Postremo, *u* finita producuntur omnia: ut, Manû, genû, amatû, diû.

